

วารสาร มจร

สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU

ISSN : 2287-0121

Social Science Review

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2560

Vol.6 No.2 April-June 2017

จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม / ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน / ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน / ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผล
งานวิจัยทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา
เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระราชวรเมธี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระราชวรมนี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
พระเมธีธรรมาจารย์	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
พระโสภณวชิราภรณ์	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ
พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์
ผศ. ร.อ.ดร.ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล	ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านกฎหมาย

บรรณาธิการ : รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร. - ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

กองบรรณาธิการ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	หน่วยงานภายนอก
พระปลัดระพี พุทธิสาร, ดร.	รศ.ดร.จักรพงษ์ พวงงามชื่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ดร.	ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
พระมหาสุนันท์ สุนนโธ, ดร.	ผศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.ธิดาวุฒิ หนันมี	ผศ.ดร.อุทัย สติมัน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา	อ.ดร.เดโชพล เหมนาโดย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อ.ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุกรักษ์	พล.ท.ดร.วีระ วงศ์สรรค์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
	น.อ.ดร.นภัทร์ แก้วนาค วิทยาลัยการทัพอากาศ
	ผศ.ดร.เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
	อ.ดร.วันชัย สุขตาม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
	อ.ดร.อำนาจ ยอดทอง มหาวิทยาลัยมหิดล

เลขานุการ :

ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร

ผู้ช่วยเลขานุการ : อ.ดร.ประเสริฐ ธิลา - อ.กรกต ชำบัณฑิต

ศิลปกรรม :

ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์ - อ.ดร.สุรียา รักษาเมือง - อ.ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรีธธา

สำนักงาน :

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวมโซน B ชั้น 5
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แขวงบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 022 218892, 026 235623 โทรสาร 026 235623

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. พระราชปรีดีทิพย์, ศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระเทพปริยัติเมธี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พระครูปริยัติกิจธำรง, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. พระครูปริมาณรักษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. พระมหาพรชชา ธมฺมหาโส, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รองศาสตราจารย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. พระมหาสมบุญ ณ หนองคาย, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11. ศาสตราจารย์ พลตำรวจโทหญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นียมมางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติศักดิ์ ผกาทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19. รองศาสตราจารย์ ดร.วรฤต เลื่อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
20. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนธิ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สติติย ศิลปะชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรต บุญอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนุภูมิ โชวกะชม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อานนท์ เมธีวรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชษฐ ทั้งโต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
33. อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ สมเขาใหญ่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
34. อาจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณีต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
35. อาจารย์ ดร.จุฑามาศ วารีแสงทิพย์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. พระเมธาวิเชียร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เจริญชัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
3. รองศาสตราจารย์ วราคม ทีสุภะ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
6. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง
7. รองศาสตราจารย์ ดร.กาลัก เต๊ะขันหมาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สรรเสริญ อินทร์ดี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
10. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาลย์ ศรีจันทร์โคตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านจอมบึง
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ บรรณรุจิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ชีโนกุล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส มหาวิทยาลัยขอนแก่น
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับพลึง คงชนะ มหาวิทยาลัยพะเยา
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจกร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน มหาวิทยาลัยมหิดล
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาอุตรระกูล มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศน์ย์ เจนวิถีสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ อดิศักดิ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสรวิสุทธิ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
26. เรือโท.ผู้ช่วยศาสตราจารย์. ดร.อนันท์ ใจสมุทร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก มหาวิทยาลัยนครพนม
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวีวงศ์ ศรีทองรุ่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กัลยาณี พรพิเนตพงศ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เมินรัตน์ นวะบุศย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชุกร นาคธน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ท้ายรัตน์ ทรรพวุฒ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
36. อาจารย์ ดร.ณัด แก้วเจริญไพศาล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
37. อาจารย์ พลเอก ดร.เอกชัย ศรีวิลาศ สถาบันพระปกเกล้า
38. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
39. อาจารย์ ดร.วรอนงค์ โกวิทเสถียรชัย มหาวิทยาลัยมหิดล
40. อาจารย์ ดร.ธงชัย นิลคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

บรรณาธิการ

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 2 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด เพื่อควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ โดยฉบับนี้เน้นการนำเสนอบทความวิจัยอันประกอบด้วยบทความวิจัยทั้งหมดซึ่งเนื้อหาสาระในเล่มประกอบด้วยนักวิชาการและเรื่องดังต่อไปนี้

พระมหานพต ปุณฺณสุวฑฒโก บทความเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม” พบว่าแนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประกอบด้วย (1) ด้านอวาสสัปปายะ (2) ด้านอาหารสัปปายะ (3) ด้านบุคคลสัปปายะ (4) ด้านธรรมสัปปายะ

เอกลักษณ์ เทพวิจิตร บทความเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading - Thinking Activity)” พบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

พระครูนิพัทธ์กัลยาณวัฒน์ (คนอง กลยาโณ) บทความเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสงฆ์ในจังหวัดนครสวรรค์” พบว่า พระสงฆ์มีการมีภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านอตัณฺญาณูตา รองลงมา ด้านธัมมัญญูตา ด้านบุคคลปโรปรัญญูตา ด้านอตัณฺญาณูตา ด้านกาลัญญูตา ด้านปริสฺสัญญูตา และน้อยที่สุดด้านมัตตัญญูตา ตามลำดับ

นฤมล จิตรเอื้อ บทความเรื่อง “การใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย” พบว่า ความคิดเห็นต่อลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติโดยภาพรวม และประสิทธิภาพในการให้บริการของโรงพยาบาลโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ชยาภรณ์ มงคลเสรีชัย บทความเรื่อง “การวิเคราะห์ความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์” พบว่า ค่าคะแนนมาตรฐาน (EM-Score) จากการคำนวณตามทฤษฎีการพยากรณ์ความล้มเหลวของ Altman บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วน

ใหญ่นั้นถูกจัดอยู่ในกลุ่ม SAFE ZONE คิดเป็นร้อยละ 85.08 ของจำนวนประชากร กล่าวคือ บริษัทกลุ่มนี้ไม่มีความเสี่ยงต่อการภาวะล้มละลายในปีหรือสองปีข้างหน้าอย่างแน่นอน

บุญทัน ดอกไธสง บทความเรื่อง “การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการ ได้แก่ การประเมินความต้องการในการศึกษาระดับสูงตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ (x6) การบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการบริหารภาครัฐ (x3) การนำเสนอหลักการและกระบวนการบริหารภาครัฐ (x2) การออกแบบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์(X5)และหลักพุทธธรรมที่นำไปประยุกต์ใช้ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ (x4) สามารถใช้พยากรณ์การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน (Y) ได้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (R2) เท่ากับ ร้อยละ 42.10

ปรมต วรรณบวร บทความเรื่อง “ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น” พบว่า ประชาชนได้ยึดหลักธรรมเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตเป็นทุนทางสังคมอยู่แล้ว การส่งเสริมประชาธิปไตยมีพื้นฐานจากการยึดถือปฏิบัติในหลักพระพุทธศาสนาให้เป็นจริงก่อน หลังจากนั้นอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคล ครอบครัว โรงเรียน วัดและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ในการปลูกฝัง การอบรม การส่งเสริม การจัดกิจกรรม และการประชาสัมพันธ์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ถูกต้องและเหมาะสมในท้องถิ่น และมีความรู้หลักพุทธธรรมให้เข้าใจและปฏิบัติได้จริง เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้การเมืองกับหลักพุทธธรรม

ภัทรวัด มหาภิรมย์ บทความเรื่อง “การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย” พบว่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนไม่มีอิทธิพลทางตรงกับความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ผ่านไปยังการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม และการสื่อสารนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ไปยังความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านไปยังการเคารพผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการเคารพผลต่อหลักสิทธิมนุษยชน ไปยังวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ฤทัย สมบัติสวัสดิ์ บทความเรื่อง “ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน” พบว่า การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่นการใช้น้ำมันจากต้นตะไคร้หอมหยดในน้ำหรือบริเวณบ้านและปลูกต้นไม้ไผ่ไผ่ขี้เหล็ก ผสมผสานกับเทคโนโลยีร่วมสมัยเพื่อให้ทันต่อความเจริญอย่างรวดเร็วของสังคมที่มีการพัฒนาไม่หยุดยั้งและให้เข้ากับยุคสมัยของบริบทพื้นที่ซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีค่าควรหวงแหน

ศิวริน แสงอาวุธ บทความเรื่อง “วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน” พบว่า การวิเคราะห์สาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนมี 8 ประเด็น ดังต่อไปนี้ 1. เขียนผิดเพราะออกเสียงผิด 2. เขียนผิดเพราะไม่รู้หลักภาษาไทย 3. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจการใช้คำ 4. เขียนผิดเพราะรู้คำศัพท์จำกัด 5. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจการเขียนคำทับศัพท์ 6. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจระบบไวยากรณ์ไทย 7. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจการใช้ประโยค 8. เขียนผิดเพราะใช้รูปภาษาจีน

บังอร เบ็ญจาธิกุล บทความเรื่อง “สมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขตในกรุงเทพมหานคร” พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร ควรมีการฝึกอบรมให้บุคลากรใหม่ทุกคนมีความรู้เฉพาะตำแหน่ง ก่อนที่จะเข้าปฏิบัติหน้าที่หรือบรรจุแต่งตั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงาน มีการจัดฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกฝ่าย มีการอบรมเพิ่มทักษะทั้งทางด้านการงานและจิตใจควบคู่กันไป เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

เนตรนภา กาบมณี บทความเรื่อง “พฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรธานี” พบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรธานีที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน คือคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป และต่ำกว่า 3.00 มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลทั้งรายด้านและโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ไกรวิน ไชยวรรณ บทความเรื่อง “การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินด้วยหลักพุทธธรรมของสถาบันการบินพลเรือน” พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในวิชาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ 1 ของนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย หลังการจัดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานในวิชาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ 1 ของนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

วันทนีย์ มีบุญญา บทความเรื่อง “การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยบทละครเรื่องเงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4” พบว่า ค่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบทละครเรื่องเงาะป่า มีค่าเท่ากับ 81.15 / 82.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

ภัคชัญญา จารุพัฒน์ บทความเรื่อง “รูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า รูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว ในเขต

กรุงเทพมหานครมีองค์ประกอบร่วมจำนวน 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย ตัวแปรย่อยทั้งหมด 6 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันผวน ของตัวแปรเดิมได้ร้อยละ 28.98 ประกอบด้วยตัวแปร ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ ด้านราคา ด้านบุคคล ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ แรงจูงใจ เรียกว่า ส่วนประสมการตลาด 5PM องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยตัวแปรย่อยทั้งหมด 5 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันผวน ของตัวแปรเดิมได้ร้อยละ 38.604 ประกอบด้วยตัวแปร ด้านความเสี่ยง กระบวนการสินตัดสินใจ ด้านเทคโนโลยี ด้านบุคลากร ด้านภาพลักษณ์ เรียกว่า การบริหารจัดการ

ณัฐมา วีระวานิช บทความเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชา ทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียน กวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยมีปัจจัยในภาพรวมผู้แสดงความคิดเห็นทุกกลุ่มมีความเห็นมีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสื่อ ด้าน อุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านการจัดการ ตามลำดับ

เดือนใจ เขียนชานาจ บทความเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน” พบว่า อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อ ประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (1) ปัจจัยภาวะผู้นำส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยวัฒนธรรมองค์การและปัจจัย เทคโนโลยีสารสนเทศ (2) ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผล อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01 (3) ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

สุภาณี อินทร์จันทร์ บทความเรื่อง “การบริหารจัดการแนวทางการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดในชุมชนของกองทุนแม่ของแผ่นดิน : กรณีศึกษาหมู่บ้านต้นแบบในจังหวัด สมุทรสาคร” พบว่า แนวทางการบริหารจัดการเบื้องต้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดใน ชุมชนของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาครคือ (1) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของ แผ่นดิน (2) การปราบปรามเชิงรุก (3) การป้องปรามในพื้นที่ (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชน (5) การพัฒนาศักยภาพ (6) การปรับปรุงระบบงาน (7) การประชาสัมพันธ์ (8) การบูรณาการเพื่อขยาย ผล และ (9) การกำหนดตัวชี้วัด

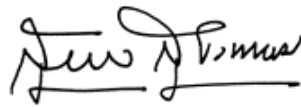
อัจฉรา ปิยวิทย์ชาติ บทความเรื่อง “รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรเพื่อความเป็นเลิศทาง พุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์” พบว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ องค์การการศึกษาเป็นการศึกษา ของสงฆ์ จึงมีพุทธจริยธรรมอยู่ข้างในเสมอ พุทธจริยธรรมที่สังเคราะห์มาเป็นแก่นของวัฒนธรรม องค์กร และเป็นวัฒนธรรมองค์กรขององค์การการศึกษา โดยมีพุทธจริยธรรม 3 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน ศีล 5 ระดับกลางกุศลกรรมบถ 10 และระดับสูงมรรคมีองค์ 8 ค่านิยมของบุคลากร คือ ไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อผู้นำองค์กร เพื่อบุคลากร เพื่อการทำงาน ความเป็นเลิศทางพุทธ จริยธรรม มีความผูกพันและการอยู่ร่วมกันของบุคลากร ด้วยไตรสิกขา

ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง บทความเรื่อง “การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงาน เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร” พบว่า เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรจัดทำโครงการ หรือแผนงานในการนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ข้อ ไปปฏิบัติอย่างมีระบบและเป็นรูปธรรม จากผล การศึกษาความต้องการธรรมาภิบาล ควรเน้นการส่งเสริมธรรมาภิบาลในด้านหลักความเป็นธรรม (Equity) หลักความโปร่งใส(Transparency) และหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) เพื่อให้ การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเข้มข้นและ สอดคล้องกับสภาพการณ์ของเทศบาลนครสมุทรสาครมากที่สุด

คณะกรรมการพิจารณาการขอพระคุณคณะกรรมการกถันกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความ เพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็น ประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และทำยสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้และโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

บทบรรณาธิการ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม	1
: พระมหานภดล ปุณณสุวฑฒโก	
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	17
ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading - Thinking Activity)	
: เอกลักษณ์ เทพวิจิตร	
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์	29
: พระครูนิพัทธ์กัลยาณวัฒน์ (คะนอง กลยาโณ)	
การใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาล	43
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	
: นฤมล จิตรเอื้อ	
การวิเคราะห์ความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	55
กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์	
: ชยาภรณ์ มงคลเสรีชัย	
การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างกลุ่มลึกในการศึกษา	69
ระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมความพร้อม	
สู่ประชาคมอาเซียน	
: บุญทัน ดอกไธสง	
ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น	85
: ประมต วรรณบวร	
การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงาน	101
อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย	
: ภัทรวัต มหาภิรมย์	
ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน	117
: ฤทัย สมบัติสวัสดิ์	
วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย	133
ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน	
: ศิวริน แสงอาวุธ	
สมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร	145
: บังอร เบ็ญจาธิกุล	

พฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีัพพยาบาลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี	161
: เนตรนภา กาบมณี	
การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินด้วยหลักพุทธธรรมของ สถาบันการบินพลเรือน	173
: ไกรวิน ไชยวรรณ	
การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยบทละครเรื่อง เงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	191
: วันทนีย์ มีบุญญา	
รูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร	205
: ภัคชญญา จารุพัฒน์	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของ ประเทศไทย	215
: ณิชฐณา วีระวานิช	
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน	227
: เตือนใจ เขียนชานาจ	
การบริหารจัดการแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนของกองทุนแม่ ของแผ่นดิน : กรณีศึกษาหมู่บ้านต้นแบบ ในจังหวัดสมุทรสาคร	241
: สุภาณี อินทร์จันทน์	
รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรเพื่อความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์	255
: อัจฉรา ปิยวิทย์ชาติ	
การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัด สมุทรสาคร	269
: ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง	
BOOK REVIEWS : การลงโทษโดยสังคม (Social Sanctions)	281
: พระสุธีวีรบัณฑิต (ไชว์ ทสสนีโย) และคณะ	
ภาคผนวก	295
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์	296
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	297
หนังสือส่งบทความทางวิชาการเพื่อเผยแพร่	302
ใบตอบรับเป็นสมาชิก	303

ประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม
THE EFFECTIVENESS MANAGEMENT OF
MEDITATION CENTER

พระมหานพดล ปุณฺณสุวฑฺฒโก* พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงฺกโร)** บุษกร วัฒนบุตฺร***
Phramahanoppadol Poonyawattago, Phra Udomsittinayok (Kumphol Kunungkaro
Busakorn Watthanabut

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม (2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม (3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม

การวิจัยเป็นแบบผสมวิธีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอรรถาธิบายและพรรณนาความ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 รูปหรือคน จากประชากร 340 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อการวิจัย โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประกอบด้วย (1) ด้านการวางแผน กำหนดบุคคลตามความรู้ความสามารถ เตรียมความพร้อมอาคารสถานที่สวดมนต์ นั่งสมาธิ เจริญจิตตภาวนา เดินจงกรม วางแผนสถานที่ฉันภัตตาหาร โต๊ะตู้ เก้าอี้ ภาชนะสะอาดเพียงพอ สถานที่หลับนอนสะอาดเพียงพอ ห้องอาบน้ำห้องสุขาสสะอาดเพียงพอ สถานที่จอดรถสะอาดเพียงพอ ดูแลรักษาวาสดุอุปกรณ์ให้ดี วางแผนงบประมาณในสำนักปฏิบัติธรรมให้เหมาะสมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ (2) ด้านการจัดโครงสร้างสำนักปฏิบัติธรรม กำหนดตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงาน ได้แก่ ประธานอำนวยการ คณะกรรมการบริหาร หัวหน้าแผนก

---

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ปฏิบัติธรรม หัวหน้าแผนกอบรมศีลธรรมและกิจการพิเศษ หัวหน้าแผนกอาคารสถานที่ หัวหน้าแผนกอาหารและเครื่องดื่ม หัวหน้าแผนกรักษาความสะอาดและความปลอดภัย และเลขานุการสำนักปฏิบัติธรรม มอบหมายและเปลี่ยนแปลงบุคลากรแต่ละคนให้เหมาะสมประชุมสัมมนาตามวาระโอกาสเพื่อรับฟังความคิดเห็น และวิธีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้เหมาะสม (3) ด้านการขึ้นนำเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาปฏิบัติธรรม มีคู่มือการปฏิบัติธรรม โครงการประจำเดือนและประจำปี ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ มีจิตอาสาคือการปฐมนิเทศฝึกอบรมพัฒนา ประเมินผลงาน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ส่งเสริมกระบวนการทำงานที่เหมาะสมกับสำนักปฏิบัติธรรม ดำเนินการตามโครงการปฏิบัติธรรมด้วยการจัดทำงบประมาณ และการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ (4) ด้านการควบคุม ตรวจสอบตราสำนักปฏิบัติธรรมตามกฎระเบียบจัดทำเอกสารสรุปผลการดำเนินการประจำเดือนและประจำปี ดูแลการรักษาความปลอดภัยทั้งภายในสำนักปฏิบัติธรรม กำกับดูแลการเงินงบประมาณ ส่งเอกสารหลักฐานให้ผู้บริหารทราบตามกฎระเบียบ ประจำเดือนและประจำปี ตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ให้เป็นที่สัปปายะแก่การปฏิบัติธรรมทั้งระบบน้ำประปา ไฟฟ้า ห้องสุขา ห้องนอน ห้องปฏิบัติธรรม และสิ่งจำเป็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสำนักปฏิบัติธรรม ตรวจสอบวิธีการทำงานทั้งบุคลากร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้ปฏิบัติธรรม

2. องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม คือการบริหารตามหลักอริยบท 4 มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นเครื่องจูงใจบุคลากรให้เกิดจิตอาสา (1) ด้านฉันทะ คือเลือกใช้บุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ถวายเป็นพระราชกุศล สร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรมีจิตอาสา (2) ด้านวิริยะ คือส่งเสริมความรับผิดชอบ เพิ่มพูนความรู้ ฝึกอบรมวิธีการทำงานแก่บุคลากรให้มีจิตอาสาดูแลการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมให้เป็นไปตามเป้าหมาย (3) ด้านจิตตะ คือตั้งใจพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม คิดวิเคราะห์ข้อมูลแบบโยนิโสมนสิการ มีสติไตร่ตรองการทำงาน คอยดูแลเอาใจใส่ผลงานตามนโยบายและแผนงาน (4) ด้านวิมังสา คือพิจารณาเหตุผล วิเคราะห์จุดเริ่มของการทำงาน สามารถสร้างจุดแข็งและหาจุดอ่อนจากการคิดแล้วนำมาศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาทรัพยากรทั้งปวงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

3. แนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ตามหลักสัปปายะ 4 มีความสำคัญอย่างยิ่ง (1) ด้านอาวาสสัปปายะ ส่งเสริมสำนักปฏิบัติธรรมให้เป็นอุทยานการศึกษา มีเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตสาธารณสงเคราะห์ ส่งเสริมความสะอาด มีต้นไม้ มีประตูเปิด-ปิด มีระบบป้องกันความปลอดภัยแก่ผู้ปฏิบัติธรรม (2) ด้านอาหารสัปปายะ ส่งเสริมอาหารสะอาดเพียงพอ รสชาติอาหารแต่ละอย่างมีรสเฉพาะตัวใช้เครื่องปรุงอาหารไทย จัดโภชนาหารตามจำนวนผู้เข้ามาปฏิบัติธรรม ทั้งพระวิปัสสนาจารย์ ผู้ปฏิบัติธรรม และบุคลากรในสำนักปฏิบัติธรรม (3) ด้านบุคคลสัปปายะ ส่งเสริมพระวิปัสสนาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถพร้อมอยู่เสมอ ส่งเสริมบุคลากรได้ฝึกอบรมเพิ่มพูนประสบการณ์ จัดประชุมสัมมนาบ่อยๆ โดยเน้นพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (4) ด้านธรรมสัปปายะ

ปาเยะ กำกับดูแลหลักการปฏิบัติธรรมให้ถูกต้องตามหลักการ คือปฏิบัติธรรมตามพุทธวิธีการสอน ได้แก่ สันติสนา ซึ่งแจ้งให้เห็นชัด สมบาทนา เชิญชวนให้อยากปฏิบัติตาม สมุตเตชชา ปลูกใจให้เกิดความอดุทธสาหะ สัมปหังสนา ปลอดภัยให้สดชื่นเบิกบาน

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารจัดการ, สำนักปฏิบัติธรรม,

ABSTRACT

The main objects of this dissertation were: (1) To study the effectiveness of Meditation Center (2) To study the factors that influence to the effectiveness of Meditation Center (3) To study the ways to promote the effectiveness of Meditation Center.

This dissertation was mixed method research of both qualitative and quantitative. For qualitative research it is to study documents, depth interviews of the 18 qualified persons and focus group discussion of 9 qualified persons by analyzing all data and describing the context. For quantitative research it is used the analytical study of the data from a sample of 181 people based on a computer application for research, descriptive statistics namely the frequency, percentage, average and standard deviation.

The results of this study were concluded as follows:

1. The effectiveness of management of Meditation Center, the best resolution that should be chosen for the purposes (1) The Planning : Putting the right competent man into the right job, Providing the suitable building and comfortable place for praying, chanting and doing walking and sitting meditation, Setting the clean and enough conveniences for eating such as tables, chairs, food containers etc., the toilet rooms, bathrooms for taking bath and showering, a place to sleep and the bedrooms for sleeping including the cars parking. The maintenance of all equipments should be arranged, kept clean enough and preserved in order as well. The budget of the Meditation Center also should be suitably planned in both short term and long term, in both proactively and reactively. (2) The Organizing : the administrative structure of the Meditation Center should be concluded as follows : The Chief President or Director, the Executive committees, Head of Meditation Practice, Head of Dhamma Instruction and Special Activities, Head of Buildings, Head of Food and Beverage, Head of cleanliness and security and The Secretary of the Meditation Center. The assignment and personnel changes in organization should be managed

appropriately. the Executive committees meeting from time to time should be set as well to get feedback and to realize how fix the problem. (3) The Directing : The cues to facilitate all practitioners by arranging the Meditation retreat manual book, managing the monthly project and annual project, promoting and training the staffs to become the competent and valuable persons, the orientation training their service mind to become the volunteers, setting the systematic evaluation of their works to create their morale, promoting the appropriate workflow of Meditation practical project based on budgeting and coordinating with the other agencies. (4) The Controlling: Checking and rewinding the rules and regulations of Meditation Center, producing a summary of the operating results for the period and the year. Having set the internal security system of the Meditation compound. Financing supervisory and the documents should be reported monthly and annually to the managers as the rules. Monitoring all equipments and premises to be ready use; water supply system, electricity, restrooms, bathrooms, bedrooms, practical rooms and other necessities. Checking out how the personnel are working; Meditation Masters, staffs, officials and practitioners.

2. The factors effecting to the effectiveness of management of Meditation Center. The management is influenced by the Four Paths of Accomplishment or the bases of success (4 Iddhipadas). These are incentive for the people to become the volunteers: (1) Aspiration (Chanda): The proxy is used to select the right man for the right job. Encouraging the staffs to work for the consecration of Lord Buddha and the Royal charity. Motivating the staffs to become the volunteers. (2) Perseverance (Viriya): Persistent promoting accountability, increasing the staffs' s knowledge, training their working skills and changing their mind to volunteers taking care of and developing the Meditation Center until it meet the target. (3) Thoughtfulness (Citta): Intending to develop the Meditation Center based on attentive and critical mind of working on policies and programs. (4) Investigation (Vimamsa): Reasoning the start of work, realizing the strength, discovering the weakness and the problem of working then searching for problem resolution and selecting the best way to develop all sources of organization to meet the objects.

3. The promoting ways to the effectiveness of management of Meditation Center or The Four Suitable Things for mental development (4 Sappayas). The management can be successful of the promoting ways. They are most impotent for fulfilling the effectiveness of management of Meditation Center : (1) The Suitable

Abode (Avasa-Sappaya): (2) The Suitable Food (Ahara-Sappaya): The promotion of suitable food is the way to be successful in management. All kinds of food should be enough clean and tasty with a unique favor condiment for all persons. The cooks should be trained well in cooking, roasting and grilling. All food should be enough managed for Meditation Master, Practitioners and all Staffs in the practical center. (3) The Suitable Persons (Puggala-Sappaya): The Meditation Master, Practitioners and all Staffs should be well trained by developmental promotion of seminar and workshop that suitable for their activities and works. (4) The Suitable Meditation Teachings (Dhamma-Sappaya): The supervise of effective teaching is to be promoted as the 4 Buddha's Styls of Teaching; Elucidation and verification (Sandassana), Inspiration towards the goal (Samadapana), Encoragement or Urging (Smuttejana) and Gladdening, Exhilaration, Filling with delight and joy Sampahamsana).

Keywords: The Effectiveness, The Management, Meditation Center

1. บทนำ

การบริหารวัดมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีสำนักปฏิบัติธรรม ผู้บริหารควรจะปรับปรุงการบริหารให้มีความเหมาะสมกับภาระงาน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการบริหาร ประชุมร่วมกันเสนอความคิดเห็นและเสนอแนวทางที่เหมาะสม ส่งเสริมความสำนึกความรับผิดชอบ ทุกฝ่ายเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหาร ร่วมกันดำเนินกิจกรรม และโครงการอย่างเต็มที่ เต็มใจ ส่งเสริมการบริหารให้เกิดความเจริญ (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามิ่งมงคลอาจารย์ (ช่วง วรปุณฺโญ), 2557) ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ส่งเสริมให้บุคคลแต่ละกลุ่มมีเทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดน ข้อมูลข่าวสารที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตมากขึ้น ความเจริญทางด้านวัตถุนิยม ส่งเสริมให้การติดต่อสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง การสื่อสารและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในโลก สังคมรับรู้ร่วมกันหมด (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2553) มีอิทธิพลครอบงำโลก ทำให้คนตกอยู่ในอำนาจของวัตถุ สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน สังคมเปลี่ยนไป ส่งผลต่อจิตใจให้นิยมเอียงไปในทางที่ต้องการความสะดวกสบายมากขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), 2553) แต่ปัญหาติดอยู่ที่พระสงฆ์ขาดความเข้าใจวิธีการสอน ปัญหาพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันเกิดจากการขาดช่องว่างในการสื่อหลักธรรมมีสาเหตุใหญ่ๆ กล่าวคือบุคลากรผู้เผยแผ่ขาดความรู้ความแตกฉานในหลักธรรม บุคลากรผู้เผยแผ่ขาดความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดธรรม ไม่เคยฝึกการพูดหรือการใช้เสียง ไม่มีการเตรียมตัว ไม่สังเกตผู้ฟัง ดิตรูปแบบเดิม ใช้เวลานานเกินไป บุคลากรผู้เผยแผ่ขาดความพอใจ ความเต็มใจและความรักในวิชาชีพ การเผยแผ่ธรรมมีแต่การตั้งรับ ไม่มีการเชิงรุก (พระสุธีรญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภโณ), 2553)

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงและมหานครที่มีประชากรมากที่สุด เป็นศูนย์กลางของประเทศทั้งการเมืองการปกครอง การศึกษา การคมนาคม การเงินการธนาคาร การสื่อสาร และการศาสนา เป็นต้น กรุงเทพมหานครมีวัดจำนวนมาก นอกจากนั้น วัดที่ได้จัดตั้งให้มีสำนักปฏิบัติธรรมในกรุงเทพมหานครก็มีจำนวนมากเช่นเดียวกัน เพื่อส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งคัมภีร์และวิปัสสนาธุระ ดังที่ได้ทราบแล้วว่า มหาเถรสมาคม ได้มีนโยบายและโครงการ ฯลฯ ส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมดังกล่าว จึงกำหนดนโยบายและโครงการ ฯลฯ ให้คณะพระสังฆาธิการและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณาเลือกวัดในกรุงเทพมหานคร ที่ได้จัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมที่มีคุณลักษณะมีความสมบูรณ์ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อเสนอขอเป็นสำนักปฏิบัติธรรม ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคมว่าด้วยการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม พ.ศ.2553 (กองพุทธศาสนศึกษา, สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น, 2555) ซึ่งปัจจุบันการขอเสนอจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมในกรุงเทพมหานคร ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับ ตามเจตนารมณ์ของกฎระเบียบของมหาเถรสมาคม แต่ว่าสภาพปัญหาที่ตามมาคือสำนักปฏิบัติธรรมต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นภายในวัดนั้นๆ ผู้บริหารจะมีวิธีดำเนินการตามกรอบแนวคิดของเจ้าสำนักเท่านั้น ขาดทักษะการประสานงานระหว่างสำนักปฏิบัติธรรมอื่นๆ ขาดเอกภาพในการขับเคลื่อนกิจกรรมไปสู่เป้าหมาย ขาดเกณฑ์การติดตามผลงานที่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมทรัพยากรทั้งปวงทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เป็นต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง “**ประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม**” เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม นอกจากนั้น ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการสนับสนุนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไปสืบกาลนาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม
- 2.2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัย ได้ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 รูป/คน และสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถาม จำนวน 181 ชุด

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 รูป/คน และสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 ชุด

5. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม คือการบริหารจัดการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางแผนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทาง การจัดทรัพยากรต่างๆ ให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ การแบ่งหน้าที่ตามความรับผิดชอบ รวมถึงการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งภายในองค์กร เพื่อปรับปรุงแก้ไขความบกพร่องตามความจำเป็น เพื่อให้งานดำเนินไปถูกต้อง

5.1 ด้านการวางแผน พระสังฆาธิการ ควรจะต้องเตรียมความพร้อมเรื่องบุคลากรสถานที่ เรื่องการวางแผนบริเวณสำนักควรจะมีป้ายชื่อสำนักให้ชัดเจน รวมทั้งป้ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ที่สนใจที่จะมีศึกษาปฏิบัติธรรม ส่วนภายในสำนักนั้นก็จัดระเบียบสถานที่ไว้อย่างเป็นสัดส่วน ได้แก่ สถานที่นั่งสมาธิ การเดินจงกรม การฟังการบรรยายธรรม สถานที่ฉันอาหาร ควรมีโต๊ะเก้าอี้ และภาชนะอื่นๆ ที่สะอาด และเพียงพอ สถานที่หลับนอน ควรจะจัดเตรียมให้พร้อม ดูแลรักษาห้องอาบน้ำ ห้องสุขาให้สะอาด สถานที่จอดรถเพียงพอ นอกจากนั้นอาคารที่พักและสถานที่ปฏิบัติธรรมเป็นสถานที่สัปปายะ แนวทางการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมให้เป็นอาราม คือ การเงินงบประมาณ เป็นปัจจัยที่สำคัญช่วยสนับสนุนช่วยให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น การเงินงบประมาณที่นำมาใช้ในรูปของการซื้อวัตถุดิบเป็นต้น วัสดุอุปกรณ์ เป็นทรัพย์สินถาวรที่ใช้ในการดำเนินการ ตามขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์กร โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสำนักปฏิบัติธรรม

5.2 ด้านการจัดองค์กร โครงสร้างหลักของสำนักปฏิบัติธรรม เช่น ประธานอำนวยการ คณะกรรมการบริหาร หัวหน้าแผนกปฏิบัติธรรม หัวหน้าแผนกอบรมศีลธรรมและกิจกรรมพิเศษ หัวหน้าแผนกอาคารสถานที่ หัวหน้าแผนกอาหารและเครื่องดื่ม หัวหน้าแผนกรักษาความปลอดภัย และเลขานุการสำนักปฏิบัติธรรม พระสังฆาธิการ ควรจะส่งเสริมการประชุมคณะกรรมการบ่อยๆ เพื่อเตรียมความพร้อมอยู่เสมอในการจัดบุคลากรเข้าประจำหน้าที่ เมื่อดำเนินการไปแล้วก็สมควรจะต้องมีการประชุมอยู่ตลอดเวลา เพื่อรับทราบถึงปัญหาในการดำเนินการ รวมถึงหาวิธีแก้ไข เพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไปผู้บริหารสำนักปฏิบัติธรรม คือผู้ทำหน้าที่บริหารสำนักงาน โดยนำทรัพยากรการบริหารต่างๆ มาใช้ร่วมกันตามขั้นตอนการบริหาร หรือทำหน้าที่ในการสั่งการให้พนักงานในสำนักงานปฏิบัติงานเพื่อให้งานเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทางการบริหารสำนักงานปฏิบัติธรรมเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย แนวทางการจัดองค์กรเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเชื่อมต่อกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ด้วยความพยายามร่วมของกลุ่มบุคคล การจัดองค์กรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

5.3 ด้านการขึ้นนำ พระสังฆาธิการ ควรจะดำเนินการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมให้สะอาดร่มรื่น สงบร่มเย็น จัดทำแผนผังสิ่งก่อสร้างเสนาสนะอาคารสถานที่ภายในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ก่อสร้างภายในวัดให้มีแบบแปลนเหมาะสม มีรูปแบบทรงไทยเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น บูรณปฏิสังขรณ์อาคาร โบราณสถาน โบราณวัตถุ จัดทำบัญชีการเงินรายรับ รายจ่าย พระสังฆาธิการ ควรจะอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาปฏิบัติธรรม แจ้างระเบียบวิธีการเข้าปฏิบัติธรรม จัดแจงอาคารที่พัก เสนาสนะให้เพียงพอ มีคู่มือการเข้าปฏิบัติธรรม และโครงการปฏิบัติธรรมประจำเดือน และประจำปี จัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ พระสังฆาธิการ ควรจะส่งเสริมกระบวนการปฏิบัติธรรมตามหลักการและนโยบาย คือพยายามทำให้ทุกตำแหน่งมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานที่ทำ คือต้องทำการคัดเลือก ปฐมนิเทศ ฝึกอบรมพัฒนาบุคคล ตลอดจนการประเมินผลงาน เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และการปฏิบัติ

5.4 ด้านการควบคุม พระสังฆาธิการ ควรจะตรวจตราสำนักปฏิบัติธรรมตามกฎระเบียบ จัดทำเอกสารสรุปผลการดำเนินการประจำเดือนและประจำปี ดูแลการรักษาความปลอดภัยทั้งภายในสำนักปฏิบัติธรรมและบริเวณโดยรอบ จัดเตรียมเจ้าหน้าที่จากสถานพยาบาลอยู่ดูแล กรณีถ้าหากมีผู้ป่วยฉุกเฉินสามารถนำส่งสถานพยาบาลได้ทันที พระสังฆาธิการ ควรจะควบคุมงานทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ ระยะเวลา และงบประมาณ การควบคุมที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความพยายาม ติดตามดูแลงาน ความรับผิดชอบ โดยเทคนิคโดยการประเมินผลงานทุกระยะการทำงาน

6. อภิปรายผล

การศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการ พระวิปัสสนาจารย์ และบุคลากรหรือผู้ปฏิบัติธรรม เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการ พระวิปัสสนาจารย์ และบุคลากรหรือผู้ปฏิบัติธรรม มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม อยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้วิจัย สามารถกล่าวการอภิปรายผลแต่ละประเด็นสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

6.1 ด้านการวางแผน พระสังฆาธิการ มีการเตรียมความพร้อมเรื่องบุคลากร อาคารสถานที่ วางแผนบริเวณสำนัก ชื่อสำนักให้ชัดเจน ป้ายประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ที่สนใจ ส่วนภายในสำนักปฏิบัติธรรมควรจัดระเบียบเป็นสัดส่วน ได้แก่ สถานที่นั่งสมาธิ การเดินจงกรม การฟังการบรรยายธรรม สถานที่ฉันอาหารมีโต๊ะเก้าอี้ และภาชนะอื่นๆ ที่เพียงพอ สถานที่หลับนอนควรจัดเตรียมให้พร้อม ห้องอาบน้ำห้องสุขา แยกเพศหญิงและเพศชายชัดเจน สถานที่จอดรถจัดไว้เพียงพอ การพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม คือการพัฒนาสถานที่ให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย การวางแผนบุคคล เป็นทรัพยากรที่มีผลต่อความสำเร็จ การดำเนินงานต้องอาศัยคนเป็นหลักในการสร้างสรรค์คุณภาพงาน การเงินงบประมาณ เป็นปัจจัยที่สำคัญช่วยสนับสนุนการจัดการ ช่วยให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น การเงินงบประมาณที่นำมาใช้ในรูปแบบของการซื้อวัตถุดิบเป็นต้น วัสดุอุปกรณ์ เป็นทรัพย์สินถาวรที่ใช้ในการดำเนินการ การจัดการ เป็น

การดำเนินการตามขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การจัดองค์กร โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสำนักปฏิบัติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหากังวาล ธีรธมฺโม** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด” ผลการวิจัยพบว่า (พระมหากังวาล ธีรธมฺโม, 2558)

(1) สภาพแวดล้อมทั่วไปของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 15 ในปัจจุบัน มีจุดแข็ง คือ มีการส่งเสริมให้มีการศึกษา ปรีชาธรรม และอบรมภาคปฏิบัติภาวนาธรรมแก่พระภิกษุสามเณรภายในสำนัก เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมมีความเอาใจใส่ในการเผยแผ่พระธรรม คณะสงฆ์สนับสนุนการอบรมหลักสูตรพระวิปัสสนาจารย์ ส่วนจุดอ่อน คือ บางสำนักมีอาคารไม่สามารถรองรับผู้มาปฏิบัติธรรมจำนวนมากได้ อาคารที่พักมีสภาพเก่าทรุดโทรม เครื่องอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ เจ้าสำนักบางแห่งขาดวิสัยทัศน์ ในการปรับปรุงสถานที่ ขาดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ พระวิทยากรขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติ พระกัมมัฏฐาน ขาดการประสานความร่วมมือเรื่องวิทยากรกับสำนักปฏิบัติธรรมอื่น ด้านปัญหาอุปสรรค คือ มีสัตว์รบกวนมาก เช่น นกพิราบ สุนัข แมว ไก่ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีได้ดึงดูดความสนใจพระภิกษุสามเณรออกไปจากการศึกษา สัมมาปฏิบัติ ขาดการส่งเสริมพัฒนาพระภิกษุสามเณรในการศึกษาหลักไตรสิกขา ทั้งภาคปริยัติและปฏิบัติให้ถึงปฏิเวธอย่างแท้จริงด้านโอกาส คือ พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับจากองค์กรระหว่างประเทศด้านการส่งเสริมสันติภาพ มีการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการกิจการ ทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์มีความชวนชวนหาความรู้ใหม่ๆ โดยเข้าศึกษาหลักการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยของสงฆ์มากขึ้น

(2) ปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 เกิดประสิทธิภาพนั้น คือ การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก โดยต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ มีปัจจัยสนับสนุน คือ การวางแผนโครงการเพื่อเป็นแนวทางของการทำงาน การจัดองค์กร การบังคับบัญชาสั่งการ การอำนวยความสะดวก การควบคุมกำกับกิจกรรมต่างๆ ให้ดำเนินตามแผนที่วางไว้ การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงาน การจัดทำงบประมาณบัญชีการใช้จ่ายเงินและตรวจสอบ ส่วนการบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมนั้น เน้นหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อให้การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการจัดให้มีกิจกรรมที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกสำนัก

(3) รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ในเขตการปกครอง คณะสงฆ์ ภาค 15 ที่เป็นมาตรฐาน คือ 1) เจ้าสำนักมีวิสัยทัศน์ มีการชวนชวนศึกษาดูงานของสำนักที่มีมาตรฐานนำมาปรับปรุงสำนักตนเอง เจ้าสำนักรู้จักกำหนดวัตถุประสงค์ รู้จักริเริ่มโครงการที่เป็นแก่นสารประโยชน์ รู้จักวางแผนโครงการเพื่อปฏิบัติงาน จัดที่พัก อาคารปฏิบัติธรรม ให้มีความสะอาดพร้อมใช้งานได้ 2) ด้านบุคลากร รู้จักแบ่งงานและการมอบหมายอำนาจหน้าที่การงาน รู้จักประสานความสามัคคีและประสานประโยชน์ร่วมกัน รู้จักปกครองบังคับบัญชา รู้จักติดตามและ

ประเมินผลงาน พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองและบุคลากรให้มีภาวะความเป็นผู้นำ จัดการศึกษาทั้งด้านปริยัติควบคู่กับการปฏิบัติ หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 3) ด้านการบริหารจัดการภายในสำนักจัดทำบัญชี รายรับ-จ่ายให้เป็นระบบ โปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้ บัญชีการเงินของสำนักปฏิบัติธรรมควรแยกจากบัญชีวัด จัดทำสถิติผู้เข้ารับการปฏิบัติธรรม มีการตั้งทุนเพื่อการเผยแพร่ของสำนักปฏิบัติธรรม ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านทางสื่อ เช่น แผ่นป้าย แผ่นพับ วิทยุชุมชน ทางอินเทอร์เน็ต เช่น ไลน์ (Line) และเฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น จัดทำสื่อการปฏิบัติธรรม เช่น แผ่นซีดี ดีวีดี หนังสือสวดมนต์ และหนังสือคู่มือการปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน

6.2 ด้านการจัดองค์การ โครงสร้างหลักของสำนักปฏิบัติธรรมควรประกอบด้วย ประธานอำนวยการ คณะกรรมการ หัวหน้าแผนกปฏิบัติธรรม หัวหน้าแผนกอบรมศีลธรรมและกิจกรรมพิเศษ หัวหน้าแผนกอาคารสถานที่ หัวหน้าแผนกอาหารและเครื่องดื่ม หัวหน้าแผนกรักษาความปลอดภัย และเลขานุการสำนักปฏิบัติธรรม พระสังฆาธิการ ควรจะส่งเสริมการประชุมคณะกรรมการบ่อยๆ เพื่อเตรียมความพร้อมอยู่เสมอในการจัดบุคลากรเข้าประจำหน้าที่ เมื่อดำเนินการไปแล้วก็สมควรจะต้องมีการประชุมอยู่ตลอดเวลา เพื่อรับทราบถึงปัญหาในการดำเนินการ รวมถึงหาวิธีแก้ไข เพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไปผู้บริหารสำนักปฏิบัติธรรม คือผู้ทำหน้าที่บริหารสำนักงานโดยนำทรัพยากรการบริหารต่างๆ มาใช้ร่วมกันตามขั้นตอนการบริหารหรือทำหน้าที่ในการสั่งการให้พนักงานในสำนักงานปฏิบัติงานเพื่อให้งานเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทางการบริหารสำนักงานปฏิบัติธรรมเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เพื่อเชื่อมต่อกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ด้วยความพยายามร่วมของกลุ่มบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดวรญาณ อคฺควชิโร** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์” ผลการวิจัยพบว่า (พระปลัดวรญาณ อคฺควชิโร, 2558)

(1) สภาพปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนต้นแบบ พบว่าด้านบุคลากร อดีตเจ้าอาวาสเป็นผู้นำเชิงปัจเจกชนสั่งการเพียงรูปเดียวและมีภาวะผู้นำสูง สร้างอัตลักษณ์ให้กับวัดโดยดำเนินโครงการตามทักษะความสามารถเพียงด้านเดียวจนปรากฏผลชัดเจน เจ้าอาวาสรูปใหม่ซึ่งบริหารจัดการวัดต่อมาไม่สามารถสืบสานอัตลักษณ์เดิมไว้ได้ และพระภิกษุผู้อุปสมบทใหม่ขาดระเบียบวินัยของพระภิกษุสงฆ์ รวมทั้งการขาดแคลนศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาและกิจการคณะสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์ขาดทักษะการศึกษาซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ดำเนินการอย่างตั้งรับ ด้านการร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน ขาดการประสานความเข้าใจสำหรับแต่ละโครงการที่วัดดำเนินการ

(2) หลักการบริหารตามแนวพุทธศาสนา คือหลักการครองตนครองคน และครองงาน รวมทั้งหลักพระวินัยช่วยให้การบริหารวัดดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงามและควรส่งเสริมอาคิริยวินัย กรอบควบคุมวิถีชีวิต แนวทางประเพณีปฏิบัติสำหรับคฤหัสถ์ให้เกิดขึ้นในชุมชน และทฤษฎีที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์คือทฤษฎีประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การขึ้นใจ และ การควบคุม สำหรับวิธีการและแนวทางที่เหมาะสม

ในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ประกอบด้วย การทบทวน พันธกิจ การวางแผน การดำเนินการพัฒนา การติดตามและการประเมินผล

(3) ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ต้องอาศัยองค์ประกอบ ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านบุคลากร ด้านเทคนิค ด้านสังคม และด้านประชากรชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา สำหรับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วยรูปแบบที่เกื้อกูลประกอบด้วย 1) ชัยปัญญา ก่อนจึงย่อนเขื่อนกาย คือ การสำรวจรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูล เพื่อประเมินสภาพของวัด และชุมชนก่อนเลือกแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม 2) ยิ่งให้ยิ่งได้ คือการประกาศเจตนารมณ์ของวัดที่จะดำเนินการ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อชุมชน 3) ผนตกลใส่ตุ้ม คือการสำรวจความรู้พื้นฐานของชุมชน การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดเก็บบันทึกความรู้ที่จัดตั้งแหล่งเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ 4) กลุ่มลยณมิตรคิดถูก คือการสร้างภาคีเครือข่าย ในการทำงานให้เหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างวัดกับชุมชน และระหว่างวัดกับองค์กรต่างๆ 5) ต้องสุขก่อนจึงสำเร็จ คือการส่งเสริมพฤติกรรมทางด้านจิตใจให้บุคคลมีปัญหา คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ไม่เสพรโรกัวตุณกินสมควร และมีความภาคภูมิใจในพื้นฐานความเป็นมาของชุมชนตนเอง

6.3 ด้านการชี้นำ พระสังฆาธิการ ควรจะต้องการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม โดยพยายามพัฒนาเสนาสนะให้สะอาดร่มรื่น ก่อสร้างเสนาสนะให้มีแบบแปลนถูกต้องเหมาะสม มีรูปทรงไทย เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีการจัดทำบัญชีการเงินรายรับ รายจ่าย บัญชีทรัพย์สินให้ชัดเจนถูกต้อง พระสังฆาธิการ ควรจะมีคู่มือการเข้าปฏิบัติธรรม และโครงการปฏิบัติธรรมประจำเดือนและประจำปี จัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ควรจะส่งเสริมกระบวนการจัดการสำนักปฏิบัติธรรม คือการคัดเลือก ปฐมนิเทศ ฝึกอบรมพัฒนาบุคคล ตลอดจนการประเมินผลงาน ควรจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำการปฐมนิเทศ แนะนำตัวเข้าทำงาน เมื่อทำงานไประยะเวลาหนึ่งแล้วควรจะทำการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสุนทรวัชรกิจ (บุญธรรม ธมฺมิโก)** ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า (พระครูสุนทรวัชรกิจ (บุญธรรม ธมฺมิโก), 2558)

(1) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ด้านการวางแผน การสรรหา การพัฒนาและการธำรงรักษา มีกลยุทธ์ คือ กระบวนการของการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดแผนทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละงาน การนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผลด้วยการจัดทำเป็นเอกสารที่ระบุวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ด้านต่างๆ ในการดำเนินงานขององค์กรหนึ่งๆ เป็นเครื่องมือในการประสานงานและกำกับติดตามการดำเนินงานในส่วนต่างๆขององค์กรให้เป็นไปในทิศทางและจังหวะที่สอดคล้องกันซึ่งจัดทำขึ้นจากกาวิเคราะห์สภาพการณ์ภายนอกและภายในองค์กรเพื่อคาดคะเนแนวโน้มของสถานการณ์และกำหนดทิศทางดำเนินงานขององค์กรให้สอดคล้องเหมาะสมกับแนวโน้มของสถานการณ์ จุดมุ่งหมาย ภารกิจและวัตถุประสงค์ทางกลยุทธ์ขององค์กร นโยบายต่างๆ ที่สำคัญ แผนงานหลัก และแผนงานอื่นๆ ที่จะนำมาปฏิบัติ มาบูรณาการเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงสอดคล้องกับหลักการบริหาร

ขององค์กร เพื่อให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) สภาพกลยุทธ์การทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี ที่เป็นอยู่นั้น คณะสงฆ์ได้นำกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความสอดคล้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตลอดจนถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการสร้างทรัพยากรบุคคล คือ พระสังฆาธิการ ผู้เป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาในอนาคต นอกจากนั้น ปัญหาอุปสรรคการจัดการที่ไม่เหมาะสมกับกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี มีสาเหตุสำคัญมาจากวิสัยทัศน์ที่ไม่ชัดเจน พันธกิจไม่เหมาะสม กระบวนการจัดการภายในคณะสงฆ์ไม่ชัดเจน เช่น การวางแผน การสรรหา การพัฒนา และการธำรงรักษา

(3) กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี คือ การใช้กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีคุณค่าเพื่อเป็นการรักษาบุคลากรที่มีค่าให้คณะสงฆ์รู้จักคุณค่าของกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์นำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันเป็นกลยุทธ์ การวางแผนงานต่างๆที่เกี่ยวกับงานด้านทรัพยากรมนุษย์ทั้งหมด ถือว่าเป็นงานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแม่แบบที่มีคุณภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คณะสงฆ์ เพื่อเตรียมบุคคลให้เหมาะสมกับงานและเวลา รวมทั้งพัฒนากำลังคนให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายยังสามารถประเมินกลยุทธ์ทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและความต้องการในอนาคต พร้อมวิธีการเพื่อให้เกิดความสมดุลกันระหว่างทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันกับทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตการพยากรณ์ความต้องการเพื่อให้สอดคล้องกับตำแหน่งที่ว่างในอนาคต ซึ่งจำเป็นต้องให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้วยจึงนำเสนอกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ด้านการวางแผน มีวินัย ตรงต่อเวลา และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมีภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถทำงานเป็นทีมและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและลำดับความสำคัญมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างให้ทรัพยากรมีความรู้ความสามารถ ทักษะคติ และประสบการณ์เพิ่มขึ้นจนสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขณะเดียวกันพร้อมที่จะรับผิดชอบงานตำแหน่งสูงขึ้นเพื่อให้องค์กรสัมฤทธิ์ผล

กลยุทธ์ด้านการสรรหา การคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานหรือรับตำแหน่งในหน้าที่ต่างๆ มีสรรหาจากคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงาน การกำหนดการสรรหาทรัพยากรมนุษย์โดยให้ยึดหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง เพื่อจะได้นำไปสู่ขั้นตอนที่มีคุณภาพ

กลยุทธ์ด้านการพัฒนา มีความเชื่อมั่นว่าจะต้องเปลี่ยนจากการพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ไปสู่การพัฒนาทัศนคติ แรงจูงใจ และอุปนิสัยเพื่อให้คนหาความรู้เอง พัฒนาทักษะด้วยตัวเองรวมถึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามทัศนคติที่เปลี่ยนไป

กลยุทธ์ด้านการดำรงรักษาความสัมพันธ์ที่ดีของคณะสงฆ์ จะทำให้เกิดความรัก ความผูกพันความนับถือ การร่วมมือร่วมใจ ความจงรักภักดี และความสำเร็จในงานของคณะสงฆ์ การปรับเปลี่ยนตำแหน่งที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์

6.4 ด้านการควบคุม พระสังฆาธิการ ควรจะตรวจตราสำนักปฏิบัติธรรมตามหลักการ จัดทำเอกสารสรุปผลงานประจำเดือนและประจำปี ดูแลการรักษาความปลอดภัยทั้งภายใน สำนักปฏิบัติธรรมและบริเวณโดยรอบ ในกรณีที่มีผู้ปฏิบัติธรรมจำนวนมาก ควรจะประสานงานขอ กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือหน่วยอาสาสมัครมาดูแลรักษาความปลอดภัย การดูแลสุขภาพอนามัย กล่าวคือมีผู้ยาสามัญไว้ประจำ มีเจ้าหน้าที่ให้การปฐมพยาบาล ในกรณีที่มีผู้เข้าปฏิบัติธรรมจำนวนมาก มีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่พยาบาลดูแล กรณีถ้าหากมีผู้ป่วยฉุกเฉินสามารถนำส่งสถานพยาบาล ได้ทันที ถ้าหากไม่ได้จัดเจ้าหน้าที่พยาบาลอยู่ดูแลประจำ ต้องมีการประสานไว้กับสถานพยาบาล ใกล้เคียง ให้สามารถปฐมพยาบาลหรือรับผู้ป่วยฉุกเฉินไว้รักษาตัวได้ทันที การควบคุมงานทั้งด้าน ปริมาณ คุณภาพ ระยะเวลา และงบประมาณ พระสังฆาธิการ ควรจะพิจารณา งานจะสำเร็จ ได้ผลดีเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับคนผู้ปฏิบัติงาน การควบคุมที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับติดตามดูแล อย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมุทรวชิโรโสภณ (โสภณ ธมฺมโสภโณ)** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า (พระสมุทรวชิโรโสภณ (โสภณ ธมฺมโสภโณ), 2557)

(1) การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้รับผลกระทบกระเทือนจากความเปลี่ยนแปลงทาง สังคมเศรษฐกิจ และการเมืองอย่างมากทำให้มีผู้มองศาสนาในแง่ต่างๆ ทั้งในแง่ดีหรือแง่บวกและในแง่ร้ายหรือแง่ลบก็ตาม แต่พุทธศาสนาก็ยังนับว่ามีอิทธิพลทางด้านศิลปวัฒนธรรมอยู่มากในจิตใจ ของคนไทย และแสดงออกมาในรูปของโบราณสถานโบราณวัตถุ ประเพณี นิสัย ศิลปวัฒนธรรม หรือความเมตตาปรานี และความโอบอ้อมอารี สิ่งเหล่านี้อาจเรียกว่าเป็นลักษณะเฉพาะที่มีอยู่ใน สังคมไทย ซึ่งเป็นลักษณะอันเนื่องมาจากพุทธศาสนาจึงถือว่าสังคมไทยก็คือสังคมพุทธนั่นเอง ผู้ที่มี ส่วนสำคัญในการผลักดันให้สังคมไทยเป็นสังคมพุทธตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็คือ พระสงฆ์ สถาบัน สงฆ์จึงเป็นสถาบันจารีตที่มีความสำคัญยิ่ง พระสงฆ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญในวิถี ชีวิตของชาวพุทธไทยส่วนใหญ่ทั้งทางด้านศิลปธรรมจรรยาและกิจกรรมทางโลก พระสงฆ์เป็นหนึ่งใน รัตนะ ๓ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นเสมือนตัวแทนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสถาบันพระพุทธศาสนาที่ขาดเสียไม่ได้ ในชีวิตประจำวันของพุทธศาสนิกชน นอกจากจะเป็นที่ พึ่งพิงทางใจ ชี้นำทางศิลปธรรมจรรยาโดยชี้ให้ทำนาให้ดู และเป็นสถาบันที่เอื้ออำนวยบริการทาง ศาสนกิจ ศาสนพิธีแล้ว พระภิกษุสงฆ์ยังทำหน้าที่ส่งเสริมรักษานุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและให้บริการ ด้านอื่นๆ ที่กลไกของรัฐบาลเข้าไปให้บริการไม่ทั่วถึง ทั้งยังมีส่วนช่วยเสริมกลไกของรัฐให้บรรลุ เป้าหมายมากยิ่งขึ้นและทั้งยังมีส่วนช่วยสังคมในด้านต่างๆ อีกด้วย

(2) สภาพปัญหาการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม สืบเนื่องมาจากผลกระทบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีทั้งความ หลากหลายและรวดเร็วในการรับข้อมูลข่าวสาร ก่อให้เกิดความไม่สมดุลในการพัฒนาส่งเสริม

ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม ปัญหากล่าวคือ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านพุทธศาสนาพิธีและพิธีกรรม 3) สื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม 3) แหล่งการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม 5) กิจกรรมเชิงวิชาการในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และ (๖) เครือข่ายภาคีทางศิลปวัฒนธรรม อันส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมามากมาย

(3) การพัฒนาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อดำเนินงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมให้บรรลุเป้าประสงค์ของการพัฒนาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมกล่าวคือ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านพุทธศาสนาพิธีและพิธีกรรม 3) ด้านสื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม 4) ด้านแหล่งการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม 5) ด้านกิจกรรมเชิงวิชาการในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และ 6) ด้านเครือข่ายภาคีทางศิลปวัฒนธรรม หลักพระพุทธศาสนา เป็นรากฐานสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทย เนื่องจากชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนามาช้านาน และหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา ได้หล่อหลอมซึมซับลงในวิถีไทย กลายเป็นรากฐานวิถีชีวิตของคนไทยในทุกด้าน ทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรม ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน เพื่อให้คนประพฤติดี ประพฤติชอบ สร้างความเจริญดีงาม และความมั่นคงทางจิตใจ เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งหากคนในสังคมเกิดความเสื่อมใสศรัทธาตามหลักพุทธธรรมพระพุทธศาสนา ก็จะทำให้เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (1) ด้านการวางแผน ตระเตรียมความพร้อมเรื่องงบประมาณ บุคลากร สถานที่ โดยวางแผนสถานที่ปฏิบัติธรรม ได้แก่ สถานที่นั่ง ที่เดินจงกรม ฟังการบรรยายธรรม ห้องอาบน้ำและห้องสุขาเป็นต้น (2) ด้านโครงสร้างสำนักปฏิบัติธรรม เช่น ประธานกรรมการ คณะกรรมการ หัวหน้าแผนกปฏิบัติธรรม และเลขานุการสำนักปฏิบัติธรรมเป็นต้น (3) ด้านการชี้นำ ดำเนินการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมตามนโยบาย โครงการ ฯลฯ จัดทำแผนผังสิ่งก่อสร้างเสนาสนะให้เป็นระเบียบ และโครงการปฏิบัติธรรมประจำเดือนและประจำปี (4) ด้านการควบคุม ตรวจสอบการเงินงบประมาณ กวดขันบุคลากรในสำนักปฏิบัติธรรมตามกฎหมายระเบียบดูแลการรักษาความปลอดภัยภายในสำนักปฏิบัติธรรมและบริเวณโดยรอบ

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม (1) ด้านการวางแผน ควรจะจัดสำนักปฏิบัติธรรมให้สะอาดเรียบร้อย พัฒนาอาคารสถานที่ให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ (2) ด้านการจัดองค์การ ควรจะจัดโครงสร้างองค์การตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ เช่น มีประธานกรรมการ คณะกรรมการ และมีเลขานุการ เพื่อเชื่อมต่อภารกิจตามวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมของกลุ่มบุคคลทุกฝ่าย (3) ด้านการชี้นำ ควรจะส่งเสริมกระบวนการปฏิบัติธรรมตามหลักการ นโยบาย และโครงการ ฯลฯ คือพยายามให้บุคลากรทุกฝ่ายที่มีความรู้ความสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความถนัด (4) ด้านการควบคุม ควรจะมีคณะกรรมการตรวจสอบระบบการเงินและงบประมาณ ประเมินความรู้ความสามารถบุคลากรตามวาระโอกาส ติดตามดูแลเรื่องวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ของ

สำนักปฏิบัติธรรมให้มีความสะอาดให้เหมาะสมต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (1) ควรจะศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง” เพื่อชี้ให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค (2) ควรจะศึกษาเรื่อง “การบริหารสำนักปฏิบัติธรรมในยุคโลกาภิวัตน์” เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการบริหารที่มีการเปลี่ยนแปลงทิศทางในยุคพัฒนาสังคม (3) ควรจะศึกษาเรื่อง “การจัดการสำนักปฏิบัติธรรมของพระสังฆาธิการ” เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวทางการบริหารการเรียนการสอน และการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมที่มีความชัดเจน

References

- Dale. (2008). *Management: Theory and practice*. New York: Mc Grow-Hill.
- Department of Buddhism Education. (2012). *Awarded Provincial Meditation Center*. Bangkok: National Office of Buddhism Press.
- Druck. Peter F. (2004). *Management: Tasks responsibility practice*. New York: Harper Row.
- Herbert A. Simon. (2008). *Administrative Behavior*. New York: The Macmillan Company.
- Herbert A. Simon. Donald W. Smithburg and Viotor A. Thompson. (2009). *Public Administration*. New York: Alfred A. Knope. Inc.
- Herzberg. (2008). *Melting experiment*. New Brunswick. New Jercy.
- John D.Millet. (2009). *Management*. New York: McGraw-hill book Company Inc.
- Michael E.McGill. (2010). *Organization Development for Operating Managers*. New York: A Division of American Management Association.
- Paul R.Lawrence. (2011). *Developing Organization: Diagnosis and Action*. Reading Mass: Addisonwesley Publisng Co.
- Phrakrusundaravajarakit (Boontham Dhammiko). (2015). *The Mananagement Strategy of Human Resource of The Sangha in Petchaburi Province* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramahakangvan Dhiradhammo. (2015). *Development of The Effective Management of Provincial Meditation Center* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrapaladvarunyoo Aggavajiro. (2015). *The Management of Thai Monastery as the Community Center in Globalization Age* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

- Phrasamudravajirasophon (Sophon Dhammasobhano). (2014). *The Development and Promotion of Arts and Culture of The Sangha in Samutsongkram Province* (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrakhu Wisutthananthakhun. (2559). Dhamma Educational Administration of Sangha In Photharam District, Ratchaburi Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(2), 15 - 30.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading - Thinking Activity)
THE DEVELOPMENT OF THE ACHIEVEMENT OF READING COMPREHENSION
OF PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS USING DR-TA
(DIRECTED READING- THINKING ACTIVITY)

เอกลักษณ์ เทพวิจิตร*
Akekalak Tapwijitr

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent samples t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

คำสำคัญ : การอ่านจับใจความวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA

ABSTRACT

The purposes of this research were to : 1) compare reading comprehension achievement of Prathomsuksa 6 students before and after being

---

* Master of Education Program in Teaching Thai Language, Faculty of Education Silpakorn University

taught by using DR-TA method. 2) study the students' opinions towards the DR-TA method. The sample of this research were 30 Prathomsuksa 6/4 students of Nakprasith School, Amphoe Sam Phran, NakhonPathom province. The research was conducted within the duration of the second semester of the academic year 2015 and covering the period of 10 hours. The instruments used for this experiment were lesson plans, achievement and a questionnaire used to study the students' opinions toward using DT-TA method. The data were analyzed by mean ($\bar{X}$) standard deviation (S.D.), and dependent samples t-test.

The findings were as follows

1) The achievement of reading comprehension of Prathomsuksa 6 students after using DR-TA method were significantly higher than before using DR-TA method at the 0.01 level.

2) The students' opinions toward DR-TA method were at high level.

Keywords: Reading comprehension Directed Reading- Thinking Activity

1. บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารและมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะช่วยให้ได้รับรู้เรื่องราวและเข้าใจตรงกัน มนุษย์ใช้ภาษาแสดงให้ผู้อื่นได้รู้ถึงความคิด ความรู้สึกและความต้องการของตนเอง ด้วยการใช้สัญลักษณ์ที่ตกลงใช้ในกลุ่มชนนั้นๆ ผ่านทักษะทั้ง 4 ประการคือ การฟัง การอ่าน การพูดและการเขียน เพื่อสร้างเสริมสติปัญญาและความรู้สึกนึกคิด พัฒนาอาชีพและบุคลิกภาพรวมทั้งสิ่งอื่นๆอีกมากให้กับตนเองและสังคม ด้วยเหตุนี้ภาษาจึงมีบทบาทและความสำคัญ การอ่านถือเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เรื่องต่างๆ ฉะนั้นการอ่านจึงเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อการศึกษาหาความรู้และพัฒนาชีวิต การอ่านนั้นนอกจากจะทำให้เกิดความรู้แล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้แนวคิดใหม่ๆในการดำเนินชีวิตทั้งแก่ตนเอง และประโยชน์ส่วนรวมอีกด้วย กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับทักษะการอ่านเป็นอย่างมากและยังได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยด้านทักษะการอ่านไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 1: การอ่านมาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน โดยกำหนดคุณภาพของผู้เรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ว่า ต้องมีความสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำคำอธิบายในคู่มือต่างๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้

ความคิดจากเรื่องทีอ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่านและเห็นคุณค่าสิ่งทีอ่าน (กรมวิชาการ, 2551)

การอ่านทีดีมีประสิทธิภพนั้นไม่ได้เป็นเพียงการรู้จักตัวอักษร และวิธีการอ่านเท่านั้น ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายทีผู้เขียนมุ่งสื่อมาได้ด้วย ต้องจับสาระ และความคิดของเรื่อง หยั่งรู้ความหมายทีแท้จริงทีซ่อนอยู่ในถ้อยคำได้จึงจะทำให้ผู้อ่านประสบความสำเร็จในการอ่านทุกคร้ง การอ่านจับใจความถือเป็นทักษะทีสำคัญซึ่งจะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนเพราะจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจถึงเรื่องทีอ่านอย่างถูกต้อง เมื่อนักเรียนจับใจความจากเรื่องทีอ่านได้นักเรียนก็สามารถวิจารณ์ว่าเรื่องทีอ่านดีหรือไม่ดีอย่างไร การอ่านจับใจความจึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาทักษะด้านการอ่านดังกล่าวทำให้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสนใจและความสำคัญกับการอ่านจับใจความ

การทีจะพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการอ่านจับใจความให้สูงขึ้นนั้นครูผู้สอนต้องหาวิธีการสอน สื่อการสอนและเทคนิคการสอนทีเหมาะสม เพื่อพัฒนาการสอนอ่านจับใจความให้แก่ นักเรียน และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการอยากเรียนรู้อีก ครูต้องคอยเอาใจใส่ดูแลนักเรียนให้ได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจึงจะได้ฝึกอ่านอย่างถูกวิธี กล่าวคือ ครูควรมีสื่อการเรียนการสอน ทีสามารถส่งเสริมความเข้าใจเรื่องการอ่านจับใจความของนักเรียน หรือควรมีวิธีการสอนทีหลากหลาย เช่น แบบฝึก คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น ซึ่งเทคนิคหรือวิธีการสอนเหล่านี้ล้วนสามารถพัฒนาทักษะของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภพมากขึ้น ดังที ศุภรณ์ ภูวัตต์ กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ปัญหา วิธีสอนเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้นักเรียนอยากเรียนและตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้อีก ถ้าผู้สอนรู้จักใช้วิธีการสอนทีดีทีเหมาะสมแล้ว การสอนทีจะมีประสิทธิภพ โดยผู้สอนควรมีความคิดเกี่ยวกับการนำสื่อการเรียนและวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น (ศุภรณ์ ภูวัตต์, 2553)

วิธีสอนหรือเทคนิคการสอนนั้นมีอยู่หลากหลายวิธีด้วยกัน ครูผู้สอนต้องเลือกให้เหมาะสมว่าวิธีใดบ้างเหมาะสมกับการเรียนการสอนอย่างไร กล่าวคือ เมื่อครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องตามหลักและวิธีการสอนของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภพมากขึ้น มีวิธีการสอนอีกรูปแบบหนึ่งทีมีจุดหมายเพื่อฝึกฝนทักษะด้านการอ่าน โดยให้ผู้อ่านกำหนดจุดประสงค์ในการอ่านด้วยการคาดเดาเนื้อหาทีจะอ่านล่วงหน้า คือ วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Direct Reading – Thinking Activity) ซึ่งเป็นวิธีการสอนทีช่วยพัฒนาในด้านทักษะการอ่าน ทั้งนี้เพราะเป็นวิธีการสอนทีมุ่งสอนให้นักเรียนคิดเป็น และรักการอ่าน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน จากการคาดเดาเนื้อเรื่องล่วงหน้า กระตุ้นให้นักเรียนอ่านเรื่องเพื่อค้นหาคำตอบจากการคาดเดา ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อีกด้วยตนเอง

สตาฟเฟอร์ (Stauffer) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนอ่านแบบ DR-TA ว่ามีขั้นตอน ดังนี้
ขั้นวิเคราะห์และเตรียมการ ขั้นให้นักเรียนอ่านผ่านๆ เพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านว่าด้วยเรื่องอะไร จุด
ใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง อ่านให้ละเอียดเพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจน และอ่านซ้ำตอนที่
ไม่เข้าใจเพื่อตรวจสอบความเข้าใจบางตอน จากนั้นอ่านวิเคราะห์หรือสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่
อ่าน และขั้นให้นักเรียนทำกิจกรรมโดยให้นักเรียนอ่านจับใจความ แล้วตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน
(ดารา หวานสนิท, 2549) ต่อมาเทอร์นีย์และเออเนต ได้ปรับปรุงวิธีการสอนแบบ DR-TA ขึ้นใหม่
โดยแบ่งขั้นตอนการสอนออกเป็น 2 ช่วงหลัก ดังนี้ ช่วงที่ 1 กระบวนการอ่านและคิด แบ่งเป็น 4
ขั้นได้แก่ ขั้นที่ 1 การคาดเดา ขั้นที่ 2 การอ่าน ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย ขั้นที่ 4 การ
ตรวจสอบความเข้าใจ ช่วงที่ 2 การฝึกทักษะที่จำเป็น เป็นช่วงของการรวบรวมข้อมูลหลังจาก
การอ่านเนื้อเรื่องทั้งหมด และทบทวนความเข้าใจในการอ่านเป็นการสรุปเนื้อเรื่องทั้งหมด เพื่อ
เสริมทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนให้ถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น จากนั้นจึงให้นักเรียนทำ
แบบฝึกหัด (กอบกุล สกุลแก้ว, 2553)

จากการศึกษาวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Direct Reading – Thinking Activity) ที่
กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การสอนอ่านแบบ DR-TA (Direct Reading – Thinking
Activity) นั้นสามารถพัฒนาทักษะการอ่านได้โดยเฉพาะการอ่านจับใจความของนักเรียน
เพราะนอกจากนักเรียนจะได้ฝึกอ่านและได้ตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านอย่างมีวัตถุประสงค์
แล้ว นักเรียนยังจะได้ร่วมกันอภิปรายปัญหาการอ่านด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Direct Reading – Thinking
Activity) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านการอ่านจับใจความต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ก่อนและหลังการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA

2.2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการสอนด้วย
วิธีการสอนอ่านแบบ DR-T

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558
โรงเรียนนาคประสิทธิ์ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมจำนวน 9 ห้องเรียน รวม
379 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนนาคประสิทธิ์ อำเภอสาม
พราน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30

คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มด้วยวิธีการจับสลาก

3.2) ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA

ตัวแปรตาม คือ

1. ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA

3.3) เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย สารที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน โดยใช้ บทอ่านจาก ข่าว บทความ สารคดี นิทาน เรื่องสั้น

3.4) ระยะเวลาในการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ใช้เวลาในการทดลอง 5 วัน วันละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการทดลอง

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนนาครประสิทธิ์ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

2. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ

3. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA

4. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความ และการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 9 ห้องเรียน รวม 379 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่กำลังศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 มีจำนวนนักเรียน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีจับสลาก

ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง โดยใช้เวลา 10 ชั่วโมง ที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยมี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ค่าเท่ากับ 100. จากนั้นหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดทักษะ โดยได้ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 080.0-20. และได้ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 020. ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR - 20 ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.815

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA แบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.93

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการทดลอง

รูปแบบของการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองรูปแบบของการทดลองเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

T₁   X   T₂

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน

X หมายถึง การสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แจกจุดประสงค์ในการเรียนให้นักเรียนทราบเพื่อเข้าใจตรงกัน แนะนำการเรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ชี้แจงให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และแจ้งจุดมุ่งหมายของการเรียนและการประเมินผล

2. ทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและตรวจสอบคุณภาพแล้ว

3. ดำเนินการสอนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและตรวจสอบคุณภาพแล้วทั้ง 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง โดยใช้เวลา 10 ชั่วโมง

4. เมื่อดำเนินการสอนครบแล้วมีการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง เสร็จแล้วให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความคิดเห็น

ขั้นที่ 4 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่สอนโดยการเรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent samples t-test)

2. วิเคราะห์ผลความคิดเห็นของผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์

เกณฑ์การแปลความหมายของการประเมินค่าความคิดเห็นของนักเรียน (มาเรียม นิลพันธ์ , 2551) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
2.50 - 3.00	เห็นด้วยมาก
1.50 - 2.49	เห็นด้วยปานกลาง
1.00 - 1.49	เห็นด้วยน้อย

5. ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA หลังเรียน ($\bar{X}$ เท่ากับ 23.93 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.58) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ เท่ากับ 20.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.03) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.40 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.37 โดยมีรายละเอียดเรียงตามลำดับดังนี้ คือ ภาพประกอบที่ใช้ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.25 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.34 กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.40 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนกล้าคิดกล้าตอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43

นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครูมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.45

นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้เป็นลำดับที่ 2 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 โดยมีรายละเอียดเรียงตามลำดับดังนี้ การจัดการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนจำเนื้อหาได้นาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.37 การจัดการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.40 นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อทักษะด้านการอ่านจับใจความมากขึ้นมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.45 นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.45 นักเรียนมีความพึงพอใจในความสามารถด้านการอ่านจับใจความของตนเองหลังจากได้รับการสอนแบบ DR-TA มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49

นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากในเนื้อหาเป็นลำดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.42 โดยมีรายละเอียดเรียงตามลำดับดังนี้ เนื้อหาที่สอนทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.34 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนสรุปเนื้อหาร่วมกันกับครู มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.37 เนื้อหาที่มีความยากง่ายพอเหมาะมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.40 ภาษาที่ใช้ชัดเจนทำให้เข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 เนื้อหาที่เรียนต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นตอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 2.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50 ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยนี้พบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังจากได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA สูงกว่าก่อนได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ผู้วิจัยพบว่าการสอนอ่านแบบ DR-TA เป็นวิธีการสอนที่มุ่งฝึกการให้นักเรียนใช้ความคิดสำหรับการคาดเดาเนื้อเรื่องล่วงหน้าอย่างสม่ำเสมอ กล่าวคือ ช้่นนำเข้าสู่บทเรียนให้นักเรียนดูรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะอ่านแล้วให้นักเรียนคาดเดาว่าเนื้อหาของเรื่องที่จะอ่านว่าเกี่ยวกับเรื่องอะไร ทำให้นักเรียนพยายามใช้ความคิดและได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่จะอ่าน ในขณะที่เดียวกันครูก็ได้เขียนสิ่งที่นักเรียนคาด

เดาและแสดงความคิดเห็นไว้บนกระดาน ทำให้นักเรียนร่วมชั้นเรียน ได้มีแนวความคิดและเรียนรู้ คำศัพท์ไปด้วย ซึ่งเป็นการช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้กับนักเรียน

จากนั้นนักเรียนจึงเกิดการคาดเดาเนื้อเรื่องในส่วนแรกว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ครูเขียนการคาดเดาของนักเรียนเอาไว้บนกระดานหลังจากอ่านเนื้อเรื่องส่วนแรกเป็นที่เรียบร้อย แล้ว การฝึกใช้การคาดเดาเนื้อหาของเรื่องจะช่วยให้นักเรียนอ่านและเข้าใจเนื้อหาของเรื่องได้ ถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น ถึงแม้จะยังมีคำศัพท์หรือประโยค ที่นักเรียนยังไม่เข้าใจอยู่บ้าง แสดงให้เห็นว่านักเรียนอ่านแบบเดาความหมายของคำหรือประโยคที่นักเรียนยังไม่เข้าใจความหมายได้บ้างเพราะนักเรียนได้นำการคาดเดาเนื้อหาของเรื่องที่ได้รับจากการดูรูปภาพและการสนทนากัน จากในช่วงแรกมาเชื่อมโยงกับเนื้อหาของเรื่องที่กำลังอ่านอยู่เพื่อช่วยในการตีความหมาย ผลจากการคาดเดาเนื้อหาข้างต้นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สตาฟเฟอร์ ที่ว่า การอ่านคือกระบวนการคิดที่ต้องใช้ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเข้ามาเชื่อมโยงกับความคิดของผู้อ่าน การเชื่อมโยงนี้เริ่มด้วยการตั้งสมมติฐาน โดยใช้ความคิดของผู้อ่านเองคาดเดาเนื้อหา จากนั้นจึงอ่านเพื่อหาข้อมูล และตรวจสอบการคาดเดากระบวนการเชื่อมโยงระหว่างความคิดของผู้อ่าน กับความคิดของผู้เขียนนี้ จะสิ้นสุดลงด้วยการสรุปว่า ผู้อ่านคาดเดาถูกหรือไม่

นอกจากนี้ วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ยังมีขั้นตอนในการตรวจสอบความเข้าใจเป็นช่วงๆ คือ หลังจากที่นักเรียนได้อ่านเนื้อหาของเรื่องแล้ว นักเรียนสามารถพูดและอ่านประโยคที่เป็นการยืนยันความคิดของตนเอง ถ้านักเรียนเข้าใจผิดนักเรียนก็จะสามารถเปลี่ยนแนวคิดใหม่ได้ในขั้นตอนนี้ทำให้ครูสามารถตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนได้รวมทั้งทราบถึงปัญหาในการอ่านของนักเรียนครูจึงให้การแนะนำและแก้ไขปัญหาให้ ขณะเดียวกันนักเรียนคนอื่น ก็จะได้ทบทวนความคิดของตนเองไปด้วย ซึ่งทำให้นักเรียนทั้งห้องเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของเรื่องไปในทิศทางเดียวกัน นักเรียนได้นำความรู้ใหม่ที่ได้ไปรวมกับประสบการณ์เดิมของตนเอง เพื่อไปเชื่อมโยงกับเนื้อหาของเรื่องในส่วนต่อไปทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาของเรื่องโดยรวมได้ชัดเจนและถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเทอร์นีย์และเอเนตที่ว่า การสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-thinking Activity) เป็นวิธีการสอนอ่านที่มุ่งฝึกกระบวนการคิดกลั่นกรองและตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการอ่าน โดยให้ผู้เรียนกำหนดจุดประสงค์ในการอ่านด้วยตนเอง ด้วยการคาดเดาเนื้อหาจากการดูรูปภาพที่สัมพันธ์กับเรื่องที่กำลังจะอ่าน หลังจากนั้นให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องเพื่อตรวจสอบการคาดเดาของเนื้อเรื่อง

จึงเห็นได้ว่า การสอนอ่านแบบ DR-TA เริ่มต้นตั้งแต่การคาดเดาเนื้อหาของเรื่องเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมและความรู้ใหม่เข้ากับเรื่องที่อ่าน การฝึกคาดเดาความหมายของคำศัพท์ในขณะที่อ่านในใจ การตรวจสอบความเข้าใจ ล้วนเป็นส่วนส่งเสริมให้นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบ DR-TA สามารถอ่านจับใจความที่สูงขึ้นได้ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ จารุวรรณ คำบุญเรือง ที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading - Thinking Activity) มีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (จารุวรรณ คำบุญเรือง, 2555)

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีที่มีต่อการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA โดยภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยมากในทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA นั้น เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิด คาดเดาเนื้อหาของเรื่องควบคู่ไปกับการอ่าน ด้วยการให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆอย่างมีจุดมุ่งหมาย นักเรียนสามารถคาดเดา และวางแผนหรือปรึกษากับเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ ทำให้นักเรียนสามารถจดจำเนื้อหาของเรื่องได้ และนักเรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจของตนเองได้ กิจกรรมการสอนหรือขั้นตอนในการสอนยังสามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้เกิดขึ้นในระหว่างการสอน จึงทำให้นักเรียนมีความสนใจและรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆของการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ คำบุญเรือง ที่กล่าวว่า การสอนอ่านแบบ DR-TA มุ่งให้ได้คิดได้ ด้วยการให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีจุดมุ่งหมาย เด็กสามารถคาดเดา วางแผน ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆและจดจำได้ และเด็กตรวจสอบได้ รวมถึงเด็กเกิดอารมณ์ร่วมได้ อันนำไปสู่การทำให้เด็กเกิดความเข้าใจ อาจกล่าวได้ว่า ความเข้าใจของเด็กขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่มาจากความต้องการจากประสบการณ์เดิม จากความรู้สึกมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ จากการทำกิจกรรม เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ การประเมินผลการกระทำ สอดคล้องกับแนวคิดของสตาฟเฟอร์ ที่กล่าวว่า วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA มีแนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนที่มีพื้นฐานมาจากแนวทฤษฎีการสอนแบบเน้นประสบการณ์เด็กคิดได้ จากประสบการณ์เพียงเล็กน้อยที่เด็กได้รับและด้วยความสามารถทางภาษาที่ติดตัวมา เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นหรือคาดเดาไปถึงสถานการณ์อื่นๆ ได้โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเด็กทำกิจกรรมต่างๆได้อย่างมีจุดมุ่งหมาย สามารถคาดเดา วางแผนร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ และจดจำได้ เด็กตรวจสอบได้ สามารถเรียนรู้จากสถานการณ์ จดรายละเอียด สร้างความสัมพันธ์ถามคำถาม ประมวลผลความคิด และสร้างแนวความคิดใหม่

ส่วนในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยมากในเรื่องภาพประกอบที่ใช้ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น เป็นอันดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การใช้ภาพประกอบในการสอนทำให้นักเรียนเกิดการคาดเดาเนื้อหาของเรื่องก่อนการอ่าน อีกทั้งนักเรียนได้ฝึกตั้งคำถามจึงช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านสูงขึ้นได้และภาพที่นำมาใช้ประกอบการสอนในเนื้อหาของเรื่องเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์และความรู้เดิมให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ได้ง่ายขึ้นและการกำหนดเนื้อหาของเรื่องเป็นช่วงสั้นๆ สลับกับการให้นักเรียนได้ดูรูปภาพเป็นการให้นักเรียนคาดเดาเนื้อหาของเรื่องไปเรื่อยๆ เปรียบเสมือนเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งซึ่งจะสังเกตได้ว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นและพยายามที่จะหาคำตอบจากการคาดเดา และทำให้นักเรียนตั้งใจในการอ่านเพื่อที่จะหาข้อมูลมาตรวจสอบการคาดเดาตนเองว่าถูกต้องหรือไม่ ถ้านักเรียนคาดเดาได้ถูกนักเรียนจะมีกำลังใจและต้องการที่จะทำกิจกรรมต่อไป แต่ถ้านักเรียนคาดเดาไม่ถูกครูต้องคอยให้กำลังใจนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการคิด

การนำรูปภาพมาเป็นสื่อในการคาดเดานั้นช่วยให้นักเรียนได้ระลึกถึงประสบการณ์เดิมได้ง่ายขึ้นเพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ที่ได้รับซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของบันลือ พุกษะวัน ที่ว่า ภาพจะช่วยแปลความหมายและสร้างความเข้าใจและช่วยขยายประสบการณ์ของผู้อ่านให้กว้างขวางขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กอบกุล สุกุลแก้ว ที่กล่าวว่าการสอนอ่านแบบ DR-TA นักเรียนสามารถเล่าเรื่องที่อ่านได้และสามารถตอบคำถามในระดับความจำได้ดีเนื่องจากการสอนแบบนี้เป็นการสอนที่มีลำดับขั้นตอนที่เริ่มจากง่ายไปหายากคือเริ่มจากรูปภาพโดยการดูรูปภาพสามารถสื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องในบางส่วนได้และเมื่อนักเรียนได้อ่านเนื้อเรื่องซ้ำอีกครั้งจะยิ่งทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น (บันลือ พุกษะวัน, 2543)

7. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ในการพัฒนาการสอนอ่านจับใจความ ดังต่อไปนี้

1. การจัดเนื้อหาของการสอนครูควรเลือกเนื้อหาที่นักเรียนคุ้นเคยหรือใกล้กับตัวนักเรียน ไม่ควรเลือกเนื้อหาที่ยากหรือไกลตัวนักเรียนเกินไป

2. การสอนแบบ DR-TA เป็นการสอนที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญ ครูต้องคอยทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือนักเรียน เมื่อนักเรียนต้องการ ครูผู้สอนจึงต้องมีความอดทนและใจเย็น เพื่อที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าได้อย่างเต็มที่

3. ครูควรศึกษาเนื้อหาของเรื่องอย่างละเอียด จนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของเรื่องหรือคำศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่อง เพื่อจะได้อธิบายหรือให้คำแนะนำนักเรียนได้มากที่สุด

4. ภาพที่ใช้ประกอบในการสอนควรมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของเรื่องที่สอน เพราะจะสามารถทำให้นักเรียนเกิดการคาดเดาเนื้อเรื่องได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้วิธีการสอนอ่านแบบDR-TA กับตัวแปรอื่นๆ เช่น การอ่านคิดวิเคราะห์ การอ่านเพื่อวิจารณ์ เป็นต้น

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคหรือวิธีการสอนในอื่นๆ เช่น เทคนิคการสอนแบบ KWLเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ (CIRC) หรือวิธีการสอนแบบ SQ4R เป็นต้น ว่าเทคนิคหรือวิธีการสอนรูปแบบใดจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากกว่ากัน

References

- Banlue Pruksawan. (2543). *Development of Rapid Reading and Thinking*. Bangkok: Thai watanapanitch.
- Dara Warnsanit. (2549). *Comparison of Achievement in Reading for Main Ideas of the Subject of English Language of the 2nd Grade Secondary Students with Directed Reading –Thinking Activity and Question with EX-QAR and Regular Teaching* (Master of Education Thesis). Rajabhat Pranakornsrriyuthaya University
- Department of Academics, Ministry of Education. (2551). *Basic Core Curriculum 2551*. Bangkok: Thailand Agricultural Cooperatives Printing House
- Jaruwan Kamboonroueng. (2555). *Development of Learning Process to develop Reading for Main Ideas of the 4th Grade Elementary Students with Directed Reading-Thinking Activities Style* (Master of Education Thesis). Rajabhat Mahasarakam University
- Korbkul Sakulkaew. (2553). *Study of Reading for Main Ideas of Thai Language Subject of the 2nd Grade of The Hearing Defective Elementary Students with Directed Reading-Thinking Activities Style* (Master of Education Thesis) Bangkok: Srinakarinvirote University.
- Luan Saiyos and Angkana Saiyos. (2538). *Research Technique in Education*. Bangkok: Suviriyasarn Printing.
- Mariem Ninpan. (2551). *Research Methodology in Behavioral Science and Social Science*. Nakhonpatom: Silpakorn University.
- Siriporn Srichantha. (2560). Project Based Learning In Instructional Methodology And Management In Mathematics 1 Course for Bachelor’s Degree Students of The Faculty of Education In Mathematics at Loei Rajabhat University. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(1), 127-140.
- Suporn Poowat. (2553). *Lesson Development of Critical Reading Skill for the 3rd Grade Secondary Students of Naknavaupatam School. Suan Luang District*. (Master of Education Research Paper) Graduate School: Srinakarinvirote University

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์
THE BUDDHIST LEADERSHIP DEVELOPMENT MODEL OF SANGHA
ADMINISTRATOR IN NAKHON SAWAN PROVINCE

พระครูนิพัทธ์กัลยาณวัฒน์ (คนอง กल्याณ) * ยุทธนา ปราณีต ** อนูวัต กระสังข์***
Phrakhru Niphatkallayanawat (khanong Kallayano), Yuttana Praneet
Anuwat Krasang

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อศึกษาทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครสวรรค์

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 264 รูป จากวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 15 อำเภอ จำนวน 264 วัด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. พระสังฆาธิการ สภาพทั่วไปควรมีการศึกษาขั้นต่ำก็คือ เปรียญธรรม- นักรธรรมเอก เป็นผู้ที่มีพรรษาไม่ต่ำกว่า 5 พรรษา มีประสบการณ์ในการบริหารวัด มีความประพฤติดี อยู่ในพระธรรมวินัย มีความรู้ความสามารถ ในการพัฒนา บริหารและจัดการวัด มุ่งบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีทักษะทางสังคม จริยวัตรตรงดงามน่าเลื่อมใส เป็นที่ศรัทธาต่อพุทธศาสนิกชน มีจิตอาสาให้การช่วยเหลือและพัฒนาอาชีพให้ชาวบ้าน พัฒนาพระเณรให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสั่งสอน อบรมประชาชน มีบุคลิกลักษณะโดยรวมดี กิริยาท่าทางชาวบ้านให้ความเคารพและนับถือ มีความเฉลียวฉลาด แก่ล้าวกล้า สร้างเครือข่ายกับประชาชน ชุมชน หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

สามารถชักจูงพุทธศาสนิกเข้าร่วมพัฒนาวัดและประกอบกิจกรรมอื่นร่วมกับวัดได้ ส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ของพระเถรในวัด ให้มีความรู้และความสามารถ กล้าตัดสินใจ คิดสร้างสรรค์

2. พระสังฆาธิการ มีภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านอรรถัตถญาณ รองลงมาทางด้านธัมมัญญา ด้านบุคคลปโรปรัญญา ด้านอรรถัตถญาณ ด้านกาลัญญา ด้านปริสญาณ และน้อยที่สุดด้านมัตตัญญา ตามลำดับ

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 คือ **ผู้นำมุ่งเกณฑ์** ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ต้องเคารพกฎหมาย ยึดกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ของสงฆ์ เคร่งครัดพระธรรมวินัย อาศัยเหตุและผลในการปฏิบัติหน้าที่ ฐานะที่ มีวิธีปฏิบัติ เลือกใช้บริวารให้ถูกงาน ตรงต่อเวลา **ผู้นำที่มุ่งงาน** ตามหลักสัปปริสธรรม 7 มีภาวะผู้นำแบบรู้จักประมาณในขอบเขตของงานและคิดสร้างสรรค์ รู้จักผลของงาน มีหิริโอตตัปปะ มีสัจจะ กล้ารับผิดชอบในการตัดสินใจ ดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และมุ่งประโยชน์ส่วนรวมของวัดและชุมชนเป็นหลัก อย่างผู้มีภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิฐาน **ผู้นำมุ่งสัมพันธ์** ตามหลักสัปปริสธรรม 7 มีภาวะผู้นำในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ รู้จักชุมชนในพื้นที่ มีทักษะในการสื่อสารอย่างเป็นมิตร มีความสามารถเลือกใช้คนถูกกับงาน ทำให้สามารถบริหารคนได้ใช้คนเป็น **ผู้นำที่มุ่งประสาน** ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เป็นผู้รู้จักตนเองในการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นและเข้าถึงชุมชนด้วยมีมนุษยสัมพันธ์ รอบรู้เท่าทันสังคม รู้จักสภาพแวดล้อมในชุมชน สามารถประสานงานได้ โดยการจัดการวัดและให้ความช่วยเหลือ เพื่อสร้างพลังสามัคคี ร่วมพัฒนาชุมชนและพัฒนาวัดให้ร่มรื่น สงบ จัดสภาพแวดล้อมดีชวนให้พุทธศาสนิกชนเข้าวัด **ผู้นำที่มุ่งการเปลี่ยนแปลง** ตามหลักสัปปริสธรรม 7 มีภาวะผู้นำในความเป็นผู้รู้จักกาล มีวิสัยทัศน์ มองกว้าง เห็นการณ์ไกล ก้าวทันเทคโนโลยีที่ทันสมัย (เก่งคิด) สร้างโอกาสใหม่ๆ ในการพัฒนา ปกครองคณะสงฆ์ (เก่งงาน) และเกื้อกูลชุมชน ช่วยเหลือสังคม (เก่งคน)

คำสำคัญ : รูปแบบ, การพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงพุทธ, พระสังฆาธิการ

ABSTRACT

The Objectives of this research were; 1 To study the general Buddhist leadership of Sangha Administrator in Nakhon Sawan, 2. To study theories and Buddhadhamma about Buddhist leadership development of Sangha administrator and 3. To propose a model of Buddhist leadership development for Sangha Administrator in Nakhon sawan province.

Methodology was the mixed method; The qualitative research collected data from 25 key informants, purposefully selected, with the structured in-depth-interview, by face-to-face-interviewing. Data were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from 264 samples from 264

monasteries at 15 districts in Nakhon sawan province with questionnaires and analyzed data by descriptive statistics; frequency, percentile, mean and standard deviation, SD.

The Findings were as follows:

1. General Buddhist leadership status of Sangha administrator maintained minimum level of Pali and Dhamma, ordained years over 5 rain retreats with experiences in monastery administration, good conducts by Dhamma and Vinaya, knowledge and ability to manage monasteries and Sangha affairs, good social relationship skills, respectable behavior, service mind to help develop villagers' careers, developing monks and novices to have ability to teach and to train laities that people paid respect.

They were cleaver, brave to build network with people, communities and other agencies in the areas, able to lead and urge people to participate in monastery development and other activities, urged and encouraged monks and novices to continue higher education in order to have more knowledge and capacity, dared to make decision and think creatively.

2. Buddhist leadership of Sangha administrator in Nakhon Sawan Province according to seven aspects of Sappurisadhamma by over all were at high levels that could be classified from highest to lowest level as; Attanyuta was at highest level, secondly, Dhammanyuta, thirdly and lower; Puggalaparoparanyuta, Attanyuta, Galanyuta, Parasanyuta respectively and the lowest level was Mattanyuta.

3. Buddhist leadership development model of Sangha administrator in Nakhon Sawan Province by orientation of norm, task, relationship, coordination and changes according to Sappurisadhamma were as follows: **Norm Oriented**; law and orders expectation, abiding by Dhamma-Vinaya, knowing duties and performance process, putting right monks in the right jobs, being punctual and not offerings addicted. **Task Oriented**: creative thinking, result-based performance, being moral shameful and honesty, responsible and decisive, conducting activities for the benefits of Buddhism and the whole, being knowledgeable, virtual with dignity. **Relationship Oriented**: having good human relations, knowing communities with friendly skillful human communication, knowing how to put the right man in the right job according to Sangkahavattu 4. **Coordination Oriented**: having means to access to the community with human relations, knowing community environment, being able to coordinate with communities and help them to strengthen unity, being able to

encourage people to participate in monastery development to be the clean, tranquil with good environment worth going in. **Change Oriented:** being opportunistic with good vision, technological literate,(good at thinking), creating new opportunities for Sangha administration development(good at task) and extending helping hands to communities and societies(good at people).

Keywords : Model, Development, Buddhist Leadership, Sangha Administrator

1. บทนำ

ระบบการบริหาร มีกลไกสำคัญที่จะทำให้ดำเนินการไปสู่จุดหมายคือ “ผู้นำ” เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดการ ความคิดริเริ่มในการวางแผน การกำกับและดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ผู้นำจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นไปขององค์กรในการกำหนดทิศทาง (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) ดังนั้นทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำที่ดี พระพุทธศาสนาถือว่าการเป็นผู้นำนั้นต้องมีคุณสมบัติหลายประการ จึงจะทำให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่นและเป็นผู้ตามที่ให้ความร่วมมือ เพื่อที่จะนำสังคมไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ความสำคัญของผู้นำที่มีต่อสมาชิกในกลุ่มก็ยิ่งทวีความสำคัญเป็นเงาตามตัวกลุ่มใดได้ผู้นำดี สมาชิกในกลุ่มก็ดีไปด้วย ในทางตรงกันข้ามกลุ่มใดได้ผู้นำที่ไม่ดี สมาชิกในกลุ่มก็ต้องประสบความลำบาก

พระพุทธศาสนาก็ให้ความสำคัญของผู้นำ ดังพระพุทธพจน์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่า (อง, จตฺก. (ไทย) 21/70/115-116) “เมื่อฝูงโคข้ามน้ำไป ถ้าโคจ่าฝูงไปคตเคี้ยว โคทั้งฝูงก็ไปคตเคี้ยวตามกัน ในเมื่อ โคจ่าฝูงไปคตเคี้ยว ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติไม่เป็นธรรมประชาชนชาวเมืองนั้นก็ประพฤติไม่เป็นธรรมตามไปด้วย หากพระราชาไม่ตั้งอยู่ในธรรมชาวเมืองนั้นก็อยู่เป็นทุกข์ เมื่อฝูงโคข้ามน้ำไป ถ้าโคจ่าฝูงไปตรง โคทั้งฝูงก็ไปตรงตามกัน ในเมื่อโคจ่าฝูงไปตรง ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติชอบธรรมประชาชนชาวเมืองนั้นก็ประพฤติไม่เป็นธรรมตามไปด้วย หากพระราชาตั้งอยู่ในธรรม ชาวเมืองนั้น ก็อยู่เป็นสุข” พุทธพจน์นี้แสดงให้เห็นความสำคัญของผู้นำต่อความอยู่รอดสันติสุขของสังคม และประเทศชาติ

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้มามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ปัจจัยที่สำคัญของการเป็นผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนความต้องการของคน ซึ่งความต้องการเป็นตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการตัดสินใจ ถ้าเปลี่ยนความต้องการของคนได้ ผู้นำที่ดีจะช่วยให้คนพัฒนาความต้องการของตน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2540) ทั้งในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้มีความต้องการที่ถูกต้องดีงาม และให้หมู่ชนมีการประสานความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การบริหารองค์กรคณะสงฆ์นั้น ผู้นำคณะสงฆ์ ถือว่ามีความสำคัญต่อการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้าพระบรมศาสดาของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่ สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้ เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม

พระสังฆาธิการ คือ ผู้นำของคณะสงฆ์หน้าที่ในการปกครองและบริหารคณะสงฆ์ให้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวร สืบไป (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิด ประชาชน โดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส และมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารจัดการวัด การปกครองบังคับบัญชากำกับดูแล แนะนำ สั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้อยู่ในศีลธรรมอันดีและดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ของวัด ให้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสุด (กรมการศาสนา, 2542) โดยเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติตามพระ ธรรมวินัย กฎระเบียบคำสั่งของมหาเถรสมาคม ซึ่งสั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่ง ของมหาเถรสมาคม หน้าที่และอำนาจดังกล่าวนี้ มีปรากฏใน พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ.2535 (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535)

วัดก็เป็นองค์กรหนึ่งซึ่งถ้าวัดมีพระสังฆาธิการที่ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของ ตนเอง ทำให้การบริหารจัดการวัดขาดประสิทธิภาพก็คือ เจ้าอาวาสจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการวัด ไม่มีศักยภาพในการพัฒนาวัด ขาดภาวะผู้นำ ไม่มีความรู้ใน การสั่งสอนประชาชน เจ้าอาวาสจำนวนมากยังปล่อยปละละเลยพระภิกษุสามเณรในการปกครองให้ ประพฤติปฏิบัติไปตามยถากรรม ไม่มีการศึกษาอบรมพระธรรมวินัย จึงส่งผลต่อการบริหารจัดการ วัด ไม่มีความเป็นหนึ่งในการตัดสินใจ อาจเนื่องจากการแทรกแซงการบริหารของเหล่ากรรมการวัด หรือประชาชนที่เข้ามามีบทบาทครอบงำกิจการของวัด จนทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในวัด ดังจะ เห็นได้ว่าบางวัดเจ้าอาวาสตัดสินใจในดำเนินงานทุกอย่างด้วยตนเอง ไม่ปรึกษาหารือ ไม่ยอมรับฟัง ความคิดของคณะสงฆ์และกรรมการวัดเพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้นำแบบเผด็จการ ย่อมไม่ได้รับความ เชื่อถือและความร่วมมือจากคณะสงฆ์และกรรมการวัดเท่าที่ควร ทำให้ผลการปฏิบัติงานในตำแหน่ง หน้าที่เจ้าอาวาสย่อมมีประสิทธิผลมาก (พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต), 2547) ฉะนั้นปัญหา มากมายเกี่ยวกับการบริหารงานคณะสงฆ์ส่วนหนึ่งของปัญหานั้นๆ เช่น การขาดภาวะผู้นำของพระ สังฆาธิการ ทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการวัดให้ประสบความสำเร็จได้ทั้งประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เช่น ด้านการปกครองของ พระสังฆาธิการ 1) ผู้บริหารสั่งงานปฏิบัติการได้ไม่ค่อยสมบูรณ์ตามพระธรรมวินัย 2) การออกกฎ ระเบียบข้อบังคับของพระธรรมวินัย พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ไม่ค่อยตั้งใจเท่าที่ควร 3) ชาวบ้านบางคน ยังไม่เข้าใจกฎระเบียบพระธรรมวินัยภายในวัด 4) การขัดแย้งกันและไม่เข้าใจกันในเรื่อง พระธรรม วินัย 1) ขาดความเด็ดขาดในการดูแล เครื่องครัดตามกฎหมายคณะสงฆ์เกินไป 2) การไม่เชื่อฟังคำสั่ง สอนของผู้บังคับบัญชาในข้อกฎหมายคณะสงฆ์ 3) การติดต่อสื่อสารไม่ชัดเจน ฉะเยอขาดการ

ทำงานของคณะสงฆ์ 4) ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานตามกฎหมายของคณะสงฆ์ 1) การไม่ให้ความเคารพกันของผู้บวชก่อนหลัง 2) พระภิกษุสามเณรมีมาก จึงทำให้ผู้ปกครองดูแลไม่ทั่วถึง 3) ผู้ปกครองไม่ทราบปัญหาที่แท้จริงของผู้ใต้บังคับบัญชา 4) พระเถระผู้ใหญ่ไม่ค่อยใกล้ชิดกับพระภิกษุสามเณรเท่าที่ควร (พระใบฎีกาสมชาย ธรรมธโร (สีหบุตร), 2555)

พระสังฆาธิการสามารถบริหารวัดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น เจ้าอาวาสจะต้องมีสติปัญญา ความรู้ความดีงาม และความสามารถในการสื่อสารกับพุทธศาสนิกชน ในการชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม และลักษณะผู้นำที่มีคุณภาพต้องประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ มองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง ตลอดจนต้องมีประสิทธิภาพที่ดีตามแนวทางของหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคนและสังคมต่อไป (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546) โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อแก้ปัญหา โดยนำหลักพุทธธรรมสัปปริสธรรม 7 เป็นธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษมี 7 ประการ คือ 1) อัมมัญญาตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ 2) อัตถัญญาตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล 3) อุตตัญญาตา รู้จักตน 4) มัตตัญญาตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา 6) ปริสัจญญาตา รู้จักชุมชน สังคม 7) ปุคคสัจญญาตา รู้จักบุคคล คุณธรรม 7 ประการอันเป็นคุณสมบัติภายในตัวผู้นำ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2538) หากนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดนครสวรรค์ จะทำให้สามารถบริหารจัดการงานคณะสงฆ์สามารถปฏิบัติภารกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายย่อมทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อพระพุทธศาสนา

ดังนั้น พระสังฆาธิการ มีความสำคัญ จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปริสธรรม 7 มาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการโดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชน พัฒนาดน พัฒนาวัด อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์
- 2.2 เพื่อศึกษาทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ
- 2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์

3. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์” เป็นงานวิจัยคุณภาพ (Qualitative research) และงานวิจัยปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ 2) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา 3) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้นำและภาวะผู้นำ 4) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธ 5) แนวคิด และหลักการที่เกี่ยวกับพระสังฆาธิการ และ 6) หลักสัพบุริสธรรม 7

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสุ่มแบบเจาะจงเลือกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพระสังฆาธิการ โดยการสัมภาษณ์

3.3 ประชากร ได้แก่ คณะพระสังฆาธิการตั้งแต่ระดับผู้ช่วยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสในจังหวัดนครสวรรค์ ทั้งหมด 15 อำเภอ จำนวนวัดทั้งหมด 775 วัด ได้กลุ่มตัวอย่าง 264 รูป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพไปสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และนำผลที่ได้ไปทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

5. ผลการวิจัย

5.1 สรุปสภาพทั่วไป สรุปจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ **แบบมุ่งเกณฑ์** คือ การศึกษาขั้นต่ำระดับเปรียญธรรม นักธรรมเอก เป็นผู้ที่มีพรรษาไม่ต่ำกว่า 5 พรรษา มีประสบการณ์ในการบริหารวัด มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย สามารถบริหารและพัฒนาทั้งวัดและบุคลากรภายในวัดได้ **แบบมุ่งงาน** คือ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะทางสังคม ที่จะพัฒนา บริหารและจัดการวัดเข้ากับสังคม ได้ดีในการเป็นที่พึ่งของสังคม มุ่งบริหารกิจการคณะสงฆ์ **แบบมุ่งสัมพันธ์** คือมีจริยวัตรตรงดงามน่าเลื่อมใส เป็นที่ศรัทธาต่อพุทธศาสนิกชน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อญาติโยมหรือผู้ร่วมงาน และมีจิตอาสา โดยการให้การช่วยเหลือและพัฒนาอาชีพให้ชาวบ้าน พัฒนาพระเณรให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในการสั่งสอน อบรมประชาชนทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างเครือข่ายเจ้าอาวาส พระ เณรต่างวัด **แบบมุ่งประสาน** คือ มีบุคลิกลักษณะโดยรวมดี เช่น รูปร่างหน้าตา น้ำเสียง กิริยาท่าทางชาวบ้านให้ความเคารพและนับถือ มีความเฉลียวฉลาด แก่ลวกกล้า สร้างเครือข่ายกับประชาชน ชุมชน หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ สามารถชักจูงพุทธศาสนิกเข้าร่วมพัฒนาวัดและประกอบกิจกรรมอื่นร่วมกับวัดได้ **แบบมุ่งเปลี่ยนแปลง** คือ ส่งเสริม

การเรียนรู้ภายในองค์กรและกระตุ้นพระเถรในวัด มีความรู้และความสามารถ กล้าตัดสินใจ ใช้ปัญญา คิดสร้างสรรค์ มีความรอบรู้

5.2 ผลวิเคราะห์การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พบว่า พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าพระสังฆาธิการควรมีภาวะผู้นำเชิงพุทธ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านอรรถัญญุตตา (รู้จักผล) รองลงมาด้านธัมมัญญุตตา (รู้จักเหตุ) ด้านบุคคลโปรปัญญา (รู้จักบุคคล) ด้านอรรถัญญุตตา (รู้จักตน) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านกาลัญญุตตา (รู้จักกาล) ด้านปริสัญญุตตา (รู้จักชุมชน) อยู่ในระดับปานกลางและน้อยที่สุดด้านมัตตัญญุตตา (รู้จักประมาณ) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงพุทธ เป็นรายด้านตามหลักสัปปริสธรรม ดังนี้

หลักธัมมัญญุตตา (รู้จักเหตุ) พบว่า พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์ มีภาวะผู้นำเชิงพุทธอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า “พระสังฆาธิการที่สามารถระงับอธิกรณ์โดยใช้พระธรรมวินัยอย่างยุติธรรม” รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า “สามารถออกแบบงานได้ถูกต้องอย่างมีหลักการทำงาน” และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า “รู้จักการแก้ไขปัญหาต่างๆ และสามารถแก้ปัญหาตามเหตุได้ดี” ตามลำดับ

หลักอรรถัญญุตตา (รู้จักผล) พบว่า พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์ มีภาวะผู้นำเชิงพุทธอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “การทราบว่าการบริหารที่ดียอมทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด” รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า “มีความมุ่งมั่น มีความเพียรในการทำงานให้ถึงจุดหมายที่ต้องการ” และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า “จัดให้มีการวัดและประเมินผลสำหรับงานที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” ตามลำดับ

หลักอรรถัญญุตตา (รู้จักตน) พบว่า พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์ มีภาวะผู้นำเชิงพุทธอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์” รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า “สามารถขมอัญญูธรรมได้ทุกขณะ” และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า “มีการวางตัวได้อย่างเหมาะสมตามสถานะภาพของตน” ตามลำดับ

หลักมัตตัญญุตตา (รู้จักประมาณ) พบว่า พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์มีภาวะผู้นำเชิงพุทธ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “ยินดีกับปัจจัยของตนเองตามกำลังของตน” รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า “จัดสรรการใช้งบประมาณของวัดตามความเหมาะสมอย่างคุ้มค่าและทั่วถึง” และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า “เข้าใจถึงผลกระทบรู้จักประมาณในการบริหารจัดการทรัพยากร” ตามลำดับ

หลักกาลีญญาตา (รู้จักกาล) พบว่า พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์ มีภาวะผู้นำเชิงพุทธตามอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “สามารถบริหารจัดการเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด” รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า “บริหารจัดการงานได้เสร็จตามกำหนดเวลา” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า “สามารถจัดแผนงานหรือโครงการได้อย่างเหมาะสมกับโอกาสและเวลา” ตามลำดับ

หลักปริสัญญาตา (รู้จักชุมชน) พบว่า พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์ มีภาวะผู้นำเชิงพุทธอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของชุมชน มีความจริงใจในการพัฒนาชุมชน” รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า “ให้ความสำคัญกับชุมชนมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นกับชุมชนส่วนใหญ่เป็นอย่างดี” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า “เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับทุกคน” ตามลำดับ

หลักบุคคลปริปริญญาตา (รู้จักบุคคล) พบว่า พระสังฆาธิการกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์ มีภาวะผู้นำเชิงพุทธอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ “สามารถอธิบายคำว่า “รู้จักเลือกบุคคลว่าผู้ใดควรคบผู้ใดไม่ควรคบ” รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า “สามารถบริหารจัดการบุคลากรให้เหมาะสมกับงานได้” และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า “ให้ความอนุเคราะห์กับผู้ด้อยโอกาสในชุมชน” ตามลำดับ

5.3 องค์ความรู้

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์” เกี่ยวกับการภาวะผู้นำที่ผู้นำมุ่งเกณฑ์ ผู้นำมุ่งงาน ผู้นำมุ่งสัมพันธ์ ผู้นำมุ่งประสาน ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1) ธัมมัญญาตา (รู้จักเหตุ) 2) อตถัญญาตา (รู้จักผล) 3) อัตตัญญาตา (รู้จักตนเอง) 4) มัตตัญญาตา (รู้จักประมาณ) 5) กาลีญญาตา (รู้จักกาล) 6) ปริสัญญาตา (รู้จักชุมชน) และ 7) บุคคลปริปริญญาตา (รู้จักบุคคล) ผู้วิจัยจึงนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ อธิบายได้ดังนี้

ผู้นำมุ่งเกณฑ์ เป็นผู้นำที่มีเหตุผล รู้จักการประมาณ อย่างมีสติ โดยการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง เคารพกติกา มีพระธรรมวินัย เคารพกฎระเบียบกฎเกณฑ์ของสงฆ์ มีกิจวัตรที่สามารถสร้างศรัทธาจากชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างความเป็นเอกภาพทางพระพุทธศาสนาได้

ผู้นำที่มุ่งงาน เป็นผู้นำที่รู้จักผลของงาน อย่างมีวิสัยทัศน์ คิดสร้างสรรค์ มีหิริโอตตัปปะมีสังกะ ก่อสร้างผิดชอบในการตัดสินใจ ดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และมุ่งประโยชน์ส่วนรวมของวัดและชุมชนเป็นหลัก อย่างผู้มีภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิฐาน

ผู้นำมุ่งสัมพันธ์ เป็นผู้นำที่รู้จักตน รู้จักบุคคล มีความสามารถเลือกใช้คนถูกกับงาน มีทักษะในการสื่อสารอย่างเป็นมิตร ทำให้สามารถบริหารคนได้ใช้คนเป็น สร้างสัมพันธ์บุคคลและชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในการเป็นผู้นำบริหารคณะสงฆ์

ผู้นำที่มุ่งประสาน เป็นผู้นำที่รู้จักและเข้าถึงชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ รอบรู้เท่าทันสังคม รู้จักสภาพแวดล้อมในชุมชน สามารถประสานงานได้ โดยการจัดการวัดและให้ความช่วยเหลือ เพื่อสร้างพลังสามัคคี ร่วมพัฒนาชุมชน และพัฒนาวัดให้ร่มรื่น สงบ จัดสภาพแวดล้อมดีชวนให้พุทธศาสนิกชนเข้าวัด

ผู้นำที่มุ่งการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำที่รู้จักกาลเวลา มีวิสัยทัศน์ มองกว้าง เห็นการณ์ไกล ก้าวทันเทคโนโลยี สร้างโอกาสใหม่ๆ ในการพัฒนา ปกครองคณะสงฆ์ และแก้วิกฤลชุมชน ช่วยเหลือสังคม

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากสภาพทั่วไปเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธ อภิปรายได้ว่า ผู้นำต้องใฝ่รู้ ขวนขวาย มีความสามารถ มีทักษะทางสังคม มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย สามารถบริหารและพัฒนาทั้งวัดและบุคลากรภายในวัดได้ ใช้คนเป็น เข้ากับสังคมได้ดีและเป็นที่ยิ่งของสังคม มีทักษะทางสังคม มีศิลปะในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ ในการพัฒนาวัดและประกอบกิจกรรมอื่น รอบรู้ ต้องมีบุคลิกภาพ จริยวัตร งดงาม น่าเลื่อมใส เป็นที่ศรัทธาต่อพุทธศาสนิกชน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อญาติโยมหรือผู้ร่วมงาน มีทัศนคติในเชิงบวก ทักษะทางสังคม สามารถชักจูงพุทธศาสนิกชนเข้าร่วมพัฒนาวัดและประกอบกิจกรรมอื่นร่วมกับวัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธงชัย สิงห์อุดม** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 8” ผลการวิจัยพบว่าสภาพทั่วไปของการมีภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 8 ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการด้านการมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองสภาพการณ์ออก (จักขูมา) (2) ภาวะผู้นำด้านความชำนาญในงาน (วิธูโร) (3) ภาวะผู้นำด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ดี (นิสสยสัมปันโน) และการพัฒนาผู้นำตามหลักธรรมสังฆโสภณสูตร อยู่ในระดับมากทั้งหมด ภาวะผู้นำด้านการมีปัญญา/ความสามารถ (วิยตโต) ภาวะผู้นำด้านการเป็นผู้มีระเบียบวินัยดี (ธมมานุธัมมปฏิบัติปันโน) อยู่ในระดับมาก (ธงชัย สิงห์อุดม, 2556)

ภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการตามหลักสัพบุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้นำที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในอันที่จะสามารถจงใจ ผลักดันรวมทั้งกระตุ้นให้บุคคลอื่นดำเนินการตามในสิ่งต่างๆ อย่างเต็มใจและมีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์กร โดยที่คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้นำดังกล่าวจะต้องตั้งมั่นอยู่บนหลักการพื้นฐานของพุทธศาสนาหากพิจารณาแล้วผู้ที่จะมีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำเชิงพุทธหรือภาวะผู้นำเชิงพุทธต้องเป็นผู้ที่ยึดมั่นหรือตั้งมั่นอยู่ในหลักศีลธรรมอันดี

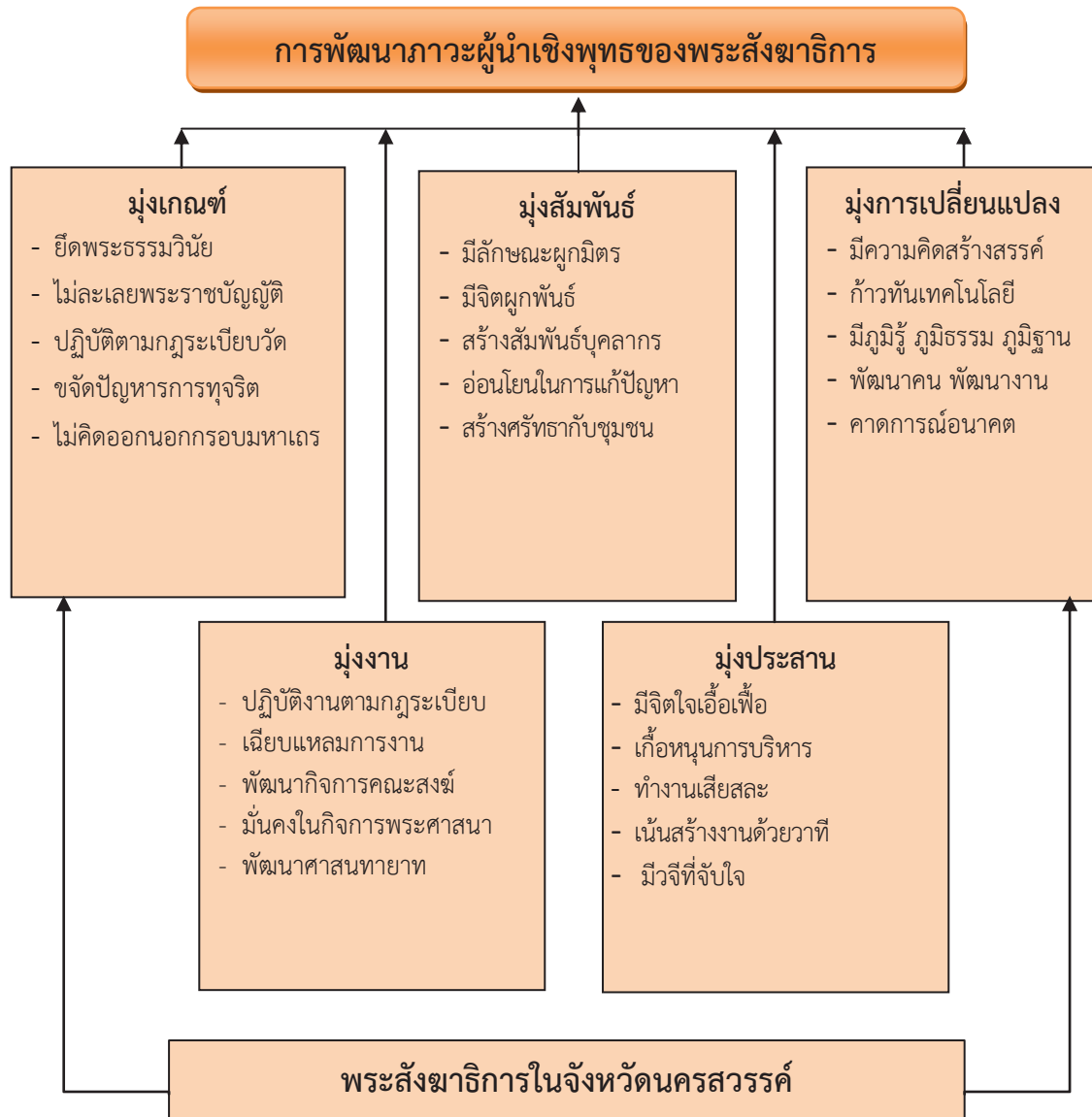
งามของพุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธซึ่งมีความสำคัญมากผู้นำมีวิสัยทัศน์ด้านหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นันทวรรณ อิศรานูวัฒน์ชัย** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรม” ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำที่ดีตามแนวคิดทฤษฎีตะวันตกต้อง ประกอบด้วยบทบาทพื้นฐานสำคัญ 4 ประการ คือ 1) การกำหนดทิศทาง (Path finding) เป็นการกำหนดทิศทางขององค์กรให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่ได้วางไว้ 2) การจัดการระบบการทำงาน (Alignment) 3) การมอบอำนาจ (Empowerment) เป็นการมอบหมายอำนาจ ความรับผิดชอบ ให้แก่บุคคลที่เหมาะสม เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4) แบบอย่างการเป็นผู้นำ (Modeling) สำหรับภาวะผู้นำที่ดีตามหลักพุทธธรรม ผู้นำที่ดีจะต้องยึดหลักธรรม "เช่น" พรหมวิหาร 4 ธรรมาธิปไตย พละ 4 และสัปปุริสธรรม เป็นต้น เป็นคุณธรรมสำคัญสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จที่วางไว้และนำพาหมู่คณะและสังคมไปสู่ความสงบสุขและมั่นคงตลอดไป รูปแบบผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เกิดจากการประยุกต์ของภาวะผู้นำตามแนวคิดตะวันตกและหลักพุทธธรรม ย่อมประกอบด้วยให้ผู้นำเกิดการพัฒนาดน การพัฒนาคน และพัฒนาระบบงาน (นันทวรรณ อิศรานูวัฒน์ชัย, 2552)

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์” เกี่ยวกับการภาวะผู้นำมุ่งเกณฑ์ ผู้นำมุ่งงาน ผู้นำมุ่งสัมพันธ์ ผู้นำมุ่งประสาน ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1) ธัมมัญญูตา (รู้จักเหตุ) 2) อัตถัญญูตา (รู้จักผล) 3) อัตตัญญูตา (รู้จักตนเอง) 4) มัตตัญญูตา (รู้จักประมาณ) 5) กาลัญญูตา (รู้จักกาล) 6) ปริสัญญูตา (รู้จักชุมชน) และ 7) ปุคคัลโปปปริญญูตา (รู้จักบุคคล) ผู้วิจัยจึงนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ อธิบายได้ดังนี้

จากการพัฒนาภาวะผู้นำ 5 แบบ ตามหลักตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการครองตน ครองคน ครองงาน สามารถสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการให้ครองตน เคารพกฎ มีวินัย คิดเก่ง ครองคน บริหารคนได้ใช้พระเป็น สร้างศรัทธา กล้าตัดสินใจ ครองงาน รอบรู้เท่าทันนำเทคโนโลยีมาพัฒนาวัด พัฒนากิจกรรมทางพระพุทธศาสนา พัฒนาชุมชนให้เกิดความเลื่อมใส ร่วมกิจกรรมกับวัด สร้างความมั่นคงและสืบทอดพระพุทธศาสนา ประชาชนศรัทธาศาสนารุ่งเรือง พัฒนาเยาวชนและสังคมสงบร่มเย็นอย่างยั่งยืน ดังนี้

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครสวรรค์ โดยการบูรณาการหลักสัปปริสธรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของพระสังฆาธิการ เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้นำจะต้องมีรูปแบบดังนี้

ผู้นำมุ่งเกณฑ์ พระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่รู้จักเหตุในการยึดพระธรรมวินัย เคารพกฎระเบียบกฎเกณฑ์ของสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระสังฆาธิการใช้ปัญญาไตร่ตรอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถวางแผนและกำหนดนโยบายบริหารวัดและจัดการชุมชน ให้พึ่งพากันระหว่างวัดและชุมชน

ผู้นำที่มุ่งงาน พระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่รู้งาน มีความสามารถในการแก้ปัญหา กล้ารับผิดชอบในการตัดสินใจ ดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และมุ่งประโยชน์ส่วนรวมของวัดและชุมชนเป็นหลัก เลือกรับพระภิกษุมาบริหารถูกคนในชุมชนได้ พัฒนาพระ เณร ให้มีความรู้ทางโลกและการศึกษาทั้งด้านปฏิบัติ ปฏิบัติ ปฏิเวท

ผู้นำมุ่งสัมพันธ์ เป็นผู้นำที่รู้จักตน พระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่ต้องรู้จักและเข้าถึงชุมชน สร้างความสามัคคีในการพัฒนาวัดและชุมชน รอบรู้เท่าทัน ให้ความช่วยเหลือสังคม ชุมชน เพื่อสร้างพลังสามัคคี ร่วมพัฒนาชุมชนและวัด ให้วัดเป็นฐาน สมภารเป็นเสียง ญาติโยมเป็นเสียง พระเณรเป็นหูตา ศรัทธาคือพลัง เน้นการพัฒนาชุมชนโดยการยึดหลักชี้ให้เห็น นำให้เป็น มีกุศโลบายในการดึงชุมชนร่วมกิจกรรม

ผู้นำมุ่งประสาน เป็นผู้นำที่รู้จักและเข้าถึงชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ รอบรู้เท่าทันสังคม รู้จักสภาพแวดล้อมในชุมชน สามารถประสานงานได้ โดยการจัดการวัดและให้ความช่วยเหลือชุมชน เพื่อสร้างพลังสามัคคี พัฒนาวัดให้ร่มรื่นและพัฒนาชุมชนให้สงบ

ผู้นำมุ่งการเปลี่ยนแปลง พระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่ก้าวทันเทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์ มองกว้าง คิดได้ คิดเป็น เห็นการณ์ไกล มีภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน ก้าวทันเทคโนโลยี สร้างโอกาสใหม่ๆ ในการพัฒนาและปกครองคณะสงฆ์ เกื้อกูลชุมชนช่วยเหลือสังคม เพิ่มความรู้ทั้งทางโลกและเสริมความรู้ทางธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา รู้กฎหมายทางโลกทางธรรมรู้เท่าทันโลกและการเปลี่ยนแปลงของสังคม เก่งคิด (จักขุมา) มีวิสัยทัศน์ คิดสร้างสรรค์ เก่งงาน (วิรุโร) รู้จักหน้าที่ รู้ระเบียบวินัย เก่งคน (นิสสยะสัมปันโน) มีความสามารถในการบริหารวัด พัฒนาพระเณร สร้างความสามัคคีให้สังคม

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การดำเนินการเชิงปฏิบัติต่อเนื่องมาจากการดำเนินการทางนโยบาย เนื่องจากความสำเร็จแบบมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ที่ต้องอาศัยการดำเนินการเชิงปฏิบัติ จึงจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินการเชิงปฏิบัตินั้นก็แบ่งตามการดำเนินการเป็น 3 ระยะ ได้แก่ การดำเนินการเชิงปฏิบัติ 3 ระดับ คือ การพัฒนาตน การพัฒนาคน และพัฒนางาน ดังนี้

พัฒนาตน โดยพระสังฆาธิการเป็นผู้มีเหตุผล รู้กติกา ยึดพระธรรมวินัย เคารพกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ มีความรับผิดชอบและกล้าตัดสินใจ มีสติ รอบรู้ คาดการณ์ได้ สามารถจัดสรรงบประมาณ คน งาน อย่างคุ้มค่า

พัฒนาคน รู้จักผล โดยพระสังฆาธิการผู้นำที่มีหน้าที่กล่อมเกลาสังคมและคนในชุมชน รอบวัด ซึ่งเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ เข้าถึงชุมชน รู้จักสภาพแวดล้อมและชุมชน

พัฒนางาน โดยพระสังฆาธิการ มีวิสัยทัศน์ คิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม มองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ สร้างโอกาสใหม่ๆ ในการพัฒนาทั้งวัดและชุมชน

References

- Anuwat Krasang. (2558). Leader in the globalization. *Journal of MCU Social Science Review*, 4(2), 25-37.
- Department of Religions, Ministry of Education. (2542). *Handbook for Administrative Monks: Sangha Act. Rules. Regulations and Orders of Sangha*. Bangkok: Religion Printing House.
- Nanatwan Isranuwatchai. (2552). *Desirable Leadership in Globalization Age: Study from Buddhadhamma* (Research report). the Faculty of Human Capital Development. Mahasarakam University
- Phrabaideekasomchai Dhammatara(Seehabutr). (2555). *The Role of Administrative Monks in Sangha Administration at Saohai District, Saraburi Province* (Thesis) Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- Phrabrahmmakunaporn (P.A.Payutto). (2540). *Leadership*. Bangkok: Sukhapapjai Press.
- Phradhammakosajarn (Prayoon Dhammajitto). (2549). *Buddhist Administration*. Special Edition, 5 December 2549. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidhyala University Press
- Phrasripariyattimolee (Somchai Kusarajitto). (2547). *Sangho the Social Leaders*. Bangkok: Mahachulalongkorn University Press.
- Tongchai Singhaudom. (2556). *Leadership Development of Administrative Monks in the Sangha Administration Region 8 (Doctor of Buddhism Thesis)*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidhayalaya University.

การใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาล
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

USING OF OFFICE AUTOMATION SYSTEM TO INCREASE EFFICIENCY OF
HOSPITAL SERVICES IN THE NOTHEN EAST OF THAILAND

นฤมล จิตรเอื้อ* อภिरดา สุทธิสานนท์** จุฑาทิพย์ สองเมือง***
สุภาพร คูพิมาย****

Naruemon Jituea, Apirada Suthisanont, Chutapip Songmuang, Supaporn Kupimai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติของโรงพยาบาล ที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 234 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมานประกอบด้วย t-test, One-Way ANOVA, LSD และ Stepwise Multiple Linear Regression โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นต่อลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติโดยภาพรวม และประสิทธิภาพในการให้บริการของโรงพยาบาลโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน และระดับการให้บริการของโรงพยาบาล ให้มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นแบบขั้นตอน พบว่า ลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติ ด้านคุณประโยชน์ (X_1) ด้านรูปแบบการใช้งาน

---

* Department of Management, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

** Lecturer in Department of Finance, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

*** Lecturer in Department of Finance, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

**** Lecturer at Department of Business Computer and Information Technology, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

(X_2) ด้านความสะดวก (X_3) และด้านการเรียนรู้พัฒนา (X_4) มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาล (Y_T) สามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้คือ $Y_T = 0.606 + 0.213X_1 + 0.143X_2 + 0.261X_3 + 0.236X_4$ และสามารถนำมาทำนายสมการของการพยากรณ์ได้ 70.06% และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.841

คำสำคัญ: สำนักงานอัตโนมัติ, โรงพยาบาล, ประสิทธิภาพ

ABSTRACT

The research aimed to study the using of office automation system to increase efficiency of hospital services in the north east of Thailand. A survey questionnaire was used to data collection from 234 persons who were related to office automation and were working at the hospital in the north east of Thailand. Data was analyzed by descriptive statistics including Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation; and inferential statistics including Independent Samples t-test, One-Way ANOVA, LSD and Stepwise Multiple Linear Regression at the significance level of .05. The results showed that an opinion survey of the using of office automation system, and the efficiency of hospital services were at high level. The hypothesis results found that age, education level, working position, and the service level of the hospitals were differences at the significance level of .05. The stepwise multiple linear regressions showed that the efficiency of hospital services (Y_T) was influenced by benefit (X_1), usability (X_2), easement (X_3), and learning development (X_4) which was formed equation as follows: $Y_T = 0.606 + 0.213X_1 + 0.143X_2 + 0.261X_3 + 0.236X_4$ with 70.06% of ability to predict. In addition, multiple correlation coefficients showed a value (R) of 0.841.

Keywords: Office Automation System, Hospital, Efficiency

1. บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยที่ทำให้คอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจในทุกๆ กระบวนการทำงาน อาทิเช่น การผลิต การจำหน่าย การบัญชี หรือการบริการ เป็นต้น นอกจากนี้ที่คอมพิวเตอร์จะถูกมาใช้โดยตรงแล้วคอมพิวเตอร์ยังถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นส่วนประกอบของอุปกรณ์หลายชนิด เช่น โทรศัพท์ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องโทรสาร เครื่องพิมพ์ ฯลฯ ทำให้อุปกรณ์เหล่านี้เพิ่มความเป็นอัตโนมัติในการใช้งานเมื่อนำอุปกรณ์เหล่านี้มาใช้ในระบบสำนักงาน ทำให้ขั้นตอนการทำงานด้วยมือลดลง จึงเรียกว่า “ระบบ

สำนักงานอัตโนมัติ” ระบบสำนักงานอัตโนมัติถูกนำมาใช้ในหลายลักษณะ เช่น งานจัดเตรียมเอกสาร การประชุมนัดหมาย การประชุมทางไกล และการบริหารข้อมูล เป็นต้น

การนำระบบสำนักงานอัตโนมัติมาใช้นั้นเกิดผลดีหลายประการ เช่น ช่วยประหยัดงบประมาณรายจ่าย (ลดการใช้กระดาษ ลดพื้นที่การจัดเก็บเอกสาร ลดเวลาในการค้นหาเอกสาร) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีความถูกต้องแม่นยำ ผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร (นิมิตร โสซาร, 2559: 30) จึงสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ความทันสมัยของเทคโนโลยีทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความภาคภูมิใจในหน่วยงานของตน เกิดความผูกพันต่อองค์กร และเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร

ระบบสำนักงานอัตโนมัติถูกนำมาใช้ในหลายๆ หน่วยงานอย่างแพร่หลาย เช่น ระบบ One stop service ของธนาคาร เครื่องเบิกจ่ายเงินอัตโนมัติ การแจ้งเตือนการใช้บัตรเครดิตผ่าน SMS ในส่วนราชการใช้ในการอำนวยความสะดวกต่อการการทำบัตรประชาชนของสำนักงานทะเบียนราษฎร โดยการใช้เครื่องกดบัตรคิวอัตโนมัติ กล้องถ่ายรูปอัตโนมัติ เครื่องพิมพ์บัตรอัตโนมัติ เป็นต้น สำหรับในโรงพยาบาลมีการนำระบบสำนักงานอัตโนมัติประยุกต์ใช้ในหลายๆ ลักษณะ เช่น ระบบโปรแกรมบริหารโรงพยาบาล การเช็คสิทธิรักษาพยาบาล การเชื่อมต่อผลการตรวจทางการแพทย์เข้าสู่ระบบข้อมูลของโรงพยาบาล การเชื่อมโยงข้อมูลผู้ป่วยเพื่อความต่อเนื่องในการรักษาพยาบาล การส่งผล LAB, การส่งผล X-Ray การส่งจ่ายยาของแพทย์ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการส่งต่อผู้ป่วย เป็นต้น

โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขแบ่งการให้บริการออกเป็น 3 ระดับ คือ โรงพยาบาลที่ให้บริการระดับปฐมภูมิ โรงพยาบาลที่ให้บริการระดับทุติยภูมิ และโรงพยาบาลที่ให้บริการระดับตติยภูมิ ความเกี่ยวข้องของการบริการของโรงพยาบาลทั้งสามระดับ ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็ว แต่ความจำกัดในด้านทรัพยากรของโรงพยาบาลระดับปฐมภูมิ และโรงพยาบาลระดับทุติยภูมิขนาดเล็ก จึงต้องการการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ระบบสำนักงานอัตโนมัติจึงถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการบริการ เช่น ระบบปรึกษาทางไกล โปรแกรมระบบบริหารโรงพยาบาล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และจัดทำเว็บไซต์ของโรงพยาบาล จะเห็นว่าประสิทธิภาพการบริการของโรงพยาบาลส่วนหนึ่งนั้นมาจากด้านบุคลากร มีการบูรณาการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และระบบสำนักงานอัตโนมัติ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งประเด็นศึกษาการใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติในโรงพยาบาล
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริการของโรงพยาบาล
3. เพื่อวิเคราะห์หาความแตกต่างของประสิทธิภาพการบริการจำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของระบบสำนักงานอัตโนมัติที่มีต่อประสิทธิภาพการบริการของโรงพยาบาล

3. ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นบุคลากรของโรงพยาบาลที่มีที่ตั้งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติ ได้แก่ ผู้บริหารโรงพยาบาล แพทย์พยาบาล เภสัชกร หรือบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติ ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพในการให้บริการของโรงพยาบาล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาเป็นโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 3,861 โรงพยาบาล (ธานินทร์ ศิลจารุ, 2548: 47)

กลุ่มตัวอย่าง กรณีทราบจำนวนประชากร จากสูตร⁵ จำนวน 363 ตัวอย่าง เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

2. เครื่องมือในการวิจัยเชิงสำรวจ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ประกอบด้วย Independent Samples t-test, One-way ANOVA, LSD, Stepwise Multiple และ Regression Analysis

5. ผลการวิจัย

1. สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 30 ปี ไม่เกิน 40 ปี มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี มีตำแหน่งพยาบาล ส่วนใหญ่ใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติในการบริการผู้ป่วย โรงพยาบาลให้บริการอยู่ในระดับทุติยภูมิ

2. ลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นต่อลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 สำหรับความคิดเห็นเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

ด้านคุณประโยชน์ พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ ระบบสำนักงานอัตโนมัติถูกนำมาใช้เพื่อจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย

เท่ากับ 4.36 รองลงมาได้แก่ ระบบสำนักงานอัตโนมัติถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มความเร็วของกระบวนการทำงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และระบบสำนักงานอัตโนมัติถูกนำมาใช้เชื่อมโยงข้อมูลผู้ป่วย เพื่อความต่อเนื่องในการรักษาพยาบาล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ระบบสำนักงานอัตโนมัติถูกนำมาใช้เพื่อลดต้นทุน ลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88

ด้านรูปแบบการใช้งาน พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ เชื่อมต่อผลการตรวจทางการแพทย์เข้าสู่ระบบข้อมูลของโรงพยาบาล เช่น ผลตรวจ LAB, สแกนผล X-Ray มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 รองลงมาได้แก่ การเข้าถึงสิทธิการรักษาพยาบาล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 และระบบการส่งยาของแพทย์ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การปรึกษา การประชุมทางไกล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.27

ด้านความสะดวก พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ ระบบสำนักงานอัตโนมัติสามารถใช้งานร่วมกับอุปกรณ์ต่อพ่วง เช่น Scanner, Printer มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 รองลงมาได้แก่ การสืบค้นข้อมูลในฐานข้อมูลระบบสำนักงานอัตโนมัติ มีความสะดวกรวดเร็ว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และมีระบบสำรองข้อมูล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ระบบสำนักงานอัตโนมัติมีความยืดหยุ่นต่อการใช้งาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.82

ด้านการเรียนรู้พัฒนา พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 รองลงมาได้แก่ บุคลากรมีความสามารถในการใช้งานโปรแกรมพื้นฐานของคอมพิวเตอร์ เช่น Word, Excel, PowerPoint มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และบุคลากรสามารถติดต่อสื่อสารภายในโรงพยาบาลผ่านระบบสำนักงานอัตโนมัติ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มีการฝึกอบรมการใช้งานระบบระบบสำนักงานอัตโนมัติ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.51

3. ประสิทธิภาพในการให้บริการของโรงพยาบาลโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95

ด้านคุณภาพ พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ สามารถรองรับจำนวนผู้ป่วยที่เพิ่มมากขึ้น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 รองลงมาได้แก่ ความต่อเนื่องของการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และความเป็นมาตรฐานของแฟ้มข้อมูล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ลดต้นทุน ลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.85

ด้านเวลา พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ อำนวยความสะดวกต่อการจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 รองลงมาได้แก่ อำนวยความสะดวกต่อการสืบค้นข้อมูลในฐานข้อมูล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และเพิ่มความสะดวกในการจัดทำรายงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ อำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับแผนกต่างๆ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.89

ด้านความพึงพอใจ พบว่า ความคิดเห็นโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ ความพึงพอใจต่อเทคโนโลยีของระบบสำนักงานอัตโนมัติ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 รองลงมาได้แก่ ความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริการเนื่องมาจากการนำระบบสำนักงานอัตโนมัติมาใช้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานด้วยระบบสำนักงานอัตโนมัติ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.87

4. จากสมมติฐานที่ 1 สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกันให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน และระดับการให้บริการของโรงพยาบาล ให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. จากสมมติฐานที่ 2 ลักษณะการใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาล ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ลักษณะการใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.841 และสามารถทำนายค่าสมการของการวิเคราะห์ได้เท่ากับร้อยละ 70.06 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลโดยภาพรวม (Y_T) ได้แก่ ลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติด้านคุณสมบัติ (X_1) ลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติด้านรูปแบบการใช้งาน (X_2) ลักษณะ

การใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติด้านความสะดวกรวดเร็ว (X_3) และลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติด้านการเรียนรู้พัฒนา (X_4) สามารถนำมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$Y_T = 0.606 + 0.213X_1 + 0.143X_2 + 0.261X_3 + 0.236X_4$$

6. เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ระบบสำนักงานอัตโนมัติมีความสำคัญมาก เพราะช่วยลดเวลา และลดการใช้ทรัพยากรต่างๆ ได้มาก ทำให้ได้ข้อมูลที่รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ ระบบสำนักงานอัตโนมัติช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และรองรับปริมาณงานได้มาก ทำให้สามารถให้บริการผู้ป่วยได้อย่างรวดเร็ว เพิ่มความรวดเร็วในกระบวนการทำงานเชื่อมโยงข้อมูลผู้ป่วยให้ต่อเนื่องในการรักษา สืบค้นข้อมูล Lab เก่า ของผู้ป่วย สามารถเปรียบเทียบผลกับข้อมูล Lab ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมคุ้มค่าคุ้มทุนในการเอาระบบสำนักงานอัตโนมัติมาใช้ ระบบสำนักงานอัตโนมัติควรจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นการพัฒนา 2 ส่วน คือ ด้านตัวระบบ และด้านผู้ใช้งาน

ด้านตัวระบบควรพัฒนาให้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ อุปกรณ์ IT ต้องเอื้อต่อการใช้งาน ควรออกแบบระบบที่ไม่ต้องซับซ้อน ควรพัฒนาเพื่อให้สามารถรองรับอุปกรณ์ mobile, IPAD, Tablets ต้องพัฒนาซอฟต์แวร์อย่างต่อเนื่อง ให้รองรับระบบรายงานต่างๆ นโยบายการรายงานข้อมูลถึงระดับจังหวัด กระทรวงให้สามารถเชื่อมต่อกันได้ เมื่อฐานข้อมูลนำส่งส่วนกลางแล้ว ส่วนกลางควรมี admin ที่สามารถจัดทำรายงานที่ส่วนกลางต้องการได้เอง ต้องเตรียมระบบความปลอดภัยให้เข้มงวดมากขึ้นเพราะเสี่ยงต่อการถูกโจรกรรมข้อมูล อยากให้มีระบบเรียกคิวโดยแสดงบนจอทีวี เพื่อให้ผู้ป่วยได้รู้ว่าขณะนี้ถึงคิวผู้ป่วยรายนั้นๆ

ด้านผู้ใช้งาน ในการใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติมีข้อดีอยู่มากก็จริงแต่การประสานงานระหว่างบุคลากรก็ยังจำเป็นมากควรใช้ควบคู่กันอย่างสมดุล ระบบสำนักงานอัตโนมัติช่วยให้งานสะดวกรวดเร็วขึ้น แต่ความถูกต้องยังคงขึ้นกับบุคลากร ขบวนการต่างๆ ขึ้นกับความคิดของบุคลากร การพัฒนาปรับตามความต้องการขององค์กร ดังนั้นควรพัฒนาบุคลากรให้พร้อมก่อนการนำระบบ ความต่อเนื่องสม่ำเสมอของนโยบายในการนำสู่การปฏิบัติ มีระบบการติดตามกำกับที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ควรทำคู่มือการใช้งานและจัดอบรมวิธีการใช้ระบบให้แก่ผู้ปฏิบัติโดยตรง

ด้านปัญหาของระบบสำนักงานอัตโนมัติ ปัญหาส่วนใหญ่มาจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่ได้รับการอบรมการใช้งานโดยตรง โปรแกรมยังหลากหลาย บุคลากรมีความรู้ไม่เพียงพอ ใช้งานจริงมีน้อย ไม่มีบุคลากรเฉพาะด้านเกี่ยวกับการใช้ระบบถ้ามีปัญหาระบบทำให้ไม่สามารถกู้ข้อมูลได้ภายในทันที ทำให้มีความล่าช้า ต้องมีการเตรียมบุคลากรให้มาดูแลระบบ/แก้ไขให้เข้ากับบริบทของโรงพยาบาล เมื่อนโยบายเปลี่ยนให้โปรแกรมพัฒนาให้ทันเหตุการณ์ การนำข้อมูลไปใช้ถือว่าน้อยมาก แม้จะจัดเก็บข้อมูลไว้มาก เพราะขาดความใส่ใจจากผู้อนุมัติข้อมูล ความถูกต้องของข้อมูล ยังขาดระบบมาตรวจสอบทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อนค่อนข้างมาก ในด้านบริหารระบบสำนักงานอัตโนมัติมีค่าใช้จ่าย

แฝงอยู่ ยังมีต้นทุน เช่น ค่า staff ware งบลงทุน+งบค่าเสื่อม ในส่วนของเครื่องอุปกรณ์ IT ปีละ 1 ล้านบาท บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมีไม่มาก หากไม่อยู่หรือลาออกจะกระทบกับระบบทันที เจ้าหน้าที่และบุคลากรยังมีความคิดต่อการใช้งานอุปกรณ์ IT ต่ำ (โดยเฉพาะบุคลากรอาวุโส) ถึงแม้จะลดขั้นตอนการทำงาน ถ้าระบบสำนักงานอัตโนมัติการพัฒนาแก้ไขโปรแกรมต้องมีค่าใช้จ่ายทุกปี ระบบสำนักงานอัตโนมัติบางอย่างก็ไม่ครอบคลุม เช่น ระบบจัดเก็บและรายงานข้อมูลที่เป็นความลับของผู้ป่วย ต้องใช้ระบบบันทึกภายนอกโปรแกรม แต่ที่ใช้งานเหมือนเดิม ระบบสำนักงานอัตโนมัติมีข้อจำกัดในการลงข้อมูลบางอย่าง เช่น ในเรื่องของการลงข้อมูลการตรวจร่างกาย ซึ่งไม่สามารถวาดภาพ/วาดลักษณะบาดแผลอวัยวะได้ เหมือนอย่าง OPD CARD นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของโปรแกรมที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้การรายงานข้อมูลนั้นน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เช่น ให้บริการไป 100 ราย แต่การเรียกดูรายงานอาจปรากฏแค่ 90 กว่าราย ในส่วนที่ไม่แสดงนั้นเป็นปัญหาที่โปรแกรม อีกกรณีหนึ่งคือ ผู้ใช้งานอาจลงข้อมูลไม่ครบถ้วน ซึ่งต้องยอมรับว่าในโรงพยาบาลชุมชนขนาดเล็กนั้นมีเจ้าหน้าที่ใหม่หมุนเวียนมาประจำอยู่เป็นระยะๆ ระบบอัตโนมัติที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้งานสะดวกรวดเร็วมากขึ้น แต่สิ่งที่ตามมาคือ ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นง่ายเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นระบบการตรวจสอบจึงต้องถูกออกแบบขึ้นมาคู่กันและต้องคอยตรวจสอบระบบที่วางไว้อยู่เป็นประจำ

6. อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพในการให้บริการของโรงพยาบาลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการของโรงพยาบาลโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ขวัญตา ช่วยมณี, 2551) ซึ่งศึกษาเรื่องศักยภาพและความพึงพอใจการใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติของบุคลากรหน่วยงานสำนักงานปลัด กระทรวงการคลัง และสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง พบว่า ระดับศักยภาพในการใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติของบุคลากร สำนักงานปลัด กระทรวงการคลัง และสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง พบว่าอยู่ในระดับศักยภาพมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นรินทร์ เลิศพิชรพงศ์, 2548) ซึ่งศึกษาเรื่องประโยชน์การนำเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน บริษัทประกันคุ้มภัย จำกัด (มหาชน) พบว่า พนักงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์การนำเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน บริษัท ประกันคุ้มภัย จำกัด (มหาชน) ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศหรือคอมพิวเตอร์นั้นสามารถนำมาเพื่อพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งเมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาให้ทำงานร่วมกับอุปกรณ์สำนักงานให้สามารถทำงานต่อเนื่องเป็นอัตโนมัติ ก็จะกลายเป็นระบบสำนักงานอัตโนมัติ ระบบสำนักงานอัตโนมัติมีความสำคัญมาก เพราะช่วยลดเวลา และทรัพยากรต่างๆ ได้มาก ทำให้ได้ข้อมูล รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ ระบบสำนักงานอัตโนมัติ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และรองรับปริมาณงาน ได้มาก ทำให้สามารถให้บริการผู้ป่วยได้อย่างรวดเร็ว เพิ่มความรวดเร็วในกระบวนการทำงาน เชื่อมโยงข้อมูลผู้ป่วยให้ต่อเนื่องในการรักษา สืบค้นข้อมูล Lab ค่า ของผู้ป่วย สามารถเปรียบเทียบ

ผลกับข้อมูล Lab ในปัจจุบัน จึงมีความเหมาะสมคุ้มค่าคุ้มทุนในการเอาระบบสำนักงานอัตโนมัติมาใช้

2. ความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันเนื่องจากการนำระบบสำนักงานอัตโนมัติมาใช้ จากผลของการวิจัยพบว่าความคิดเห็นโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญตา ช่วยมณี ที่ศึกษาเรื่องศักยภาพและความพึงพอใจการใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติของบุคลากรหน่วยงานสำนักงานปลัด กระทรวงการคลัง และสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง ที่พบว่า ระดับความพึงพอใจในการใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติของบุคลากรสำนักงานปลัด กระทรวงการคลัง และสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวีร์ ดิษฐบรรจง ศึกษาเรื่องการศึกษาและพัฒนารูปแบบระบบสำนักงานอัตโนมัติสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ กมลวิบูลย์⁹ ซึ่งศึกษาเรื่องความพึงพอใจต่อสำนักงานอัตโนมัติ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ในทุกๆ ด้าน เนื่องจากคนส่วนใหญ่คิดว่าได้รับการบริการต่างๆ ในทุกด้านมีความเหมาะสมกับความต้องการของตนเอง แสดงว่าระบบสำนักงานอัตโนมัติสร้างความพึงพอใจและเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้งาน แต่ในขณะเดียวกัน ระบบสำนักงานอัตโนมัติยังต้องการการพัฒนาใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านตัวระบบและด้านผู้ใช้งาน

ด้านตัวระบบควรพัฒนาให้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ อุปกรณ์ IT ต้องเอื้อต่อการใช้งาน ควรออกแบบระบบที่ไม่ต้องซับซ้อน ควรพัฒนาเพื่อให้สามารถรองรับอุปกรณ์ mobile, IPAO, Tablets ซอฟต์แวร์ควรมีการพัฒนาให้มีความต่อเนื่องให้ข้อมูลสามารถรองรับระบบรายงานต่างๆ ระดับจังหวัด หรือระดับกระทรวงได้

ด้านบุคลากร ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ และมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน นำนโยบายมุ่งสู่การปฏิบัติควรพัฒนาบุคลากรให้พร้อมต่อการใช้งาน ควรจัดการอบรมวิธีการใช้ระบบให้แก่ผู้ปฏิบัติโดยตรง ตลอดจนควรจัดทำคู่มือการใช้งาน ให้ผู้ใช้งานสามารถแก้ไขปัญหาความขัดข้องเฉพาะหน้าได้

3. การทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน และระดับการให้บริการของโรงพยาบาล ให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ เลิศพัชรพงศ์¹⁰ ซึ่งศึกษาเรื่องประโยชน์การนำเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน บริษัทประกันคุ้มครองภัย จำกัด (มหาชน) ที่พบว่า พนักงานที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์การนำเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์เดช สังคพัฒน์ ซึ่งศึกษาเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าภูมิหลังคุณคดียังส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ

คนบด โดยส่งผ่านคุณลักษณะของคนบดและพฤติกรรมผู้นำของคนบด สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องจะส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคนบด ผ่านพฤติกรรมผู้นำของคนบด แสดงว่าการบริหารงานของคนบดต้องอาศัยภูมิหลังของคนบดเพื่อให้การบริหารบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะวุฒิการศึกษา (ศักดิ์เดช สังคพัฒน์, 2558: 218)

4. อิทธิพลของลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติที่มีต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการใช้งานระบบสำนักงานอัตโนมัติมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อ่อนจันทร์ นุชบุรณ์ (อ่อนจันทร์ นุชบุรณ์, 2552)

ซึ่งศึกษาเรื่องการบริหารสำนักงานอัตโนมัติกับผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษาพบว่า การบริหารสำนักงานอัตโนมัติมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Azma, Izanlou & Mostafapourcm, 2012) ที่ศึกษาเรื่องการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างสำนักงานอัตโนมัติและผลการดำเนินงานของพนักงานสำนักงานภาษี พบว่าระบบสำนักงานอัตโนมัติและความเร็วที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์กับการการทำการภาษีโดยพนักงาน

7. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติในโรงพยาบาลก่อเกิดผลดีต่อประสิทธิภาพการให้บริการคือสามารถเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน การได้ข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว และรองรับปริมาณงานที่มากขึ้น แต่การใช้ระบบสำนักงานอัตโนมัติควรให้ความรู้ต่อผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้ใช้งานได้รับการอบรมโดยตรง จัดทำคู่มือการใช้งาน และมีศูนย์ช่วยเหลือ (Help desk) คอยให้ความช่วยเหลือเวลาระบบขัดข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะได้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ควรศึกษาความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรค ของการนำระบบสำนักงานอัตโนมัติมาใช้ในโรงพยาบาล

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาซอฟต์แวร์ประยุกต์สำหรับระบบสำนักงานอัตโนมัติในโรงพยาบาล

References

- Azma F.,Izanlou A. & Mostafapourc M.A.. (2012). The survey relationship between office automation and employees performance in the yield tax affairs office. *Procedia Technology*.
- Chatnarongsak Suthamdee. The Development of Academic Personnel's competency in the Northeastern Rajabhat University of Thailand. *MCU Journal of Social Sciences*, 5(1). 124.
- Khwahta Chuaymanee. (2551). E-Office capability and satisfaction of personnel in office of the permanent secretary, ministry of finance and office of the secretary to the minister, ministry of finance. **Thesis Master of Science**. King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.
- Narin Lertpatcharapong. (2548). Information Technology of Benefit working development of Safety Insurance Public Company Limited. **Thesis Master of Education**. Suan Dusit University,
- Nimit Socharee. A Model of the Learning Organization Development of Sub-District Municipalities In Northeastern Region of Thailand". *MCU Journal of Social Sciences*. 5(2). 30.
- Onjan Nuchboon. (2552). The office automation management and job performance in schools. **Thesis Master of Education**. Silpakorn University.
- Sakdet Sangkapat. Leadership Factors Affecting the Effectiveness of Dean's Work in North-Eastern Rajabhat Universities". *MCU Journal of Social Sciences*, 4(3). 218.
- Thanin Silpcharu. (2548). **Research and analyze business data with SPSS**. Bangkok : V. Inter Print.
- Wanvee Dittavanchong. (2550). A Study and Development The Office automation System for Secondary School Ministry of Education. **Thesis Master of Science**. Naresuan University.

การวิเคราะห์ความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์
AN ANALYSIS OF BANKRUPTCY OF COMPANIES REGISTERED IN THE STOCK
EXCHANGE OF THAILAND : A CASE STUDY OF AUTOMOTIVE INDUSTRY

ชยาภรณ์ มงคลเสรีชัย*

Chayaporn Mongkolsareechai

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความแม่นยำของแบบจำลองการวิเคราะห์ภาวะความล้มเหลวทางการเงิน โดยการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินจากอัตราส่วนทางการเงินสำหรับบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์จากแบบจำลอง EM Score Model ซึ่งเป็นทฤษฎีการพยากรณ์ภาวะความล้มเหลวทางการเงินของAltman และการวิเคราะห์แนวโน้มจากอัตราส่วนทางการเงิน เพื่อที่จะสามารถคาดการณ์แนวโน้มที่กิจการจะประสบปัญหาทางการเงินในอนาคต (ภาวะล้มละลาย) อันประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิเช่น นักลงทุน ผู้บริหาร รวมไปถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการนั้นๆ ในการวิเคราะห์และประเมินสถานภาพของบริษัทเกี่ยวกับปัญหาด้านการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งประกอบการวางแผนในการดำเนินงานและการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจหรือการลงทุน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยข้อมูลจากงบการเงินของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและทำการซื้อขายหลักทรัพย์ ในรายปี 2552-2557 จำนวน 19 บริษัท

ผลการศึกษาพบว่า ค่าคะแนนมาตรฐาน (EM-Score) จากการคำนวณตามทฤษฎีการพยากรณ์ความล้มเหลวของ Altman บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่นั้นถูกจัดอยู่ในกลุ่ม SAFE ZONE คิดเป็นร้อยละ 85.08 ของจำนวนประชากร กล่าวคือ บริษัทกลุ่มนี้ไม่มีความเสี่ยงต่อการภาวะล้มละลายในปีหรือสองปีข้างหน้าอย่างแน่นอน อีกทั้งเมื่อทดสอบระดับความถูกต้องจากการวิเคราะห์กับสถานะปัจจุบันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ พบว่า แบบจำลองการพยากรณ์ภาวะความล้มเหลวทางการเงินของ Altman สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 92.38

คำสำคัญ: ความล้มเหลวทางการเงิน, อุตสาหกรรมยานยนต์, EM Score Model

---

* Master of Business Administration Program in Industrial Management, Bachelor of Business Administration, Thai-Nichi Institute of Technology

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the accuracy of the prediction model of financial failure by comparing financial statements from a financial ratio of automotive industry companies who have registered in Stock Exchange of Thailand. For the analytical technique, EM Score Model was applied according to the predicting financial failure theory of Altman and tendency analysis of financial ratio in order to anticipate the business tendency during financial problem in the future (bankruptcy) which will benefit to stakeholders such as investors, executives and related persons to analyze and estimate situation of the company about its future financial problem, to plan the operation and to use as a tool for making economic or investing decision. Data used in the study consisted of financial statements of 19 automotive industry companies that registered in Stock Exchange of Thailand on B.E. 2552-2557.

Regarding the study result, it found that the predicting financial failure of Altman calculated in accordance with EM Score Model, during the year 2552-2557, the almost company in automotive industry group registered in Stock Exchange of Thailand were listed in SAFE ZONE. It means that these companies were expected not to encounter bankruptcy in a year or two definitely. Therefore, when testing the prediction model with a current status of automobile industrial in Stock Exchange of Thailand financial failure by Altman is accurate 92.38%.

Keywords: Bankruptcy, Automotive industry, EM Score Model

1. บทนำ

ปัจจุบันสภาวะการแข่งขันทางธุรกิจในประเทศไทยนั้นมีการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใด การตัดสินใจในการลงทุนนั้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาและคำนึงถึงความระมัดระวัง รอบคอบ อีกทั้งต้องอยู่ภายใต้การตัดสินใจที่มีความแม่นยำยิ่งขึ้นเพื่อให้การลงทุนนั้นเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้ แหล่งข้อมูลทางการเงิน ซึ่งเป็นหนึ่งในข้อมูลสำคัญที่สะท้อนให้ทราบถึงฐานะทางการเงินและความมั่นคงของกิจการ อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อการประกอบการตัดสินใจของผู้ลงทุน ดังนั้นข้อมูลทางการเงินจึงมีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่งในภาวะเศรษฐกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ คือ งบการเงิน เปรียบเสมือนรายงานผลประกอบการทางการเงินของบริษัท ซึ่งจัดทำขึ้นตามวิธีการบัญชี โดยเป็นการรายงานกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่งๆ อาจจะเป็น 3 เดือน 6 เดือน 9 เดือน หรือ 12 เดือน และการวิเคราะห์งบการเงิน เป็นการใช้เครื่องมือต่างๆมาประเมินผลการดำเนินงานของบริษัทโดยพิจารณาจากงบการเงิน ให้ทราบถึงฐานะ

และความมั่นคงของบริษัทนั้นๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2545) ซึ่งในขณะนี้นักลงทุนนั้นเริ่มกลับมาลงทุนและให้ความสนใจในตลาดเงินและตลาดทุนเพิ่มขึ้น จากสถานการณ์ของประเทศที่พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้ตลาดเงินและตลาดทุนของประเทศเริ่มมีการขยายตัว การวิเคราะห์หั่งบการเงินจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะทางการเงิน และสามารถตีความผลการดำเนินงานจากงบการเงินนั้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์อัตราส่วนเพราะเป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้เพื่อเกิดเข้าใจได้ง่าย ตลอดจนช่วยให้เห็นแนวโน้มการดำเนินงานของกิจการในอนาคต เพื่อรับมือกับการดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ไม่แน่นอนและสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วในปัจจุบัน นอกจากนี้ประเทศไทยนั้นจัดอยู่ในกลุ่มประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ ซึ่งหากมองในด้านการลงทุนนั้นมีการแยกกลุ่มประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ว่า “ตลาดเกิดใหม่ (Emerging Markets)” ตามความหมายของ FTSE (2014) ซึ่งเป็นบริษัทอิสระที่จัดทำดัชนีในระดับสากล (Independent Global Index Provider) คือ กลุ่มประเทศที่รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรอยู่ในระดับปานกลางถึงปานกลางค่อนข้างสูงที่มีโครงสร้างพื้นฐานตลาดทุนที่ค่อนข้างพัฒนาไปแล้ว ดังนั้นประเทศไทยจึงเป็นที่จับตามองของนักลงทุนทั่วโลกจากสถานะทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มเติบโตขึ้นในอนาคต (วิวรรณ ธารา หิรัญโชติ, 2555)

ในขณะที่อุตสาหกรรมยานยนต์ถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง และกลายมาเป็นอุตสาหกรรมสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถนำเข้าเงินตราต่างประเทศ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างมหาศาล ด้วยสัดส่วนการส่งออกที่สูงกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณการผลิตรถยนต์รวมทุกประเภท ทำให้มูลค่าการส่งออกของอุตสาหกรรมยานยนต์โดยรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 8 แสนล้านบาทต่อปี และมูลค่าเพิ่มการผลิตของอุตสาหกรรมยานยนต์คิดเป็นร้อยละ 9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคการผลิตของประเทศ (Gross Domestic Product Originating From Manufacturing) รวมทั้งยังสร้างอุตสาหกรรมต่อเนื่องตามมาอีกหลายประเภทจากการที่โรงงานในประเทศไทยนั้นมีความสามารถในการผลิตรถยนต์ หรือจักรยานยนต์ได้ในประเทศ อีกทั้งมีบทบาทในการเป็นฐานการผลิตรถยนต์และมีปริมาณการผลิตยานยนต์มากที่สุดอันดับหนึ่งในภูมิภาคอาเซียน การวิเคราะห์หั่งบการเงินจึงเป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นอย่างมากในการนำไปใช้วางแผนและตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ เนื่องจากสามารถแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินธุรกิจของกิจการในรอบระยะเวลาหนึ่งว่า ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา นั้น กิจการสามารถทำกำไร หรือขาดทุน โดยประเมินจากข้อมูลเหตุการณ์ในอดีต เพื่อสะท้อนถึงสถานะปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของรายงานวิเคราะห์ต่างๆ อันเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้บริหารงานสามารถดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงและป้องกันภาวะความล้มเหลวทางการเงิน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจทุกคนนั้นไม่ต้องการประสบในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการอยู่รอดและการดำเนินงานธุรกิจ ซึ่งแบบจำลองการพยากรณ์หรือการวิเคราะห์ความล้มเหลวทางการเงินคงจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในหลายๆ เครื่องมือทางการเงินที่จะช่วยส่งสัญญาณเตือนภัยก่อนล่วงหน้าแก่ผู้

ประกอบธุรกิจ เพื่อจะได้วางแผนแก้ไขหรือหลีกเลี่ยงการเกิดภาวะความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด

ในการวิเคราะห์ฐานะของธุรกิจเพื่อประเมินความเสี่ยงนอกจากจะใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินแล้วยังมีการพัฒนาแบบจำลองความเสี่ยงและความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาวะล้มละลายของธุรกิจขึ้น โดย Edward I. Altman (1968 : 589 – 609) เป็นนักวิจัยคนแรกที่สร้างแบบจำลองสัญญาณเตือนภัยการล้มละลาย โดยใช้เทคนิคทางสถิติที่เรียกว่า การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) ในการวิเคราะห์การจำแนกกลุ่มหรือจำแนกประเภทเทคนิคนี้ใช้ในการแบ่งกลุ่มคน สัตว์ หรือสิ่งของ ฯลฯ ออกเป็นกลุ่มย่อยๆตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เพื่อใช้ข้อมูลแทนคน สัตว์ หรือสิ่งของ แนวคิดเบื้องต้นคือ ข้อมูลที่กลุ่มเดียวกันนั้นจะมีคุณสมบัติบางอย่างใกล้เคียงกัน ส่วนข้อมูลที่อยู่ต่างกลุ่มกันจะแตกต่างกัน และข้อมูลนั้นๆจะต้องอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น การสร้างสมการเพื่อหาปัจจัยที่แตกต่างในการจำแนกกลุ่มนั้นนำหลักการของการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Anova) และการวิเคราะห์ความถดถอย(Regression)มาใช้ร่วมกัน ซึ่งจะได้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม(ประเภทกลุ่ม) ตัวแปรอิสระ(ตัวแปรจำแนกกลุ่มหรือตัวแปรที่ทำให้กลุ่มแตกต่างกัน) อยู่ในรูปเชิงเส้น ซึ่งเรียกว่า สมการจำแนกกลุ่มหรือจำแนกประเภท การสร้างแบบจำลองการล้มละลาย (Z-Score Model) โดยใช้ข้อมูลการเงินก่อนที่จะเกิดภาวะล้มละลายมาเป็นตัวแปรอิสระ(Independent Variables) เพื่อหาธุรกิจที่มีความเสี่ยงล้มละลายหรือไม่ล้มละลายซึ่งก็คือตัวแปรตาม(Dependent Variables)นั่นเอง ภายหลัง Edward I. Altman (2005 : 311 – 323) ได้พบความล้มเหลวจากการใช้แบบจำลองข้างต้นจากระบบเครดิตของประเทศเกิดใหม่(Emerging Market) โดยสาเหตุที่นี้อาจเกิดมาจากปัญหาเกี่ยวกับน้ำหนักของตัวแปรอิสระที่ใช้ เนื่องจากข้อแตกต่างเกี่ยวกับระบบบัญชีและระบบการบริหารงาน จึงได้พัฒนาแบบจำลอง EM - Score Model ขึ้นมา เพื่อใช้กับตลาดเกิดใหม่โดยเฉพาะและได้ศึกษาอย่างจริงจังในประเทศเม็กซิโก และอาร์เจนตินา อีกทั้งยังมีการทำวิจัยเพิ่มเติมโดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ โดย Emerging Market Score Model หรือ EM - Score Model เป็นสมการเส้นตรงที่มีความถูกต้องและเหมาะสมกับประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะ

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์งบการเงินโดยอาศัยข้อมูลทางการเงินของกลุ่มบริษัทในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นสถาบันการเงินที่ให้บริการครอบคลุมทุกกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยผู้ศึกษาต้องการทราบถึงฐานะการเงิน ความสามารถในการทำกำไร แนวโน้มความอยู่รอดของบริษัทในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ EM - Score Model

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงการนำอัตราส่วนทางการเงินมาใช้ในการวิเคราะห์แนวโน้มสภาพของ บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาความแม่นยำของแบบจำลองการวิเคราะห์ภาวะความล้มเหลวทางการเงินของ Altman สำหรับบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทในอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและทำการซื้อขายหลักทรัพย์ในรายปีช่วง พ.ศ. 2552 - 2557 จำนวนทั้งสิ้น 19 บริษัท

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

กำหนดศึกษาเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 19 บริษัท

3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาข้อมูลจากงบการเงินเฉพาะที่ปรากฏอยู่ในรายงานทางการเงิน ระหว่างปี พ.ศ.2552-2557

3.4 ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ อัตราส่วนทางการเงินในการวิเคราะห์ภาวะความล้มเหลวทางการเงินของธุรกิจ

ตัวแปรตาม ค่าคะแนนจำแนกกลุ่มความล้มเหลวทางการเงินหรือความมั่นคงทางการเงิน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์งบการเงินเปรียบเทียบ จะใช้อัตราส่วนทางการเงิน 15 อัตราส่วน ดังนี้

1.1 อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง

1.1.1 อัตราส่วนหมุนเวียน

1.1.2 อัตราส่วนหมุนเวียนเร็ว

1.1.3 อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อหนี้สินหมุนเวียน

1.2 อัตราส่วนแสดงความสามารถในการบริหารสินทรัพย์

1.2.1 อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ

1.2.2 อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร

1.2.3 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม

1.3 อัตราส่วนแสดงความสามารถในการก่อหนี้

1.3.1 อัตราส่วนหนี้สิน

- 1.3.2 อัตราส่วนหนี้สินระยะยาว
- 1.3.3 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
- 1.3.4 ความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย
- 1.4 อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร
  - 1.4.1 อัตราส่วนกำไรขั้นต้น
  - 1.4.2 อัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงาน
  - 1.4.3 อัตราส่วนกำไรสุทธิ
  - 1.4.4 อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน
  - 1.4.5 อัตราผลตอบแทนของส่วนผู้ถือหุ้น
2. อัตราส่วนทางการเงินจากแบบจำลอง EM Score Model ที่ใช้ประกอบอัตราส่วนทางการเงินและการวิเคราะห์ จำนวน 4 อัตราส่วน ดังนี้
  - 2.1 อัตราส่วนสภาพคล่อง
  - 2.2 อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร
  - 2.3 ประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์
  - 2.4 อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้
3. ค่าความเสี่ยง (โอกาสที่กิจการล้มละลาย) คำนวณได้จากสมการที่ยึดตามแบบจำลอง EM Score Model ดังสมการนี้

$$Z = 3.25 + 6.56(A) + 3.26(B) + 6.72(C) + 1.05(D)$$
 การแปรผลโดยการนำค่ามาตรฐานที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับและให้ความหมายดังนี้

คะแนนมาตรฐาน	ความหมาย	เขต (Zone)
$Z < 1.1$	คาดหมายได้ว่าธุรกิจนั้นจะเกิดภาวะล้มละลายในปีหรือสองปีข้างหน้า แสดงถึงฐานะทางธุรกิจที่ย่ำแย่ ความสามารถในการชำระหนี้ต่ำมาก	ล้มละลาย (Distress)
$Z = 1.1 - 2.6$	ภาวะปัญหาทางการเงินยังไม่สามารถระบุได้แน่ชัดอยู่ในกลุ่มเฝ้าระวัง มีความเสี่ยงแต่มีโอกาสชำระหนี้คืนได้	เสี่ยง (Grey)
$Z > 2.6$	ธุรกิจมีความน่าเชื่อถือเพียงพอไม่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาวะล้มละลายใน 1 ปีหรือ 2 ปี สามารถชำระหนี้คืนได้แน่นอน	ปลอดภัย (Safe)

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยรวบรวมจากกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 19 บริษัท

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative method) และการพรรณนา (descriptive) ดังนี้

1. การคำนวณอัตราส่วนทางการเงิน จะรวบรวมข้อมูลทางการเงิน และรายงานการเงิน ประจำปีของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 19 บริษัท ระยะเวลา 6 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2552 - 2557 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำอัตราส่วนทางการเงินที่ได้จากการคำนวณมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปคำบรรยาย ร้อยละ อัตราส่วน ตาราง และแผนภูมิ สามารถแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่มตามลำดับชั้นของโครงสร้างการผลิต ได้แก่ ผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 1 และผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 2

2. การคำนวณหาความเสี่ยงของหลักทรัพย์ (โอกาสที่จะล้มละลาย) โดยสมการยึดตามแบบจำลอง EM Score Model เพื่อวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม ไมโครซอฟท์เอ็กเซลในการวิเคราะห์และคำนวณอัตราส่วนต่างๆเพื่อหาค่าความเสี่ยงของหลักทรัพย์ (โอกาสที่จะล้มละลาย)

5. ผลการวิจัย

5.1 การศึกษาอัตราส่วนทางการเงินเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สถานภาพของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 19 บริษัท ประกอบด้วย อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง อัตราส่วนการวัดประสิทธิภาพ อัตราส่วนการวัดสภาพหนี้สิน และอัตราส่วนแสดงความสามารถ สรุปผลในเชิงพรรณนาโดยกลุ่มตามลำดับชั้นของโครงสร้างการผลิต ได้แก่ ผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 1 และ ผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 2 ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 อัตราส่วนการวัดสภาพคล่องตามลำดับชั้นของโครงสร้างการผลิตและค่าเฉลี่ยของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

	กลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วน ลำดับที่ 1	กลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วน ลำดับที่ 2	ค่าเฉลี่ย
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน	2.37	1.79	2.08
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว	1.76	1.18	1.47

จากตารางที่ 1 ในช่วงปี 2552 - 2557 บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์นั้นมีสภาพคล่องทางการเงินค่อนข้างสูง กล่าวคือ ค่าอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนโดยปกติแล้วจะอยู่ในอัตราส่วน 2:1 ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 1 และค่าเฉลี่ยมีสภาพคล่องอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมากได้แก่ 2.37 และ 2.08 ตามลำดับ หากเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 2 จะมีสภาพคล่องที่ต่ำกว่าเล็กน้อยที่ 1.79 จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติ ในส่วนของอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็วซึ่งไม่นำสินค้าคงเหลือเข้ามาคำนวณนั้น อัตราส่วนที่ได้ยังคงอยู่ในเกณฑ์ดีและกลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 1 ยังคงมี

สภาพคล่องมากกว่ากลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 2 เนื่องจากอุตสาหกรรมยานยนต์นั้นเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ต้องใช้เงินในการลงทุนเพื่อการผลิตจำนวนมากส่งผลให้กิจการที่อยู่ในกลุ่มนี้นั้นมีสภาพคล่องสูงเพื่อนำมาหมุนเวียนใช้ในการชำระหนี้สินระยะสั้นได้ทันเวลาที่กำหนด

ตารางที่ 2 อัตราส่วนการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามลำดับชั้นของโครงสร้างการผลิตและค่าเฉลี่ยของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

	กลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วน ลำดับที่ 1	กลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วน ลำดับที่ 2	ค่าเฉลี่ย
อัตรากำไรสุทธิของลูกหนี้	8.75	6.21	7.48
ระยะเวลาในการเก็บหนี้	82.23	79.00	80.62
อัตรากำไรสุทธิของสินค้าคงเหลือ	7.11	4.57	5.84
ระยะเวลาในการขายสินค้า	87.28	108.87	98.08
อัตรากำไรสุทธิของสินทรัพย์ถาวร	1.83	1.44	1.63
อัตรากำไรสุทธิของสินทรัพย์รวม	0.86	0.76	0.81

จากตารางที่ 2 เมื่อดูจากค่าเฉลี่ยแล้วบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสามารถบริหารจัดการดำเนินงานได้ค่อนข้างดี กล่าวคือ อัตราส่วนการหมุนเวียนของลูกหนี้มีค่าสูง แสดงถึงคุณภาพของลูกหนี้และความสามารถในการเก็บหนี้จากการขายสินค้าหรือบริการเป็นเงินเชื่อของกิจการที่ดี ระยะเวลาการเก็บหนี้อยู่ที่ประมาณ 80 วัน หรือประมาณ 3 เดือน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปกติเนื่องจากกิจการในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ส่วนมากนั้นมีเงื่อนไขการชำระเงินอยู่ที่ประมาณ 3 เดือน ตามบริษัทยานยนต์รายใหญ่ในอุตสาหกรรม สอดคล้องกับอัตรากำไรสุทธิของสินค้าคงเหลือและระยะเวลาในการขายสินค้าที่มีเงื่อนไขเช่นเดียวกัน ในส่วนของอัตรากำไรสุทธิของสินทรัพย์ค่าที่ได้ก็นั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ดีถึงดีมาก อีกทั้งมีระดับใกล้เคียงกันระหว่างกลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 1 และกลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 2 โดยเฉพาะสินทรัพย์ถาวรบ่งบอกถึงกิจการสามารถใช้สินทรัพย์ที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างมาก จากอัตราส่วนทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนั้นโดยสรุปกลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 1 สามารถบริหารจัดการดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพมากกว่ากลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 2 เล็กน้อย

ตารางที่ 3 อัตราส่วนการวัดสภาพหนี้สินตามลำดับชั้นของโครงสร้างการผลิตและค่าเฉลี่ยของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

	กลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วน ลำดับที่ 1	กลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วน ลำดับที่ 2	ค่าเฉลี่ย
อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์			
รวม	0.42	0.46	0.44
อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	-0.42	0.87	0.23

จากตารางที่ 3 อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมที่ได้นั้นค่อนข้างต่ำ แสดงถึงการลงทุนในสินทรัพย์ของกิจการนั้นไม่ได้เกิดจากการก่อหนี้ บ่งบอกว่ากิจการมีสินทรัพย์รวมมากกว่าหนี้สินรวม ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 มีอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมมากกว่ากลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ในส่วนของอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นนั้นจะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 มีอัตราส่วนที่ต่ำกว่ากลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 มากที่ -0.42 ซึ่งติดลบนี้มากจากบริษัท ยานยนต์ จำกัด (มหาชน) หนึ่งในบริษัทกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 ที่มีงบแสดงฐานะทางการเงินในส่วนของเจ้าของติดลบอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี ส่งผลให้ค่าอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่คำนวณได้มีค่าเป็นลบ แสดงถึงกิจการนั้นมีหนี้สินมากกว่าส่วนของผู้ถือหุ้น จากการที่กิจการมีผลการดำเนินงานย่ำแย่หลายปี นักลงทุนจึงหลีกเลี่ยงในการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง หากไม่นำบริษัทที่กล่าวมาข้างต้นมาพิจารณาแล้ว ค่าอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 ที่คำนวณได้นั้นจะใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปกติ กล่าวคือ บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ไม่มีความเสี่ยงจากการก่อหนี้ เนื่องจากหนี้สินนั้นเกิดจากเงินทุนส่วนของผู้ถือหุ้น

ตารางที่ 4 อัตราส่วนการวัดความสามารถในการทำกำไรตามลำดับชั้นของโครงสร้างการผลิตและค่าเฉลี่ยของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

	กลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วน		ค่าเฉลี่ย
	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	
อัตรากำไรขั้นต้น	22.00	18.59	20.30
อัตรากำไรจากการดำเนินงาน	8.58	-14.52	-2.97
อัตรากำไรสุทธิ	7.22	-25.56	-9.17
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม	6.13	3.33	4.73
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	-10.44	-21.82	-16.13

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์นั้นมีอัตรากำไรขั้นต้นสูง เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงโดยกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 จะมีค่าอัตรากำไรขั้นต้นสูงกว่ากลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 เล็กน้อยที่ 22% เพราะมีกลุ่มลูกค้าที่เป็นบริษัทผู้ผลิตรายใหญ่ในอุตสาหกรรมยานยนต์โดยตรง ในส่วนของอัตรากำไรจากการดำเนินงาน ค่าที่ได้จากการคำนวณระหว่างกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 และกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 แตกต่างกันอย่างมาก เนื่องจากอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานของบริษัท เอสเอ็มซี พาวเวอร์ จำกัด (มหาชน) ที่มีค่าติดลบสูงถึง -190.08 จากการขาดทุนหลายปีอย่างต่อเนื่องและปัญหาอันเกิดจากต้นทุนที่สูงขึ้นทำให้กิจการไม่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นได้ ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยในกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 นั้นมีค่าเป็นลบ หากไม่นำอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานของบริษัทข้างต้นมาพิจารณาแล้ว ค่าที่ได้ของกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 และกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 นั้นจะมีความใกล้เคียงกันอยู่ในเกณฑ์ที่ดี สำหรับอัตรากำไรสุทธิ ค่าที่ได้นั้นมีลักษณะใกล้เคียงกับอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงาน โดยความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 และกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 เกิดจากค่าติดลบของบริษัท เอสเอ็มซี พาวเวอร์ จำกัด (มหาชน) เช่นเดียวกัน อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมค่าของทั้งกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 และกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 มีค่าเป็นบวก โดยกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 มีอัตราผลตอบแทนสูงกว่าเล็กน้อย บ่งบอกว่าบริษัทในอุตสาหกรรมยานยนต์สามารถใช้สินทรัพย์ในการทำกำไรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น ซึ่งแสดงค่าเป็นลบทั้งกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 และกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 กล่าวคือกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 มีค่าติดลบน้อยกว่ากลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 2 จากบริษัท ยาน-ภัณฑ์ จำกัด (มหาชน) หนึ่งในบริษัทกลุ่มผู้ผลิตชั้นส่วนลำดับที่ 1 ที่มีอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นที่ -262.45% เนื่องจากกิจการขาดทุนอย่างต่อเนื่องหลายปี อีกทั้งไม่สามารถหาเงินทุนเพิ่มเติมจากนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ได้ทำให้กิจการมีส่วนของเจ้าของเป็นลบหรือกล่าว

อีกนัยหนึ่ง คือ มีหนี้สินมากกว่าส่วนของเจ้าของของเจ้าของมันเอง สำหรับกลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนลำดับที่ 1 ค่าติดลบที่ได้นั้นมาจากอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นที่เป็นลบของ 2 บริษัท ได้แก่บริษัท ไทยนามพลาสติกส์ จำกัด ที่ -3.64% และ บริษัท เอสเอ็มซี พาวเวอร์ จำกัด (มหาชน) ที่ -219.33% บ่งบอกว่ากิจการนั้นมีสถานการณ์ที่ย่ำแย่และไม่สามารถจ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้ถือหุ้นได้อย่างแน่นอน

5.2 การศึกษาความแม่นยำของแบบจำลองการพยากรณ์ภาวะความล้มเหลวทางการเงินของ Altman's ยึดตามแบบจำลอง EM Score Model

ตารางที่ 5 ผลการคำนวณจากสมการยึดตามแบบจำลอง EM Score Model

บริษัท หลักทรัพย์	ค่ามาตรฐาน EM score model					
	2552	2553	2554	2555	2556	2557
AH	3.46	4.72	3.50	4.35	4.91	5.09
APCS	-	5.69	6.69	6.50	5.98	5.89
BAT-3K	5.58	4.94	5.60	3.74	4.49	5.55
CWT	0.03	4.00	4.24	5.00	4.45	4.82
บริษัท หลักทรัพย์	ค่ามาตรฐาน EM score model					
	2552	2553	2554	2555	2556	2557
EASON	8.96	8.27	10.09	12.90	11.63	10.86
GYT	12.22	11.49	6.98	10.59	10.60	12.30
HFT	10.85	10.77	11.45	13.14	14.28	13.82
IHL	6.20	6.52	4.90	5.88	7.15	7.08
IRC	7.99	8.27	7.08	6.23	7.90	8.68
SAT	10.44	11.35	10.76	10.85	11.42	11.49
SPG	18.58	20.86	19.12	20.36	21.48	22.50
STANLY	18.77	15.93	15.22	14.09	14.04	15.63
TKT	5.61	4.63	3.09	4.96	4.29	3.95
TNPC	5.94	5.69	4.37	6.03	7.02	6.39
TRU	18.17	15.37	14.65	11.90	13.87	14.41
TSC	10.42	10.61	9.83	7.98	8.28	7.14
PCSGH	-	-	-	15.51	3.26	22.09
YNP	-0.13	-2.28	-6.62	-6.16	-	-
SMC	0.46	-5.22	-4.39	-	-	-

ผลการคำนวณที่ได้จากอัตราส่วนทางการเงิน และนำมาแปรผลโดยค่าคะแนนมาตรฐาน (EM - Score) คิดเป็นตัวแปรทั้งหมดจำนวน 114 ตัวแปร (19 บริษัท ระยะเวลา 6 ปี) สามารถสรุปได้ว่า บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่

นั้นถูกจัดอยู่ในกลุ่มปลอดภัยคิดเป็นร้อยละ 85.08 ของจำนวนประชากร (97 ตัวแปร จาก 114 ตัวแปร) กล่าวคือ มีความน่าเชื่อถือเพียงพอไม่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาวะล้มละลายใน 1 หรือ 2 ปี สามารถชำระหนี้คืนได้แน่นอน และบริษัทที่มีค่าคะแนนมาตรฐานจากการคำนวณถูกจัดอยู่ในกลุ่มล้มละลาย มีทั้งสิ้น 3 บริษัท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 7.02 ของจำนวนประชากร (8 ตัวแปร จาก 114 ตัวแปร) ได้แก่ บริษัท ชัยวัฒนา แทนเนอรี กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) บริษัท ยานภักดิ์ จำกัด (มหาชน) และบริษัท เอสเอ็มซี มอเตอร์ส จำกัด (มหาชน) นอกจากนี้ในส่วนของกลุ่มบริษัทที่ไม่สามารถคำนวณค่ามาตรฐานได้คิดเป็นร้อยละ 7.90 ของจำนวนประชากร (9 ตัวแปร จาก 114 ตัวแปร) เนื่องจาก 2 กรณี คือ

1. ไม่พบงบการเงินที่เผยแพร่ในสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากเข้าทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์หลังจากปีนั้นๆ อันได้แก่ บริษัท เอเชีย พรีซิชั่น จำกัด (มหาชน) และ บริษัท พี.ซี.เอส.แมชีน กรุ๊ปโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)
2. บริษัทไม่สามารถนำส่งงบการเงินให้ตลาดหลักทรัพย์ฯในปีนั้นๆ เนื่องจากงบการเงินไม่สมบูรณ์รอการแก้ไข ได้แก่ บริษัท ยานภักดิ์ จำกัด (มหาชน) และ บริษัท เอสเอ็มซี มอเตอร์ส จำกัด (มหาชน)

6. อภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้เมื่อนำผลที่ได้ทั้งจากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วยอัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง อัตราส่วนการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงาน อัตราส่วนการวัดสภาพหนี้สิน และอัตราส่วนแสดงความสามารถการทำกำไร และผลที่ได้จากการคำนวณจากสมการที่ยึดตามแบบ EM Score Model ผลที่ได้จากทั้ง 2 วิธีนั้น บ่งบอกว่าบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนใหญ่นั้นไม่เข้าข่ายล้มละลายในปีหรือสองปีข้างหน้า โดยผลการศึกษาพบว่า แบบจำลอง The Altman's EM Score Model สามารถวิเคราะห์สภาวะความล้มเหลวทางการเงินของธุรกิจที่อาจนำไปสู่การล้มละลายได้ถูกต้องร้อยละ 92.38 เมื่อเปรียบเทียบกับสถานะปัจจุบันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งทุกบริษัทที่อยู่ในกลุ่มประชากรนั้น ยังคงสถานะเป็นบริษัทหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและทำการซื้อขายหลักทรัพย์ตามปกติ ยกเว้นบริษัทบริษัท ยานภักดิ์ จำกัด (มหาชน) และ บริษัท เอสเอ็มซี มอเตอร์ส จำกัด (มหาชน) ที่ค่ามาตรฐานจัดอยู่ในกลุ่ม Distress Zone ซึ่งมีสถานะเครื่องหมาย SP (Suspension) ห้ามทำการซื้อขายหลักทรัพย์ชั่วคราวแต่อย่างไรก็ตามบริษัทหลักทรัพย์ดังกล่าว ยังคงสถานะบริษัทหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

7. ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า การคำนวณอัตราส่วนทางการเงินนั้นถึงแม้ว่าจะสามารถนำมาคำนวณค่าอัตราส่วนได้อย่างชัดเจน แต่ค่าของอัตราส่วนนั้นๆได้ถูกแบ่งตามอัตราส่วนแสดงสภาพ

คล่อง อัตราส่วนการวัดประสิทธิภาพ อัตราส่วนการวัดสภาพหนี้สิน และอัตราส่วนแสดงความสามารถ เพื่อนำมาสรุปผลในเชิงพรรณนาโดยการวิเคราะห์แนวโน้มเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถนำอัตราส่วนใดอัตราส่วนหนึ่งมาใช้เป็นตัวบ่งชี้เพื่อสรุปเป็นตัวเลขในเชิงสถิติได้ว่า บริษัทเข้าข่ายล้มละลายหรือมีความเสี่ยงทางการเงินในปีหรืออีกสองปีข้างหน้าหรือไม่

ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการทดสอบว่าอัตราส่วนทางการเงินใดที่มีนัยสำคัญในการบ่งชี้ว่าบริษัทเข้าข่ายจะล้มละลายในปีหรืออีกสองปีได้ เพื่อที่จะสามารถหาค่าเป็นตัวเลขทางสถิติ อีกทั้งทดสอบความเที่ยงตรงของการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

References

- Tarinee Nenwong. (2559). Factors Affecting The Level of Internal Control of The Accounting Information Systems on The Government Fiscal Management Information System In The Political Support Mission Agencies. *MCU Journal of Social Sciences*, 5(3), 159 – 172.
- Wichukorn nakton. (2559). The Efficiency of Finance Administration according to Good governance of Local Administrative Organizations. *MCU Journal of Social Sciences*. 5(2), 355 – 364.
- Edward I. Altman. (1968). Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. *The Journal of Finance*. 23 : 589-609.
- FTSE. (2014). *Advanced and Secondary Emerging Markets listed*. London : FTSE Annual Country Classification Review.

การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึก
ในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
THE INTEGRATIVE BUDDHISM PRINCIPLES TO LEAD THE PROFOUND
PUBLIC ADMINISTRATION TO BUILD THE
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA INTELLECTUAL CAPITAL
THROUGH HIGHER LEARNING AND READY TOWARD AEC

บุญทัน ดอกไธสง * สุริยา รักษาเมือง ** ประเวศน์ มหารัตน์สกุล ***

Boonton Dockthaisong, Suriya Raksamueng, Pravej Maharattanasakul

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบูรณาการพุทธธรรมนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการพุทธธรรมนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน 3) เพื่อนำเสนอหลักรัฐประศาสนศาสตร์เชิงพุทธธรรมเพื่อบริหารภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการพัฒนาทุนทางปัญญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบสำรวจ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 18 รูป/คน และใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 400 รูป/คน ที่เป็นตัวแทนประชากร 6000 รูป/คน ในจำนวนนี้เป็นประชากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 5,000 รูป/คน และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 1,000 รูป/คน ในส่วนข้อมูลคุณภาพนำมาวิเคราะห์เชิงตรรกะ ส่วนข้อมูลปริมาณนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม

* Department of Political science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Master's Degree Program Business Administration (MBA) College of Management University of Phayao.

สำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาวิเคราะห์ทำความเข้าใจเรื่องที่
ศึกษาวิจัยและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหตุและผล

ผลการวิจัย

1) พบหลักพุทธธรรม 9 ประการ เพื่อการบริหารงานภาครัฐ ได้แก่ 1.1) พุทธบริหารที่มี
เป้าหมายเป็นอุดมการณ์ 1.2) พุทธองค์การ ได้แก่หลักการทำงานร่วมกัน 1.3) การวางแผนเชิงพุทธ
โดยยึดหลักอริยสัจ 1.4) ความเชี่ยวชาญเชิงพุทธ มอบอำนาจให้กับผู้มีความสามารถ
1.5) การบริหารความขัดแย้งเชิงพุทธ 1.6) พุทธบริการ โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 1.7) พุทธจริยธรรม
มาภิบาล 1.8) พุทธสัปปายะ อยู่ในปฏิรูปเทศ 1.9) สัมฤทธิผลเชิงพุทธ ความสงบสันติสุข

2) พบปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการ ได้แก่ การประเมินความต้องการในการศึกษา
ระดับสูงตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ (x6) การบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการ
บริหารภาครัฐ (x3) การนำเสนอหลักการและกระบวนการบริหารภาครัฐ (x2) การออกแบบ
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์(X5)และหลักพุทธธรรมที่นำไปประยุกต์ใช้ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์
(x4) สามารถใช้พยากรณ์การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารภาครัฐอย่างลุ่มลึกใน
การศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคม
อาเซียน (Y) ได้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (R^2)
เท่ากับ ร้อยละ 42.10

3) หลักการบริหารงานภาครัฐแบบบูรณาการประกอบด้วยหลักปฏิบัติธรรม หลักศาสตร์
การบริหารทุนมนุษย์ หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการจัดการความรู้ หลักนโยบาย
ศาสตร์ หลักการจัดการนวัตกรรม หลักการจัดการสถานะแวดล้อม หลักการป้องกัน สร้างสมดุล
ทางจิต และหลักธรรมาภิบาลโลก

คำสำคัญ: การบูรณาการพุทธธรรม, การบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึก

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the integrative Buddhism principles to lead the profound public administration to build the Mahachulalongkornrajavidyalaya University intellectual capital through higher learning and ready toward AEC 2) to study the factors affecting to the integrative Buddhism principles to lead the profound public administration to build the Mahachulalongkornrajavidyalaya University intellectual capital through higher learning and ready toward AEC 3) to propose the integrative Buddhism principles to lead the profound public administration to build the Mahachulalongkornrajavidyalaya University intellectual capital through higher learning and ready toward AEC. This study was a mixed method approach. The qualitative method used in-depth interviewing of 18 key informants, both monks and laypersons, who were experts in

Buddhadhamma and public administration, while the quantitative method used questionnaire from the total of 6,000 respondents of 5,000 from Mahachulalongkornrajavidyalaya University and 1,000 from Mahamkut Buddhist University, and 400 monks and laypersons were used for questionnaire. The tool used to analyze for qualitative data were interpretation and explanation by logical analysis, while the quantitative were used a program computer for social sciences to explain and identify result of combining the qualitative and quantitative data to indicate the correlation between independent variable and dependent variable.

Findings of this research were

1) The integrative Buddhism principles to lead the profound public administration to build the Mahachulalongkornrajavidyalaya University intellectual capital through higher learning and ready toward AEC found that; the core principle of Dhamma such as the principles of nine Buddhadhamma to integrate in public administration, 1.1) Buddha-management to build the idealism goal, 2.1) Buddha-organization was the principle of team work, 3) Buddhists ways of planning that focused on using the principle of four noble truth, 4) Etadagga or the foremost expert in Buddhists sense which were given to the most expert both monks and laities, 5) Buddhism conflict management, 6) Buddha-borigarn by using Sangahavatthu, 7) Buddha-Jariya Dhammabiban, 8) Buddha-Sappaya in Patirupadesavasa, 9) Buddhism achievement were concluded in peace of mind.

2) While as in objective two, the factors affecting to the integrative Buddhism principles to lead the profound public administration to build the Mahachulalongkornrajavidyalaya University intellectual capital through higher learning and ready toward AEC, found that; the appraisal needs of higher level of learning in line of the new public administration curriculum (x6), the integration of Buddha-Dhamma principles with the principles of public administration (x3), the presentation of principles and public administration process (x2), course design of public administration (x5), Buddhadhamma principle to apply in public administration (x4), those said in this objective two, were able to forecast the integrative Buddhism principles to lead the profound public administration to build the Mahachulalongkornrajavidyalaya University intellectual capital through higher learning and ready toward AEC (y) at the significance of 0.05 and R^2 change value = 42.10.

3) The last objective revealed that, the integrated principle of public administration comprised as follows: 3.1) Dhamma practice, 3.2) science of human capital management, 3.3) human resource development, 3.4) knowledge management, 3.5) policy science, 3.6) innovative management, 3.7) environmental management, 3.8) the precautions, 3.9) mental equilibrium and Global Dhammabiban.

Keywords: The Integrative Buddhism Principles, Profound Public Administration.

1. บทนำ

การศึกษาหลักการในทางพระพุทธศาสนาให้เข้าใจเกี่ยวกับญาณวิทยาเชิงพุทธที่ลึกซึ้งเพื่อที่จะบูรณาการในกระบวนการจัดการงานภาครัฐอย่างเป็นระบบ และในขณะเดียวกันนักวิจัยจะนำเสนอหลักการที่เป็นแกนกลางทางการบริหารโดยใช้หลักพุทธธรรม ในแต่ละหลักการนั้นๆ นำไปบูรณาการสาขารัฐประศาสนศาสตร์อย่างกลมกลืน ดังนั้น หลักพุทธบูรณาการผู้วิจัยจะทำการสำรวจจากตำราภาษาบาลีและภาษาไทยรวมถึงภาษาอังกฤษเพื่อนำมาสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ ดังกรณีตัวอย่าง “Buddha dhatu” พุทฺ ธาตุ หรือ พุทฺ โธ แปลว่า ผู้ตรัสรู้ (ขุ.จ. (ไทย) 30/546/211-212) ซึ่งหมายถึง ผู้รู้รอบเกี่ยวกับองค์ประกอบของกายและจิตใจ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางวิปัสสนา (Insight method) (ซึ่งบุญทัน ดอกไธสง, 2557 : 478) อ้างถึงระบบการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วย 1) คณธรรมา เป็นการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนจากพระคัมภีร์ 2) วิปัสสนาธุระ เป็นการฝึกปฏิบัติกรรมฐานซึ่งเป็นวิธีทำจิตใจให้สงบแล้วนำสภาวะของจิตสงบบริสุทธิ์นั้นไปวิเคราะห์อารมณ์หรือวิเคราะห์กระบวนการทางกาย เวทนา จิต ธรรม โดยใช้ร่างกายของตนเองเป็นห้องทดสอบ เพื่อสังเกต เพื่อวินิจฉัย ความรู้สึกและอารมณ์ต่างๆ และสามารถจัดอารมณ์ความรู้สึกนั้นโดยวิธีการประเมินปัจจัยที่เกิดจากความคิด จิต วิญญาณ จนเข้าใจผลของกระบวนการเหล่านั้นอย่างเป็นระบบ

ชาวพุทธส่วนมากได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์และเข้าใจหลักของเหตุผลของจักรวาลโดยเน้นประเด็นไปยังหลักของความรักและความเมตตา ซึ่งเชื่อในหลักการ 3 ประการ ได้แก่ 1) กมมุนา วตตตี โลก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม (ขุ.ธ. (บาลี) 13/382/457) 2) เมื่อประชาชนเข้าใจหลักการเบื้องต้นแล้ว นักบริหารจะเห็นความสำคัญของพระพุทธพจน์ที่ว่า “ปญญา โลกสมิ ปชฺโชโต” (ส.ส. (บาลี) 7/218/61) ที่ปัญญาได้ฉายแสงไปทั่วโลก ดังที่พระพรหมบัณฑิต อธิการบดีได้นำเสนอในการสัมมนาวิชาการได้อ้างถึงการบูรณาการพุทธธรรมกับศาสตร์การบริหารยุคใหม่ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 องค์ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัย พระองค์มีพระประสงค์ที่จะตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อการศึกษาขั้นสูงในการศึกษาพระไตรปิฎกและการบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อพัฒนาทั้งความรู้และพัฒนาจิตใจ และ 3) ซึ่งพระพรหมบัณฑิตได้อ้างถึง

ขั้นตอนหนึ่งว่า พระพุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์สมัยใหม่จะต้องสนใจในประเด็นหลัก 3 ประเด็น ดังนี้

1. บูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในหลักธรรมาภิบาลในการจัดการยุคใหม่
2. การจัดการจะต้องโปร่งใสและเป็นธรรม
3. แก้ไขปัญหาทางสังคมผ่านการใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีการปรองดอง

การบูรณาการหลักพุทธธรรมและการบริหารยุคใหม่เพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึก ประกอบด้วย 5 ระดับ ได้แก่ 1) ไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา 2) กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ปรัชญา ปฏิบัติด้วยความชำนาญ มีผลงานปรากฏ ปฏิเวธ (Result base) 3) เพื่อนำความรู้ที่ถูกต้องไปใช้ด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใสให้กับเอกบุคคคลและสังคม 4) เพื่อจัดองค์กรภาครัฐให้บุคลากรมีความสมบูรณ์ด้วยกายภาพและจิตภาพ 5) เพื่อบุคลากรมีจิตสภาวะที่สามารถ ลด ละ เลิก กิเลส ตัณหา ความโลภซึ่งสามารถทำให้จิตใจใสสะอาด เป็นกลาง เป็นอุเบกขา (อสังคตจิต) ซึ่งหมายถึง การละทิ้งความต้องการทั้งปวงและมีจิตว่างนั้นคือการปฏิเสธความต้องการที่เกิดโดยธรรมชาติ เพื่อเป็นบุคคลที่บรรลุดุธรรมและไม่กลับคืนมาสู่สถานภาพเดิม กล่าวคือ ให้ความสงสารโดยไม่ต้องการความสงสารตอบแทน ซึ่งหมายถึง การปลดปล่อยสรรพสิ่งทั้งหลายออกจากจิตใจที่มีความต้องการ ไม่อยากจะได้วัตถุเป็นของตนเอง แต่มอบชีวิตจิตใจเพื่อรับใช้มวลชน ประเทศชาติและความผาสุกของประชาชน ซึ่งต่างจากความคิดทางฟิสิกส์ที่สรรพสิ่งทั้งหลายมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่สามารถตอบการหลุดพ้นจากวิญญูะได้

คุณค่าในการนำหลักพุทธธรรมไปเป็นแกนกลางในการบูรณาการสร้างกรอบแนวคิดนำไปเสริมสร้างคุณค่าสูงในการพัฒนาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ให้มีความลุ่มลึกยิ่งขึ้นในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะของประเทศผ่านองค์การภาครัฐ โดยการวิจัยดังกล่าวบูรณาการพลังของหลักพุทธธรรมกับหลักรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งทำให้เกิดตัวแบบเชิงบูรณาการ องค์ความรู้ในการบูรณาการทั้งสองหลักให้เกิดความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เพื่อเป็นเชื่อนำการบริหารองค์กร AEC และองค์กรระดับโลก ผู้วิจัยจะนำหลักการทั้งสอง คือ พุทธธรรม และหลักรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นกระบวนทัศน์ (paradigm) ใหม่เชื่อมโยงกันระหว่างหลักพุทธธรรมและหลักรัฐประศาสนศาสตร์ โดยการนำปัญหาตะวันออกและปัญหาตะวันตกเพื่อมาสร้างกรอบความคิดในการสร้างทุนมนุษย์ สร้างศักยภาพ สร้างความดี ความซื่อสัตย์ จริยธรรมและคุณธรรม ความยุติธรรมและคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความมีเอกภาพและความปรองดอง การประหยัดและการอุทิศที่มีจิตผูกพันในการทำงานให้แก่ชุมชนและมวลชน ซึ่งประเด็นดังกล่าวมาแล้วนั้น จะนำมาใช้เพื่อบูรณาการผลานวิธีเพื่อสร้างรัฐประศาสนศาสตร์อย่างลุ่มลึกเพื่อนำไปบริการชุมชนโลก ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีการศึกษาในประเด็นพุทธธรรมที่จะนำมาบูรณาการคืออะไร หลักการรัฐประศาสนศาสตร์ที่นำมาบูรณาการกับหลักพุทธธรรมคืออะไร ตัวแบบที่ได้จากการบูรณาการ หลักการทั้งสองคืออะไรที่จะสามารถใช้บริหารจัดการการศึกษาระดับสูงในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1) เพื่อศึกษาการบูรณาการพุทธธรรมนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

2.2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบูรณาการพุทธธรรมนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

2.3) เพื่อนำเสนอหลักรัฐประศาสนศาสตร์เชิงพุทธธรรมเพื่อบริหารภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการพัฒนาทุนทางปัญญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1.1) ข้อมูลจากพระไตรปิฎก

3.1.2) ทฤษฎีการบริหารภาครัฐและกรอบรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่

3.1.3) การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ 18 รูป/คน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านพระไตรปิฎก 9 รูป/คน และผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ 9 รูป/คน

3.1.4) ข้อมูลเชิงปริมาณได้รับจากนักศึกษา 400 รูป/คน จาก 2 หน่วยงาน แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมหาวิทยา และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3.2) บริบทของโครงการวิจัย

บริบทของโครงการวิจัยประกอบไปด้วยตัวแปรเหตุและตัวแปรผล ดังต่อไปนี้

3.2.1) ตัวแปรเหตุ

- กระบวนการบูรณาการพุทธธรรมกับหลักรัฐประศาสนศาสตร์

- การบริหารหลักสูตรในการสร้างทุนทางปัญญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.2.2) ตัวแปรผล

- การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของคณะสงฆ์เพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

3.3) ขอบเขตด้านระยะเวลา

3.3.1 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก และหลักของรัฐประศาสนศาสตร์ยุคใหม่ 5 ปีหลัก

3.3.2 ระยะเวลาในการในการทำวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม 2558 - เดือนสิงหาคม 2558 รวมระยะเวลา 8 เดือน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed methods) ชนิดลำดับผลการศึกษา โดยเป็นการทำการวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ในแบบวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) การวิจัยเชิงคุณภาพใช้คำถามปลายเปิด ที่ต้องการให้ผู้ตอบคำถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดยกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 รูป/คน สามารถอธิบายถึงเหตุผลของกระบวนการบูรณาการพุทธธรรมกับหลักรัฐประศาสนศาสตร์ ปัจจัยที่สนับสนุนหลักสูตรในการสร้างทุนทางปัญญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีผลต่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึก ส่วนแบบสอบถามปลายปิดจะใช้การวิจัยเชิงสำรวจระดับความเห็นต่อประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป็นประเด็นคำถาม ที่บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปรผล สำหรับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพจะมีการสรุปถึงเหตุผล เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายปิด อันจะทำให้ได้องค์ความรู้ทั้งทางลึกและกว้าง

ก. เชิงปริมาณ

ดำเนินการโดยศึกษากลุ่มอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัย จำนวน 6,000 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551 : 45) ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

ข. เชิงคุณภาพ/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ดำเนินการโดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้งหมด 18 รูป/คน ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก (Purposive Sampling)

4.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ความเชื่อมั่น 0.95 และแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

4.3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

4.4) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping)

ตามลำดับความสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

5. ผลการวิจัย

5.1) กระบวนการบูรณาการพุทธธรรมกับหลักรัฐประศาสนศาสตร์

จากผลการศึกษาวิจัยกระบวนการบูรณาการพุทธธรรมกับหลักรัฐประศาสนศาสตร์ได้ หลักรัฐประศาสนศาสตร์ที่ผสมเข้ากันได้กับหลักพุทธธรรม และใช้เป็นฐานในการอธิบายความ สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมหลักรัฐประศาสนศาสตร์ให้เข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ความคิดเห็นว่าหลักพุทธธรรม ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ผสมเข้าหลักการบริหารรัฐประศาสน ศาสตร์ 9 กระบวนทัศน์ ผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรศึกษาของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.397) ที่มีกระบวนการบูรณาการพุทธธรรมกับหลักรัฐประศาสนศาสตร์ ดังนี้

1.1 การนำเสนอหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงานภาครัฐ

หลักพุทธธรรม 9 ประการ เพื่อการบริหารงานภาครัฐ ได้แก่

1) พุทธบริหารที่มีเป้าหมายอันเป็นอุดมการณ์และยุทธศาสตร์ที่มุ่งยึดเอาความ ผาสุกและความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสงบสันติ ที่มีหลักธรรมคำสอนคือ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญแต่ความดี การทำจิตใจให้ผ่องใส เป็นรากฐานในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการบริหารกิจการงานภาครัฐ

2) พุทธองค์การ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้วางหลักการบริหารจัดการงานต้องอาศัย การร่วมกันทำงาน โดยมีเป้าหมายเดียวกันเพื่อแก้ไขปัญหาหรือสร้างความเข้าใจในหมู่พระสงฆ์ มีการปรึกษาหารือกัน กำหนดกฎกติกาให้ยึดถือปฏิบัติ พร้อมกับการปรับตัวในการจัดการปัจจัย สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

3) การวางแผนเชิงพุทธ โดยยึดหลักอริยสัจสี่ที่เป็นการวางหลักและบวนการ วางแผนที่ชี้แนะให้แก้ไขปัญหาที่สาเหตุ

4) ความเชี่ยวชาญเชิงพุทธ “เอตทัคคะ” ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้มอบหมาย อำนาจหน้าที่ให้พระสงฆ์ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ที่แต่ละท่านมีความรู้ความสามารถเฉพาะตามแต่ ถนัดและมีขอบข่ายงานให้ชัดเจน

5) การบริหารความขัดแย้งเชิงพุทธเป็นการบริหารงานที่ช่วยลดความขัดแย้ง หรือ ป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งในการบริหารงาน

6) พุทธบริการ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้วางหลักการให้บริการแก่ประชาชนที่ ผู้บริหารองค์การภาครัฐต้องมีพรหมวิหารสี่ คือมีความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา และมีสังคหวัตถุ 4 คือ ต้องมีทาน ปิยะวาจา อตถจริยา และสมานัตตา การที่ผู้บริหารองค์การภาครัฐมี พรหมวิหารสี่และสังคหวัตถุ 4

7) พุทธจริยธรรมาภิบาล พระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางหลักในการสร้างธรรมาภิบาล ในการบริหารองค์การที่ผู้บริหารและพนักงานของรัฐต้องรักษาศีลและประพฤตินิยม เป็นเนืองนิตย์ จนฝังอยู่ในจิตใจที่คอยเตือนสติอยู่ตลอดเวลาที่มีหิริ โอตตัปปะ ยึดมั่นในเบญจศีล เบญจธรรม ที่คอย เป็นกลไกในการกำกับให้ใจใสสะอาด สงบ

8) พุทธสัปปายะ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าใจดีว่าสภาวะแวดล้อมมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นความไม่เที่ยงอย่างหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงสรรพสิ่งโดยอ้อมส่งผลกระทบเชื่อมโยงถึงกันมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปของกระบวนการชีวิตและธรรมชาติ

9) สัมฤทธิผลเชิงพุทธ เป้าหมายของการเป็นพุทธบริษัท คือ ความสุขสงบและปรินิพพาน สัมฤทธิผลขององค์การภาครัฐ คือ ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีความเจริญเกิดสันติภาพสันติสุขซึ่งทางพุทธศาสนาได้วางวิधिปฏิบัติยึดเอามงคล 38 เพื่อพัฒนาชีวิตจิตวิญญาณของผู้บริหารและพนักงานของรัฐ

กลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.329) กักับการนำเสนอหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงานภาครัฐ

1.2 หลักการและกระบวนการบริหารงานภาครัฐ ได้แก่

1) หลักประสิทธิภาพในการบริหาร มุ่งเน้นการจัดการทรัพยากรทางการบริหารให้มีประสิทธิภาพแล้วนำหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพที่มีการแบ่งงานกันทำในการบริหารในโรงงานอุตสาหกรรม

2) หลักการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ ที่มีการจัดวางกระบวนการบริหารอย่างชัดเจน กำหนดเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร

3) หลักการแยกการเมืองออกจากการบริหาร แยกให้ชัดเจนว่าการเมืองมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย การบริหารเป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติตามหลักการบริหาร

4) หลักการบริหารศาสตร์ โดยได้มีการวางหลักการบริหาร POSDCORB เพื่อจัดการทรัพยากรทางการบริหาร 4Ms และมีการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สถิติศาสตร์มาช่วยในการวิเคราะห์และตัดสินใจในกระบวนการบริหาร

5) หลักทางเลือกสาธารณะ ที่เน้นการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะที่ใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์ทางเลือกที่คุ้มค่าและได้นำหลักการจัดการองค์การเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ

6) หลักรัฐประศาสนศาสตร์ คือ วิชาชีพที่มีการแยกการบริหารออกจากรัฐศาสตร์ที่กำหนดขอบเขตหน้าที่รัฐศาสตร์เป็นเรื่องของการกำหนดนโยบาย รัฐประศาสนศาสตร์ มีหน้าที่ในการวิเคราะห์นโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติตามหลักการบริหาร

7) หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการวางหลักในการใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่างคุ้มค่า โปร่งใส

8) หลักการบริหารการพัฒนา ปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมโดยมุ่งแก้ไข ปัญหา การพัฒนาเติบโต และมุ่งประสิทธิผลในการบรรลุเป้าหมาย

9) การบริหารนานาชาติ การบริหารงานภาครัฐต้องคำนึงถึงเงื่อนไขภาพแวดล้อมที่เป็นกลไกทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมโลก

กลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรที่ศึกษาเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.482)

1.3 การบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการบริหารภาครัฐ

การที่จะนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ปรับใช้กับหลักรัฐประศาสนศาสตร์ ต้องเป็นการนำไปผสมผสานให้เข้ากันได้ทั้งแนวคิด อุดมการณ์หลักการ และการปฏิบัติของพระวาทสโดยเฉพะพนักงานของรัฐต้องปฏิบัติธรรมให้รู้ถึงสภาวะธรรมตามความเป็นจริง รู้ถึงเหตุปัจจัยที่จะทำให้เกิดมรรคผลนิพพาน (วิปัสสนากรรมฐาน) และรู้ถึงวิธีทำจิตให้สงบไม่ฟุ้งซ่าน เพื่อลดอุปสรรคในกระบวนการที่จะบรรลุมรรคผล (สมถกรรมฐาน) โดยการให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์ที่มุ่งเน้นการฝึกฝนพัฒนาตนเองจนรู้แจ้งเห็นจริง เข้าใจบริบทความรู้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างรอบด้าน รอบคอบและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม แล้วนำไปปฏิบัติที่มุ่งหมายเอาความสำเร็จเป็นที่ตั้ง พุทธกรรมกรทำงาน แบบสมณะปฏิบัติที่นำหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเครื่องเหนี่ยวนำจิตใจเช่นทศพิธราชธรรม พรหมวิหารสี่ สังคหวัตถุ 4 และหลักอภิธานิยธรรม 7 คอยกำกับจิตและการตัดสินใจ มุ่งหมายเอาความสำเร็จของเป้าหมายงาน ยึดเอาความผาสุกของประชาชนเป็นที่ตั้งโดยมีการคิดสร้างนวัตกรรมบริการของหลักสูตรการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่เป็นความคิดริเริ่มที่พัฒนาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ที่มีฐานคิดปฏิบัติแบบพุทธ นวัตกรรมบริการนี้เป็นการป้องกันการใช้ทรัพยากรสาธารณะมิให้รั่วไหล ให้คุ้มค่า เกิดความโปร่งใส นวัตกรรมที่คิดพัฒนาขึ้นนี้สามารถเผยแพร่ไปยังประชาคมอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพร สายทอง ที่ได้วิจัยเรื่อง พุทธวิธีการจัดการความรู้สู่การพัฒนาวิทยาลัยสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า พุทธวิธีจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดการบริหารอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญของการบริหารยุคใหม่ คือการจัดการความรู้ (KM : Knowledge Management) และนำพุทธวิธีการจัดการความรู้ไปบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อหา รูปแบบในการบริหารจัดการวิทยาลัยสงฆ์ในเขตภาคเหนือตอนบนให้มีประสิทธิภาพ (สุทธิพร สายทอง, 2559 : 85) ซึ่งหลักการดังกล่าวมีความพอดีสมดุระหว่างปัจจัยอันเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่มีความสะดวกสปีดบายะโดยใช้งบประมาณและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพป้อนเข้าสู่ระบบบริหารขององค์การภาครัฐให้ได้ผลงานตามที่วางแผนและนโยบายที่กำหนด

การบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการบริหารภาครัฐ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.493)

5.2) ปัจจัยที่สนับสนุนหลักสูตรในการสร้างทุนทางปัญญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จากผลการวิจัยการสร้างทุนปัญญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นอกจากเป็นการบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักรัฐประศาสนศาสตร์ให้เป็นหลักการบริหารงานภาครัฐแล้วยังต้องอาศัยบทคำสอนพุทธธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเครื่องมือสื่อสารสร้างความเข้าใจหลักการบริหารงานภาครัฐแบบบูรณาการ

2.1 หลักพุทธธรรมที่นำไปประยุกต์ใช้ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ คือ บทคำสอน 9 บท ได้แก่ 1) อริยสัจ 4 2) ทศพิธราชธรรม 3) พรหมวิหาร 4 4) สังคหวัตถุ 4 5) ศีล 5 6) ไตรสิกขา 7) ปฏิจจสมุปบาท 8) มงคลชีวิต 38 9) กฎแห่งกรรม กลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรที่ศึกษาเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.479)

2.2 โครงสร้างหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต้องมีส่วนพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐของไทยที่กำลังประสบปัญหาความไม่โปร่งใสในการบริหารงาน การฉ้อฉลทางอำนาจซึ่งเป็นต้นธารของความไม่โปร่งใสในทุกๆระดับ วิชารัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ที่บูรณาการเข้ากับหลักพุทธธรรมจึงเป็นนวัตกรรมบริการโดยบรรจุให้เป็นวิชาบังคับและมีการสนับสนุนให้มีการทำวิจัยในการนำหลักพุทธธรรมประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

กลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรที่ศึกษาเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.538)

2.3 การประเมินความต้องการในการศึกษาระดับสูงตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจะมีจุดเด่นที่สามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณธรรมประจำใจมีความซื่อสัตย์รู้จักบาปบุญคุณโทษ บัณฑิตที่เป็นผลผลิตของมหาวิทยาลัยตรงกับความต้องการทั้งสังคมไทยและอาเซียน เพื่อเข้าไปมีส่วนในการแก้ปัญหาความไม่โปร่งใสในระบบราชการและการพัฒนาประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน การเผยแพร่และการขยายหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ไปยังประเทศสมาชิกที่นับถือศาสนาพุทธเป็นทุนเดิมและเป็นกลยุทธ์ที่แหลมคม

กลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรศึกษาเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.418)

5.3) การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

การบูรณาการพุทธธรรมจะเป็นการประยุกต์ใช้พุทธธรรมในวิชารัฐประศาสนศาสตร์อย่างลุ่มลึก มีตัวบ่งชี้หลักพุทธธรรมที่นำไปประยุกต์กับรัฐประศาสนศาสตร์ มีความพอใจต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ และมีความสอดคล้องกับความต้องการหลักสูตรใน AEC การจะบูรณาการได้จะต้องอาศัยกระบวนการบูรณาการพุทธธรรมกับหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์และปัจจัยสนับสนุนหลักสูตรในการสร้างทุนทางปัญญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 การบูรณาการการประยุกต์ใช้พุทธธรรมในวิชารัฐประศาสนศาสตร์อย่างลุ่มลึก จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรที่ศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$, S.D.= 0.338) ที่การบูรณาการการประยุกต์ใช้พุทธธรรมในวิชารัฐประศาสนศาสตร์อย่างลุ่มลึกจะต้องมีลักษณะที่ผู้กำหนดนโยบายภาครัฐควรนำหลักพุทธธรรมประกอบการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะ

ผู้ทำงานในหน่วยงานของรัฐควรวีถีหลักศีลและธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นกรอบในการทำหน้าที่ของตน หลักพุทธธรรมสามารถนำไปปรับใช้ได้ทุกชั้นตอนตั้งแต่กระบวนการคิด การกำหนดนโยบาย การปฏิบัติ และผู้กำหนดนโยบายรัฐควรรนำหลักพุทธธรรมประกอบการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะ

3.2 ตัวบ่งชี้หลักพุทธธรรมที่นำไปประยุกต์ใช้กับรัฐประศาสนศาสตร์ จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรที่ศึกษาเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85, S.D. = 0.649$) ที่หลักพุทธบริหารมาประยุกต์ใช้ในสาขาวิชาประศาสนศาสตร์โดยมีตัวบ่งชี้คือหลักธรรมาภิบาลภาครัฐตั้งอยู่บนคติธรรมทางพุทธศาสนา มีการนำหลักศีลและธรรมของศาสนาพุทธประยุกต์ใช้กับการบริหารงานภาครัฐ รวมทั้งนำเอาหลักธรรมทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นหลักการเดียวกับหลักคุณธรรม

3.3 ความพึงพอใจต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ จากการศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่สร้างความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06, S.D. = 0.655$) กล่าวคือ ผู้ศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่พึงพอใจกับเนื้อหาวิชาที่พัฒนาความรู้และทักษะทางการบริหาร หน่วยงานต้นสังกัดพึงพอใจกับพนักงานของตนที่จะสามารถนำความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ไปพัฒนางานขององค์กร และผู้ติดต่อกับบัณฑิต มหาบัณฑิต ดุษฎีบัณฑิต มีความพึงพอใจกับพฤติกรรมและวิธีการทำงาน

3.4 ความสอดคล้องกับความต้องการหลักสูตรใน AEC จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรที่ศึกษาเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.80, S.D. = 0.556$) ที่การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึก ในการศึกษาาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เพราะหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม สามารถนำไปปรับใช้ได้ทั้งการบริหารงานของสถาบันสงฆ์และหน่วยงานของพลเรือนหรือหน่วยงานของรัฐใน AEC ยอมรับเนื้อหาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และได้หลักการบริหารใหม่เรียกว่า หลักพุทธบริหาร และการปฏิบัติเรียกว่ากลยุทธ์พุทธวิธี

โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรที่ศึกษาเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.99, S.D. = 0.461$) กับการบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ที่เป็นการประยุกต์ใช้พุทธธรรมในวิชารัฐประศาสนศาสตร์อย่างลุ่มลึก มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ มีหลักพุทธธรรมเป็นตัวบ่งชี้ในการประยุกต์กับรัฐประศาสนศาสตร์ และมีความสอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรใน AEC

กระบวนการบูรณาการพุทธธรรมกับหลักรัฐประศาสนศาสตร์และปัจจัยที่สนับสนุนหลักสูตรในการสร้างทุนทางปัญญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีส่วนอย่างสำคัญ ประมาณร้อยละ 33.2-51.8 ที่มีผลต่อการบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน และจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรที่ศึกษา พบว่า การประเมิน

ความต้องการในการศึกษาระดับสูงตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ (x6) การบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการบริหารภาครัฐ (x3) การนำเสนอหลักการและกระบวนการบริหารภาครัฐ (x2) การออกแบบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ (X5) และหลักพุทธธรรมที่นำไปประยุกต์ใช้ในสาขา รัฐประศาสนศาสตร์ (x4) สามารถใช้พยากรณ์การบูรณาการพุทธธรรม เพื่อนำไปใช้ในการบริหาร ภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อ เตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน (Y) ได้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การ ตัดสินใจที่ปรับแล้ว (R^2) เท่ากับ ร้อยละ 42.10

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการบริหารภาครัฐอย่างลุ่มลึกใน การศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม อาเซียน โดยพิจารณาจากประเด็นในแต่ละวัตถุประสงค์ ภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

6.1) การบูรณาการการประยุกต์ใช้พุทธธรรมในวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พบว่า จะช่วยทำให้การบริหารงานภาครัฐมีความโปร่งใสมากขึ้น เนื่องจากหลักพุทธธรรมเป็นเรื่องของ อุดมการณ์ที่ยิ่งใหญ่ที่ต้องการให้มนุษย์พ้นทุกข์ การบริหารงานภาครัฐที่มีฐานคติพุทธธรรมรองรับ จะทำให้การบริหารงานภาครัฐมีประสิทธิภาพและประประสิทธิผล กล่าวคือ การบริหารงานภาครัฐ ที่มีอุดมการณ์พุทธธรรมเพื่อความผาสุกของประชาชน สร้างความเป็นธรรมให้กับสังคม หลักพุทธ ธรรมที่จะถูกนำไปผสมผสานเข้ากับวิสัยทัศน์ในการบริหารงานองค์การภาครัฐที่จะกระตุ้นพนักงานรัฐทุก คนมีอุดมการณ์ในการทำหน้าที่เพื่อประชาชนพ้นทุกข์โดยนำอุดมการณ์ไปสู่การปฏิบัติจัดการด้วย กลยุทธ์การวางแผนที่ใช้กระบวนการอริยสัจ 4 ของพระพุทธองค์ เพื่อแก้ไขที่รากของปัญหา อาศัย ความเชี่ยวชาญของพนักงานและผู้บริหารองค์การและต้องไม่มีความขัดแย้งที่เกิดจากความเชื่อแบบ มนงาย ดังนั้นอริยสัจ 4 จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสมุห์ณัฐเสฏฐ์ อธิวาโณ ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขูปการของ พระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ผลการวิจัยพบว่า อริยสัจ 4 เป็นแนวทาง สำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ทุกข์ คือปัญหาการก่อสร้างและการ บูรณปฏิสังขรณ์ไม่เหมาะสม สมุทัย คือต้นเหตุให้เกิดการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์นิโรธ คือ เป้าหมายการก่อสร้างและ การบูรณปฏิสังขรณ์ และมรรค คือแนวทางข้อปฏิบัติการสาธารณสุขูปการ (พระครูสมุห์ณัฐเสฏฐ์ อธิวาโณ, 2559 : 1) การตัดสินใจต้องอาศัยข้อมูลที่เชื่อถือได้ มิใช่เกิดจากความเชื่อแบบมนงาย ผู้ปฏิบัติงานต้องทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ยึดหลักธรรมาภิบาล จึงจะสามารถผลิตบริการสาธารณะ ที่มีความเจริญ สันติภาพและสันติสุข กลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรที่ศึกษาเห็นด้วยอย่างมากที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีการบูรณาการพุทธธรรม เพื่อนำไปใช้ในการบริหารงาน ภาครัฐอย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม อาเซียน กล่าวโดยสรุป ควรมีการประยุกต์ใช้ตั้งแต่ขั้นตอนของอุดมการณ์ การวางแผนนำ อุดมการณ์ไปสู่การปฏิบัติและผลที่ได้จากการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ให้ความหมาย

ว่า การบูรณาการเป็นการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated curriculum) คือ หลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆ มาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไปเช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการ เรียกว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated instruction) คือ เน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชาและเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครูและความหมายของบูรณาการว่าการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ทุกชนิด ที่บรรจุอยู่ในแผนของหลักสูตร เป็นการเชื่อมโยงแนวนอนระหว่างหัวข้อและเนื้อหาต่างๆ ที่เป็นความรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย การบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และรู้ในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง การบูรณาการความรู้เป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะในยุคที่มีความรู้ ข้อมูล ข่าวสารมากจึงเกิดเป็นหลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (Integrated curriculum) ซึ่งพยายามสร้างหัวข้อเรื่อง (Themes) ในโปรแกรมวิชาโดยนำความคิดหลักในวิชามาสัมพันธ์กันและสัมพันธ์เข้ากับวิชาอื่นด้วย

6.2) กระบวนการบูรณาการพุทธธรรมกับหลักรัฐประศาสนศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรที่ศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดที่มีการนำเสนอหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงานภาครัฐ โดยเห็นว่าหลักการของศาสนาพุทธที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ดีกับการบริหารงานภาครัฐมี 9 หลักการ ได้แก่ พุทธบริหาร พุทธองค์การ การวางแผนเชิงพุทธ ความเชี่ยวชาญเชิงพุทธ การบริหารความขัดแย้งเชิงพุทธ พุทธบริการ พุทธจริยธรรมภิบาล พุทธสัปปายะและสัมฤทธิ์ผลเชิงพุทธ หลักพุทธธรรมดังกล่าว มีการออกแบบจัดการอย่างเป็นระบบความคิดที่เริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายเป็นอุดมการณ์ มีการจัดการในรูปขององค์การ การวางแผน การใช้ความเชี่ยวชาญ การจัดการความขัดแย้งในการองค์การ เพื่อผลิตการให้บริการ มีการใช้หลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำดีละชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใสเป็นรากฐานในการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมที่จะสร้างสมดุลระหว่างสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การ โดยมุ่งหมายเอาสัมฤทธิ์ผลเชิงผล คือ ความสงบสันติสุขในหมู่วมวลมนุษย์ ซึ่งระบบความคิดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีในการบริหารงานภาครัฐที่ต้องมีการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การจัดการองค์การ การประเมินผลที่มุ่งหมายเอาผลสัมฤทธิ์ คือ ความอยู่ดีกินดี มีความสงบสันติสุข ซึ่งหลักการบริหารของฟาโยว์ (Fayol, 1916 : 75) สอดคล้องกับหลักหลักพุทธธรรมที่ให้ความสำคัญกับความชำนาญ การมีวินัย ผลประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มจะต้องไม่ขัดแย้งต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและสำนึกของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่มีความขัดแย้งและแนวคิดของเบอร์นาร์ด (Mahoney, J.T., 2002 : 159-172) การบริหารงานองค์การต้องปรับตัวตามสถานการณ์ที่เรียกว่าระบบเฉพาะกิจตามสถานการณ์ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมสัปปายะ

6.3) หลักการบริหารงานภาครัฐที่ได้ผสมเอาหลักพุทธธรรมและหลักรัฐประศาสนศาสตร์ นับตั้งแต่ขั้นตอนความคิดที่เป็นอุดมการณ์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์พ้นทุกข์ทั้งทางใจและกาย ผ่านหน่วยงานของรัฐ นำไปปฏิบัติด้วยวิถีพุทธที่ยึดหลักธรรมในทุกขั้นตอนของการบริหารงาน ภาครัฐ ได้รัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยควรนำไปออกแบบ ปรับปรุงหลักสูตร สำหรับการศึกษาในระดับสูงของมหาวิทยาลัยที่ขยายมุมมองให้ครอบคลุมไม่เฉพาะ สังคมไทย แต่มีจุดมุ่งหมายครอบคลุมประชาคมอาเซียนและโลก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ ดังกล่าว ควรประกอบด้วยหลักการ 9 หลักการ ได้แก่ หลักปฏิบัติธรรม (พัฒนาอุดมการณ์รับใช้ มวลชน) หลักศาสตร์การบริหารทุนมนุษย์ในองค์กร หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการจัดการ ความรู้ หลักนโยบายศาสตร์ หลักจัดการนวัตกรรมอย่างทั่วถึง หลักการจัดการภาวะแวดล้อม หลักการป้องกัน สมดุลทางจิต หลักธรรมาภิบาลโลก จึงจะเป็นการบริหารงานภาครัฐอย่างลุ่มลึก และเป็นการพัฒนาทุนทางปัญญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเตรียมขยาย ผลไปยังประเทศอาเซียน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) การจะบูรณาการหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารภาครัฐอย่างลุ่มลึกมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยควรวางแผนดำเนินกิจกรรมเป็นลำดับก่อนหลัง ดังนี้ การประเมินความต้องการในการศึกษาระดับสูงตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ การนำเสนอ หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงานภาครัฐ การออกแบบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ใหม่ หลักพุทธ ธรรมที่นำไปประยุกต์ใช้ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ การนำเสนอหลักการและกระบวนการ บริหารงานภาครัฐ และการบูรณาการหลักพุทธธรรมและหลักการบริหารงานภาครัฐ ตามลำดับ
- 2) มีนโยบายศึกษาต่อยอดเพื่อขยายผลอย่างลึกซึ้งในการสร้างทฤษฎี หลักการปฏิบัติ การวัดผล และการประเมินผล ที่เป็นรูปธรรมจากกระบวนการบูรณาการ
- 3) มีนโยบายสนับสนุนให้มีการศึกษา ค้นคว้าจากพระไตรปิฎก พระอภิธรรม และจาก ผู้ชำนาญการที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
- 4) หน่วยงานภาคการศึกษาควรนำหลักพุทธธรรมสอนควบคู่กับหลักรัฐประศาสนศาสตร์ให้ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ศึกษาวิชาการบริหารงานภาครัฐ
- 5) ขยายผลการศึกษาวิจัยนี้ไปยังสถาบันการศึกษาของพระสงฆ์และฆราวาสในภูมิภาค อาเซียน
- 6) รัฐบาลกำหนดนโยบายให้มหาวิทยาลัยสงฆ์และมหาวิทยาลัยของฆราวาส แลกเปลี่ยนบุคลากรหรือทำความตกลงสอนร่วมกัน

7.2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) นำข้อมูลที่มีการดำเนินการไปทำการทดสอบโดยวิธี Delphi technique จากผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐประศาสนศาสตร์และพุทธศาสตร์ในเชิงลึก แล้วนำข้อมูลมาวัดผลประเมินผลอย่างเป็นทางการต่อไป

2) นำผลข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เข้าสู่กระบวนการ Brainstorming คือ การระดมสมองจากนักบริหารภาครัฐและพุทธศาสตร์ เพื่อนำหลักการจากผลของการบูรณาการนี้ไปสู่กระบวนการสัมมนากลุ่ม เพื่อให้ได้การบูรณาการพุทธธรรมนำการบริหารรัฐประศาสนศาสตร์อย่างเป็นทางการและสมบูรณ์

References

- Boonton Dockthaisong. (2014). The Northeast star. *National Symposium*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus.
- Henri Fayol. (1916). *General and Industrial Management*. London: Sir Isaac Pitman and Sons.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2016) Thai Tripitaka Mahachulalongkornrajavidyalaya Version. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publication.
- Mahoney, J.T. (2002). 'The relevance of Chester I. Barnard's Teachings to Contemporary Management Education: Communicating the Aesthetics of Management', *International Journal of Organization Theory and Behavior*. 5(1&2), 159-172.
- Phrakhrusamu Natthaset Athiyano. (2016). The Development of Management on Public Construction and Renovation of Sangha Administrators Region 11. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(2), 1-14.
- Sutthiporn saithong. (2016,May-August) Buddhist Approach to knowledge Management for Development the Sangha College in upper Northern Thailand. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(2), 85-96.
- Thanin Silpcharu. (2008). *Statistical Research and Data Analysis by Using SPSS*. 9th Edition. Bangkok: Business R&D.

ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น
THE STUDY OF CITIZENSHIP FOR DEMOCRACY PROMOTION
IN LOCALITY

ปรมต วรณบวร* สุรพล สุยะพรหม** บุษกร วัฒนบุตร***

Poramut Wannabaworn, Surapon Suyaprom, Busakorn Watthanabut

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาหลักธรรม แนวคิดและทฤษฎีสำหรับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายบุคคล จำนวน 22 รูป/คน และจากแบบสอบถามจำนวน 399 คน/ชุด

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น พบว่า มีลักษณะสามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมโดยยึดมั่นและเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเคารพหลักความเสมอภาค เคารพสิทธิของกันและกัน เท่าเทียมกัน กล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม ให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางการเมืองคำนึงถึงประโยชน์ส่วนใหญ่ ยึดถือกติกาของสังคมเป็นหลัก ใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ มีน้ำใจ เลือกรับข่าวที่เหมาะสมและมีประโยชน์ ฟังตนเอง ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำหรือความอุปถัมภ์ของใคร กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบในตนเองในขณะที่ความเป็นพลเมืองในการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย (1) ด้านการยึดมั่นในหลักธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ($\bar{x} = 3.89$) (2) ด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตย ($\bar{x} = 3.63$) และ (3) ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{x} =$

* Doctor of Philosophy Program in Public administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

3.46) (4) ด้านกระบวนการกล่อมเกลาริเรียนรู้ทางการเมือง ($\bar{x} = 3.39$) และ (5) ด้านการยึดถือค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ($\bar{x} = 3.38$) ตามลำดับ

2. หลักธรรม แนวคิดและทฤษฎีสำหรับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยการยึดมั่นในหลักพุทธธรรม คือ หลักสัพบุรีธรรม 7 ข้อ พบว่า (1) การเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักหน้าที่ พบว่าได้มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยมีการยึดถือคำสั่งสอนของศาสนามาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน มีการสำนึกในหน้าที่ที่รับผิดชอบ และรู้จักลำดับความคิดไตร่ตรองปัญหาที่รู้หน้าที่ของตนเองเข้าใจตระหนักในหน้าที่ของตนเอง ข้อที่ (2) การเป็นผู้รู้จักผล รู้จักเป้าหมาย พบว่าได้มีการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีเป้าหมายในทางความดีงามเพื่อเป็นคนที่มิมีเหตุผล และรู้ว่าเป็นประโยชน์แก่ตนเองและคนรอบข้าง และมีการยอมรับความเป็นจริงของผลที่เกิดขึ้น ข้อที่ (3) การเป็นบุคคลที่รู้จักตนเป็นใคร พบว่าได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม มีความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีบทบาทหน้าที่อย่างไรในสังคม ข้อที่ (4) การรู้จักประมาณ รู้จักความพอดี พบว่าได้มีการรู้จักถึงความพอเหมาะ รู้จักพอดีและพอเพียงในการดำเนินชีวิต พึ่งตนเอง อยู่อย่างพอเพียงเลี้ยงตนบนสัมมาชีพและวางตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางการเมืองได้ ข้อที่ (5) การรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสมพบว่าได้ใช้ดุลยพินิจในการใช้เวลาให้เหมาะสมระหว่างประชาธิปไตยกับพุทธศาสนาที่มีความเหมาะสมใกล้เคียงกันหลายมิติ รู้จักแสดงออกให้เหมาะสมกับกาลเวลาในการเอาใจใส่บ้านเมืองในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ข้อที่ (6) การรู้จักชุมชน รู้จักระเบียบในสังคม พบว่าได้ปฏิบัติตนเหมาะสมกับสภาพของสังคม รู้จักและเคารพระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และรู้ถึงจารีตขนบธรรมเนียมของชุมชนและข้อที่ (7) การรู้จักบุคคล หรือการรู้จักอุปนิสัยใจคอและอารมณ์ของผู้อื่นพบว่าได้มีการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เข้าใจพื้นเพ ใจคอ เข้าใจอารมณ์ของคนในชุมชนมีการยอมรับข้อดีข้อเสียของตนเองและของผู้อื่นเรียนรู้การการดำเนินชีวิตร่วมกัน

3. แนวทางในการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นด้านการยึดมั่นในหลักธรรมตามแนวทางพุทธศาสนา พบว่า ประชาชนได้ยึดหลักธรรมเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตชีวิตเป็นทุนทางสังคมอยู่แล้ว การส่งเสริมประชาธิปไตยมีพื้นฐานจากการยึดถือปฏิบัติในหลักพระพุทธศาสนาให้เป็นจริงก่อน หลังจากนั้นอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคล ครอบครัว โรงเรียน วัดและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ในการปลูกฝัง การอบรม การส่งเสริม การจัดกิจกรรม และการประชาสัมพันธ์ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ถูกต้องและเหมาะสมในท้องถิ่นและมีความรู้หลักพุทธธรรมให้เข้าใจและปฏิบัติได้จริง เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้การเมืองกับหลักพุทธธรรม

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมือง, ประชาธิปไตย, หลักพุทธธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1. To study Citizenizing for Democracy Promotion in Locality, 2. To study the theory and the Buddha-Dhamma principles of citizenizing for Democracy Promotion in Locality, and 3. To propose the mean of Citizenizing for Democracy Promotion in Locality.

Methodology was the mixed methods between the quantitative and quantitative methods. The quantitative research method collecting data from 399 voting eligible samples from 22 constituencies in Trang Province with questionnaires with the tested score at 0.904, analyzing data with frequency, percentile, means and standard deviation. The qualitative research collected data from 22 key informants who were experts in Buddhism and citizenizing and democracy with in-depth-interviewing, analyzing data by descriptive interpretation.

Findings were as follows:

1. Citizenizing for Democracy Promotion in Locality was that citizens had self control to abide and behave within the framework of morality, to adhere to and to believe in what is right and fair. They were independent, understanding the politic, respecting the principle of equality, able to express ideas to the public, devoting some times to political activities for the benefits of the whole, abiding by the rules and regulations of society, acting by reasons more than emotions, generous, exposing to useful news and information, selfdependent, living independently by sufficiency economy philosophy, not being controlled and under patronage of others, brave to express one selves with responsibility. Citizenizing for citizenship to promote local democracy, by overall had the important roles at high level ($\bar{X}$ = 3.55). Considering by aspects from high to low levels were that 1) the adherence to the principles of Buddhism was at $\bar{X}$ = 3.89, 2) democratic personality was at $\bar{X}$ = 3.63, 3) political participation was at $\bar{X}$ = 3.46, 4) process of political socialization was at $\bar{X}$ = 3.39, and 5) adherence to basic political value was at $\bar{X}$ = 3.38, respectively.

2. The Theory and the Buddha-Dhamma principle of citizenizing for local Democracy Promotion was Sevenfold Sappursadhamma, the quality of a good man, indicating that (1) knowing the cause: responsibility to the society by flowing the religious rules and regulations in daily living, knowing and understanding self responsibility, (2) knowing the consequences: considering the benefits for all, having vision to pursue the good targets for one self and surrounding people, accepting the results as they were, (3) knowing self: knowing who one was, self developing to

up keep the changing world, democratic political knowledge and knowing one responsibility in the society, (4) knowing moderation: knowing moderation, sufficiency for self reliance, living one life with good and virtuous livelihood and behaving one self appropriately for the political events, (5) knowing appropriate time: knowing how to spend one's time for democracy and Buddhism, knowing to express oneself in many ways to protect the country and collective decision making, (6) knowing community: self behaving appropriately according to the conditions of each society, obeying the rules and regulations of the society as well as traditions and culture of the society and (7) knowing people: knowing other's characteristics, knowing how to live together with others, knowing background, thoughts and feeling of people in the society, accepting self and others weak and strong points and learning how to live together with others

3. The mean for citizenizing to promote local democracy according Buddhism indicated that people already adhered to Buddhism as the social capital. Democracy promotion was to educate people to adhere to Buddhism first, then the correct and appropriate democracy, with cooperation from people, families, schools, monasteries and local state agencies be trained, implanted and promoted by the activities and public relations so that the correct and appropriate and Buddhism integrated local democracy could be practiced in the reality and the community became the learning Buddhism integrated democratic community.

Keywords: Citizenizing, Democracy, Buddhism.

1. บทนำ

การส่งเสริมประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย นับได้ว่า มีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ไม่ว่าจะประเทศนั้นจะปกครองประเทศในรูปแบบใดก็ตาม สำหรับประเทศไทยก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยว่าจะทำอย่างไรให้มีเสถียรภาพ มีความสงบเรียบร้อย ไม่มีความขัดแย้ง เกิดขึ้น ตามข้อเท็จจริงการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย เป็นการปกครองที่ไทยรับเอามาจากประเทศตะวันตก แม้ว่าการปกครองระบอบนี้จะเป็นที่นิยมกันทั่วไปในนานาอารยประเทศ แต่การปกครองระบอบดังกล่าวก็ยังไม่สามารถประสานเข้ากันได้ดีกับวิถีชีวิตคนไทยอย่างสนิทแนบแน่นนัก อาจกล่าวได้ว่าคนไทยส่วนใหญ่โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่น ชนบท ยังไม่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งนี้เป็นเพราะมีเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องของหลายประการ อันเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไทย อีกทั้งลักษณะพฤติกรรมและวัฒนธรรม

ทางการเมืองไทยนั้น มีเนื้อหาสาระแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในโลกตะวันตก เห็นได้จากประเทศไทยได้มีการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาตลอด แต่เมื่อเรามองถึงการส่งเสริมประชาธิปไตยมาจนถึงปัจจุบันก็ยังไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่ชัดเจนมากนัก

ในอดีตประชาธิปไตยของไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อันเนื่องจากผู้ปกครองหรือผู้นำการเมืองไทยมักเน้นส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย โดยการพัฒนาสถาบันทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว คือการร่างรัฐธรรมนูญ การพัฒนาความเข้มแข็งพรรคการเมือง การกระจายอำนาจระหว่างสถาบันการเมือง และการพัฒนาองค์กรอิสระขึ้นมาควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของสถาบันทางการเมืองต่างๆ แต่ละเลยการพัฒนาปัจจัยด้านการสร้างที่มีความเป็นภาวะผู้นำหรือมีความเป็นพลเมือง อันเป็นแบบแผนความคิดความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่ต้องการ เราจึงอาจกล่าวได้ว่าการเมืองแบบประชาธิปไตยของไทยสนใจแต่เพียง รูปแบบหรือโครงสร้างทางการเมืองมากกว่าส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระอันได้แก่ ปรัชญาพื้นฐานอุดมการณ์ และจิตวิญญาณของประชาธิปไตยที่แท้จริง

กล่าวคือ การสร้างหรือส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้แข็งแรงไม่ควรหมายถึงเพียงแค่การสร้างระบบสถาบันขึ้นมาชุดหนึ่ง หรือการสร้างระบบนิติรัฐและรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพขึ้นมาเท่านั้น หากแต่ต้องบ่มเพาะวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้ฝังรากลึกลงในตัวของพลเมืองแต่ละคนด้วย โดยผ่านเครือข่ายของกลุ่ม องค์กร สมาคม และสถาบันทางสังคมต่างๆ เพราะฉะนั้นประเทศที่มีการบ่มเพาะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพลเมืองน้อย เนื่องจากมีการเปลี่ยนผ่านจากระบอบเผด็จการไปสู่ประชาธิปไตยอย่างรวดเร็ว ย่อมมีปัญหาในการรักษาระบอบประชาธิปไตยไว้ได้เป็นอย่างมาก

ดังนั้น ผู้ที่มีลักษณะความเป็นพลเมือง จำเป็นต้องบ่มเพาะวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้ฝังรากลึกลงในตัวของแต่ละคนด้วย โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนทัศน์ใหม่ จากทัศนคติแบบเดิมๆ และเหมือนๆ กัน มาสู่ทัศนคติการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ปรับใช้อย่างสร้างสรรค์ ทัศนคติแบบนี้จะมีส่วนในการมองเห็นภาพได้ชัดเจนมากขึ้นในลักษณะด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ด้วยเหตุที่การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง สอดคล้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องมีส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง เกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความเลื่อมใสศรัทธาในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุดจึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของประชาชนที่จะต้องมึลักษณะพิเศษที่ควรมีความเป็นพลเมือง อีกทั้งในการส่งเสริมประชาธิปไตยนั้น ถือว่าความเป็นพลเมืองมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะความเป็นพลเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญที่นำไปสู่การส่งเสริมให้ประชาธิปไตยมีความมั่นคง โดยเฉพาะ ระบอบ

ประชาธิปไตยในท้องถิ่นการเมืองไทยคงจะประสบความสำเร็จไปไม่ได้เลย หากขาดพลเมือง ที่มีจิตวิญญาณและมีความศรัทธาต่อวิถีการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย ที่มีความเป็นพลเมืองนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ประชาชนที่มีความเป็นพลเมืองในท้องถิ่น มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้เหมาะสมกับลักษณะของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่องานท้องถิ่นหรือชุมชน ประกอบกับประชาชนในท้องถิ่นในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังคงดำรงชีวิตอยู่ตามรูปแบบของสังคมชนบท มีลักษณะที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่เป็นของตนเอง ดังนั้นถ้าเรามองที่การพัฒนาประชาธิปไตยเดินหน้าไปได้ระดับไหนในสังคมนั้น หากเห็นว่าการมีความเป็นพลเมืองจะมีความสำคัญและมีผลต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากต้องสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ต้องพิจารณาถึงพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของแต่ละสังคมด้วย โดยคำนึงถึงแนวคิด และความเชื่อพื้นฐานของคนในสังคมเป็นหลักด้วยการมองให้ชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แนวความคิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามรูปแบบและวิธีการของตะวันตกนั้นไม่พัฒนาไปเท่าที่ควรจะเป็น เพราะอาจจะมีบางสิ่งที่แตกต่างกับวิถีชีวิตของประชาชนไทยส่วนใหญ่อันมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมไทยและของสังคมไทย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2534) กล่าวคือ ในสังคมไทย พุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวพุทธในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีความสำคัญและเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ เป็นที่มาและถ่ายทอดวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไทยนั่นเอง

จากเหตุผลดังกล่าวเป็นแรงจูงใจให้ผู้ศึกษาวิจัยสนใจในเรื่อง “การศึกษาความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น” เพราะการที่ความเป็นประชาธิปไตยจะมีมากน้อยขนาดไหน ขึ้นอยู่กับการที่ประชาชนจะมีความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยนั้นว่ามีลักษณะอย่างไร โดยเฉพาะการทำความเข้าใจในคำสอนของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างแนวความคิดตามคำสอนของพระพุทธศาสนากับแนวความคิดทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งการได้รู้ถึงระดับของความเป็นพลเมืองในระดับท้องถิ่นที่สามารถมองเห็นไปถึงการพัฒนาการเมืองการปกครองได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น
- 2.2 เพื่อศึกษาหลักธรรม แนวคิดและทฤษฎีสำหรับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น
- 2.3 เพื่อเสนอแนวทางในการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบต่างๆ จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่แนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Conceptual Framework) ในการวิจัย ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง แนวคิดการยึดถือค่านิยมพื้นฐานทางการเมือง แนวคิดทฤษฎีประชาธิปไตย วัฒนธรรมทางการเมืองผ่านกระบวนการกล่อมเกลารเรียนรู้ การมีส่วนร่วมทางการเมือง บุคลิกภาพประชาธิปไตย แนวคิดความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวคำสอนพระพุทธศาสนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 ขอบเขตด้านประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่เป็นผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตเทศบาลของจังหวัดตรัง นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลปลัดเทศบาล ผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก 22 รูปหรือคน และกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม 399 คน

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ จำกัดขอบเขตพื้นที่การศึกษาเฉพาะในเขตเทศบาลของจังหวัดตรัง อันประกอบไปด้วย เทศบาลนคร เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลในจังหวัดตรัง จำนวนทั้งสิ้น 22 แห่ง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เพื่อเป็นการใช้ผลการวิจัยจากวิธีหนึ่งไปช่วยพัฒนาการวิจัยอีกวิธีหนึ่งระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งในการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จะอาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 22 รูปหรือคน และการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 399 ชุด

5. ผลการวิจัย

5.1. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

5.1.1) ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น

ด้านการยึดถือค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า ครรมีความเป็นตัวของตัวเอง มีลักษณะการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความพอเพียง เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเข้าใจสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานมีการยอมรับผู้อื่น ไม่คิดว่าสิทธิของตนเหนือกว่าผู้อื่น มีการเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน และมีความรู้ความเข้าใจระบบประชาธิปไตยว่าประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง มีการยอมรับความแตกต่างและเคารพผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง มีการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ ในความเหมือนความแตกต่าง มีความเสมอภาคตามกฎหมาย ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญกับกติกาของบ้านเมือง ตระหนักถึงการมีความรับผิดชอบต่อสังคม

กระตือรือร้น มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา มีการมองผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

ด้านการกล่อมเกลารเรียนรู้ทางการเมืองพบว่า พ่อแม่ควรมีการสอนให้รู้จักกับระบอบประชาธิปไตยแบบง่าย ๆ ที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงดูลูก รู้จักการแบ่งปันความคิดกันภายในครอบครัว ไม่บีบบังคับลูก พ่อแม่ให้เหตุผลกับลูก การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ ให้การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับประชาธิปไตยอยู่เป็นประจำ มีการเลือกรับข่าวที่เหมาะสมและมีประโยชน์นำมาใช้ประโยชน์ได้ มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยความคิดเห็น มีวิจรรณญาณที่ดี และมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอย่างแท้จริง

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ควรรู้ว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนที่มีสิทธิเลือกตั้ง รู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองและผลกระทบจากการไปหรือไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทุกระดับ และประชาชนควรเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความรู้สึกที่บ้านเมืองเป็นของเราทุกคน มีจิตสำนึกว่าข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมีผลต่อการดำเนินชีวิต

ด้านการมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย พบว่า ควรไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจดำเนินการใด ๆ และคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เมื่อมีปัญหาให้ใช้เหตุผลในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมกับทุกฝ่าย รับฟังเหตุผลที่ถูกต้องมีความเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักการให้อภัยในผู้ที่มีทัศนคติที่แตกต่าง ยอมรับว่าแต่ละคนผิดพลาดกันได้ ยึดหลักการความเสียสละ แสดงออกอย่างมีเหตุผล ยึดถือคุณธรรม ความถูกต้องในการพิจารณาเรื่องต่างๆ ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาและหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีคุณธรรมประจำใจ มีศีลธรรม

ด้านการยึดมั่นในหลักธรรม คือ สัปปุริสธรรม 7 พบว่า ประชาชนควรมีความรู้ความเข้าใจยึดถือปฏิบัติในหลักพระพุทธศาสนา พลเมืองที่ดีต้องมีหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาซึ่งเปรียบเสมือนภูมิปัญญาอันเป็นทุนทางสังคมควรมีความรับผิดชอบ ยอมรับความผิดพลาดมีอุดมการณ์เชื่อมั่นในตนเองเป็นแบบอย่างที่ดี มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมความสามารถในการจูงใจคน รู้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

5.1.2) หลักธรรมสำหรับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น
กล่าวได้ว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องชี้นำในการดำเนินชีวิต ให้คนมีคุณธรรมของความเป็นพลเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสภาพสังคมที่เป็นประชาธิปไตยที่ถือกันว่าเป็นสังคมที่ดีงาม เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยได้ เพราะหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ที่มีการกล่าวถึงคุณสมบัติสำหรับสัปปุริสชน หรือคนดี, หรือ ธรรมของผู้ดี ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติเป็นธรรมที่ทำให้คนเป็นคนสมบูรณ์แบบมีความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น ที่ควรมีความรับผิดชอบ มีการยอมรับความผิดพลาด มีอุดมการณ์เชื่อมั่นในตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดี มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม มีความสามารถในการจูงใจคน รู้วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นเป็นต้น

5.1.3) แนวทางในการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น

หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในองค์กรให้สามารถปฏิบัติได้จริงเข้มแข็งก่อน เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในพื้นที่ได้ศรัทธา ในขณะที่รัฐเองควรเข้าใจถึงการดำรงชีวิตบนหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยเข้าใจถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและองค์กรภาครัฐควรมาให้การส่งเสริมความรู้หรือให้มีการประชาสัมพันธ์ให้คนทุกคน ทุกกลุ่ม มีความรู้ ความเข้าใจในการเมือง สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมได้ ยึดมั่นและเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม ตามหลักธรรมสัปบุริสธรรม 7

5.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ระดับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นด้านต่างๆเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการยึดถือค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านกระบวนการกล่อมเกลารเรียนรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก ด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ด้านการยึดมั่นในหลักธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก และมีระดับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6. อภิปรายผล

6.1 ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น

6.1.1) จากการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นด้านการยึดถือค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ต้องการกล่าวได้ว่า จากที่ประชาชนมีความตระหนักถึงการมีความรับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบและร่วมแก้ไขปัญหาสังคมมีการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่องานในหน้าที่ในขณะที่ในโลกความเป็นจริงคนเราทุกคนเกิดมาต้องมีบางอย่างแตกต่างกันบ้าง ไม่มากก็น้อย เช่น ความยากจนหรือความร่ำรวย มีอาชีพอะไร เป็นเจ้านายหรือลูกน้อง แต่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพียงความแตกต่างโดยทุกคนล้วนแต่เท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ ดังนั้น ความเป็นพลเมืองจึงต้องเคารพหลักการยึดถือค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่กล่าวมา เช่น หลักความเสมอภาค จะต้องเห็นคนเท่าเทียมกัน คือ เห็นคนเป็นแนวระนาบ เห็นตนเท่าเทียมกับคนอื่น และเห็นคนอื่นเท่าเทียมกับตน ไม่ว่าจะยากดีมีจน ทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีของความเป็นเจ้าของประเทศอย่างเสมอกันซึ่งลักษณะดังกล่าวมีวิถีการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย เอื้ออำนวยต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ วรรณมาฆะ เกสรดอกไม้ และธนวัฒน์ พิมลจินดา (2559) ที่กล่าวว่า วิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนแปลงไปแบบต่างคนต่างอยู่ ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ขาดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มซึ่งโครงสร้างสังคมจะเป็นแนวตั้ง ที่ประชาชนไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียม และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ชัยฤกษ์

(2553) ที่กล่าวว่า ประชาชนมีวิถีคิดและวิถีการดำเนินชีวิตไม่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย คือ การที่สังคมไทยมีค่านิยมบางประการไม่เอื้ออำนวยต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

6.1.2) จากการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นด้านการกล่อมเกลารเรียนรู้ทางการเมือง กล่าวได้ว่า จากการให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอย่างแท้จริงและไม่ตั้งต้นด้วยอคติเอาความคิดของตนเองเป็นสำคัญ ไม่ยึดเอาความอาวุโสมาปกครองภายใต้สภาพที่ถูกบังคับ มีการใช้ความรู้ความสามารถใน สติปัญญา ความรับผิดชอบชั่วดีที่มีมาสั่งสอนบุตรด้วยความรักความเมตตา ประเด็นเหล่านี้จะทำให้ครอบครัวหรือสังคมนั้นมีความสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยอย่างแนบแน่นเกิดการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยในสังคมด้วยกระบวนการกล่อมเกลารทางการเมืองหรือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่พึงประสงค์ ให้ไปสู่เป้าหมายได้และมีทิศทางที่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรพงศ์ ชื่นชอบ (2555) พบว่า กระบวนการกล่อมเกลารเรียนรู้ทางการเมืองในวัยเด็ก มีประเด็นที่อาจไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย

6.1.3 จากการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองกล่าวได้ว่า การที่จะทำให้ประชาธิปไตยทำงานได้เป็นอย่างดี ไม่ควรหมายถึงเพียงแค่การสร้างระบบสถาบันขึ้นมาชุดหนึ่งที่มีประสิทธิภาพขึ้นมาเท่านั้น พลเมืองจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยอย่างดีพอ ไม่เอาความสัมพันธ์ส่วนตัวมาตัดสินใจมากกว่าการมีความรู้ว่าจะอะไรเหมาะสมตามหลักการปกครองประชาธิปไตย โดยเฉพาะต้องมีความรู้ถึงผลกระทบจากการไปหรือไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่ควรมองเพียงแค่การไปเลือกตั้งอย่างเดียวก็มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยแล้ว เพราะการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยควรมีความรู้ในเรื่องอื่นด้วย เช่น การมีความรู้ในการเข้าร่วมชุมนุมอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ หรือการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในการการกำหนดพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น กล่าวคือต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเองสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัยรุ่งเรือง (2559) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างชุมชนเข้มแข็งก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการการกำหนดพัฒนาชุมชนที่มีศักยภาพ ในขณะที่พลเมืองแต่ละคนควรจะมีเวลาว่างพอที่จะเข้าร่วมประชุม หรือเข้าร่วมชุมนุมในการอภิปรายถกเถียงและนอกจากการรับผิดชอบในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและรัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนที่ถูกต้อง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ชัยฤกษ์ (2553) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถูกลดระดับให้เหลือเพียงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

6.1.4 จากการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตยกล่าวได้ว่า ทุกคนสามารถอยู่ร่วมทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและสังคมได้อีกทั้งในการยึดมั่นและเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม เชื่อมั่นในความเห็นตนเองในเรื่องที่ถูกต้อง จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นบุคลิกภาพที่เอื้อต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยให้สมบูรณ์ กล่าวคือลักษณะบุคลิกภาพดังกล่าว มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่บุคคล ครอบครัวและชุมชนต้องมีจิตสำนึกที่จะต้องมีการปลูกฝังองค์ประกอบทางสังคมด้าน

ต่างๆ ไปพร้อมๆกัน อันเป็นการปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมประชาธิปไตยที่สร้างบุคลิกประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าครอบครัวก็มีส่วนในการอบรม เลี้ยงดู ปลูกฝังให้คนมีจิตสำนึกเป็นประชาธิปไตย หรือกล่าวได้ว่าสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกสุดในการสร้างและหล่อหลอมบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้บุคคลก็ไม่ผิด สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์และนักยุทธศาสตร์ ดวงมนตรี (2548) พบว่า ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผลของครอบครัว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว

6.1.5 จากข้อมูลความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นด้านการยึดมั่นในหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งจากผลการวิจัย ได้ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นสอดคล้องกับด้านการยึดมั่นในหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ทั้ง 7 ข้อดังกล่าว มีความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นด้านการยึดมั่นในหลักธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาในภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของกำธร มิตรเปรียญ (2541) พบว่า ระดับการปฏิบัติตามสัปปุริสธรรมและการปฏิบัติงานกระบวนการบริหารงานของหัวหน้าสถานีนอนามัย ในเขต 12 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาคมเพชร วชิรปัญญา (เรื่องผา) (2552) พบว่า การนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 7 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธรรณต์ ชยานนโท (ประเสริฐศิลป์) (2553) พบว่า การบริหารงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากดังนั้นความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น ด้านการยึดมั่นในหลักธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 หลักธรรม แนวคิดและทฤษฎีสำหรับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น

จากข้อค้นพบ กล่าวได้ว่าเนื่องจากคุณธรรมของความเป็นพลเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสภาพสังคมที่ถือกันว่าเป็นสังคมที่ดีงาม อีกทั้งการกระทำด้วยสำนึกของความเป็นพลเมือง ที่จะสามารถใช้ความถูกต้องและความชอบธรรมเป็นหลักในการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม จะทำให้ศีลธรรมกลายเป็น “บรรทัดฐานทางการเมือง” กลายเป็นวิถีชีวิตเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่คอยกำหนดมิให้มีการละเมิด “ศีลธรรมทางการเมือง” ควรเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักธรรม ถือเป็นกระบวนการทางสังคมของการบ่มเพาะคุณธรรมของความเป็นพลเมือง ให้มีระดับคุณธรรมของความเป็นพลเมืองของสังคมที่ดีงาม กล่าวได้ว่าสังคมใดมีคุณธรรมของความเป็นพลเมืองปรากฏอยู่สูงก็จะเห็นได้ชัดว่าบุคคลในสังคมนั้น มีความความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยสูงไปด้วย คุณธรรมของความเป็นพลเมืองจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นในบุคคลที่มีคุณภาพดีนั่นเอง ดังแนวคิด ทฤษฎีของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2553) ที่กล่าวว่า ถ้าประชาชนมีคุณภาพดี ประชาธิปไตยก็มีคุณภาพดีด้วย ถ้าประชาชนมีคุณภาพต่ำ ประชาธิปไตยก็จะ

เป็นประชาธิปไตยอย่างเลวด้วย เพราะว่า คุณภาพของประชาธิปไตย ขึ้นต่อคุณภาพของประชาชน เหตุนี้จึงเห็นได้ว่า คุณธรรมความเป็นพลเมืองไม่สามารถแยกตัวออกจากวิถีชีวิตประชาธิปไตยได้ เพราะได้มีการกำหนดแนวทางวิถีชีวิตที่สัมพันธ์สอดคล้องกันนั่นเอง ดังนั้นการที่เราจะเข้าใจในหลักธรรมที่สอดคล้องกับความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นอย่างละเอียด และยึดถือนำไปปฏิบัติให้เป็นจริง จะสามารถขัดเกลาให้บุคคลนั้นมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นที่แท้จริงโดยการดำเนินชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนาของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นลักษณะของพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยควรมีธรรมในตนเองคือเป็นผู้ที่มีธรรมเป็นเครื่องชี้้นำในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับแนวคิด ของวรรณมาชะ เกสรดอกไม้ และธนวัฒน์ พิมลจินดา (2559) ที่กล่าวว่า “การเป็นพลเมืองที่ดีนั้น จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม ต้องมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของชุมชน ต้องมีความรู้ในเรื่องการเมือง และจะต้องเป็นคนที่มีอาชีพสุจริต ขยันขันแข็ง ประหยัด รู้จักพอ และใช้ปัญญาในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต”

6.3 ข้อเสนอแนะทางการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา

จากข้อค้นพบ กล่าวได้ว่า การสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยจะสามารถสร้างให้ประสบความสำเร็จได้ถ้าประชาชนในท้องถิ่นนั้นมีแนวทางและมีความรู้ความเข้าใจ ยึดถือปฏิบัติในหลักพระพุทธศาสนาเป็นทุนทางสังคมให้เกิดขึ้นจริงเสียก่อนพลเมืองดีต้องมีหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาซึ่งเปรียบเสมือนภูมิปัญญาอันเป็นทุนทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนินทรณ์ อารีกุล (2559) กล่าวว่า การนำประโยชน์จากทุนทางสังคมมาใช้ในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุนทางสังคมถือเป็นสิ่งที่ตั้งงามในสังคม เป็นสิ่งซึ่งก่อเกิดและสั่งสม อยู่ในสังคมมาเป็นเวลานานกล่าวคือหลักธรรมเปรียบเสมือนเป็นภูมิปัญญาที่เป็นหลักสำคัญสำหรับนำไปต่อยอดความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างประชาชนครอบครัวโรงเรียนวัดและกลุ่มต่าง ๆ กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อให้เกิดแนวทางในการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

6.3.1 ด้านการยึดถือค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จากข้อค้นพบ ประชาชนจะมีความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนาด้านการยึดถือค่านิยมพื้นฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ ต้องมีการยึดถือปฏิบัติในหลักธรรมสัปติสธรรม 7 ในข้อ 1, 2 และ 4 ปฏิบัติให้เป็นจริง และควรส่งเสริมให้มีการทำความเข้าใจกับค่านิยมที่เหมาะสมสร้างค่านิยมที่เป็นจิตสำนึกที่ดีที่มีต่อสาธารณะและ ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพจริง ๆ ส่วนผู้ใหญ่ก็ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลานเยาวชนใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจการยึดมั่นในการมีส่วนร่วม ยอมรับความคิดเห็นที่ต่างจากตน เพราะแต่ละภูมิภาคมี

การยึดถือค่านิยมแตกต่างกัน ควรทำความเข้าใจในข้อเท็จจริงต่างๆ ให้เข้าใจเหมือน ๆ กันไม่ใช่ระบบอุปถัมภ์ที่ยึดความสัมพันธ์แบบส่วนตัวมาตัดสินใจสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ชัยฤกษ์ (2553) พบว่า การที่สังคมไทยมีค่านิยมบางประการไม่เอื้ออำนวยต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ได้แก่ ระบบอุปถัมภ์ที่ยึดความสัมพันธ์แบบส่วนตัว

6.3.2 ด้านกระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมือง จากข้อค้นพบ ประชาชนจะมีความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยด้านกระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมืองที่สมบูรณ์ได้ จะต้องมีการยึดหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ในข้อ 1, 2 และ 7 ปฏิบัติให้เป็นจริง และองค์กรภาครัฐควรมາให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้มากขึ้นให้มีการเสนอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลอบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันให้คนทราบถึงข้อมูลที่แท้จริงในทางการเมือง ปลุกฝัง เรียนรู้อย่างถูกต้อง ไม่มีอคติมีการเพิ่มวิชาเรียนเรื่องข่าวปัจจุบันในชั้นเรียนเชื่อมโยงกับวิชาพลเมืองหรือส่งเสริมการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ ให้เห็นกระบวนการทางการเมืองว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในการเป็นอยู่ของประเทศที่ทุก ๆ คนมีสิทธิรู้ในกฎกติกาบ้านเมือง ซึ่งมีความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นด้านการกล่อมเกลาการเรียนรู้ทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวลัยพร พรพงศ์ (2556) พบว่า วิธีการพัฒนาประชาธิปไตยโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

6.3.3 ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากข้อค้นพบ ประชาชนจะมีความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สมบูรณ์ได้ จะต้องมีการยึดหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ในข้อ 5 และ 6 ปฏิบัติให้เป็นจริง และองค์กรภาครัฐควรมาให้การส่งเสริมความรู้หรือให้มีการประชาสัมพันธ์ให้คนทุกคน ทุกกลุ่ม มีความรู้ ความเข้าใจในการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้เห็นความสำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิ่งที่ดี โดยให้เห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาไม่ให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคม ในทางกลับกันเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นก็จะเกิดการประท้วงหรือเกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เช่นกัน ดังนั้นรัฐควรส่งเสริมการไปมีส่วนร่วม ไม่กีดกันว่าเป็นกลุ่มใด ไม่เห็นต่างพวก ให้ยึดหลักการประชาธิปไตยเป็นที่ตั้งเพื่อจะไม่เกิดการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐหรือเกิดความขัดแย้งกับรัฐและไม่เกิดความเคร่งเครียดในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุรักษ เก่งเรียน (2558) พบว่า ความขัดแย้งเป็นปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการระดมรวมตัวเคลื่อนไหวของกลุ่ม เกิดปรากฏการณ์การเมืองภาคพลเมืองที่เคร่งเครียด

6.3.4 ด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตย จากข้อค้นพบ ประชาชนจะมีความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ จะต้องมีการยึดหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 ในข้อ 2, 3, และ 5 ปฏิบัติให้เป็นจริง และองค์กรภาครัฐควรมาให้ความรู้พัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลในการปกครองระบบประชาธิปไตยสร้างกระบวนการหรือกิจกรรม ส่งเสริมประชาธิปไตยให้เป็นทางการเพื่อให้ประชาชนสนใจและเข้าร่วมกับกิจกรรมของรัฐเพื่อสิทธิและอำนาจของประชาชนส่วนตัวของประชาชนเองต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้และการปฏิบัติตามหน้าที่และสิทธิ

ทางการเมืองหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อก่อให้พลเมืองมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ซึ่งควรเริ่มการเรียนรู้จากครอบครัว โดยพ่อแม่เป็นผู้ปลูกฝัง ให้ความรู้เบื้องต้นในเรื่องบุคลิกภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข วิญญูธ จารัสพันธ์และนัฏฐพงศ์ ดวงมนตรี (2548) พบว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว

7. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อแนวทางในการกำหนดความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรปรับปรุงแผนฯ ให้ครอบคลุม มีความชัดเจน เข้าใจง่าย โดยมุ่งเน้นเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

2) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรจัดทำความร่วมมือข้อตกลงกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมและสนับสนุน การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาปรับประยุกต์ใช้เพื่อให้คนมีความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับแนวคิดวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3) โรงเรียนหรือสถานที่ศึกษาควรมีบทบาทในการดำเนินการให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยไปพร้อมกับการสนับสนุนการประพฤติปฏิบัติในหลักธรรมที่ถูกต้อง เพื่อให้เยาวชนและประชาชนได้มีความเข้าใจและเกิดจิตสำนึกทางการเมืองและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีมีศีลธรรม

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดประชุมวางแผนในแต่ละด้านให้ชัดเจน เข้าใจง่าย รวมทั้งจัดกิจกรรมโดยมุ่งเน้นเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นให้เกิดขึ้นกับทุกคน โดยให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น

2) เชิญวิทยากรของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประสานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกันมาให้การฝึกอบรม หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจปลูกฝังสร้างจิตสำนึก ในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาปรับประยุกต์ใช้ ให้

สอดคล้องกับแนวคิดวิถีชีวิตประชาธิปไตย เพื่อให้คนมีความประพฤติปฏิบัติ เป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยที่แท้จริง

3) โรงเรียนหรือสถานที่ศึกษาและบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกันจัดโครงการต่าง ๆ จัดอบรม หรือจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยไปพร้อมกับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนาเช่น โครงการส่งเสริมพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ที่สำคัญแก่เด็กและเยาวชน โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติในหลักธรรมที่ถูกต้อง ทำให้ให้เยาวชนและประชาชนได้มีความเข้าใจและเกิดจิตสำนึกทางการเมืองและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีมีศีลธรรม

7.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น กับกลุ่มอื่น หรือพื้นที่เขตเทศบาลของจังหวัดอื่นว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

2) ควรมีการศึกษาองค์ประกอบของหลักธรรมที่เหมาะสมในการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่นเพิ่มเติม เช่น หลักสังคหวัตถุ 4, อปทานิยธรรม 7 เป็นต้น

3) ควรมีการศึกษาเป็นรายภาคเพื่อให้ได้เห็นความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของแต่ละภาคด้วย อันจะนำไปสู่การมีความเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยทั้งระบบ

4) ควรมีการทำวิจัยในเชิงลึกโดยเพิ่มการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลและแนวทางในการวิจัยต่อไป

References

- Kamtorn Mitparien. (2541). Relationship between Sappurisdhamma and Job Performance of Public Health Station Directors at Area 12 (Academic Article). Graduate School: Srinakarintrvirote University.
- Teerapong Chuenchop. (2555). *Political Socialization and Democratic Political Culture Development in the Curriculum of Social Studies at Elementary and Secondary Levels* (Research Report) the 48th Academic Proceedings of the Faculties of Humanity and Social Sciences. Kasetsart University.
- Phradhammapidok (P.A.Payutto). (2543). *Learning Process for Human Development toward Democracy*. Bangkok: Mahachulalongornrajavidhyalaya University.
- Phramahacompet Vachirapanyo. (2552). *Application of Sappurisdhamma in Local Administrative Organization Administration: A Case Study of Sub-Districts*

- in Bangbuatong District Nontaburi Province* (Academic Article). Graduate School: Mahachulalongornrajavidhyalaya University.
- Anurak Kengreorn. (2558). *Development of Meritocracy and Civil Politics in Thai Society during 2547-2557 B.E.* (Doctoral Thesis). Graduate School: Rankamhaeng University.
- Apichart Pansuwan. (2558). *Development of Community Leader Characteristics in Municipality, Ayuthaya Province* (Doctoral Thesis). Graduate School: Mahachulalongornrajavidhayalaya University.
- Chanaporn Areekul. (2559, May-August). Social Capital and Life Long Learning Society Development. *MCU Journal of Social Sciences*, 5(2), 249.
- Charnchai Chairungreong. (2559, May-August). People Participation in Strong Community Creation in Pakkred Municipality Nontaburi Province. *MCU Journal of Social Sciences*, 5(2), 115-116.
- Wanmaka Kesorndogmai and Tanawat Pimoljinda. (2559, May-August). Administration of Sufficiency Economy Villages: Problems and Continuity. *MCU Journal of Social Sciences*, 5(2),107.

**การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวของสถานประกอบการ
ที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรม
ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
GREEN GOVERNANCE OPERATIONAL OF
GREEN INDUSTRIAL FACTORY CERTIFIED IN THAILAND**

ภัทรวัต มหาภิรมย์* พลศักดิ์ จิรไกรศิริ** วิพร เกตุแก้ว*** ชมพูนุช หุ่นนาค****
Pattarawat Mahapirom, Polsuk Jirakraisiri, Vipom Katekao, Chompoonuch Hunnark

บทคัดย่อ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวของอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดการอุตสาหกรรมของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 800 สถานประกอบการ ผลการศึกษาพบว่า

1. การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวในภาพรวม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x}=3.55$) ในรายด้าน พบว่า การให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.32$) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.37$) ความโปร่งใสในการดำเนินการ มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x}=3.57$) ความรับผิดชอบต่อสังคม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x}=3.60$) การกำกับปฏิบัติตามกฎหมายด้วยความสมัครใจ มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x}=3.73$) และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนโรงงานอุตสาหกรรม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x}=3.72$)

---

* Doctor of Philosophy Program in Public Administration, College of Innovation Management, Rajamangala University Of Technology Rattanakosin

** College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

*** College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

**** College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

2. การจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x}=3.55$) ในรายด้าน พบว่า ความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x}=3.59$) การปฏิบัติการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.49$) ระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x}=3.50$) วัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x}=3.63$) และเครือข่ายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.42$)

3. การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก (Canonical Correlation = 0.862)

4. การวิเคราะห์ตัวแบบเส้นทางความสัมพันธ์การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนไม่มีอิทธิพลทางตรงกับความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ผ่านไปยังการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม และการสื่อสารนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ไปยังความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเคารพผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการเคารพผลต่อหลักสิทธิมนุษยชน ไปยังวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผ่านไปยังการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม และการสื่อสารนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ไปยังความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเคารพผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการเคารพผลต่อหลักสิทธิมนุษยชน ไปยังวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาลสีเขียว, การจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ABSTRACT

The study of the Green Governance Operational of Green Industrial Factory Certified in Thailand aims at studying the corporate green governance in accordance with the information access, community participation, transparency, corporate social responsibility and national resources sustainable. This attributes to know the fact of the green industry management in the industry of Green Industrial Factory Certified in Thailand. The results of 800 factory samplings reveal those as follows:

1. The analysis of the green governance operational is at high level ($\bar{x}=3.55$). The information access is at intermediate level ($\bar{x}=3.32$); community participation is at intermediate level ($\bar{x}=3.37$); transparency is at high level ($\bar{x}=3.57$); corporate social

responsibility is at high level ($\bar{x}=3.60$); and national resources sustainable is at high level ($\bar{x}=3.72$).

2. The analysis of the Green Industry management is at high level ($\bar{x}=3.55$). Green commitment is at high level ($\bar{x}=3.59$); green activity is at intermediate level ($\bar{x}=3.49$); green system is at high level ($\bar{x}=3.50$); green culture is at high level ($\bar{x}=3.36$); and the green network is at high level ($\bar{x}=3.72$).

3. The test on the hypothesis, “relationship between green governance operational and the green industry management”. The result shows the canonical correlation level of 0.862.

4. The results of the analysis reveal that the national resources sustainable directly affect the Green commitment and the green culture. The outcome also shows that national resources management indirectly affects the environment policy formulation and environment policy communication. National resources management indirectly affects the stakeholder privilege respect and human right respect. Green manufacturing process indirectly affects the environment policy formulation and environment policy communication. Green manufacturing process indirectly affects the respect stakeholder privilege and respect human right.

Keywords: Green Governance, Green Industrial Management

1. บทนำ

ในปี พ.ศ. 2545 ประเทศไทยมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยได้ให้สัตยาบันรับรองปฏิญญาโจฮันเนสเบิร์กว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Johannesburg Declaration on Sustainable Development –JDS) และรับรองปฏิญญามะนิลา ว่าด้วยอุตสาหกรรมสีเขียว (Manila Declaration) ในพ.ศ. 2552 กระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยดำเนินการในเชิงรุก มุ่งเน้นในการส่งเสริมและพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้เติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับโครงการอุตสาหกรรมสีเขียว (Green Industry) ของประเทศไทยเกิดขึ้นหลังจากที่ไทยได้เข้าร่วมการประชุมสัมมนา Green Industry ขององค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Industrial Development Organization - UNIDO)

แนวคิด “อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรืออุตสาหกรรมสีเขียวหรือ Green Industry” เริ่มต้นจากการที่กระทรวงอุตสาหกรรมเห็นความจำเป็นในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนที่จะต้องให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า มีความรับผิดชอบต่อสังคม การ

เคารพต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย รวมไปถึงการมีระบบที่ดีในการจัดการ โดยส่งเสริมให้มีการประกอบการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสังคม ทำให้ภาคอุตสาหกรรมมีภาพลักษณ์ที่ดี น่าเชื่อถือ และประชาชนไว้วางใจ และเกิดการสร้างสรรค์ธุรกิจสีเขียวซึ่งจะทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมสีเขียวของประเทศ (Green GDP) มีมูลค่าสูงขึ้นด้วย โดยหลักการแล้ว คำจำกัดความของคำว่า “อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรืออุตสาหกรรมสีเขียว” (Green Industry) คือ อุตสาหกรรมที่ยึดมั่นในการประกอบกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และประกอบกิจการด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรืออุตสาหกรรมสีเขียวเกิดขึ้นบน 2 เสาหลัก คือ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและการพัฒนาอย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรืออุตสาหกรรมสีเขียว สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม, 2556) จะต้องเกิดจากความสมัครใจของสถานประกอบการที่ต้องการดำเนินธุรกิจให้เป็นมิตรกับชุมชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยดำเนินการไปอย่างเป็นระบบจากง่ายไปหายาก ซึ่งเริ่มจากความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเครือข่ายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักนโยบายอุตสาหกรรมมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2558)

ในการดำเนินการอุตสาหกรรมสีเขียวหรืออุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้สำเร็จนั้น สิ่งสำคัญที่องค์กรจำเป็นต้องมี นั่นคือ หลักธรรมาภิบาลสีเขียวซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการบริหารงานอย่างโปร่งใส มีส่วนร่วม เปิดเผย มีความรับผิดชอบต่อสังคม การปฏิบัติตามกฎหมาย และความยั่งยืน ในการนำเอาหลักธรรมาภิบาลสีเขียวมาใช้จัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้นไม่เพียงแต่ส่งผลดีต่อองค์กรในด้านธุรกิจเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อองค์กรในแง่ของภาพลักษณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์กรเป็นองค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ให้ความใส่ใจ สนใจต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยรอบ แสดงให้เห็นว่าองค์กรมีความรับผิดชอบต่อสังคม หลักธรรมาภิบาลสีเขียวที่นำมาปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้นประกอบไปด้วย ประการแรกคือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เป็นการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก ถูกต้อง และมีช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ประการที่สอง คือ การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและติดตามการดำเนินงานขององค์กร ประการที่สาม คือ ความโปร่งใส องค์กรจะต้องดำเนินนโยบายด้วยความโปร่งใส การดำเนินงานอย่างเปิดเผย รวมถึงมีการสนองตอบต่อข้อร้องเรียน ประการที่สี่ คือ องค์กรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตั้งแต่การกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และการรับฟังความต้องการของสังคมและเสียงส่วนใหญ่ ประการที่ห้า คือ การกำกับปฏิบัติตามกฎหมายด้วยความสมัครใจ องค์กรต้องควบคุมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของบริษัทและตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และมีการจัดการด้านความปลอดภัยให้เป็นไปตามกฎหมาย และต้องมีความเสมอภาค เท่าเทียมในการปฏิบัติด้วย และประการสุดท้าย คือ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้หลักธรรมาภิบาลสีเขียวมาใช้

เพื่อการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้น มีความจำเป็นอย่างมากในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สามารถลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดี และได้รับการยอมรับจากอุตสาหกรรมอื่นๆ ชุมชนที่อยู่โดยรอบ และชุมชนโดยรอบจะได้รับความเป็นธรรม รวมถึงมีโอกาสในการมีชีวิตที่ดีขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนที่เกิดจากการใช้หลักธรรมาภิบาลสีเขียวเพื่อนำไปสู่การจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม, 2556)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิจัยการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียว เกี่ยวกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ทั้งนี้ผลที่ได้จากการวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการขาดธรรมาภิบาลต่อสิ่งแวดล้อม (Green Governance) ในการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้ตามมา และยังสามารถรองรับการรวมเข้าเป็นประชาคมอาเซียนในอนาคตได้ต่อไป

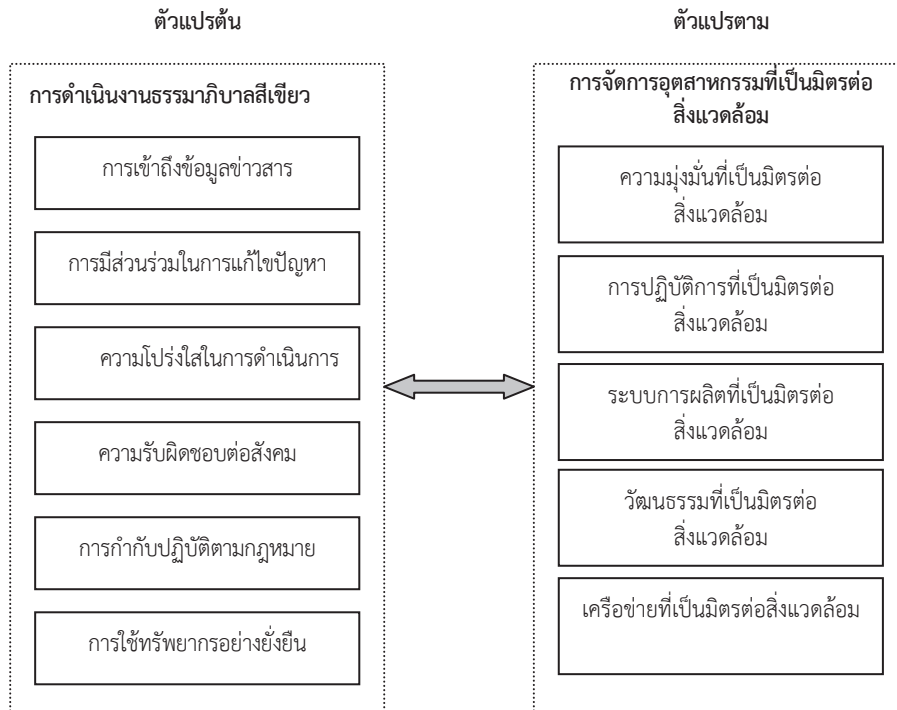
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวของโรงงานอุตสาหกรรม
- 2.2) เพื่อศึกษาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 2.3) เพื่อศึกษาการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวที่มีความสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 2.4) เพื่อเป็นการแสวงหาแนวทางการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวเพื่อการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. กรอบแนวคิดของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย จากการศึกษาพัฒนาการของแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การดำเนินโรงงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิต ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินงานที่มีธรรมาภิบาลต่อสิ่งแวดล้อมในการดำเนินงาน ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ความโปร่งใสในการดำเนินงาน ความรับผิดชอบต่อสังคม การปฏิบัติตามกฎหมาย และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เพื่อให้การจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ ในด้านความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเครือข่ายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวเป็นตัวแปรต้น และให้การจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรตาม

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา คำถามการวิจัย และการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวและการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

4. ระเบียบวิธีวิจัย

4.1) พื้นที่เป้าหมาย

ในการศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลสีเขียวเพื่อการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนี้ เจาะจงศึกษาวิจัยกับสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

4.2) ประชากรการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 2,227 โรงงาน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 สถานประกอบการอุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 1 จำนวน 1,355 โรงงาน กลุ่มที่ 2 สถานประกอบการอุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 2 จำนวน 412 โรงงาน กลุ่มที่ 3 สถานประกอบการอุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 3 จำนวน 449 โรงงาน กลุ่มที่ 4 สถานประกอบการอุตสาหกรรมสีเขียวระดับ 4 จำนวน 3 โรงงาน และกลุ่มที่ 5 สถานประกอบการอุตสาหกรรมสีเขียวระดับ 5 จำนวน 8 โรงงาน

4.3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวทางในการดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างของสถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเข้าร่วมโครงการอุตสาหกรรมสีเขียว จำนวนทั้งสิ้น 2,227 โรงงาน ใช้การสุ่มตัวอย่างประชากรประมาณการโดยใช้แนวคิดการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro และกำหนดความคลาดเคลื่อน 3% ได้ตัวอย่างประชากรจำนวนทั้งสิ้น 741 ตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ สถานประกอบการอุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 1 จำนวน 451 โรงงาน สถานประกอบการอุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 2 จำนวน 137 โรงงาน สถานประกอบการอุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 3 จำนวน 149 โรงงาน สถานประกอบการอุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 4 จำนวน 1 โรงงาน และสถานประกอบการอุตสาหกรรมระดับ 5 จำนวน 3 โรงงาน รวมทั้งสิ้น 741 โรงงาน แต่มีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้องและครบถ้วน จำนวน 800 ตัวอย่าง จากจำนวน 1,292 ตัวอย่าง

4.4) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยการศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลสีเขียวเพื่อการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ทดสอบ 2 ค่า คือค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และวัดค่าความเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

1) การวัดค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

เนื่องจากความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เป็นการวัดค่าความเที่ยงตรงจากความสอดคล้องกันระหว่างวัตถุประสงค์และคำถามในแบบสอบถาม ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ 5 ท่าน ประกอบด้วย ดร.อุษณี มงคลพิทักษ์สุข ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก ดร.อริชัย เกตุจันทร์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลช่องแค จังหวัดนครสวรรค์ ดร.ถาวร งามตระกูลชล อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ดร. เบญจ พรพลธรรม อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดร. วิฑูรย์ สิมะโชคดี ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ผลการทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ได้ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1.0

2) การวัดค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัย (Reliability of Research Tool)

การวัดค่าความเชื่อมั่น โดยนำแบบทดสอบที่มีค่าความเที่ยงตรงไป ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งสามารถหาค่าความเชื่อมั่น ในลักษณะวัดค่าคงที่ (Stability Measurement) ด้วยการนำแบบทดสอบ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ด้วยวิธีการของ Cronbach (Coefficient α) คือหาค่าความเชื่อมั่นจากค่าสัมประสิทธิ์ (อัลฟา) มากกว่า 0.8 สำหรับการวิจัยเชิงสำรวจ ผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ 0.979

4.5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ

1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยจะเป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากตำราทางวิชาการต่างๆ ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยรวมถึงหนังสือทั่วไป ซึ่งข้อมูลจากเอกสารนั้นถือเป็นข้อมูลทุติยภูมิเพราะเป็นข้อมูลที่มีผู้บันทึกเอาไว้ ดังนั้น จึงมีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้

2) การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดโดยผู้ศึกษาวิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น จำนวน 116 ข้อ

3) การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 30 ข้อ เกี่ยวกับการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวและการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย เพื่อนำข้อมูลการสัมภาษณ์มาสนับสนุนข้อค้นพบของการวิจัยเชิงปริมาณ

4.6) การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์และการตรวจสอบข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ คือ

1.1) การหารูปแบบพฤติกรรมหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวและการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

1.2) การให้คำอธิบายหรือให้ความหมายข้อเท็จจริงในการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวและการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

2) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวและการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ใช้สถิติและเกณฑ์การอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

- การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลประชากรที่ใช้ศึกษาโดยใช้จำนวนนับและค่าร้อยละ
- วิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวและการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คำนวณหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย
- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวและการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้ค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอล (Canonical Correlation) และวิเคราะห์เส้นทางโดยใช้ (Path Analysis) โดยมีเกณฑ์ที่ใช้อธิบายผล ดังนี้ ค่า (-) 0.91 ขึ้นไป ระดับความสัมพันธ์เท่ากับสูงมาก (-) 0.71 ถึง (-) 0.90 ระดับความสัมพันธ์เท่ากับสูง (-) 0.51 ถึง (-) 0.70 ระดับความสัมพันธ์เท่ากับปานกลาง (-) 0.31 ถึง (-) 0.50 ระดับความสัมพันธ์เท่ากับต่ำ และ (-) 0.00 ถึง (-) 0.30 ระดับความสัมพันธ์เท่ากับต่ำมาก

5. ผลการวิจัย

5.1) การวิเคราะห์ข้อมูลสถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า อุตสาหกรรมประเภทอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด มีจำนวนเท่ากับ 269 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 33.62 รองลงมา เป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอ มีจำนวนเท่ากับ 80 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 10.00 เป็นอุตสาหกรรมประเภทผลิตภัณฑ์โลหะทอ มีจำนวนเท่ากับ 78 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 9.75 เป็นอุตสาหกรรมประเภทเคมีทอ มีจำนวนเท่ากับ 75 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 9.37 เป็นอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ทอ มีจำนวนเท่ากับ 71 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 8.87 เป็นอุตสาหกรรมประเภทไม้และเครื่องเรือน ทอ มีจำนวนเท่ากับ 63 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 7.87 เป็นอุตสาหกรรมประเภทผลิตภัณฑ์กระดาษ ทอ มีจำนวนเท่ากับ 55 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 1.37 เป็นอุตสาหกรรมประเภทอัญมณี ทอ มีจำนวนเท่ากับ 27 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 3.37 เป็นอุตสาหกรรมประเภทผลิตไฟฟ้า ทอ มีจำนวนเท่ากับ 21 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 2.62 เป็นอุตสาหกรรมประเภทโลหะทอ มีจำนวนเท่ากับ 17 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 2.12 เป็นอุตสาหกรรมประเภทผลิตน้ำประปาและอุตสาหกรรมประเภทหิน กรวด ดิน ทราย จำนวนเท่ากันเท่ากับ 15 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 1.87 เป็นอุตสาหกรรมประเภทโลหะขั้นมูลฐาน ทอ มีจำนวนเท่ากับ 13 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 1.62 และเป็นอุตสาหกรรมประเภทโรงแยกแก๊ส จำนวนทอ มีจำนวนเท่ากับ 1 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 0.12 ตามลำดับ

โรงงานอุตสาหกรรมเป็นโรงงานขนาดใหญ่ (เครื่องจักรเกิน 50 แรงม้า และมีคนงานเกิน 50 คน) มากที่สุด มีจำนวนเท่ากับ 372 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 46.50 เป็นโรงงานขนาดเล็ก (เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า และมีคนงานไม่เกิน 20 คน) มีจำนวนเท่ากับ 272 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 34.00 เป็นโรงงานขนาดกลาง (เครื่องจักรไม่เกิน 50 แรงม้า และมีคนงานไม่เกิน 20 คน) มีจำนวนเท่ากับ 156 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ตามลำดับ

โรงงานอุตสาหกรรมมีมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรม ISO 9000 Series มากที่สุด มีจำนวนเท่ากับ 402 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 50.25 มีมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรม GMP มีจำนวนเท่ากับ 299 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 37.37 มีมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรม HACCP มีจำนวนเท่ากับ 181 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 22.62 มีมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรม ISO14000 Series มีจำนวนเท่ากับ 133 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 16.62 มีมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรมอาหารและยา (อย.) มีจำนวนเท่ากับ 132 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 16.50 มีมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรม (มอก.) มีจำนวนเท่ากับ 107 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 13.37 ไม่มีมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรม มีจำนวนเท่ากับ 100 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 12.50 มีมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรม HALAL มีจำนวนเท่ากับ 68 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 8.50 มีมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรมฉลากสีเขียว มีจำนวนเท่ากับ 22 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 2.75 มีมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรม ISO23000 Series มีจำนวนเท่ากับ 11 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 1.37 และมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรม ISO50000 Series ไม่มีโรงงานมีมาตรฐาน ตามลำดับ (อ้างอิงกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535)

โรงงานอุตสาหกรรมไม่ได้รับรางวัลสถานประกอบการมากที่สุด มีจำนวนเท่ากับ 624 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 78.00 รองลงมาได้รับรางวัลสถานประกอบการประเภทการบริหารคุณภาพ มีจำนวนเท่ากับ

55 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 6.87 ได้รับรางวัลสถานประกอบการประเภทการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีจำนวนเท่ากับ 31 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 3.87 ได้รับรางวัลสถานประกอบการประเภทการเพิ่มผลผลิต มีจำนวนเท่ากับ 30 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 3.78 ได้รับรางวัลสถานประกอบการประเภทการบริหารความปลอดภัย มีจำนวนเท่ากับ 29 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 3.62 ได้รับรางวัลสถานประกอบการประเภท การบริหารอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม มีจำนวนเท่ากับ 11 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 1.37 ได้รับรางวัลสถานประกอบการประเภทการจัดการโลจิสติกส์ มีจำนวนเท่ากับ 10 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 1.25 ได้รับรางวัลสถานประกอบการประเภทการจัดการพลังงานและประเภทอื่น ๆ มีจำนวนเท่ากันเท่ากับ 5 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 0.62 ตามลำดับ

5.2) การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวในภาพรวม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$) ในรายด้าน พบว่า การให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.37$) ความโปร่งใสในการดำเนินการ มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$) ความรับผิดชอบต่อสังคม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60$) การกำกับการปฏิบัติตามกฎหมายด้วยความสมัครใจ มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$) และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนโรงงานอุตสาหกรรม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$)

5.3) การจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$) ในรายด้าน พบว่า ความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$) การปฏิบัติการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.49$) ระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.50$) วัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$) และเครือข่ายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.42$)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิคอลแบบคะแนนมาตรฐานและแบบโครงสร้างสำหรับตัวแปรต้นการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับตัวแปรตามการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

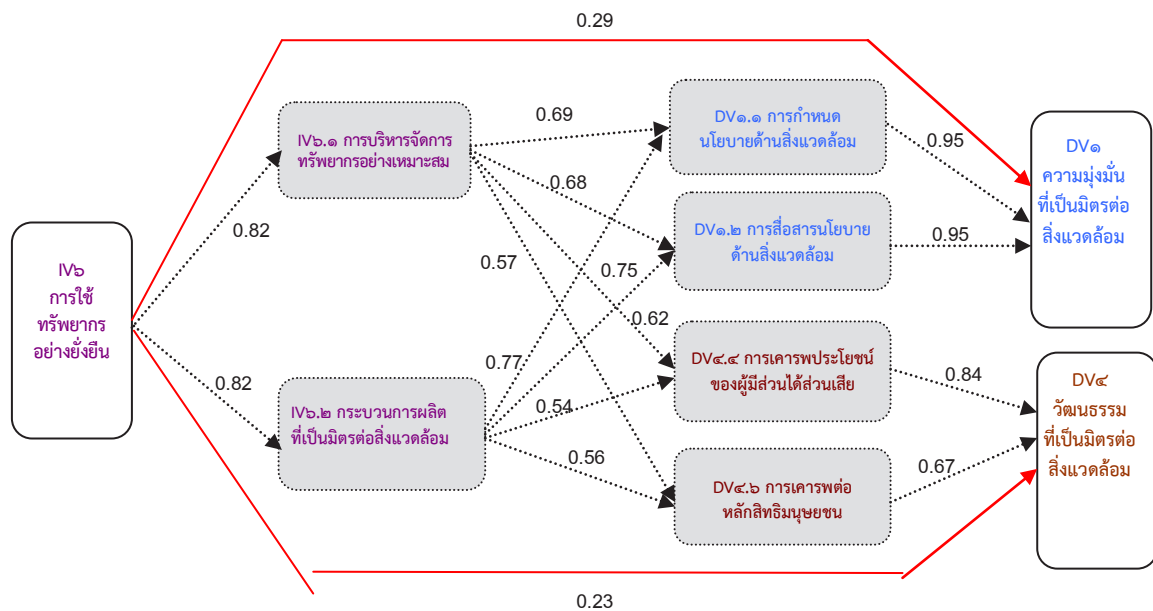
ตัวแปร	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล	
	แบบคะแนนมาตรฐาน	แบบเชิงโครงสร้าง
ตัวแปรตาม (DV): การจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม		
DV1 ความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	-0.683	-0.837
DV2 การปฏิบัติการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	-0.139	-0.179
DV3 ระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	0.075	0.090
ตัวแปร	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล	
	แบบคะแนนมาตรฐาน	แบบเชิงโครงสร้าง

	มาตรฐาน	
DV4 วัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	-0.326	-0.437
DV5 เครือข่ายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	0.002	0.002
ตัวแปรต้น (IV): การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียว		
IV1 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	-0.009	-0.012
IV2 การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา	-0.058	-0.066
IV3 ความโปร่งใสในการดำเนินการ	-0.062	-0.084
IV4 ความรับผิดชอบต่อสังคม	-0.118	-0.159
IV5 การกำกับกรปฏิบัติตามกฎหมายด้วยความสมัครใจ	-0.242	-0.306
IV6 การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน	-0.661	-0.855

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คานอนิคอลแบบคะแนนมาตรฐานระหว่างการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับตัวแปรเริ่มต้นของการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียว สามารถสรุปได้ดังนี้ 1. การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน^{IV6} (-0.661) การกำกับกรปฏิบัติตามกฎหมายด้วยความสมัครใจ^{IV5} (-0.242) ความรับผิดชอบต่อสังคม^{IV4} (-0.118) ความโปร่งใสในการดำเนินการ^{IV3} (-0.062) การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา^{IV2} (-0.058) และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร^{IV1} (-0.009) ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวชี้ว่าตัวแปรเริ่มต้นของการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวแต่ละตัว มีความสำคัญแตกต่างกัน โดยตัวแปรเริ่มต้นที่มีผลต่อการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียว คือ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม และหลักกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คานอนิคอลแบบคะแนนมาตรฐานระหว่างการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กับตัวแปรเริ่มต้นของการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถเรียงลำดับจากสูงไปต่ำ คือ ความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม^{DV1} (-0.683) วัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม^{DV4} (-0.326) การปฏิบัติการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม^{DV2} (-0.139) ระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม^{DV3} (0.075) และเครือข่ายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม^{DV4} (0.002) ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวชี้ว่าตัวแปรเริ่มต้นของการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแต่ละตัวมีความสำคัญแตกต่างกัน โดยตัวแปรเริ่มต้นที่มีผลต่อการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คือ ความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแสดงความมุ่งมั่นในรูปแบบของนโยบาย เป้าหมายและแผนงานที่จะลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีการสื่อสารภายในองค์กรให้ทราบโดยทั่วกัน และวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น ความโปร่งใสในการตัดสินใจดำเนินการ การปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมจริงใจ การเคารพประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปฏิบัติตามกรอบกฎหมาย และการเคารพต่อต่อหลักสิทธิมนุษยชน

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยใช้เทคนิควิเคราะห์หาความสัมพันธ์แบบ Canonical ในช่วงต้นนั้น ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์หาเส้นทาง (Path Analysis) เพื่อระบุทิศทางของความสัมพันธ์และระดับความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ พบว่าตัวแปรของการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวที่มีความสำคัญกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมี 1 ตัวแปร คือการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สามารถสรุปเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

จากภาพที่ 2 พบว่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนไม่มีอิทธิพลทางตรงกับความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถอธิบายเส้นทางตัวแปรการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนไปยังตัวแปรความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รายละเอียดได้ดังนี้

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนมีอิทธิพลทางอ้อม โดยผ่านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมในระดับมาก (0.82) ผ่านไปยังการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง (0.69) ไปยังความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับสูง (0.95) และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมในระดับมาก (0.82) ผ่านไปยังการสื่อสารนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง (0.68) ไปยังความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับสูง (0.95)

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมในระดับมาก (0.82) ผ่านไปยังการเคารพผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับปานกลาง (0.62) ไปยังวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับสูง (0.84) และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมในระดับมาก (0.82) ผ่านไปยังการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนในระดับปานกลาง (0.57) ไปยังวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง (0.67)

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับมาก (0.82) ผ่านไปยังการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในระดับสูง (0.77) ไปยังความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับสูง (0.95) และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับมาก (0.82) ผ่านไปยังการสื่อสารนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง (0.75) ไปยังความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับสูง (0.95)

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับมาก (0.82) ผ่านไปยังการเคารพผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับปานกลาง (0.54) ไปยังวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับสูง (0.84) และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับมาก (0.82) ผ่านไปยังการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนในระดับปานกลาง (0.56) ไปยังวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง (0.67)

5.4) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ในความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการธรรมาภิบาลสีเขียวของโรงงานอุตสาหกรรม สรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ การจัดการธรรมาภิบาลสีเขียวของโรงงานอุตสาหกรรม จะต้องให้ความสำคัญกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับมลภาวะและมีช่องทางการเข้าถึงที่หลากหลาย มีการเปิดโอกาสให้ประชาชน (ผู้นำชุมชน) เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ตั้งแต่กระบวนการวางแผนไปจนถึงกระบวนการติดตามและประเมินผล ต้องมีความโปร่งใสในการดำเนินการของโรงงาน เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและมีกระบวนการตอบสนองข้อร้องเรียน ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยแนวทางที่ชัดเจนทั้งความรับผิดชอบต่อองค์กร โดยคำนึงถึงสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงาน และรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ต้องปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด คำนึงถึงความปลอดภัย ความยุติธรรมและเสมอภาคของบุคลากรในโรงงานและชุมชนโดยรอบ และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เหมาะสมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ส่วนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกัน กล่าวคือ การจะเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของโรงงานอุตสาหกรรม จะต้องดำเนินการตั้งแต่ต้นน้ำ คือ การแสดงความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการประกาศเจตนารมย์ต่อสาธารณะด้วยการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสื่อสารนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนทั้งภายในองค์กร ชุมชนและสังคมได้รับทราบอย่างทั่วถึง องค์กรต้องปฏิบัติตามที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดทำแผนงานหรือแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อม และจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

เชิงคุณภาพ โดยวางแผนงานหรือปฏิบัติการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ สร้างวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นในองค์กร ด้วยความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น มีความโปร่งใสในการตัดสินใจดำเนินการ ปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรมจริงใจ เคารพประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปฏิบัติตามกรอบกฎหมายและเคารพต่อต่อหลักสิทธิมนุษยชน อีกทั้งยังต้องเข้าร่วมเครือข่ายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการสร้างเครือข่ายในห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กันระหว่างองค์กร ข้อค้นพบจากข้อมูลเชิงปริมาณกับเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกันในการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนที่มีความสัมพันธ์กับความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

6. อภิปรายผล

ในการศึกษาความสัมพันธ์ของการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย จำนวน 800 โรงงาน พบว่า การดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวกับการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก โดยการดำเนินงานธรรมาภิบาลสีเขียวด้านการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนในระดับปานกลาง มีผลต่อการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง และด้านวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับชัยยศ อิ่มสุวรรณ (2543) ที่ได้กล่าวถึงธรรมาภิบาลสีเขียวว่าเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ต้องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและมนุษย์ รวมทั้งทรัพยากรการเงินและวัสดุทั้งปวงให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่งและอยู่ดีกินดี โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสงวนไว้สำหรับคนรุ่นหลัง และสอดคล้องกับนิตยา กมลวาทนินสา (2546) ที่กล่าวว่าพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ดำเนินไปโดยคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตอบสนองความต้องการปัจจุบัน โดยไม่ส่งผลเสียต่อความต้องการในอนาคต เช่นเดียวกับกับไฉไล ศักดิ์วิระพงศ์ (2556)

กล่าวถึงแนวคิดและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทยไว้ว่า ในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ภายใต้เงื่อนไขจำเป็นหลัก 2 เงื่อนไข คือ กระบวนการผลิตและบริโภคที่มีประสิทธิภาพและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว ทั้งนี้ โดยเงื่อนไขทั้งสองจะสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ส่วนการจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในด้านความมุ่งมั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับปฏิญญาโจฮันเนสเบิร์กในปี พ.ศ.2545 และปฏิญญามะนิลาว่าด้วยอุตสาหกรรมสีเขียวในปี พ.ศ.2552 ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคมของกระทรวงอุตสาหกรรม มุ่งเน้นในการส่งเสริมและพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้เติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืน ในโครงการอุตสาหกรรมสีเขียว ซึ่งต้องมีการดำเนินงานด้วยความมุ่งมั่นสีเขียว เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมีการสื่อสารภายในองค์กร

ให้ทราบโดยทั่วกัน มีการปฏิบัติการสีเขียว เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้สำเร็จตามความมุ่งมั่นที่ตั้งไว้ มีระบบสีเขียว เป็นการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีการติดตามประเมินผล และการรับรองมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ มีวัฒนธรรมสีเขียวที่ทุกคนในองค์กรให้ความร่วมมือร่วมใจ ดำเนินงานอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร และมีเครือข่ายสีเขียว โดยสนับสนุนให้คู่ค้าและพันธมิตรเข้าสู่กระบวนการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมให้มีการประกอบการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสังคม ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมมีภาพลักษณ์ที่ดี น่าเชื่อถือและประชาชนไว้วางใจ และเกิดการสร้างสรรค์ธุรกิจสีเขียว ซึ่งจะก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์มวลรวมสีเขียวของประเทศ มีมูลค่าสูงขึ้นด้วย (2556) จากข้อค้นพบผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ควรให้ชุมชนเข้าถึงข้อมูลการจัดการมลภาวะของโรงงาน และมีช่องทางเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย
2. สถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมวางแผน และร่วมในการติดตามของชุมชนโดยรอบสถานประกอบการ
3. สถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม สร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานด้วยการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา และมีกระบวนการตอบสนองข้อร้องเรียนที่ทันต่อเหตุการณ์
4. สถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการกำหนดแนวทางดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่ชัดเจน การคำนึงถึงสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงาน และการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
5. สถานประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ต้องปฏิบัติตามกฎหมายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด รวมถึงใช้หลักความยุติธรรม เท่าเทียม เสมอภาคในการดำเนินงานต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

References

- Griffin, Ricky W. (1996). *Management. (5th ed.)*. Boston: Houghton Mifflin.
- Najam, Adil, Micheala Papa and Nadaa Taiyab. (2011). *Global Environmental Governance: A Reform Agenda. International Institute for Sustainable Development*. Ministry of Foreign Affairs of Denmark.
- Office of Green Industry Development. (2556). *Office of Permanent Secretary, Minisiry of Industry, Handbook of Gren Industry for Entrepreneur, 4th edition*. Bangkok: Office of Permanent Secretary, Ministry of Industry.
- Sofiri Joab-Peterside. (2007). *Green Governance: The Case of Akassa Community Forests Management and Development Plan*. California: University of California.

Surapong Sangranoo. (2560). The Guidelines For Anti Corruption in The Personnel Administration of Local Administrative Organization in The Northeastern Region. *MCU Journal of Social Sciences*, 6(1), 67-80.

ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน
THE APPLICATION OF INDIGENOUS KNOWLEDGE TO PREVENT DENGUE
HEMORRHAGIC FEVER BY COMMUNITY NETWORKS IN NORTHEASTERN
THAILAND

ฤทัย สมบัติสวัสดิ์*

Ruetai Sombutsavat

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชนภาคอีสาน” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีความมุ่งหมายในการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชนภาคอีสาน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน 3) เพื่อศึกษาการประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสานผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ทำการวิจัยแบบเจาะจงประกอบด้วยพื้นที่ 3 จังหวัดได้แก่ จังหวัดได้แก่ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดชัยภูมิและจังหวัดมุกดาหาร ประชากรกลุ่มตัวอย่างจากภาครัฐและเอกชนจำนวน 111 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสำรวจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดสิ่งแวดล้อมให้สะอาดน่าอยู่ไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ยังปลูกพืชสมุนไพรต้นตระไคร้หอมไล่ยุงและทำน้ำมันตะไคร้หอมหยดใส่เสื้อผ้าและถังน้ำให้ยุงลายเหม็นกลิ่นและบินหนีไป นอกจากนี้ยังใช้กระบอกพ่นน้ำไล่ยุงให้ยุงเปียกบินไม่ได้และหนีไป ใส่ปลมะกรูดลงในภาชนะเก็บน้ำในห้องสุขา และอ่างล้างเท้าเพื่อกันยุงลายวางไข่ใส่ปลากินลูกน้ำเพื่อป้องกันการขยายตัวของยุงลายปิดฝาภาชนะด้วยตาข่ายในลอนแล้วปิดทับด้วยฝาสังกะสีแล้วทำก๊อกรัดน้ำปิดเปิดด้านล่าง หรือปิดฝาภาชนะทิ้งไว้วันเกิน 2 เดือน กำจัดขยะให้ถูกวิธี ปัญหาทั่วไปที่พบยังพบอย่างต่อเนื่องคือที่วัดไม่ได้ปฏิบัติเนื่องจากไม่ยอมฆ่าสัตว์ ผลมะกรูดที่ใส่ไว้ก็ไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรปล่อยให้เน่าเปื่อย ห้องน้ำสกปรกมีกลิ่นเหม็นจึงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีสภาพแวดล้อมที่ไม่สะอาดบางแห่งสกปรกมากเป็นแหล่งขยายพันธุ์ยุงมากหรือแม้กระทั่งผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกนึกว่าตัวเองหายป่วยแล้วจึงไม่ระมัดระวังตัวในการป้องกันยุงลายกัด การปิดฝาโถ้งน้ำยังพบว่าปิดไม่สนิทเช่นกัน จึงไม่สามารถกำจัดยุงลายได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นโอกาสที่จะถูกยุงลายกัดได้ นอกจากนี้ยังต้องใช้วิธีการที่ได้รับความรู้ความเข้าใจจากเครือข่ายชุมชน ไม่ว่าจะเป็น อาสาสมัคร

*Department of Health Education Faculty of Puplic Health, Khon Kaen University

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรเอกชนในการร่วมมือกันในการเฝ้าระวังและป้องกันยุงลาย และการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน เช่นการใช้ น้ำมันจากต้นตะไคร้หอมหยดในน้ำหรือบริเวณบ้านและปลูกต้นไม้ไผ่ไผ่ขี้เหล็ก ผสมผสานกับเทคโนโลยีร่วมสมัยเพื่อให้ทันต่อความเจริญอย่างรวดเร็วของสังคมที่มีการพัฒนาไม่หยุดยั้งและให้เข้ากับยุคสมัยของบริบทพื้นที่ซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีค่าควรหวงแหน

ABSTRACT

The purpose of this qualitative research was three fold : 1) to study the historical background of the application of indigenous knowledge to prevent dengue hemorrhagic fever by community networks in Northeastern Thailand ; 2) to investigate current circumstances and problems of using indigenous knowledge to prevent dengue hemorrhagic fever by community networks in Northeastern Thailand ; and 3) to study The application of Indigenous knowledge to prevent dengue hemorrhagic fever by community networks in Northeastern Thailand. The research was carried out in three provinces: Surin, Chaiyaphum and Mukdahan. The 111 sample were selected from government and non-government sectors. The research tools used were a basic survey, observations, interviews, focus-group discussions, and workshops.

The research findings were as follows:

The study found that the sample not only kept their homes and workplaces clean preventing mosquito from laying eggs but also raised herbal plants such as lemongrass. Some sample put lemongrass oil on their clothes and water containers for chasing mosquitoes away. Others put limes and small fish in water containers in their bathrooms and foot cleaning basins. Such method helped to prevent further proliferation of mosquitoes. Some covered their water containers with nylon mesh and zinc lids. They also kept and operated their faucets from underneath.

For the problems of the application of indigenous knowledge to prevent dengue hemorrhagic fever by community networks in Northeastern Thailand, the study found that temples did not prevent mosquitoes from laying eggs. Monk was afraid that they would kill mosquitoes. The sample did not pay much attention to putting limes in water containers. Some even left the limes to rotten and smell bad. Dirty bathrooms became a place where mosquitoes could lay eggs easily.

Unclean home landscape and environment were also a good place for mosquitoes to lay their eggs. Sometimes the sample left their water containers open. All these problems made it difficult for preventing mosquitoes from biting people. The study found that keeping one's body and household environment clean and having fresh air flow. Also it was necessary to gain knowledge and connection from community networks such as village health volunteers, Tampon Administrative Organizations, government officials as well as own neighbors concerning preventing mosquitoes and disease using herbal plants and oil.

In conclusion integration of Indigenous Knowledge and contemporary technology in order to catching up with fast changing world and preserving valuable local culture.

Keywords: Application, Integration, Prevention of dengue hemorrhagic fever, Indigenous knowledge

1. บทนำ

ในปัจจุบันมีการพิสูจน์ในทางวิทยาศาสตร์พบว่าโรคไข้เลือดออกเป็นโรคติดต่อที่ติดต่อจากคนสู่คนโดยมียุงลายเป็นพาหะ เชื้อโรคไข้เลือดออกมี 2 ชนิดคือ เชื้อเดงกี (Dengue) และเชื้อโรคชิกุนคุนยา (Chikungunya) ผู้ป่วยส่วนมากติดโรคไข้เลือดออกจากเชื้อเดงกี ร้อยละ 90 ซึ่งมักมีอาการรุนแรงและซ้อกได้ส่วนที่เกิดจากการติดเชื้อชิกุนคุนยา มักจะไม่มีอาการรุนแรงและไม่มีอาการซ้อก เชื้อเดงกีมี 4 สายพันธุ์ (Serotypes) เมื่อคนมีอาการติดเชื้อในสายพันธุ์หนึ่งก็จะมีภูมิคุ้มกันชนิดนั้นตลอดไป และมีภูมิคุ้มกันต่อสายพันธุ์อื่นอีกสามสายพันธุ์ที่เหลือได้ในระยะสั้นๆ ประมาณ 6-12 เดือนหากในเวลาต่อมาผู้ป่วยผู้นั้นได้รับเชื้อในสายพันธุ์อื่น ผู้ป่วยผู้นั้นจะมีอาการป่วยอย่างรุนแรง ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีเชื้อเดงกีชุกชุมจะสามารถป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกได้ถึงสี่ครั้ง ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกสามารถพบได้ตลอดปีแต่จะพบมากในฤดูฝนเพราะมีแหล่งน้ำขังมากจึงกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายมากขึ้น หากในหมู่บ้านมีเด็กป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก เมื่อมียุงลายกัดในระยะไข้สูงซึ่งเป็นระยะที่มีเชื้อไวรัสเดงกีสูงจะเข้าไปอยู่ในกระเพาะของยุงลายและมีระยะฟักตัวประมาณ 7-8 วันก็จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น เชื้อจะเข้าสู่ต่อมน้ำลาย เมื่อยุงลายไปกัดคนเชื้อก็จะเข้าไปในร่างกายและมีระยะฟักตัวประมาณ 5-8 วันก็จะเริ่มมีอาการไข้ (WHO Dengue Hemorrhagic Fever : Diagnosis, Treatment, Prevention and Control. Geneva. 1997 : 44-46) สถานการณ์โรคไข้เลือดออกทั่วโลกมีอาการรุนแรงขึ้นมีการพบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นในหลายประเทศ โดยเริ่มพบมากตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 มีการระบาดเป็นครั้งคราว (Epidemic) และต่อมาระบาดมากจนกลายเป็นโรคประจำถิ่น (Endemic) และพบการระบาดมากกว่า 100 ประเทศในโลก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียน นอร์เว สวีเดน เดนมาร์ค แอฟริกา แปซิฟิก

คตะวันตก และเอเชีย โรคไข้เลือดออกจะมีความรุนแรงมากแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประชาชนจะเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคไข้เลือดออกประมาณมากกว่า 50 ล้านคนต่อปี และต้องนอนรักษาตัวที่โรงพยาบาลมากกว่าปีละ 500,000 คน และเสียชีวิตสูงสุดถึงร้อยละ 2.5 แต่อาจจะสูงถึงร้อยละ 20 แต่ถ้าหากการรักษาดีมีประสิทธิภาพอัตราการตายอาจลดเหลือร้อยละ 1 (WHO. 2008) องค์การอนามัยโลกเตือนว่า จากสภาวะโลกร้อนหรืออุณหภูมิโลกสูงขึ้น ทำให้แมลงและยุงลายมีการขยายพันธุ์ได้เร็วขึ้น ในอนาคตประชากรโลกอาจมีการติดเชื้อโรคไข้เลือดออกสูงถึงร้อยละ 40 (WHO. 2013) ในภูมิภาคแถบเอเชีย เมื่อปี พ.ศ. 2493 ได้พบการระบาดของทุกประเทศมาโดยตลอดจนกลายเป็นโรคประจำถิ่น ทำให้พบอัตราการเสียชีวิตสูงขึ้น สถานการณ์การติดเชื้อโรคไข้เลือดออกในเอเชียสูงขึ้นเนื่องจากมีจำนวนปริมาณน้ำฝนสูงหรือมีฝนตกชุกอย่างต่อเนื่อง เช่นปี พ.ศ. 2556 สถานการณ์โรคไข้เลือดออกสูงสุดคือประเทศฟิลิปปินส์ รองลงมาคือประเทศไทย โรคไข้เลือดออกจะระบาดหนักในช่วง เดือน มิถุนายน ถึงเดือน สิงหาคมของทุกปี เพราะเป็นช่วงที่มีฝนตกชุกมากกว่าปกติจึงจะพบการระบาดของโรคไข้เลือดออกมากกว่าปีที่ผ่านมาถึง 3 เท่า กระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทยจึงมีความสนใจและให้ความร่วมมือกับอาเซียน อย่างเต็มความสามารถ โดยได้เข้าร่วมประชุมนานาชาติเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกในงานวันโรคไข้เลือดออกอาเซียน คือวันที่ 14-15 มิถุนายน พ.ศ. 2556 ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม (WHO 2009 Dengue Guideline for Diagnosis, Treatment, Prevention and Control. Geneva : world Health Organization) ในด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ของภาคอีสาน ได้มีการถ่ายทอด ความรู้ที่เกิดจากการสัมผัสต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการ ป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชนภาคอีสาน เช่น ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันไม่ให้ถูกยุงกัด เพื่อไม่ให้เชื้อโรคไข้เลือดออกแพร่กระจายต่อไป เช่น พยายามไม่อยู่ในที่มีต้ำสังเกตุจะเห็นได้ว่า ประชากรยุงจะค่อนข้างหนาแน่นในบริเวณที่มีต้ำ การใช้สมุนไพรไทยช่วยไล่ยุงเช่นการกินกระเทียม เป็นสมุนไพรกลิ่นฉุนที่ยุงไม่ชอบเมื่อกินกระเทียมเข้าไปยุงก็จะไม่กล้าเข้ามาใกล้เพาะได้กลิ่นกระเทียมออกมาจากผิวหนัง การกินพริกไทยดำ หากยุงได้กลิ่นฉุนของพริกไทยดำ ยุงจะรีบหนีไป เพาะยุงเป็นสัตว์ที่ไม่ชอบกลิ่นฉุนทุกชนิด ไม่เกียงว่าเป็นกลิ่นเหม็นหรือหอม ในอดีตประชาชนจะใช้ น้ำมันสกัดจากตะไคร้หอมจะช่วยป้องกันไม่ให้ยุงมาใกล้ การอยู่ในที่ที่มีลมพัดผ่านสะดวกหรือลมแรงเช่นคนโบราณจะสร้างบ้านมีต้ำสูงจะทำให้ยุงบินมากัดไม่ได้เพราะยุงบินสู้แรงลมไม่ได้ บางครั้งอาจเคยได้ยินคนพื้นบ้านพูดว่าต้ำเหล็ก แล้วยุงไม่กัด นอกจากนั้นยังพบว่าการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการกำจัดยุงลาย เช่นการทำความสะอาดสภาพแวดล้อมเพื่อไม่ให้เป็นแหล่งชอนสุ่มของยุง ก็จัดการตัดแต่งกิ่งถอนหญ้า และทำสวนให้สวยงามอยู่เสมอ การกำจัดลูกน้ำยุงลายประชาชนจะใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการกำจัดลูกน้ำยุงลาย เช่นใช้ผล มะกรูดบาคผิวใส่ลงในภาชนะถึงน้ำ ใช้ปูนแดงหรือปูนกินหมากใช้อิฐมอญ นำอิฐมอญไปเผาให้ร้อนจัดจนเป็นสีแดงจากนั้นคิปลใส่ในโอ่ง 1 ก้อน ต่อ 1 โอ่ง ป้องกันยุงลายวางไข่ได้ การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย จะทำการเผาขยะที่น่าจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

เนื่องจากการป้องกันโรคไข้เลือดออกนั้นทั้งภาครัฐและชุมชนได้ร่วมมือกันใช้วิธีการต่างๆ ผสมผสานเพื่อป้องกันมิให้โรคไข้เลือดออกเกิดขึ้นได้หรือให้การระบายน้อยลง ได้มีการรณรงค์ในส่วนราชการต่างๆ เช่น โรงเรียน, สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล, องค์การอาสาสมัครในกลุ่มต่างๆ มีการกำจัดยุงลายตัวแก่ การกำจัดลูกน้ำในภาชนะน้ำดื่ม น้ำใช้ในบ้านเรือน การใช้ฝาปิดภาชนะเก็บน้ำให้มิดชิด การล้างขั้วตักภาชนะเก็บน้ำทุกเจ็ดวันเพื่อทำลายวงจรชีวิตของลูกน้ำยุงลาย การค้นหาแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายตามบริเวณบ้านหรือรอบๆ รั้วบ้าน เช่น กระจับปี่ กะลามะพร้าว หรือวัสดุใดๆ ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้วซึ่งอยู่ในสภาพของขยะที่ขังน้ำได้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าภาครัฐและเอกชน ชุมชนได้พยายามช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาการเกิดโรคไข้เลือดออก ก็ยังไม่สามารถจะป้องกันได้ครอบคลุมเพียงพอ ยังทำให้การเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกและสูญเสียชีวิตของประชาชนจากไข้เลือดออกมีอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยเห็นว่าในแต่ละท้องถิ่นควรมีส่วนช่วยเสริมการป้องกันและควบคุมโรคนี้ จึงสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน เพื่อสนับสนุนการป้องกันและควบคุมการเกิดไข้เลือดออกให้มีประสิทธิภาพ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน
- 2.2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน
- 2.3) เพื่อศึกษาการประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกในครั้งนี้ (In-Depth) โดยทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Document) และเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากการสำรวจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์ (Interviews) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง (Non - Structured Interview) การสนทนากลุ่ม (Focused Group) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อให้ได้คำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยกำหนดเนื้อหาและขั้นตอนในการจัดการกับข้อมูล ดังนี้

- 3.1) แบบสำรวจ (Basic Survey) ได้รวบรวมข้อมูลจากประชากรและบริบทของชุมชน โดยการสำรวจสภาพทั่วไปของพื้นที่ที่ทำการวิจัย เช่น ภูมิประเทศ สภาพสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ลักษณะชุมชน การคมนาคม สาธารณูปโภค ด้านสาธารณสุขและวัฒนธรรมด้านพฤติกรรมสุขภาพของชุมชน

3.2) แบบสังเกต (Observation) ใช้ในการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมโดยเข้าไปสังเกตในการสนทนากลุ่มของกลุ่มเป้าหมายในเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกและบันทึกลงในสมุดบันทึกในแต่ละครั้งแต่ละวัน (สุภางค์ จันทวานิช. 2550 : 48)

3.3) แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง สำหรับกลุ่มผู้รู้ เพื่อต้องการทราบข้อมูล และรายละเอียดต่างๆ ในเรื่องกิจกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก (บุญธรรม จิตต่อนันต์. 2536) ได้อธิบายข้อดีและข้อจำกัดคือข้อดีของการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสได้ศึกษาสภาพการณ์

3.4) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มกลุ่มผู้ปฏิบัติ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การสร้างรูปแบบการประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออก

3.5) แบบประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จัดทำการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้ง 3 จังหวัด คือจังหวัดสุรินทร์, จังหวัดชัยภูมิ, จังหวัดมุกดาหาร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เข้ารับการประชุม ให้สามารถ แก้ไขข้อขัดข้องในการปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน

2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปสร้างแบบคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำควบคู่กันไประหว่างการออกภาคสนาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์เปรียบเทียบกับทฤษฎีหรือข้อมูลทางวิชาการที่ผู้วิจัยได้ยกขึ้นมาเป็นแนวคิดหลักในการวิจัยครั้งนี้ นำมาวิเคราะห์ในลักษณะมองภาพรวมทั้งระบบ โดยอาศัยจุดหลักอยู่ที่การคิดเชิงระบบ โดยมองกิจกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของชุมชน หลักหรือแนวคิดวิเคราะห์ที่ได้อาศัยหลักการของการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก และอาศัยหลักการของแนวคิดทฤษฎีต่างๆเช่นแนวคิดเรื่องภูมิปัญญา, ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม, การมีส่วนร่วม, การดูแลตนเอง, ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม, ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เป็นส่วนประกอบ โดยอาศัยข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสำรวจจากเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytics Induction) เป็นการสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรมขึ้นจากปรากฏการณ์การใช้ทฤษฎีและกรอบแนวคิดเป็นลักษณะกว้างๆ และปรับได้ตลอดเวลาใช้ตั้งแต่ก่อนเริ่มเก็บข้อมูล ระหว่างเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปข้อมูล ทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างสมมติฐานซึ่งจะนำไปสู่การสรุปขั้นชั่วคราวโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีอย่างมีประสิทธิภาพและมีทิศทางและต่อไปขั้นสุดท้ายคือการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุป

2) การวิเคราะห์แบบนิรนัย (Hypo logical Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆโดยใช้กรอบดังนี้

(1) การกระทำ (Acts) ได้แก่เหตุการณ์ ปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ทำการศึกษาวิจัย

(2) กิจกรรม (Activities) เป็นกิจกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก เช่น การป้องกันยุงลายกัด, การกำจัดยุงลาย, การกำจัดลูกน้ำยุงลาย, การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

(3) ความสัมพันธ์ (Relationship) เช่นความเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนที่อยู่ในท้องที่ที่ทำการวิจัย

(4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) ได้แก่ความผูกพันของบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรม ในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนระหว่างทำกิจกรรม

(5) สภาพสังคม (Setting) สภาพแวดล้อมของชุมชนหรือสภาพการณ์ที่กำลังทำการศึกษาวิจัย

4. ผลการวิจัย

โรคไข้เลือดออก คือ โรคติดเชื้อซึ่งมีสาเหตุมาจาก ไวรัสเดงกี (Dengue Virus) โดยโรคไข้เลือดออกระบาดใหญ่ครั้งแรกที่ฟิลิปปินส์ ในปี พ.ศ. 2497 ในประเทศไทยระบาดครั้งแรกในปี พ.ศ. 2501 ที่กรุงเทพฯ จากนั้นได้แพร่กระจายไปทั่วประเทศโดยเฉพาะหัวเมืองใหญ่ ที่มีการคมนาคมสะดวก สถานการณ์ของโรคมึแนวโน้มสูงขึ้นโดยตลอด อาการของโรคนี้นี้มีความคล้ายคลึงกับโรคไข้หวัดในช่วงแรก จึงทำให้ผู้ป่วยเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ว่าตนเป็นเพียงโรคไข้หวัด และทำให้ไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องในทันที เชื้อไวรัสเดงกี (Dengue Virus) ที่เป็นสาเหตุของโรคไข้เลือดออกสามารถมีชีวิตรอดและเพิ่มจำนวนภายในตัวของยุงลาย ยุงลายจึงเป็นพาหะของโรคไข้เลือดออก และกล่าวได้ว่าโรคไข้เลือดออกติดต่อกันจากคนสู่คน ยุงลายที่เป็นพาหะนี้มีชื่อว่า Aedes Aegypti ยุงชนิดนี้ออกหากินเวลากลางวัน ยุงจะกัดและดูดเลือดที่มีเชื้อไวรัสเดงกีจากผู้ที่กำลังป่วยเป็นไข้เลือดออก เมื่อยุงลายไปกัดคนใหม่ ก็จะถ่ายทอดเชื้อให้กับคนที่ถูกยุงกัดต่อไป ยุงชนิดนี้อาศัยอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ประเทศไทยจึงเป็นอีกบริเวณหนึ่งที่มีการระบาดของโรคนี้นี้ค่อนข้างสูง โดยพบการระบาดมากที่สุดในฤดูฝน ช่วงอายุของคนที่เป็นโรคไข้เลือดออกมากที่สุดคือ คนอายุ 10-14 ปี รองลงมาคือ อายุ 15-24 ปี และ อายุ 5-9 ปี ตามลำดับ ส่วนช่วงอายุ 0-4 ปี และมากกว่า 25 ปี จนถึง 65 ปี เป็นช่วงอายุที่พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวนน้อยที่สุด โรคไข้เลือดออกมีอาการและความรุนแรงของโรคหลายระดับตั้งแต่ไม่มีอาการหรือมีอาการเล็กน้อยไปจนถึงเกิดภาวะช็อกซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิต สถิติในปี พ.ศ. 2554 รายงานโดย พบว่า มีอัตราป่วย 107.02 และอัตราป่วยตาย 0.10 ซึ่งหมายความว่า ในประชากรทุก 100,000 คน จะมีผู้ป่วยเป็นไข้เลือดออกได้ถึง 107.02 คน และมีผู้เสียชีวิตจากโรคนี้นี้ 0.1 คน (กรมควบคุมโรค : เว็บไซต์) และรายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในปีนี้ ตั้งแต่ 1 ม.ค. - 8 ก.ค.57 มีผู้ป่วย

ใช้เลือดออกแล้ว 11,881 ราย เสียชีวิต 13 ราย กลุ่มอายุที่พบผู้ป่วยสูงสุด คือ อายุ 15-24 ปี 25% เสียชีวิต 13 ราย ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 15 – 24 ปี ภาคกลางพบผู้ป่วยสูงสุด 4,698 ราย เสียชีวิต 6 ราย รองลงมาภาคใต้ ป่วย 3,404 ราย เสียชีวิต 6 รายภาคเหนือ ป่วย 1,953 ราย เสียชีวิต 1 ราย และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ป่วย 1,826 ราย ไม่มีผู้เสียชีวิต ถึงแม้จำนวนผู้ป่วยจะลดลงจากปี 2556 ในช่วงเวลาเดียวกันถึง 80% ก็ยังวางใจไม่ได้เนื่องจากเป็นช่วงฤดูฝน ซึ่งมีการระบาดของโรคทุกปี อาการของโรคนี้อาจคล้ายคลึงกับโรคไข้หวัด มีอาการไข้ อ่อนเพลีย ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ แต่แตกต่างกันที่ ไข้จะสูงกว่ามาก โดยอาจมีไข้สูงกว่า 40 องศาเซลเซียส ผู้ป่วยจะมีหน้าแดง และปวดเมื่อยกล้ามเนื้อค่อนข้างมากกว่า หากทำการทดสอบโดยการรัดต้นแขนด้วย สายรัด (Tourniquet Test) จะพบจุดเลือดออก ผู้ป่วยอาจมีเลือดออกผิดปกติ เช่น เลือดกำเดาไหลเลือดออกตามไรฟันหรืออาการเลือดออกผิดปกติอื่นๆ และในบางรายที่มีอาการรุนแรงมากๆ อาจพบอาการซึม เหงื่อออก มือเท้าเย็น ชีพจรเต้นเบาแต่เร็ว ปวดท้องโดยเฉพาะบริเวณใต้ชายโครงขวา ปัสสาวะลดลง อาจถึงกับช็อกและเสียชีวิตได้ โดยอาการนำของภาวะช็อกมักเริ่มจากการมีไข้ลดลง ดังนั้นหากพบว่าผู้ป่วยเริ่มมีไข้ลดลงตามด้วยอาการดังที่กล่าวมา ควรรีบแจ้งแพทย์หรือนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาลทันที อาการเหล่านี้จะเกิดอย่างรวดเร็ว ถ้าไม่ได้รับการรักษาทันที่ที่จะทำให้ตายได้ ภายใน 24-48 ชั่วโมง ในเด็กที่ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก มักพบว่า มีอาการในระยะเริ่มต้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งหากผู้ปกครองละเลยการพาผู้ป่วยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล ก็มีโอกาที่ผู้ป่วยเด็กจะเสียชีวิต เนื่องจากการรักษาที่ล่าช้าได้ ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรสงสัยไว้ก่อนว่าบุตรหลานที่มีอาการไข้สูงในฤดูฝนอาจเป็นโรคไข้เลือดออก และควรรีบพาบุตรหลานไปรับการรักษา

การป้องกันโรคไข้เลือดออก

การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยโรคไข้เลือดออก สามารถแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็ว การป้องกันควบคุมโรคที่สำคัญ จึงต้องไม่ให้ยุ่งกีด โดยเฉพาะในผู้ป่วย โดยการลดจำนวนยุงตัวเต็มวัย และกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ ซึ่งจะต้องทำให้ครอบคลุม ทุกครัวเรือน ต่อเนื่องและสม่ำเสมอตลอดทั้งปี การบริหารจัดการยุงลายตัวแก่และลูกน้ำ การป้องกันไม่ให้เป็นโรคโดยการควบคุมยุงลายให้มีจำนวนลดลงซึ่งทำได้โดยการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงลายและการกำจัดยุงลายทั้งลูกน้ำและตัวเต็มวัย และป้องกันไม่ให้ยุงลายกัด ทั้งนี้การป้องกันทำได้ 3 ลักษณะ คือ

1. วิธีการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย คือ สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อลดจำนวนยุงตัวเต็มวัยและแหล่งเพาะพันธุ์ให้ได้มากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา ได้แก่ ดำเนินการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในสถานศึกษา ทุก 7 วัน และการ ให้ความรู้และคำแนะนำแก่นักเรียนเกี่ยวกับ วงจรชีวิตของยุง การแพร่เชื้อ และวิธีป้องกัน โดยการจัดการและกำจัดลูกน้ำในชุมชนภาคอีสานกระทำได้ดังนี้

1.1 ทางกายภาพ ได้แก่ การปิดภาชนะกักเก็บน้ำด้วยฝาปิดเพื่อป้องกันไม่ให้ยุงลายเข้าไปวางไข่ อาจจะใช้ผ้ามุ้ง ผ้ายางหรือพลาสติกปิดและมัดไว้ ภาชนะที่ยังไม่ใช้ประโยชน์ควรจะคว่ำมิให้รองรับน้ำ ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สิ่งของเหลือใช้ เช่น กะลา กระป๋องคว่ำหรือฝัง แก้วกันดอกไม้สดควรเปลี่ยนน้ำทุก 7 วัน วิธีการเหล่านี้ต้องทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดทั้งปี

1.2 ทางชีวภาพ คือ การปล่อยปลากินลูกน้ำลงในภาชนะเก็บกักน้ำ เช่น โอ่งตุ่ม 2-4 ตัว หมั่นดูแลอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง วิธีนี้ง่ายประหยัดและปลอดภัย

1.3 ทางเคมี โดยใส่ทรายที่มีฟอสในภาชนะเก็บน้ำใช้ ควรใช้เฉพาะภาชนะที่ไม่สามารถปิด หรือใส่ปลากินลูกน้ำได้

2. วิธีการลดยุงตัวเต็มวัย มีดังนี้

2.1 ใช้ไม้ตุง ใช้น้ำผสมน้ำสบู่หรือผงซักฟอก ฉีดพ่นให้ถูกตัวยุง

2.2 การพ่นเคมีกำจัดยุงตัวเต็มวัย เป็นวิธีควบคุมยุงที่ให้ผลดี แต่ให้ผลระยะสั้น ราคาแพง ผู้ปฏิบัติต้องมีความรู้ เพราะเคมีภัณฑ์ อาจเป็นพิษต่อคนและสัตว์เลี้ยง จึงควรใช้เฉพาะเมื่อจำเป็น

3. การป้องกันยุงกัด โดยนอนในมุ้ง ทายากันยุง โดยใช้สมุนไพร พัดลมไถ่ยุง ใส่เสื้อให้มิดชิด หลีกเลี้ยงที่มีด ทีบ อับชื้น

การป้องกันการแพร่เชื้อจากผู้ป่วย

การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่าย และชุมชนในการป้องกันควบคุมโรค โดยในภาคอีสานมีการพัฒนาเครือข่ายสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการควบคุมโรคโดยการ จัดทำรูปแบบพัฒนาตำบลต้นแบบ IVM (Integrated Vectors Management) การให้ชุมชน รวมกลุ่มเครือข่าย ค้นหาศักยภาพและภูมิปัญญาพื้นบ้านในท้องถิ่น ในการป้องกันไข้เลือดออกมีการ ดำเนินการดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพชุมชนแบบเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เทคนิคประชาคมและใช้ บทสรุปของประชาคม ในการป้องกันควบคุมโรค

2. สนับสนุนการสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยดำเนินการบ้านปลอดลูกน้ำยุงลายยั่งยืนโดยใช้ การประกวดและการณรงค์เพื่อการกำจัดและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในระดับครัวเรือนโดยใช้ มาตรการทางกายภาพ ชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. สนับสนุนกิจกรรมการป้องกันและควบคุมโรคในโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพ โดยให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในโรงเรียน ชุมชน และบ้าน และฉีดพ่นเมื่อจำเป็นเท่านั้น เพื่อป้องกันความเป็นพิษต่อคนและสัตว์เลี้ยง ควรเลือกฉีดในเวลาที่มี คนอยู่น้อยที่สุดและฉีดพ่นลงในแหล่งที่คาดว่าจะเป็แหล่งเพาะพันธุ์ยุง เช่น ท่อระบายน้ำ กระจ่าง ต้นไม้ เป็นต้น

การป้องกันรักษาไข้เลือดออก

เนื่องจากยังไม่มีการพัฒนาวัคซีนเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue Virus) การรักษาโรคนี้จึงเป็น การรักษาตามอาการเป็นสำคัญ กล่าวคือมีการใช้ยาลดไข้ เช็ดตัว และการป้องกันภาวะช็อก ยาลด ไข้ที่ใช้มีเพียงชนิดเดียว คือ ยาพาราเซตามอล (Paracetamol) ขนาดยาที่ใช้ในผู้ใหญ่คือ พาราเซตา มอลชนิดเม็ดละ 500 มิลลิกรัม รับประทานครั้งละ 1-2 เม็ด ทุก 4-6 ชั่วโมง โดยไม่ควรรับประทาน เกินวันละ 8 เม็ด (4 กรัม) ส่วนขนาดยาที่ใช้ในเด็กคือ พาราเซตามอลชนิดน้ำ 10-15 มิลลิกรัมต่อ น้ำหนักตัว 1 กิโลกรัมต่อครั้ง ทุก 4-6 ชั่วโมง โดยไม่ควรรับประทานเกินวันละ 5 ครั้ง หรือ 2.6 กรัม

ยาพาราเซตามอลนี้เป็นยารับประทานตามอาการ ดังนั้น หากไม่มีไข้ก็สามารถหยุดยาได้ทันที ผลิตรกัณฑ์พาราเซตามอลชนิดน้ำสำหรับเด็กมีจำหน่ายในหลายความแรงได้แก่ 120 มิลลิกรัมต่อ 1 ซ้อนชา (1 ซ้อนชา เท่ากับ 5 มิลลิลิตร), 250 มิลลิกรัมต่อ 1 ซ้อนชา, และ 60 มิลลิกรัมต่อ 0.6 มิลลิลิตร ส่วนใหญ่เป็นยาน้ำเชื่อมที่ต้องรินใส่ช้อนเพื่อป้อนเด็ก ในกรณีทารก การป้อนยาทำได้ค่อนข้างยากจึงมีผลิตรกัณฑ์ยาที่ทำจำหน่ายโดยบรรจุในขวดพร้อมหลอดหยด เวลาใช้ก็เพียงแต่ใช้หลอดหยดดูดยาออกจากขวดและนำไปป้อนเด็กได้เลย ด้วยเหตุที่ผลิตรกัณฑ์พาราเซตามอลชนิดน้ำสำหรับเด็กมีหลายความแรงจึงควรอ่านฉลากและวิธีใช้ให้ดีก่อนนำไปป้อนเด็ก กล่าวคือ หากเด็กหนัก 10 กิโลกรัม และมีน้ำหนักความแรง 120 มิลลิกรัมต่อ 1 ซ้อนชา ก็ควรป้อนยาเด็กครึ่งละ 1 ซ้อนชาหรือ 5 มิลลิลิตร และป้อนซ้ำได้ทุก 4-6 ชั่วโมงแต่ไม่ควรป้อนยาเกินวันละ 5 ครั้ง หากไม่มีไข้ก็สามารถหยุดยาได้ทันที

แอสไพรินและไอบูโพรเฟน เป็นยาลดไข้เช่นกัน แต่ยาทั้งสองชนิดนี้ห้ามนำมาใช้ในโรคไข้เลือดออก เนื่องจากยาทั้งสองชนิดนี้จะยิ่งส่งเสริมการเกิดภาวะเลือดออกผิดปกติจนอาจเกิดอันตรายต่อผู้ป่วยได้ ในส่วนการป้องกันภาวะช็อกนั้น กระทำได้โดยการชดเชยน้ำให้ร่างกายเพื่อไม่ให้ปริมาตรเลือดลดลงต่ำลงจนทำให้ความดันโลหิตตก แพทย์จะพิจารณาให้สารน้ำตามความรุนแรงของอาการ โดยอาจให้ผู้ป่วยดื่มเพียงสารละลายเกลือแร่ โอ อาร์ เอ็ส หรือผู้ป่วยบางรายอาจได้รับน้ำเกลือเข้าทางหลอดเลือดดำ ในกรณีที่ผู้ป่วยเกิดภาวะเลือดออกผิดปกติจนเกิดภาวะเสียเลือดอาจต้องได้รับเลือดเพิ่มเติม อย่างไรก็ตามจะต้องเฝ้าระวังภาวะช็อกดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นเนื่องจากภาวะนี้มีความอันตรายต่อชีวิตของผู้ป่วยเป็นอย่างมาก **ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการควบคุมลูกน้ำยุงลาย เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกในภาคอีสาน** การควบคุมลูกน้ำของประชาชนในพื้นที่ตำบลกระเบื้องที่ชุมชนได้คิดค้นวิธีการต่างๆด้วยตนเองและสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นปฏิบัติต่อกันมาเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน**พอจะรวบรวมได้ดังนี้** ภูมิปัญญาท้องถิ่น 14 นวัตกรรม ที่น่าสนใจ ได้แก่

1. การใช้มะกรูดบากผิวใส่ลงในภาชนะขังน้ำ 1 ลูกต่อพื้นที่น้ำ 40 ตารางนิ้ว ป้องกันได้ 2 วัน
2. ใช้ปูนแดงปั้นขนาดเท่าลูกปิงปอง ตากให้แห้ง 3 วัน ใช้ 1 ก้อนใส่ในโอ่งมังกร 1 ใบ ป้องกันได้ 3 เดือน
3. ใช้อิฐมอญเผาร้อนจนอิฐเป็นสีแดง ใช้คีมคีบใส่ในโอ่ง 1 ก้อนต่อ 1 โอ่ง ป้องกันได้ 1 เดือน
4. ทำกัลกน้ำดูดกำจัดลูกน้ำและตัวโม่่งออกจากภาชนะ ป้องกันได้ 7 วัน
5. ปล่อยปลาหางนกยูงในภาชนะที่มีน้ำขัง
6. การใช้ตาข่ายไนลอน หรือผ้าขาวบางมาปิดปากโอ่งรัดด้วยเชือก ป้องกันไม่ให้ยุงลายมาวางไข่
7. ใช้สวิงช้อนลูกน้ำในภาชนะที่มีน้ำขัง ป้องกันได้ 7 วัน
8. โรยผงซักฟอกในภาชนะที่มีน้ำขัง เช่น จานรองกระถางต้นไม้ ฝายรถยนต์ ใช้ประมาณ 1 ซ้อนแกงต่อปริมาณน้ำไม่เกิน 2 ลิตร ป้องกันได้ 1 เดือน

9. ใช้เกลือแกง 1 ช้อนชา ในแหล่งน้ำขนาดเล็ก เช่น งานรองขาตู้กับข้าว จนกว่าจะพบลูกน้ำจึงเติมเกลืออีกครั้ง
10. นำถุงใส่ตะไคร้หอมวางบริเวณที่อับ เช่น ตู้เสื้อผ้า ห้องน้ำ จะไต่ยุงไม่ให้มารบกวนได้
11. ปีบดักยุง โดยใช้ปืบบนผนังเปิดฝาใส่ผ้าสีทึบหรือถุงเท้า ยุงจะเข้าไปตอนกลางคืนตอนเช้าเอาปืบไปตากแดด 2 ชั่วโมงเพื่อฆ่ายุง
12. ใช้น้ำยาล้างจานผสมน้ำหนึ่งกระบอก ฉีดไปตามมุมบ้านจะช่วยลดจำนวนยุงลายในบ้าน
13. ใช้น้ำยาล้างจานทำให้ทั่วจานพลาสติกสำหรับใช้โฉบจับยุงที่บินมากวนใกล้ๆ ตัว ยุงจะถูกจับตายอยู่บนจาน
14. การร่วมมือกันของชุมชนทุกภาคส่วนในการค้นหาแหล่งเพาะพันธุ์ยุงแล้วจัดการทำลายเพื่อมิให้มีลูกน้ำได้

5. อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ในอดีตการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน มีการใช้ภูมิปัญญาที่สั่งสมมาจากอดีตและยังนำมาใช้ได้ในปัจจุบันเพราะเป็นการกำจัดโดยไม่ใช้สารพิษหรือสารเคมีกำจัด เพราะจะเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม มนุษย์และสัตว์เลี้ยง และพบว่าการป้องกันยุงลายกัดทั้ง 3 จังหวัด มีการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ที่มีความเหมือนกันและแตกต่างกันคือเครือข่ายชุมชน เช่น ประชาชน โรงเรียน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ทุกเครือข่ายได้ร่วมมือกัน ตามความสามารถของบุคลากรในเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และที่สำคัญทุกเครือข่ายได้ประชุมร่วมกันช่วยกันค้นหาปัญหาการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชนอย่างมีระบบขั้นตอนในการดำเนินงาน ทั้งการสำรวจค้นหาปัญหาการประชุมปรึกษาแสดงความคิดเห็น หาแนวทางแก้ไขปัญหาการสรุปปัญหาและมีแนวทางปฏิบัติยอมรับในมติของที่ประชุมร่วมกัน แล้วแบ่งหน้าที่กันปฏิบัติตามความสามารถและศักยภาพของตนเอง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จะอยู่ในส่วนของการสนับสนุนด้านงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม (Structural-Functional Theory) ที่ ทรงคุณ จันทจร (2553 : 17-19) แรดคลิฟท์-บราวน์ (A.R. Radcliffe-Brown) ที่กล่าวไว้ว่า “ในสังคมหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยโครงสร้างและกิจกรรมต่างๆ โครงสร้างทางสังคมคือแบบแผนที่อยู่ได้นานโดยประชาชนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโครงสร้างจะได้มาจากการกระทำระหว่างกันทางสังคมจากบรรทัดฐานและกฎเกณฑ์ต่างๆ ของกิจกรรมทฤษฎีนี้ จะเน้นการทำความเข้าใจกับการคงอยู่และการสืบเนื่องของโครงสร้างและเสถียรภาพทางสังคม

การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน ควรเริ่มในชุมชนก่อน โดยสร้างความเข้าใจให้ความรู้แก่ชุมชน เริ่มจากการดูแลเด็กเล็กควรให้นอน ในอู่ผ้าหรือเปลผู้ดูแลจะแกว่งตลอดเวลาจนกว่าเด็กจะตื่นเพื่อป้องกันยุงลายกัด ที่ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กครูที่เลี้ยงจะให้เด็กอยู่ในห้องที่มีมิดชิดมีพัดลมพัดไล่อุงเมื่อมีกิจกรรมภายนอกห้องจะให้เด็กมี กิจกรรมหรือเล่นในที่โล่งแจ้งมีลมพัดผ่านสะดวกที่โรงเรียนเด็กนักเรียนจะมีห้องมุ้งลวดกันยุงลายกัด ประชาชนจะสวมใส่เสื้อผ้าอย่างมิดชิดไม่สวมเสื้อผ้าชุดทำงานที่ใช้สีดำหรือทึบและไม่สวมเสื้อผ้าที่ใช้ แล้ว และจะทำความสะอาดร่างกายอยู่เสมอประชาชนจะปลูกพืชสมุนไพรไว้ในบริเวณบ้านและที่ โรงเรียน นั่งทำงานที่บ้านมีพัดลมเป่าเพื่อให้อากาศถ่ายเทสะดวกมีการปลูกต้นไม้ไล่อุงเช่นต้นตระ ไคร้หอมปลูกต้นไม้กินแมลงไว้รอบบริเวณบ้านและที่ทำงานสถานที่ราชการ ในการกำจัดยุงลายจะ ใช้น้ำผสมน้ำยาล้างจานใส่ในกระบอกฉีดมือบีบพ่นใส่ยุงการกำจัดที่อยู่ของยุงมีการทำความสะอาด สิ่งแวดล้อมและปรับภูมิทัศน์ให้สะอาดอยู่เสมอที่สถานประกอบการใช้พัดลมเป่าแล้วนำอู่ผ้าสีดำที่มี ลักษณะบางให้พัดลมเป่าใส่ พัดลมจะดูดยุงลายเข้าไปใช้ปีกที่มีฝาปิดแล้วใส่ถุงเท้าสีดำที่ใช้แล้วใส่ลง ไปในปีกเพื่อล่อให้ยุงบินเข้ามาติดกับ ที่บ้านหรือที่ทำงานจะปิดฝาภาชนะเก็บน้ำให้สนิทกันยุงลาย วางไข่และ ใส่ปลาพื้นบ้านซึ่งเป็นปลาที่กินลูกน้ำลงในภาชนะเก็บน้ำและอ่างในห้องน้ำในห้องสุขา และอ่างล้างเท้าทั้งที่บ้านและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดขยะจะกำจัดขยะให้ถูกวิธีตลอดเวลา เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะค้นหาทำลายวัสดุที่ขังน้ำได้ในสถานพยาบาลใน ชุมชนและทุกครัวเรือน จุดยากันยุงที่ทำจากพืชสมุนไพรเพื่อไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ ใช้น้ำหมัก เมล็ดสะเดาแล้วนำน้ำหมักมาผสมน้ำพ่นใส่ตัวยุงเพื่อลดการใช้สารเคมี ประชาชนจะใช้เครื่องดักจับ ยุงไฟฟ้าและใช้เครื่องช็อตยุงไฟฟ้าที่ซื้อจากตลาดวางไว้ที่บ้านและศาลาวัดใส่ผลมะกรูดลงในภาชนะ ในห้องสุขาในอ่างล้างเท้าถ่ายเทน้ำในภาชนะ และชดถุกภายในให้สะอาดทำระบบประปาในชุมชนให้ ใช้ได้ดีอยู่เสมอ มีการจัดอบรมการกำจัดขยะที่ถูกวิธีแก่ประชาชนทั่วไป ที่โรงเรียนที่บ้านและที่ ทำงานจะป้องกันยุงลายกัดด้วยการใช้ใบตระไคร้หอมวางไว้หลังห้องใช้น้ำกลั่นตระไคร้หอมหยดใส่ ในถังซักผ้าทำให้เสื้อผ้ามีกลิ่นของตระไคร้หอมยุงได้กลิ่นจะบินหนีไปประชาชนทั่วไปจะไม่นำเสื้อผ้า บาดราวที่บวมกันเพราะยุงจะมาเกาะพักอาศัย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และ นักเรียนมีระบบรายงานการกำจัดลูกน้ำทุกสัปดาห์และมีการตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน ประชาชนจะปิดฝาภาชนะให้สนิทนานเกิน 53 วันเพราะอายุของลูกน้ำยุงลายและอายุของยุงลาย รวมกันแล้วไม่เกิน 53 วัน จึงเป็นการกำจัดทั้งสองอย่าง ประชาชนจะนำขยะมาใช้ประโยชน์เช่นนำ ยางรถยนต์เก่ามาทำเป็นกระถางปลูกต้นไม้หรือทำถังขยะ

การค้นพบครั้งนี้ทำให้ทราบว่าผู้สูงอายุมีภูมิปัญญามาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยได้คำนึงถึง การสร้างบ้านให้มีใต้ถุนสูงเพื่อให้ลมพัดผ่านสะดวกเพื่อไล่อุงลาย และผสมผสานกับการใช้สมุนไพร พื้นบ้านให้เกิดประโยชน์โดยการตัดแปรงการไว้วัสดุทอเสื้อที่เมื่อก่อนใช้ตันกแล้วเปลี่ยนมาใช้ตัน ตระไคร้หอมแทนซึ่งมีกลิ่นไล่อุงได้ สอดคล้องกับ แนวคิดการประยุกต์ (Application) การประยุกต์ หมายถึง ความสามารถในการนำบางสิ่งมาปรับใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ บริบท สภาพแวดล้อม และเวลาในขณะนั้น เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การประยุกต์อาจทำให้

เกิดการใช้ประโยชน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยทิศทางใหม่ ทั้งนี้อาจไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมด แต่เป็นการพยายามคิด เพื่อหาทางใช้ประโยชน์ของสิ่งที่มีอยู่มากกว่าเดิม เพื่อใช้อย่างคุ้มค่ามากที่สุดการคิดเชิงประยุกต์อาจเข้าไปมีบทบาทสำคัญต่อการคิดสร้างสรรค์ โดยในขั้นแรกของการคิดสร้างสรรค์มักจะเริ่มต้นด้วย การระดมความคิดใหม่ๆ ที่หลากหลาย เน้นปริมาณความคิดมากกว่าคุณภาพ ความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นมาได้นั้น อาจจะมีความคิด ในเรื่องของการนำของ สิ่งหนึ่ง มารวมกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เป็นสิ่งใหม่ที่ตอบสนองวัตถุประสงค์นั้นได้เช่น ผลิตเป็นสินค้าใหม่ที่นำ จะจำหน่ายได้ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่แปลกใหม่

การปฏิบัติกิจกรรมการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายครั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายชุมชนในทุกเครือข่าย เพราะผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจะต้องพักอยู่ที่ห้องที่ คือ ที่โรงพยาบาลและที่บ้านดังนั้นเพื่อความปลอดภัยของประชาชนเครือข่ายต้องร่วมมือกัน สอดคล้องกับ แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participation) การมีส่วนร่วมของ ตามพจนานุกรมอังกฤษ ฉบับอ็อกฟอร์ด ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำการบางอย่างหรือบางเรื่อง” คำว่า การมีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า “การเมินเฉย (Apathy)” ฉะนั้น คำว่าการมีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้น จึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าจะเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ และยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่องการประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรอนุมัติสนับสนุนโครงการต่างๆที่ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ที่เป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม

1.2 การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ควรจัดทำแผนประจำปีและแผนพัฒนาระยะยาว มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามผลโครงการ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกทำให้เพิ่มมูลค่าของสินค้าหน่วยงานที่ดูแลทางด้านวัฒนธรรมด้านการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านควรให้ความสนใจแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรช่วยกันรณรงค์การอนุรักษ์สืบสานประเพณีและภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวอีสานให้สืบเนื่องต่อไป

2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนการป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับตำบลและหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านการวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน คิดหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน การปฏิบัติ จนถึงร่วมรับผิดชอบร่วมรับผลประโยชน์ และมีบทบาทหน้าที่ที่ต่างกันในการประสานงาน สนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนด้านวิชาการ เพื่อผลักดันให้การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ได้บรรลุตามจุดประสงค์ เครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.), โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.), โรงเรียน, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ผู้นำชุมชน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัย เรื่องการประยุกต์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเครือข่ายชุมชน ภาคอีสาน ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนที่สามารถจะต่อยอดจากงาน วิจัยฉบับนี้ได้ ดังนี้

1. ควรส่งเสริมการทำวิจัยเรื่อง การป้องกันยุงลายกัด การกำจัดยุงลาย การกำจัดลูกน้ำยุงลาย การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ภูมิปัญญาให้เป็นมูลค่าเพิ่มได้อย่างไร มีผลต่อเศรษฐกิจชุมชนอย่างไร

3. ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยในเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทย โดยขับเคลื่อนโครงการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

References

Boondham Jitanant. (2536). Research in Social Sciences. Banmngkok: Training Promotion Printing House.

Kamolporn Kalyanamitra. (2560). Sufficiency Economy : A Guiding Light Towards Sustainable Development In Bansapanpak Community. *MCU Journal of Social Sciences*, 6(1), 197-208.

- Passakorn Sanguernchart. (2552). *Community Participation in Dengue Prevention*
- Pratoomtip Hormklin. (2551). *Measurement and Control of Dengue by Health Volunteers at Yangtalad Sub-District Municipality. Yangtalad District. Kalasin Province* (Master of Public Administration Thesis) Khonkaen: Khonkaen Univerwity.
- Somsak Sripakdee. (2554). *Relations between Climate Change and Dengue Epidemics* (Doctor of Philosophy Thesis). Mahasarakam: Mahasarakam University.
- Songkun Chantajorn. (2553). *Theory of Culture and Society*. Mahasarakam: Mahasarakam University.
- Sontaya Polsri. (2500). *Community Development Learning Network. 2nd edition*. Bangkok: Odien Store
- Ta-uten District. Nakornpanom Province* (Master of Education Thesis). Mahasarakam: Mahasarakam Univesity.

วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน

AN ANALYSING OF THE ERRORS IN WRITING THAI BY THAI MAJORING CHINESE STUDENTS TO STUDY IN YUNNAN PROVINCE CHINA

ศิวริน แสงอาวุธ *

Siwarin Saengawoot

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน โดยศึกษาข้อมูลจากการรวบรวมงานเขียนของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมหาวิทยาลัยของมณฑลยูนนาน ประเทศจีน จำนวน 40 คน จากการทำแบบทดสอบคนละ 5 ชุดดังนี้ การเขียนเรียงความ การเขียนบรรยายภาพ การแปลความจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย การแต่งประโยคจากคำที่กำหนดให้ และการเขียนตามคำบอก รวมงานเขียนทั้งหมด 200 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนและสาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนเรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน

ผลการวิจัยพบว่าข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนมี 3 ประเด็นดังต่อไปนี้ 1. ข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำ มี 5 ลักษณะ ได้แก่ การเขียนพยัญชนะต้นผิด การเขียนสระผิด การเขียนพยัญชนะท้ายผิด การเขียนวรรณยุกต์ผิด และการเขียนตัวสะกดการันต์ผิด 2. ข้อผิดพลาดในการใช้คำมี 6 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำนามผิด การใช้คำสรรพนามผิด การใช้คำกริยาผิด การใช้คำขยายผิด การใช้คำลักษณนามผิด และการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษแทนคำไทย 3. ข้อผิดพลาดในการสร้างประโยค มี 9 ลักษณะ ได้แก่ การสร้างประโยคผิดโดยขาดคำที่จำเป็น การสร้างประโยคผิดโดยเพิ่มคำที่ไม่จำเป็น การสร้างประโยคผิดโดยการวางลำดับคำไม่ถูกต้อง การสร้างประโยคผิดโดยขาดตัวเชื่อม การสร้างประโยคผิดโดยใช้คำเชื่อมผิด การสร้างประโยคผิดโดยขาดคำลักษณนาม การสร้างประโยคผิดโดยไม่จบกระแสความ การสร้างประโยคผิดโดยไม่สื่อความและการสร้างประโยคผิดโดยใช้ลักษณะประโยคแบบภาษาแม่ ส่วนผลการวิเคราะห์สาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนมี 8 ประเด็น ดังต่อไปนี้ 1. เขียนผิดเพราะออกเสียงผิด 2. เขียนผิดเพราะไม่รู้หลักภาษาไทย 3. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจ

* Faculty of Humanities and Social Sciences of Phranakhon Rajabhat University

การใช้คำ 4. เขียนผิดเพราะรู้คำศัพท์จำกัด 5. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจการเขียนคำทับศัพท์ 6. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจระบบไวยากรณ์ไทย 7. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจการใช้ประโยค 8. เขียนผิดเพราะใช้รูปภาษาจีน

คำสำคัญ : ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย, นักศึกษาจีน

ABSTRACT

The research on “An Analysing of the Errors in Writing Thai by Thai Majoring Chinese Students to Study in Yunnan Province China” aims to study and analyse the mistakes in Thai writing made by Thai Majoring Chinese students who study in Yunnan Province in China. Samples that were used in this study were essays of 40 Thai Majoring Chinese Students from universities in Yunnan Province in China. The researcher assigned each Chinese students to complete five Thai writing tests papers. There are: essay writing in specific topic, descriptive writing from the given picture, translate Chinese into Thai, make sentences from the given words and having dictation. A total of 200 valid test papers were recovered and were analyzed and presented the results in the descriptive analysis. The results of this research show that there were 3 aspects of errors in Writing Thai by Thai Majoring Chinese Students to Study in Yunnan Province China which are: 1. Spelling errors in five aspects: initial consonant spelling mistakes, vowels spelling mistakes, last consonant spelling mistakes, tone marks writing mistakes and mistakes in orthography. 2. Word usage errors in six aspects: errors in using nouns, errors in using pronouns, errors in using verbs, errors in using extension words, errors in using adjective and errors in using transliteration from English into Thai. 3. Sentence structure errors in nine aspects: syntactical errors by the lack of essential words, syntactical errors by adding unnecessary words, syntactical error by placing words in an incorrect order, syntactical errors by the lack of conjunction, syntactical errors by using wrong conjunctions, syntactical errors by the lack of adjectives, errors in making sentences with incomplete meaning, errors in expressing and syntactical errors by using phrase in mother tongue.

The Thai writing errors of Chinese students are caused by eight factors, there are: 1. wrong pronunciation, 2. a lack of Thai language grammatical knowledge, 3. have no notion of the use of word, 4. limited vocabulary, 5. have no

notion of using transliterated word, 6. lack of comprehension of Thai grammar, 7. have no notion of the use of sentences, 8. keep using Chinese grammar structure.

Keywords : Errors in Writing Thai , Chinese Students

1. บทนำ

ประเทศจีนเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ชนในชาติให้ความสนใจเรียนภาษาไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในมณฑลยูนนาน เนื่องจากความผูกพันที่มีมายาวนานของสองชนชาติ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ในรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่มีการส่งเครื่องราชบรรณาการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับราชสำนักจีนสมัยราชวงศ์หยวน (พิเศษ เจียจันทรพงษ์, 2528) ทำให้ทั้งสองชนชาติมีการแลกเปลี่ยนกันในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม แม้กระทั่งการศึกษาตลอดมา โดยมีสื่อกลางในการสื่อสารคือภาษา ซึ่งภาษาเป็นเครื่องมือที่สื่อให้รู้ความหมายของมนุษย์ ในเมื่อต้องการให้ผู้อื่นรู้ในสิ่งที่ตนต้องการให้รู้ในเวลาพูดจาสนทนากัน และยังใช้บันทึกเรื่องราวในยุคของตนเป็นหลักฐานให้มนุษย์ในยุคต่อมาได้รู้ความเป็นไปในยุคของตน (ธานี ชูกำเนิด, 2558) ส่งผลให้ในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งในประเทศจีนได้เปิดสอนภาษาไทยให้กับนักศึกษา ซึ่งสาเหตุที่ชาวจีนในมณฑลยูนนานให้ความสนใจเรียนภาษาไทยกันมาก เนื่องจากประเทศมณฑลยูนนานมีอาณาเขตที่ใกล้กับประเทศไทย ทำให้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนทางการค้า การท่องเที่ยว และด้านอื่นๆ รวมทั้งการคมนาคมระหว่างประเทศไทยกับมณฑลยูนนาน ประเทศจีนมีความสะดวกสามารถเดินทางได้ทั้งทางอากาศ ทางน้ำ และทางบก โดยในปัจจุบันได้มีการสร้างถนนจากกรุงเทพฯ ไปเมืองคุนหมิง ซึ่งเป็นเมืองเอกของมณฑลยูนนาน ส่งผลให้การติดต่อระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนมีความสะดวกมากขึ้น จึงเป็นสาเหตุให้ชาวจีนในมณฑลยูนนานนิยมเรียนภาษาไทย เพื่อให้สามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารกับคนไทยได้

อย่างไรก็ตามการใช้ภาษาไทยของอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ชาวจีนที่สอนและเรียนภาษาไทยในสถาบันการศึกษาในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนยังมีปัญหาในการใช้ภาษาอยู่พอสมควร เนื่องจากว่าผู้ใช้ภาษาไทยไม่ได้เป็นเจ้าของภาษาโดยตรง นอกจากนั้นยังมีปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการเรียนการสอน ทำให้การใช้ภาษาไทยของชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในมณฑลยูนนานต้องประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะปัญหาด้านการเขียน ปัญหาด้านการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนมีสาเหตุมาจากภาษาแม่ที่มีความแตกต่างกับภาษาไทยหลายด้าน ส่งผลให้การเขียนภาษาไทยของชาวจีนมีปัญหา

งานวิจัยเรื่องนี้จึงได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน โดยเก็บข้อมูลที่สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนานประเทศจีน เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนในด้านต่างๆ และวิเคราะห์สาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย

ของนักศึกษาจีน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขข้อผิดพลาดและเป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนภาษาไทยให้กับชาติต่างประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1) เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน

2.2) เพื่อศึกษาสาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่มาเรียนภาษาไทย

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1) ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยต้าหลี่ จำนวน 20 คน นักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ระดับปริญญาตรีจาก สถาบันศิลปะและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยยูนนานนอร์มอลล์ จำนวน 20 คน

3.2) ด้านตัวแปร งานวิจัยนี้มีตัวแปรต้นคือ นักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนสาขาวิชาภาษาไทยในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ทั้งนี้ นักศึกษาจีนกลุ่มดังกล่าวเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาภาษาไทยในสถาบันของตน มีความแตกต่างกันทางด้านหลักสูตรที่ศึกษา วิธีการสอน ระยะเวลาที่ศึกษา การรับสื่อภาษาไทย ชาติพันธุ์ ส่วนของตัวแปรตามคือ ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย ที่ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย ประสงค์จะทราบลักษณะของข้อผิดพลาดในการเขียนเพื่อกำหนดแนวทางการสอนให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาจีน

3.3) ด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย ในด้านการสะกดคำ การใช้คำ และการสร้างประโยค รวมทั้งศึกษาสาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน

3.4) ด้านระยะเวลา งานวิจัยนี้จะเก็บข้อมูลจากงานเขียนของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนสาขาวิชาภาษาไทยในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 1 ปี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาภาษาไทยในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน และเพื่อหาสาเหตุของข้อผิดพลาดเพื่อในไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขการเขียนภาษาไทยของชาวจีนและชาวต่างประเทศที่มาเรียนภาษาไทยต่อไป โดย

งานวิจัยนี้ได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังจะกล่าวต่อไปนี้

4.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในงานวิจัยนี้คือนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยของมณฑลยูนนาน ประเทศจีน โดยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน จากมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนภาษาไทยเป็นวิชาเอก ได้แก่ มหาวิทยาลัยต้าหลี่ และสถาบันศิลปะและวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยยูนนานนอร์มอลล์

4.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อสร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์และตีความ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการเขียน ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประมวลแนวคิด ทฤษฎี และความรู้มาใช้สร้างเกณฑ์หรือแนวทางในการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ผลงานการเขียนของนักศึกษาจีนที่ได้ทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อนำมาใช้ในงานวิจัยดังนี้ 1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการสำรวจข้อมูลประวัติของกลุ่มตัวอย่างความคิดเห็นในการเรียนภาษาไทย 2. ปัญหาในการเขียนภาษาไทยเบื้องต้นโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งชาวไทยและชาวจีนที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างประเทศตรวจสอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยสร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยจากการสำรวจเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องรวมให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งชาวไทยและชาวจีนที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างประเทศตรวจสอบ โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ ข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำ ข้อผิดพลาดในการใช้คำ ข้อผิดพลาดในการสร้างประโยค แบบทดสอบที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 5 หัวข้อ ดังนี้ การเขียนเรียงความ การเขียนบรรยายภาพ การแปลความจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย การแต่งประโยคจากคำที่กำหนดให้ การเขียนตามคำบอก ผู้วิจัยได้ทดลองใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยกับ ผลงานเขียนแนะนำตนเองของนักศึกษาจีนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยในครั้งนี้

4.3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนชาวจีน เพื่อใช้สำรวจปัญหาการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนเบื้องต้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลประวัติของกลุ่มตัวอย่างความคิดเห็นในการเรียน

ภาษาไทย และปัญหาในการเขียนภาษาไทยเบื้องต้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการรวบรวมงานเขียนของนักศึกษาจำนวน 40 คนจากแบบทดสอบคนละ 5 ชุด รวบรวมงานเขียนเพื่อนำมาวิเคราะห์ 200 ฉบับ

4.4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจวิเคราะห์งานเขียนทั้ง 200 ฉบับ และจำแนกการเขียนผิด โดยใช้แบบวิเคราะห์การเขียนผิดในลักษณะต่างๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1. วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศ 2. ศึกษาสาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่มาเรียนภาษาไทย ซึ่งลักษณะการวิเคราะห์มีลักษณะเป็นการพรรณนากตัวอย่างประกอบ โดยวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทย และวิเคราะห์สาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่มาเรียนภาษาไทย นำข้อมูลที่วิเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง และนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ อภิปรายผล พร้อมสรุปและให้ข้อเสนอแนะ

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมหาวิทยาลัยของมณฑลยูนนาน ประเทศจีน จำนวน 40 คน โดยเลือกจากมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนภาษาไทยเป็นวิชาเอก ได้แก่ มหาวิทยาลัยต้าหลี่ และมหาวิทยาลัยยูนนานนอร์มอร์ล โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาที่กำลังเรียนภาษาไทยตั้งนี้ นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยต้าหลี่ จำนวนนักศึกษา 20 คน และนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยยูนนานนอร์มอร์ลจำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยได้สรุปสาเหตุที่นักศึกษาจีนมาเรียนสาขาวิชาภาษาไทยจากการให้ตอบแบบสอบถามพบว่าสาเหตุที่นักศึกษาจีนมาเรียนภาษาไทยมี 12 ประการดังนี้

1. ชอบละครและภาพยนตร์ไทย
2. ชอบการออกเสียงของภาษาไทย
3. อยากเรียนภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ
4. อยากไปประเทศไทย
5. คะแนนสอบเข้าเหมาะให้เลือกสาขาวิชาภาษาไทย
6. มีคนแนะนำให้มาเรียน
7. อยากรู้เกี่ยวกับประเทศไทย
8. ชอบอาหารไทย
9. คิดว่าเป็นสาขาที่หางานง่าย
10. อยากทำงานที่ประเทศไทย
11. ชอบประเพณีและวัฒนธรรมไทย

12. อยากเป็นครูสอนภาษาไทยให้คนจีน

จากสาเหตุข้างต้นส่งผลให้นักศึกษาชาวจีนเลือกมาเรียนภาษาไทย อย่างไรก็ตาม ภาษาไทยไม่ใช่ภาษาแม่ของผู้เรียนจึงทำให้การใช้ภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนมีข้อบกพร่องทั้งการ ฟังการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาไทยของ นักศึกษาชาวจีนโดยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1) ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน

จากการศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชา ภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่าข้อผิดพลาดในการเขียน 3 ประเด็น ได้แก่ 1. ข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำ 2. ข้อผิดพลาดในการใช้คำ และ 3. ข้อผิดพลาดในการ สร้างประโยค ซึ่งข้อมูลที่น่ามาใช้ประกอบการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้นำคำหรือข้อความจากงานเขียนใน แบบทดสอบของนักศึกษาจีนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ สามารถสรุปผลได้ ดังต่อไปนี้

1) ข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำ

จากการศึกษาสรุปได้ว่านักศึกษาจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนมีข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำ ได้แก่ การเขียนพยัญชนะต้นผิด การเขียนสระผิด การเขียนพยัญชนะท้ายผิด การเขียนวรรณยุกต์ผิด และการเขียนตัวสะกดการันต์ผิด มีรายละเอียด ดังนี้

1.1) การเขียนพยัญชนะต้นผิด พยัญชนะต้น คือ พยัญชนะตัวแรกที่ประสมกับสระ ทำให้อ่านออกเสียงแปรไปต่างๆ บางทีก็มี ตัวเดียว บางทีก็มีสองตัว สามตัวประสมกัน บางทีก็เพี้ยน ไปบ้างตามที่เปลี่ยนแปลงหรือลดรูปสระเสีย จากการศึกษาสรุปข้อผิดพลาดในการเขียนพยัญชนะ ต้น ได้แก่ การเขียนพยัญชนะต้นเดี่ยวผิด การเขียนพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรนำผิด การเขียน พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรควบผิด ดังนี้

การเขียนพยัญชนะต้นเดี่ยวผิด พยัญชนะต้นเดี่ยวเป็นพยัญชนะรูปเดี่ยวที่ปรากฏต้น พยางค์หรือต้นคำ จากการศึกษาพบว่าการเขียนพยัญชนะต้นเดี่ยวผิด ได้แก่ การเขียนอักษรเสียง เดียวกันระดับเสียงเหมือนกันผิด การเขียนอักษรเสียงเดียวกันระดับเสียงต่างกันผิด การเขียนอักษร เสียงต่างกันมีรูปคล้ายกันผิด และการเขียนอักษรเสียงและรูปต่างกันผิด

การเขียนพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรนำผิด อักษรนำ คือ พยัญชนะ 2 ตัวเรียงกัน ประสมสระเดียว แต่ออกเสียงเป็น 2 พยางค์ คือ พยางค์ต้นเหมือนมีสระประสมอยู่ด้วย พยางค์ที่ 2 ออกเสียงตามสระประสมอยู่ จากการศึกษาพบว่าการเขียนพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรนำผิด ได้แก่ การเขียนอักษรนำผิดโดยแทรกรูปสระอะ การเขียนอักษรนำผิดโดยตัดรูปอักษรนำ การเขียน อักษรนำผิดโดยเขียนคำที่ไม่ใช่อักษรนำเป็นอักษรนำ และการเขียนอักษรนำผิดโดยใช้ตัวนำหรือตัว ตามผิด

การเขียนพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรควบติด อักษรควบ คือ พยัญชนะที่ควบกับตัว ร, ล, ว มีเสียงกล้ำเป็นสระเดียวกัน มี 2 อย่าง คือ อักษรควบแท้ และอักษรควบไม่แท้ จากการศึกษาพบว่า การเขียนพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรควบติด ได้แก่ การเขียนอักษรควบติดโดยใช้ตัวควบติด การเขียนอักษรควบติดโดยไม่ใส่ตัวควบ และการเขียนอักษรควบติดโดยเขียนคำที่ไม่ใช่อักษรควบเป็นอักษรควบ

1.2) การเขียนสระติด ภาษาไทยมีแต่รูปสระที่ใช้ประสมกับพยัญชนะอย่างเดียว เมื่อต้องการจะเขียนโดดๆ ก็เอาตัว “อ” ซึ่งจัดไว้ในพวกพยัญชนะมาประสมเข้า ออกเสียงเช่นเดียวกับสระเปล่า เว้นแต่สระ ฤ ฦ ฦ เขียนโดดๆ ก็ได้ จากการศึกษาสรุปได้ว่าข้อผิดพลาดในการเขียนสระ ได้แก่ การเขียนสระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาว การเขียนสระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้น การเขียนสระติดเพราะรูปคล้ายกัน การเขียนสระติดเพราะเสียงสระเหมือนกันแต่รูปต่างกัน การเขียนสระติดเพราะไม่เข้าใจการออกเสียง การเขียนรูปสระที่ไม่ใช้ในภาษาไทย การเขียนสระติดเพราะไม่ใส่รูปสระ ดังนี้

1.3) การเขียนพยัญชนะท้ายติด พยัญชนะท้ายคือเสียงท้ายคำซึ่งจะมีทั้งเสียงที่มีตัวสะกดและไม่มีตัวสะกด ได้มีผู้ให้ความหมายของตัวสะกดไว้ว่าตัวสะกด คือ พยัญชนะที่ประกอบอยู่ข้างท้ายสระและมีเสียงประสมเข้ากับสระ ทำให้หนักขึ้นตาม ฐานของพยัญชนะ จากการศึกษาสรุปได้ว่าข้อผิดพลาดในการเขียนพยัญชนะท้าย ได้แก่ การเขียนพยัญชนะท้ายติดโดยใช้ตัวสะกดมาตราเดียวกัน การเขียนพยัญชนะท้ายติดโดยใช้ตัวสะกดต่างมาตรา การเขียนพยัญชนะท้ายติดโดยขาดตัวสะกด การเขียนพยัญชนะท้ายติดโดยเพิ่มตัวสะกด และการเขียนพยัญชนะท้ายติดโดยเปลี่ยนรูปเดิม

1.4) การเขียนวรรณยุกต์ติด ในภาษาไทยมีรูปวรรณยุกต์ 4 รูป แต่มีเสียงวรรณยุกต์ 5 เสียง วรรณยุกต์ของพยางค์มี ความสัมพันธ์กับพยัญชนะต้น พยัญชนะสะกด ความสั้นยาวของเสียงสระและรูปวรรณยุกต์ด้วย เพราะ เมื่อใดที่ส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป วรรณยุกต์ของพยางค์นั้นก็เปลี่ยนไปและทำให้ความหมายเปลี่ยนตามไปด้วย จากการศึกษาสรุปได้ว่าข้อผิดพลาดในการเขียนวรรณยุกต์ ได้แก่ การเขียนวรรณยุกต์ติดโดยใช้รูปวรรณยุกต์ติด การเขียนวรรณยุกต์ติดโดยเพิ่มรูปวรรณยุกต์ และการเขียนวรรณยุกต์ติดโดยขาดรูปวรรณยุกต์

1.5) การเขียนตัวสะกดการันต์ติด ตัวการันต์ คือ พยัญชนะสุดท้ายที่ไม่ต้องการอ่านออกเสียงเป็นตัวสะกด หรือเป็นพยัญชนะต้น ของพยางค์ต่อไป โดยมากมีไม่ทันขนาดบึงคับข้างบน แต่บางทีก็ทิ้งไว้ลอยๆ ทราบได้ด้วยความเคยชิน ตัวการันต์นี้ เป็นพยัญชนะตัวเดียวก็มี เป็นอักษรควบหรือνάก็มี สองตัวเรียงกันก็มี รูปสระประกอบอยู่ ด้วยก็มี โดยมากมักอยู่ท้ายพยางค์ จากการศึกษาสรุปได้ว่าข้อผิดพลาดในการเขียนตัวสะกดการันต์ ได้แก่ การเขียนตัวสะกดการันต์ติดโดยใช้ตัวสะกดการันต์ไม่ถูกต้อง การเขียนตัวสะกดการันต์ติดโดยไม่ใช้ตัวสะกดการันต์ในคำที่ควรใช้ และการเขียนตัวสะกดการันต์ติดโดยเพิ่มตัวสะกดการันต์ในคำที่ไม่ควรใช้

2) ข้อผิดพลาดในการใช้คำ

จากการศึกษาสรุปได้ว่านักศึกษาจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนมีข้อผิดพลาดในการใช้คำ ได้แก่ การใช้คำนามผิด การใช้คำสรรพนามผิด การใช้คำกริยาผิด การใช้คำขยายผิด การใช้คำลักษณนามผิด และการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษแทนคำไทย

3) ข้อผิดพลาดในการสร้างประโยค

จากการศึกษาสรุปได้ว่านักศึกษาจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนมีข้อผิดพลาดในการสร้างประโยค ได้แก่ การสร้างประโยคผิดโดยขาดคำที่จำเป็น การสร้างประโยคผิดโดยเพิ่มคำที่ไม่จำเป็น การสร้างประโยคผิดโดยการวางลำดับคำไม่ถูกต้อง การสร้างประโยคผิดโดยขาดตัวเชื่อม การสร้างประโยคผิดโดยใช้คำเชื่อมผิด การสร้างประโยคผิดโดยขาดคำลักษณนาม การสร้างประโยคผิดโดยไม่จบกระแสความ การสร้างประโยคผิดโดยไม่สื่อความและการสร้างประโยคผิดโดยใช้ลักษณะประโยคแบบภาษาแม่

5.2) สาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่มาเรียนภาษาไทย

สาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่าสาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนเรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีนมี 8 ประเด็น ได้แก่ 1. เขียนผิดเพราะออกเสียงผิด 2. เขียนผิดเพราะไม่รู้หลักภาษาไทย 3. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจการใช้คำ 4. เขียนผิดเพราะรู้คำศัพท์จำกัด 5. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจการเขียนคำทับศัพท์ 6. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจระบบไวยากรณ์ไทย 7. เขียนผิดเพราะไม่เข้าใจการใช้ประโยค และ 8. เขียนผิดเพราะใช้รูปภาษาจีน

6. อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง “ วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ” ที่ได้สรุปผลข้างต้นแล้วนั้นเป็นข้อมูล นำสู่การอภิปรายผลการวิจัยดังนี้ งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษาข้อมูลจากนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนสาขาวิชาภาษาไทยในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลที่ประเทศจีนพร้อมทั้งเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่เคยเดินทางมาประเทศไทย ส่งผลให้งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยที่ได้ผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีนได้อย่างชัดเจน เนื่องจากรายงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยของชาวต่างชาติมักศึกษาจากชาวต่างชาติที่มาเรียนภาษาไทยในสถาบันการศึกษาของไทย (เสนอ ตรีวิเศษ, 2542) งานวิจัยเรื่องนี้ได้ผลการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทย ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ตรงตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ โดยพบว่าข้อผิดพลาดในการเขียน ได้แก่

ข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำ ข้อผิดพลาดในการใช้คำ และ ข้อผิดพลาดในการสร้างประโยค โดยนักศึกษาจีนกลุ่มดังกล่าวเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาภาษาไทยในสถาบันของตน มีความแตกต่างกันทางด้านหลักสูตรที่ศึกษา วิธีการสอน ระยะเวลาที่ศึกษา การรับสื่อภาษาไทย ชาติพันธุ์ (บุลภรณ์ อาจตัน, 2547) จากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากงานเขียนของนักศึกษาจีนนั้นพบว่าความแตกต่างดังกล่าวไม่ได้ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนให้มีความแตกต่างกัน แต่ข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนเกิดจากขาดความชำนาญและประสบการณ์ในการเขียนภาษาไทย เนื่องจากนักศึกษาจีนมีระยะเวลาในการเรียนภาษาไทยเพียง 2 ปีและไม่เคยมาประเทศไทยจึงทำให้นักศึกษาทั้งหมดขาดความชำนาญและประสบการณ์ในการเขียนภาษาไทย เพราะฉะนั้นหากนักศึกษาจีนมีประสบการณ์ในการเรียนภาษาไทยมากขึ้นและได้มีโอกาสมาใช้ชีวิตในประเทศไทยย่อมส่งผลต่อการพัฒนาการเขียนให้ดีขึ้นได้ (สิระ สมนาม, 2550) งานวิจัยเรื่องนี้สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการเขียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวจีน รวมทั้งชาวต่างชาติอื่นๆที่มาเรียนภาษาไทยได้ต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1) งานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีน ดังนั้น หากมีผู้ศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของผู้เรียนชาวต่างชาติอื่นๆก็จะได้ผลการวิจัยที่หลากหลายขึ้น

7.2) งานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีน ดังนั้น หากมีผู้ศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาจีนในด้านอื่นๆ ได้แก่ ฟัง พูด และอ่าน ก็จะทำให้ได้ผลการวิจัยที่มีประโยชน์

7.3) งานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาข้อผิดพลาดในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีนในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ดังนั้น หากมีผู้ศึกษาข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาจีนในมณฑลอื่นๆแล้วนำมาเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยเรื่องนี้ก็จะได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย

7.4) ควรนำผลการศึกษาของงานวิจัยเรื่องนี้ไปปรับใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างชาติที่มาเรียนภาษาไทยโดยเฉพาะในด้านการเขียน

References

- Kantima Wattanaprasert. (2531). *The Matter of Orthography: Academic Article, 20th Anniversary of the Department of Thai Language*. Nakornpatom: Department of Thai Language. Faculty of Arts, Silpakorn University.
- Kosai Sarikabut. (2550). *Technique and Art of Teaching Thai Language to Impress Foreigners*, Bangkok: Srinakarinvirote University.
- Jo Lichfield. (2546). *Have fun with Chinese Language in Daily Life*, Translated by Pavina (nickname). Bangkok: Suttisarn Printing.

- Tanee Chukamnerd. (2558, September-December) LIP Model: Learning Innovation for Sustainable Development. *MUC Journal of Social Sciences* 4(3).
- Poonlaporn Artton. (2547). *Analysis of Error and Cases of Thai Language Misspelling of Grade 1 Secondary Students*. Normklao TriemudomSuxsa (Master of Education Thesis). Srinakarintvirote University.
- Piset Jiejanpong. (2528). *Religion and Politics in Sukhothai City. Special Issue. Journal of Arts and Culture*. Bangkok: Arts and Culture.
- Sira Somnarm. (2550). *Analysis of Error in Spelling of Students who Study Thai Language as a Second Language: A Case Study of Certificate Students of Thai Language for Communication 1 year from Vocational Institutes and Technology Sibsongpanna, Fareastern University* (Research Report) at Fareastern University (Research Report). Far- Eastern University.

สมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร DESIRABLE COMPETENCIES OF THE DISTRICT DIRECTORS IN BANGKOK

บังอร เบ็ญจาทิกุล*
Bangon Benchathikun

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 – 60 ปี ที่มาติดต่อราชการ ณ สำนักงานเขต ในกรุงเทพมหานคร โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมอยู่ที่ จำนวน 400 คน โดยวิธีการจับฉลากรายชื่อเขต 4 แห่ง ได้ชื่อ เขตหนองจอก เขตบางแค เขตดอนเมือง และเขตพระนคร ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า คือ กำหนดให้แต่ละเขตมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คนเท่ากัน จาก 4 เขต รวมกลุ่มตัวอย่างสิ้นจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ศึกษาสมรรถนะใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะอื่นๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น สมรรถนะแต่ละด้านในภาพรวม สมรรถนะหลัก (Core Competency) ในแต่ละด้าน และสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ในแต่ละด้าน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านความรู้ : ผู้อำนวยการเขตกรุงเทพมหานคร มีสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่มีมากอันดับแรก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงาน

สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านความรู้ ; ในภาพรวมทั้งหมด อยู่ในระดับมาก ที่มีมากอันดับแรก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านทักษะ : ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่เห็นว่า มีใน อันดับแรก ได้แก่ ทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และทักษะในการบริหารเวลา (ค่าเฉลี่ยเท่ากัน)

สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านทักษะ : ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่มีมากอันดับแรก ได้แก่ ทักษะด้านความคิดเชิงวิเคราะห์ และการบริหารเวลา

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านคุณลักษณะอื่น ๆ : ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่มีมากอันดับแรก คือ มีคุณธรรม จริยธรรม

สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านคุณลักษณะอื่น ๆ ; ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่มีมากอันดับแรก ได้แก่ ความซื่อสัตย์

* Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร

- 1) ควรมีการฝึกอบรมให้บุคลากรใหม่ทุกคนมีความรู้เฉพาะตำแหน่ง ก่อนที่จะเข้าปฏิบัติหน้าที่หรือบรรจุแต่งตั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงาน
- 2) ควรมีการจัดฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกฝ่าย โดยจัดการอบรมอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
- 3) ควรมีการอบรมเพิ่มทักษะทั้งทางด้านการทำงานและจิตใจควบคู่กันไป เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน
- 4) ควรสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้ารับการฝึกอบรมให้มากขึ้น และให้ตรงกับหลักสูตรและตำแหน่ง เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนาองค์กร
- 5) ควรกำหนดให้บุคลากรต้องหมั่นพัฒนา เพิ่มศักยภาพของตนเอง โดยการเข้ารับการฝึกอบรม ตลอดจนหาความรู้ด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อยู่เสมอ
- 6) ควรจัดทำคู่มือ/เอกสารการปฏิบัติงานบุคลากรทุกฝ่าย ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 7) ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้สามารถทำงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
- 8) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือรวมกลุ่มในสายงานเพื่อช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากร

คำสำคัญ : สมรรถนะที่พึงประสงค์

ABSTRACT

Research titled “desirable competencies of the district directors in Bangkok with the quantitative research. The sample used in this study was the population aged 18-60 years who had contacts at the district offices in Bangkok. The sample using with the formula Taro Yamane, who were right at 400 by way of a raffle list the four districts named Nong Chok, Donmuang, Bang Khae, and Pranakorn. The sampling quotas were assigned to each zone of 100 people from four districts as well as the total sample of 400. The questionnaires were used to collect data. The statistics used for data analysis were percentage, average, and standard deviation.

To study competency performance in three areas : knowledge, skills and other attributes. There are the overall performance of each core competency on each side and function competency in each major.

The findings were that :

Core Competency by knowledge side : Core Competency knowledge as a whole at a high level. The first three were very knowledgeable of the administration. Function Competency by knowledge side; overall, all at a high level. The first was knowledgeable of plan. Core Competency by skill side ; the overall level seen in the first three skills in problem solving, and time management skills Function Competency by skill side in the overall all at a high level. The first three were very critical thinking skills.

Core Competency by other attributes ; the overall level, all at a high level. The first was a very ethical.

Function Competency by other attributes ; the overall level all at a high level. The first three were very honest.

Improving the performance of the District Directors in Bangkok as the following guidelines :

1) There should be training for all new staff with specialized knowledge position, prior to their appointment duties or to prepare for the operation.

2) Should be provided training in various courses to enhance operational personnel parties by training regularly at least 2 times a year to improve the situation to change over time.

3) There should be more training for both the skill and the mind together, to build the morale of the subordinates to perform work.

4) Encourage all personnel to be trained to be more and to direct the course and position, to be used in operations and corporate development.

5) Should the personnel need to keep developing enhance by the trainees as well as knowledge of the relevant resources are always different.

6) Prepare manuals / documentation of all operational personnel with the same standard

7) To use information technology to assist in the performance of duties to be able to work more quickly.

8) Should be established group or groups in order to help resolve, and develop the work of the personnel.

Keywords: desirable competency

1. บทนำ

กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ แบ่งการปกครองออกเป็น 50 เขต แต่ละเขตมีผู้ว่าราชการเขตเป็นผู้บริหารสูงสุด กำกับดูแลดำเนินงานตามนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และมีข้าราชการ พนักงานประจำ ลูกจ้างชั่วคราว ที่เป็นเป็นผู้ทำงานประจำวันตามภาระหน้าที่ของสำนักงานเขตแต่ละแห่ง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบอยู่ จึงต้องการผู้ว่าราชการเขต ที่มีความเป็นผู้นำในการบริหารและสามารถนำบุคลากรในสำนักงานเขตปฏิบัติหน้าที่เพื่อรับใช้ประชาชนในแต่ละเขตให้ได้รับการดูแลอย่างดี และช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งพัฒนาพื้นที่เขตให้เกิดความเจริญ ผู้ว่าราชการเขตจึงต้องเป็นผู้บริหารที่มีสมรรถนะสูงและสามารถตอบสนองงานแต่ละด้านของสำนักงานเขตและของกรุงเทพมหานครให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้น ผู้ว่าราชการเขตที่มีความสามารถสูงย่อมต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้นโดยมุ่งที่สมรรถนะ (Competency) ที่มีพื้นฐานมาจากพฤติกรรมของบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานสูง(Key Performance) ภายในองค์กร เป็นเหตุให้องค์กรทั้งหลายทุ่มเทงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากรของตนมากขึ้น การพัฒนาทรัพยากรบุคคลจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่องค์กรต่างๆ ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะทรัพยากรบุคคลเปรียบเสมือนสินทรัพย์ที่ทรงคุณค่ามากที่สุดขององค์กร เป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันขององค์กร ด้วยเหตุผลดังกล่าวองค์กรต่างๆ จึงพยายามขวนขวายที่จะแสวงหากลยุทธ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล เช่น การบริหารทรัพยากรบุคคลโดยใช้สมรรถนะเป็นพื้นฐาน (Competency Based Human Resource Management) เป็นเครื่องมือที่ผู้บริหารและนักบริหารทรัพยากรบุคคลให้ความสนใจและนิยมมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสมรรถนะ (Competency) จะเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการบริหารทรัพยากรบุคคลด้านอื่นๆ ทั้งการบริหารจัดการผู้มีความสามารถสูง การบริหารผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาความก้าวหน้าตามสายวิชาชีพ เป็นต้น การนำสมรรถนะมาประยุกต์ใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลนั้น จะช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลการปฏิบัติงานตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร (สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2548: 1-7)

สำนักงานเขตของกรุงเทพมหานครทั้ง 50 เขต ถือเป็นตัวแทนของกรุงเทพมหานครที่กระจายอยู่ทั่วกรุงเทพมหานครในการทำหน้าที่ดูแลประชาชนในพื้นที่ของแต่ละเขต โดยมีผู้ว่าราชการเขตเป็นข้าราชการประจำของกรุงเทพมหานครทำหน้าที่เป็นผู้บริหารสูงสุด ผ่านกลไกการบริหารระบบราชการซึ่งถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องมีการปรับตัว เพราะการบริหารเขตพื้นที่ตามระบบราชการที่มีประสิทธิภาพย่อมนำท้องถิ่นไปสู่การพัฒนาในระดับประเทศ การพัฒนาท้องถิ่นคือ การพัฒนาระบบราชการของสำนักงานเขตในกรุงเทพมหานครให้เป็นเลิศ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมในยุคโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและประโยชน์สุขของประชาชน ตามเป้าประสงค์หลักของการพัฒนาระบบราชการไว้ 4 ประการ

(สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.), 2548: 3) คือ ประการที่ 1 การพัฒนาคุณภาพ การให้บริการประชาชนที่ดีขึ้นประการที่ 2 การปรับบทบาท ภารกิจ และขนาดที่เหมาะสมประการ ที่ 3 การยกระดับความสามารถและมาตรฐานการทำงานของข้าราชการให้อยู่ในระดับสูงเทียบเท่า กับเกณฑ์สากลประการที่ 4 การตอบสนองต่อการบริหารปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วย เหตุนี้ จึงต้องมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น เช่น กรุงเทพมหานครในการดำเนินการต่างๆ ได้เพิ่ม มากขึ้นเพื่อให้การบริหารราชการของท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่าง แท้จริงดังเช่นสำนักงานเขตทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานครในปัจจุบันที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน มากที่สุด

ดังนั้น สมรรถนะของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ ประชาชน เนื่องจากสำนักงานเขตเป็นหน่วยการปกครองของกรุงเทพมหานครที่มีผู้อำนวยการเขต ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารสูงสุด ย่อมส่งผลกระทบต่อการดูแลประชาชนในพื้นที่แต่ละเขต หาก ผู้อำนวยการเขตมีสมรรถนะที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของประชาชนแล้ว ย่อมทำให้ประชาชน เกิดความอบอุ่นใจและมีความเชื่อมั่นต่อการบริหารงานของผู้อำนวยการเขตทั้ง 50 เขตใน กรุงเทพมหานครว่าจะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขตในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะที่พึง ประสงค์ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและความ คาดหวังต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่มี ประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาสมรรถนะของผู้อำนวยการเขตให้มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขตในกรุงเทพมหานคร
- 2.2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและความคาดหวังต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของ ผู้อำนวยการเขตในกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ประชาชนที่มาติดต่อราชการ ณ สำนักงานเขตต่างๆ ใน กรุงเทพมหานคร เนื่องจากประชาชนเหล่านี้จะเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้อำนวยการ เขตเนื่องจากการมาติดต่อกานทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในภารกิจหน้าที่ของผู้อำนวยการเขตได้ดี โดยกำหนดไว้ที่ จำนวน 400 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 – 60 ปี ที่มาติดต่อราชการ ณ สำนักงานเขต ในกรุงเทพมหานคร กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมอยู่ที่ จำนวน 400 คน โดยวิธีการจับฉลากรายชื่อเขต 4 แห่ง ได้ชื่อเขตหนองจอก เขตบางแค เขตดอนเมือง และเขตพระนคร ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ

โควต้า คือ กำหนดให้แต่ละเขตมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คนเท่ากัน จาก 4 เขต รวมกลุ่มตัวอย่าง สิ้นจำนวน 400 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสำนักงานเขต ทั้ง 4 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ประชาชนตอบแบบสอบถาม เมื่อครบกำหนดได้ไป เก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และการหาค่าสถิติเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติ และใช้สถิติเพื่อประเมินข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด โดยนำมาพรรณนาบรรยายสรุปเป็นประเด็นเกี่ยวกับ ระดับสมรรถนะ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขต ใน กรุงเทพมหานคร

4. ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 78.40 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 35.30 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 54.30 สถานภาพสมรสร้อยละ 95.10 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 59.50 รายได้ต่อเดือน 20,001 – 25,000 บาท ร้อยละ 79.80

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร

เป็นการศึกษาสมรรถนะใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ อื่นๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น สมรรถนะแต่ละด้านในภาพรวม สมรรถนะหลัก (Core Competency) ในแต่ละด้าน และสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ในแต่ละด้าน ดังนี้

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านความรู้

ผลการศึกษาในภาพรวมจากความคิดเห็นของประชาชน สรุปได้ว่า ผู้อำนวยการเขต กรุงเทพมหานคร มีสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) เมื่อพิจารณาจากสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านความรู้ ทั้งหมด 7 รายการ สามารถจัดอันดับสมรรถนะหลัก (Core Competency) ในด้านความรู้ที่ประชาชนเห็นว่า ผู้อำนวยการเขตกรุงเทพมหานคร ควรมีใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงาน (ค่าเฉลี่ย 3.77) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.69) และความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.67) ตามลำดับ

สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านความรู้

ผลการศึกษาในภาพรวมตามความคิดเห็นของประชาชน เห็นว่าสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านความรู้ ของผู้อำนวยการเขต ในภาพรวมทั้งหมด 10

รายการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) ซึ่งสามารถจัดอันดับสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ในด้านความรู้ที่ผู้อำนวยการเขต กรุงเทพมหานคร มีใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน(ค่าเฉลี่ย 4.11) ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณ(ค่าเฉลี่ย 3.87) และความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์พื้นฐาน(ค่าเฉลี่ย 3.80) ตามลำดับ

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านทักษะ

ผลการศึกษาในภาพรวมตามความเห็นของประชาชน สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านทักษะ ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) เมื่อพิจารณาจากสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านทักษะทั้งหมด 7 รายการ สามารถจัดอันดับสมรรถนะหลัก (Core Competency) ในด้านทักษะที่ประชาชนเห็นว่า มีใน 3 อันดับแรก ได้แก่

อันดับ 1 ได้แก่ ทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และทักษะในการบริหารเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.68 เท่ากัน) อันดับ 2 คือ ทักษะในการให้คำปรึกษาคำแนะนำ(ค่าเฉลี่ย 3.60) และอันดับ 3. ทักษะในการใช้ภาษา (ค่าเฉลี่ย 3.58)

สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านทักษะ

ผลการศึกษาในภาพรวมตามความคิดเห็นของประชาชนเห็นว่า สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านทักษะของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้งหมด 14 รายการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) ซึ่งสามารถจัดอันดับสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ในด้านทักษะที่ผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร มีใน 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับ 1 ทักษะด้านความคิดเชิงวิเคราะห์ และการบริหารเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.88 เท่ากัน) อันดับ 2 ทักษะในการวางแผนงาน (ค่าเฉลี่ย 3.86) และอันดับ 3 และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น(ค่าเฉลี่ย 3.79)

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านคุณลักษณะอื่น ๆ

ผลการศึกษาในภาพรวมตามความเห็นของประชาชน สามารถสรุปได้ว่า ผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร มีสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านคุณลักษณะอื่นๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) เมื่อพิจารณาจากสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านคุณลักษณะอื่น ๆ ทั้งหมด 9 รายการ สามารถจัดอันดับสมรรถนะหลัก (Core Competency) ในด้านคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ผู้อำนวยการเขต ใน กรุงเทพมหานคร มีใน 3 อันดับแรก ได้แก่

อันดับ 1 มีคุณธรรม จริยธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.07)

อันดับ 2 ความมีมนุษยสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 4.05)

และอันดับ 3 มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.03)

สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านคุณลักษณะอื่น ๆ

ผลการศึกษาในภาพรวมตามความคิดเห็นของประชาชน เห็นว่าสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านคุณลักษณะอื่นๆ ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้งหมด 13 รายการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) ซึ่งสามารถจัดอันดับสมรรถนะตาม

สายวิชาชีพ (Function Competency) ในด้านคุณลักษณะอื่น ๆ ที่มีใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ (ค่าเฉลี่ย 4.62) ความรับผิดชอบในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 4.18) และความตั้งใจในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 4.17) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและความคาดหวังต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร

ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชน สรุปได้ ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร

- 1) ควรมีการฝึกอบรมให้บุคลากรใหม่ทุกคนมีความรู้เฉพาะตำแหน่ง ก่อนที่จะเข้าปฏิบัติหน้าที่หรือบรรจุแต่งตั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงาน
- 2) ควรมีการจัดฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกฝ่าย โดยจัดการอบรมอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
- 3) ควรมีการอบรมเพิ่มทักษะทั้งทางด้านการงานและจิตใจควบคู่กันไป เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน
- 4) ควรสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้ารับการฝึกอบรมให้มากขึ้น และให้ตรงกับหลักสูตรและตำแหน่ง เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนาองค์กร
- 5) ควรกำหนดให้บุคลากรต้องหมั่นพัฒนา เพิ่มศักยภาพของตนเอง โดยการเข้ารับการฝึกอบรม ตลอดจนหาความรู้ด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อยู่เสมอ
- 6) ควรจัดทำคู่มือ/เอกสารการปฏิบัติงานบุคลากรทุกฝ่าย ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 7) ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้สามารถทำงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
- 8) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือรวมกลุ่มในสายงานเพื่อช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากร

2. ความคาดหวังของประชาชนต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขต กรุงเทพมหานคร

สามารถแบ่งได้เป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) กับสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ดังนี้

สมรรถนะหลัก (Core Competency)

- 1) เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ เสียสละเวลาในการปฏิบัติงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน
- 2) สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ในเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ที่ต้องแก้ไขเป็นการเร่งด่วน

สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency)

1) ควรเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองอย่างถ่องแท้ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อื่น รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กรได้อย่างดีและมีความสุข

2) ควรเป็นผู้ที่มีทักษะในการวางแผนงาน มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์สูง และสามารถใช้ความรู้ด้านการวางแผนและด้านงบประมาณมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาเขตพื้นที่ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาระดับประเทศ และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

3) ควรมีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์การนำนโยบายตั้งแต่ระดับประเทศ กรม จังหวัดท้องถิ่น มาวิเคราะห์และมาปรับกับแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาของท้องถิ่น รวมทั้งนโยบายของผู้บังคับบัญชาให้สมดุล โดยยึดผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นหลัก

4) ให้ความสนใจใฝ่รู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ตลอดทั้งเรียนรู้ข่าวสารบ้านเมือง ระเบียบพัสดุ หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานให้ถ่องแท้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษามาปรับใช้ในการทำงานได้

5) ควรเป็นผู้ที่สามารถนำเอาแนวคิดซึ่งผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับมอบหมายไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายได้ และนำเอานโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่ต้องสนใจในความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และด้านอื่น ๆ โดยสามารถวิเคราะห์ได้ถึงผลของความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพื่อเสนอความเห็นหรือแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงได้

6) สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดีในเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ที่ต้องแก้ไขเป็นการเร่งด่วน

7) ควรมีการทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบ เป็นขั้นตอน จัดระบบการทำงานได้ดีมีทักษะการถ่ายทอดความรู้เป็นอย่างดี และมีทักษะในการทำงานในสภาวะที่กดดัน

8) เป็นผู้มีความรู้/ทักษะในหลาย ๆ ด้าน กล้าคิด กล้าแสดงออก นำเสนอและถ่ายทอดให้ผู้รับสารเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างดี ตลอดจนเป็นผู้ประสานงานได้อย่างดีเยี่ยมในการที่จะทำให้การบริหารงานของสำนักงานเขตบรรลุเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ นอกจากนั้นจะต้องเป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง อดทน ใช้วิจารณ์ญาณในการดำเนินงาน ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในการบริหารงานให้สำเร็จ ล่วงด้วยประสิทธิภาพและประสิทธิผล

9) เป็นผู้ที่มีสมรรถนะด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง เช่น การสอนงานในระหว่างปฏิบัติงาน (On the job training) ส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในสาขาที่ตรงกับหน้าที่ความรับผิดชอบ

10) เป็นผู้ที่มีสมรรถนะด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น แนวทางการพัฒนาสมรรถนะโดยมอบหมายงานในลักษณะอนุกรรมการช่วยเหลือเพื่อปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการของสำนักงานเขต

5. การอภิปรายผล

การอภิปรายผล ในครั้งนี้เป็นการศึกษาสมรรถนะ ใน 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะอื่น ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น สมรรถนะหลัก (Core Competency) ในแต่ละด้าน และสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านความรู้

ผลการศึกษาในภาพรวมจากความคิดเห็นของประชาชน สรุปได้ว่า ผู้อำนวยการเขต กรุงเทพมหานคร มีสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) เมื่อพิจารณาจากสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านความรู้ ทั้งหมด 7 รายการ สามารถจัดอันดับสมรรถนะหลัก (Core Competency) ในด้านความรู้ที่ประชาชนเห็นว่า ผู้อำนวยการเขตกรุงเทพมหานคร ควรมีใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงาน (ค่าเฉลี่ย 3.77) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.69) และความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.67) ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของราตรี นันทนาการ (2556) ศึกษาเรื่อง “สมรรถนะหลักของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะหลักของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง และศึกษาสมรรถนะที่มีอยู่ในปัจจุบันของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า 1) สมรรถนะหลักของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง โดยสมรรถนะหลักด้านความรู้ที่ต้องมีมากที่สุด

2. สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านความรู้

ผลการศึกษาในภาพรวมตามความคิดเห็นของประชาชน เห็นว่าสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านความรู้ ของผู้อำนวยการเขต ในภาพรวมทั้งหมด 10 รายการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) ซึ่งสามารถจัดอันดับสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ในด้านความรู้ที่ผู้อำนวยการเขต กรุงเทพมหานคร มีใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 4.11) ความรู้เกี่ยวกับงบประมาณ (ค่าเฉลี่ย 3.87) และความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์พื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย 3.80) ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของณรงค์วิทย์ แสันทอง (2547 : 10-11) ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะตามสายวิชาชีพไว้ว่า คือ สมรรถนะตามสายงาน (Job competency) ซึ่งหมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความเชื่อและอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คนนั้นๆ สามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้นๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน

3. สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านทักษะ

ผลการศึกษาในภาพรวมตามความเห็นของประชาชน สามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านทักษะ ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) เมื่อพิจารณาจากสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านทักษะ ทั้งหมด 7 รายการ สามารถจัดอันดับสมรรถนะหลัก (Core Competency) ในด้านทักษะที่ประชาชนเห็นว่า มีใน 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับ 1 ได้แก่ ทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และ

ทักษะในการบริหารเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.68 เท่ากัน) อันดับ 2 คือ ทักษะในการให้คำปรึกษาคำแนะนำ (ค่าเฉลี่ย 3.60) และอันดับ 3. ทักษะในการใช้ภาษา (ค่าเฉลี่ย 3.58) ซึ่งผลการวิจัยอันดับที่ 1 สอดคล้องกับแนวคิดของ Zwell (2000) ได้จัดกลุ่มของสมรรถนะออกเป็น 5 กลุ่ม คือสมรรถนะด้านการใฝ่สัมฤทธิ์ในหน้าที่งาน สมรรถนะด้านสัมพันธภาพ สมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล สมรรถนะด้านการจัดการและสมรรถนะด้านความเป็นผู้นำแต่ละกลุ่มสมรรถนะ ประกอบด้วย สมรรถนะย่อยประการหนึ่ง คือ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution) จุดประสงค์ของการแก้ปัญหาความขัดแย้ง คือ การแก้ปัญหาความขัดแย้งและความไม่เห็นด้วยในทางที่ทุกกลุ่มรู้สึกพึงพอใจและ เห็นพ้องซึ่งกันและกัน และดึงเอาความคิดที่ดีที่สุดจากทุกฝ่ายมาสร้างวิธีแก้ปัญหาที่ดีและมีประสิทธิผลในการแก้ปัญหาพฤติกรรมที่สำคัญได้แก่ การแสดงความเห็นด้วยในทางที่ไม่โจมตี หรือดูหมิ่นผู้อื่น รู้เวลาที่จะประนีประนอมและเวลาที่ยืนหยัด

4. สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านทักษะ

ผลการศึกษาในภาพรวมตามความคิดเห็นของประชาชนเห็นว่า สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านทักษะของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้งหมด 14 รายการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) ซึ่งสามารถจัดอันดับสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ในด้านทักษะที่ผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร มีใน 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับ 1 ทักษะด้านความคิดเชิงวิเคราะห์ และการบริหารเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.88 เท่ากัน) อันดับ 2 ทักษะในการวางแผนงาน (ค่าเฉลี่ย 3.86) และอันดับ 3. และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.79) สอดคล้องกับการศึกษาของ Zwell (2000) ได้จัดกลุ่มของสมรรถนะด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Attribute Competencies) สมรรถนะเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคล สามารถสะท้อนออกมาในรูปของคุณลักษณะส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ความรู้สึกรู้สึก และส่งผลต่อการทำงาน การรับรู้เอกลักษณ์ของตนเอง ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เกี่ยวข้องกับการใช้ตรรกศาสตร์เหตุผลอย่างมีระบบ เพื่อการทำความเข้าใจ วิเคราะห์และแก้ไขปัญหา สามารถระบุและประเมินสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหา พัฒนาและบริหารแผนเพื่อค้นหาปัญหาที่แท้จริง พฤติกรรมที่สำคัญ ได้แก่ วิเคราะห์แนวคิด ข้อถกเถียงปัญหา ออกเป็นแต่ละ ส่วนองค์ประกอบ วิเคราะห์ต้นทุน ผลประโยชน์ความเสี่ยงและโอกาสในการประสบความสำเร็จในการตัดสินใจ และสมรรถนะด้านการจัดการ (Managerial Competencies) เป็นสมรรถนะที่จะเป็นตัวตัดสินว่าใครจะสามารถเป็นผู้จัดการที่ดีเยี่ยมได้ ความสามารถนี้ประกอบด้วยหน้าที่การทำงานหลักที่สำคัญคือ การจัดการโครงการ การนิเทศพนักงาน และการพัฒนาพนักงาน สมรรถนะนี้ เช่น การสร้างทีมงานการทำงาน (Building Teamwork) เป็นการสร้างหน่วยงานที่มีการร่วมมือกันจัดพนักงานเข้าด้วยกันและช่วยพวกให้มีการเชื่อมโยงภายในหน่วยงานที่มีประสิทธิผล และช่วยให้จัดการกับปัญหาที่มีสาเหตุจากความไม่ลงรอยกันและการแตกแยกเข้าใจในพลวัตของกลุ่ม และใช้ความเข้าใจนั้นเพื่อช่วยเหลือการทำงานของกลุ่ม และพัฒนาผู้นำทีมที่เข้มแข็ง พฤติกรรมที่สำคัญคือ การสร้างทิศทางของโครงการและมอบหมายทิศทางนั้นให้กับสมาชิกในทีม ช่วยขจัดสิ่งขวางกั้นขององค์การและระบุทรัพยากรที่นำมาช่วยเหลือทีม

5.สมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านคุณลักษณะอื่น ๆ

ผลการศึกษาในภาพรวมตามความเห็นของประชาชน สามารถสรุปได้ว่า ผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร มีสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านคุณลักษณะอื่นๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) เมื่อพิจารณาจากสมรรถนะหลัก (Core Competency) ด้านคุณลักษณะอื่น ๆ ทั้งหมด 9 รายการ สามารถจัดอันดับสมรรถนะหลัก (Core Competency) ในด้านคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ผู้อำนวยการเขต ใน กรุงเทพมหานคร มีใน 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับ 1 มีคุณธรรม จริยธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.07) สอดคล้องกับการศึกษาของพรรณทิพา นครจันทร์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องสมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอ่างทองในภาพรวมอยู่ในระดับที่มีสมรรถนะการบริหารจัดการมาก โดยมีสมรรถนะการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) สมรรถนะการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามสถานภาพกลุ่มตัวอย่างพบว่าไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารจัดการสถานศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาให้ผู้บริหารมีการบริหารงานอย่างมีคุณธรรมหรือมีธรรมภิบาล การเสริมสร้างทักษะในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาผู้บริหารให้สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการตามลำดับ

ความคิดเห็นอันดับ 2 ได้แก่ ความมีมนุษยสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 4.05) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของBoyatzis (1999) ศึกษาเรื่องสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์จากงานวิจัยของ Goleman (1998) Boyatzis (1982) Spencer และ Spencer (1993) Rosier (1994 -1997) Jacobs (1997) และจัดกลุ่มสมรรถนะออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) ความตระหนักในตนเอง (Self - Awareness) ประกอบด้วยความตระหนักในอารมณ์ การประเมินตนเองอย่างถูกต้อง และความมั่นใจในตนเอง 2) การมีกฎในตนเอง (Self - Regulation) ประกอบด้วย การควบคุมตนเอง (Self - Control) ความเชื่อถือไว้วางใจได้ การปรับตัว ความระมัดระวัง และนวัตกรรม 3) แรงจูงใจ (Motivation) ประกอบด้วยการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความมุ่งมั่น ความคิดริเริ่ม และการมองโลกในแง่ดี 4) การเอาใจใส่ต่อผู้อื่น (Empathy) ประกอบด้วย ความเข้าใจในผู้อื่น การพัฒนาผู้อื่น การมีจิตมุ่งบริการ (Service Orientation) อำนาจการจัดการกับความแตกต่าง และความรู้เกี่ยวกับการเมือง 5) ทักษะด้านสังคม (Social Skills) ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสาร การจัดการกับความขัดแย้ง ภาวะผู้นำ ความฉับไวในการเปลี่ยนแปลง การยึดมั่นในข้อตกลง การประสานสัมพันธ์และความร่วมมือ และความสามารถของทีมงาน

และความคิดเห็นอันดับ 3 ได้แก่ มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.03) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Spencer และ Spencer (1993) ได้เสนอถึงองค์ประกอบของสมรรถนะที่ควบคุมประสิทธิผลในการทำงานของบุคคลเมื่อต้องจัดการกับความกดดันทางสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นทันทีทันใด และแต่ละสมรรถนะจะเกื้อหนุนประสิทธิผลของสมรรถนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) เป็นความสามารถและความ

ปรารถนาของบุคคลในการปรับพฤติกรรมของตนเองกับเป้าหมายขององค์กรและแสดงในวิธีทางที่สนับสนุนเป้าหมายและสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร พฤติกรรมที่เป็นความผูกพันต่อองค์กรที่สังเกตเห็นได้แก่ ความปรารถนาที่จะ ช่วยเพื่อนร่วมงาน ทำงานให้สำเร็จ ปรับกิจกรรม ของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร เข้าใจในความต้องการในความร่วมมือ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร เลือกที่จะทำงานสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร มากกว่าที่จะปฏิบัติตามความสนใจหรือตามความเชี่ยวชาญของตนเอง

6. สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านคุณลักษณะอื่น ๆ

ผลการศึกษาในภาพรวมตามความคิดเห็นของประชาชน เห็นว่าสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ด้านคุณลักษณะอื่นๆ ของผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้งหมด 13 รายการ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.17) ซึ่งสามารถจัดอันดับสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ในด้านคุณลักษณะอื่น ๆ ที่มีใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ (ค่าเฉลี่ย 4.62) ความรับผิดชอบในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 4.18) และความตั้งใจในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 4.17) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ไพรัตน์ ชัยนุรักษ์ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหาร สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานครด้านคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องการศึกษาของพนิดา อินทสุวรรค์ (2557: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลต่อสมรรถนะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีสมรรถนะอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านการสื่อสารและการจูงใจ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านการพัฒนาตนเอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาและความคาดหวังต่อสมรรถนะที่ประสงค์ของผู้ผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร

ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชน สรุปได้ ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้ผู้อำนวยการเขต ในกรุงเทพมหานคร ดังแนวทางต่อไปนี้

1) ควรมีการจัดฝึกอบรมให้บุคลากรใหม่ทุกคนมีความรู้เฉพาะตำแหน่ง ก่อนที่จะเข้าปฏิบัติหน้าที่หรือบรรจุแต่งตั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงาน

2) ควรมีการจัดฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกฝ่าย โดยจัดการอบรมอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เข้ากับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

- 3) ควรมีการจัดอบรมเพิ่มทักษะทั้งทางด้านการงานและจิตใจควบคู่กันไป เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน
- 4) ควรสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้ารับการฝึกอบรมให้มากขึ้น และให้ตรงกับหลักสูตรและตำแหน่ง เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนาองค์กร
- 5) ควรกำหนดให้บุคลากรต้องหมั่นพัฒนา เพิ่มศักยภาพของตนเอง โดยการเข้ารับการฝึกอบรม ตลอดจนหาความรู้ด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อยู่เสมอ
- 6) ควรจัดทำคู่มือ/เอกสารการปฏิบัติงานบุคลากรทุกฝ่าย ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 7) ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้สามารถทำงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น
- 8) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือรวมกลุ่มในสายงานเพื่อช่วยเหลือแก้ไข และพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากร

3 ความคาดหวังของประชาชนต่อสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการเขตกรุงเทพมหานคร

สามารถแบ่งได้เป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) กับสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ดังนี้

3.1 สมรรถนะหลัก (Core Competency)

- 1) เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ เสียสละเวลาในการปฏิบัติงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน
- 2) สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ในเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ที่ต้องแก้ไขเป็นการเร่งด่วน

3.2 สมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency)

- 1) ควรเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองอย่างถ่องแท้ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อื่น รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กรได้อย่างดีและมีความสุข
- 2) ควรเป็นผู้ที่มีทักษะในการวางแผนงาน มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์สูง และสามารถใช้ความรู้ด้านการวางแผนและด้านงบประมาณมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาเขตพื้นที่ ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาระดับประเทศ และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น
- 3) ควรมีความรู้ความสามารถในการทำนโยบายตั้งแต่ระดับประเทศ กรม จังหวัดท้องถิ่น มาวิเคราะห์และมาปรับกับแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งนโยบายของผู้บังคับบัญชาให้สมดุล โดยยึดผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นหลัก
- 4) ให้มีความสนใจใฝ่รู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ตลอดจนทั้งเรียนรู้ข่าวสารบ้านเมือง ระเบียบพัสดุ หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานให้ถ่องแท้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาตนเอง สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษามาปรับใช้ในการทำงานได้

5) ควรเป็นผู้ที่สามารถนำเอาแนวคิดซึ่งผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับมอบหมายไปสู่การกำหนดเป็นนโยบายได้ และนำเอานโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่ต้องสนใจในความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และด้านอื่น ๆ โดยสามารถวิเคราะห์ได้ถึงผลของความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพื่อเสนอความเห็นหรือแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงได้

6) สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดีในเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ที่ต้องแก้ไขเป็นการเร่งด่วน

7) มีการทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบ เป็นขั้นตอน จัดระบบการทำงานได้ดีมีทักษะการถ่ายทอดความรู้เป็นอย่างดี และมีทักษะในการทำงานในสภาวะที่กดดัน

8) เป็นผู้มีความรู้/ทักษะในหลาย ๆ ด้าน กล้าคิด กล้าแสดงออก นำเสนอและถ่ายทอดให้ผู้รับสารเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างดี ตลอดจนประสานงานได้อย่างดีในการที่จะทำให้การบริหารงานของสำนักงานเขต บรรลุเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ นอกจากนั้น จะต้องเป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง อดทน ใช้วิจารณ์ญาณในการดำเนินงาน ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในการบริหารงานให้สำเร็จ ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

9) เป็นผู้มีความรู้ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง เช่น การสอนงานในระหว่างปฏิบัติงาน (On the job training) ส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นในสาขาที่ตรงกับหน้าที่ความรับผิดชอบ

10) เป็นผู้มีความรู้ด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น แนวทางการพัฒนาสมรรถนะโดยมอบหมายงานในลักษณะอนุกรรมการช่วยเหลือเพื่อปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการของสำนักงานเขต

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) ผู้อำนวยการเขต ควรเข้ารับการพัฒนาฝึกอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องตามตำแหน่งหน้าที่ และความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในด้านอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

2) ผู้อำนวยการเขต ควรนำสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอื่น ๆ ทั้งสมรรถนะ(Core Competency) และสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ไปใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานผู้ใต้บังคับบัญชา ให้มีพฤติกรรมในการทำงานที่พึงประสงค์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะหลัก (Core Competency) กับสมรรถนะตามสายวิชาชีพ(Function Competency) ของผู้อำนวยการเขต

2) ควรศึกษาสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ในการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขต เพื่อค้นหาสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะตามสายวิชาชีพ (Function Competency) ที่ควรมี และนำมากำหนดเป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practices) ในการปฏิบัติงาน

References

- Anuwat Krasang. (2559). Comparative Management of Sangha Affairs: Learning from the Study of the Sangha Administration of PDR. Laos. *MCU Journal of Social Sciences*, 5(2) (Special Issue), 405-424.
- Boyatzis, R.E. (1999) . *Clustering Competence in Emotional Intelligence : Insights from the Emotional Competence inventory (ECI)*. Retrieved December 10, 2005, From www.ei.haygroup.com/resources/Library_articles
- Narongvit Santong. (2547). *Getting to know COMPETENCY*. Bangkok: H.R. Center.
- Panid Insuwan. (2557). *Competency of Chief Executive of Klongkarm Sub-District Administrative Organization, Yangtalad District, Kalasin Province* (Master of Public Administration Independence Study) Graduate School: Rajabhat Maharakam University.
- Pantipa Nakornchan. (2557). *Administrative Competency of Administrators of Basic Education Schools in Angtong Province* (Master of Education Independence Study) Patoomtani University.
- Parat Chainurak. (2555). *Administrative Competency of Administrators of Office of Bangkok Environment* (Master of Arts Thesis). Faculty of Political Science: Ramkhamhaeng University
- Ratree Nantanakarn. (2557). *The Principal Competency of Permanent Secretary of Sub-District Administrative Organizations in Lampang Province* (Master of Political Science Independent Study). Graduate School: Chiangmai University
- Spencer, LM. and Spencer, SM. (1993) . *Competence at Work : Models for Superior Performance*. Wiley,New York.
- Sukanya Rasmeechote. (2548). *Guideline for Human Competency Development by Competency-Based Learning* Research and Information Section. National Productivity Institute.
- Zwell, M. (2000). *Creating a Culture of Competence*. NewYork : John Wiley and Sons, Inc.

พฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี
NURSING PROFESSIONAL CHARACTERISTIC ASSERTIVENESS AND THE ACADEMIC ACHIEVEMENT OF THE FOURTH YEAR STUDENT NURSE AT BOROMARAJONANI COLLEGE OF NURSING, UDONTHANI

เนตรนภา กาบมณี* วัจนาศุคนธวัฒน์** สุชาติ คำทางชล*** สกาวเดือน มงคลสุคนธรัก****
Natenapa Kabmanee, Watjana Sukornawat, Suchart Katangchol
Sakawduen Mongkolsukontarak

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี และ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลและปัจจัยส่วนบุคคลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี ในปีการศึกษา 2558 สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1) พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ 3.65, SD 0.72) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยเรียงตามลำดับดังนี้ (1) ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X}$ 3.77, SD 0.62) (2) ด้านการใช้สิทธิ ($\bar{X}$ 3.74, SD 0.72) (3) ด้านการควบคุมตนเอง ($\bar{X}$ 3.63, SD 0.64) (4) ด้านความเป็นอิสระ ($\bar{X}$ 3.58, SD 0.78) และ (5) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X}$ 3.55, SD 0.82)

* Nurse instructor Borommarajonani College of Nursing, Udonthani

** Nurse instructor Borommarajonani, Udonthani

*** Special Lecture Bansomdejchaopraya Rajabhat University

**** Special Lecture Bansomdejchaopraya Rajabhat University

2) นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานีที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน คือคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป และต่ำกว่า 3.00 มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลทั้งรายด้านและโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : พฤติกรรมกล้าแสดงออก, คุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล, นักศึกษาพยาบาล

ABSTRACT

The purpose of this study aims to study professionally assertive behavior of the fourth year student and comparison assertive behavior between nursing students with GPA above 3.00 and GPA under 3.00 at boromarajoni college of nursing, Udonthani. All 229 participants were selected. Research tool was adapted from relevant questionnaires of the other researchers. The content validity was examined by experts. The reliability was tested, using Cronbach's alpha coefficient as 0.86. Data were then analysed using descriptive statistics and t-test The result of this study found that

1) The overall assertiveness result was evaluated as high level ($\bar{X}$ 3.65, SD 0.72). The results were identified in 5 component was evaluated as high level too ;including (1) Mode of communication ($\bar{X}$ 3.65 ,SD 0.72) (2) Mode of the use of right ($\bar{X}$ 3.74 ,SD 0.72) (3) Mode of self-control($\bar{X}$ 3.63 ,SD 0.64) (4) mode of independent ($\bar{X}$ 3.58 ,SD 0.78) and (5) Mode of responsibility ($\bar{X}$ 3.55 ,SD 0.82)

2) The comparison assertive behavior between the academic achievement nursing students with GPA above 3.00 and GPA under 3.00 was indicated that there was no significant ($P>0.05$)

Keywords : Assertiveness, Nursing professional characteristic, Student nurse

1. บทนำ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี เป็นวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เป็นสถานการศึกษาทางการพยาบาลในระดับอุดมศึกษา มีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตทางการพยาบาล ซึ่งเป็นบุคลากรทางสาธารณสุขที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการตอบสนองความต้องการของสังคม ด้านการบริการทางสุขภาพ ในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน ทั้งในภาวะสุขภาพดีหรือเจ็บป่วย บทบาทของพยาบาลนั้นครอบคลุมในด้านการดูแลช่วยเหลือ การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์ทำการรักษาโรค จากบทบาทในด้านต่างๆ ตามที่กล่าวข้างต้น วิชาชีพพยาบาล จึงต้องใช้ความรู้ทั้งในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริการด้านสุขภาพมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมปัญหาทั้งทางด้าน

กาย จิต สังคมของผู้รับบริการ ดังนั้น การจัดการศึกษาทางการแพทย์จึง ต้องพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ โดยมีคุณลักษณะที่เป็นรากฐานสำคัญของวิชาชีพ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ และทักษะเชิงวิชาชีพ ตลอดจนมีสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมาย 2) สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลและผดุงครรภ์ 3) สมรรถนะด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ 4) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ การจัดการและการพัฒนาคุณภาพ 5) สมรรถนะด้านวิชาการและการวิจัย 6) สมรรถนะด้านการสื่อสารและสัมพันธภาพ 7) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ และ 8) สมรรถนะด้านสังคม

การพยาบาลมีความเป็นวิชาชีพอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการจัดการศึกษาในระดับสูง มีองค์ความรู้ของตนเอง มีองค์กรวิชาชีพที่เป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งสามารถควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพได้ด้วยตนเอง และเป็นบริการที่สังคมต้องการ แต่มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ผู้ปฏิบัติวิชาชีพพยาบาลจะปฏิบัติอย่างไร จึงจะแสดงถึงความเป็นวิชาชีพให้ผู้รับบริการได้รับรู้อย่างแท้จริง และผู้รับบริการมีความพึงพอใจในคุณภาพของการบริการ แนวทางปฏิบัติประการสำคัญที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ของวิชาชีพและการยอมรับจากสังคม คือ เทคนิคการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม (Assertive Technique) เป็นการแสดงพฤติกรรมที่แสดงสิทธิของตนเอง อย่างความถูกต้องเหมาะสม มีเหตุมีผลในการปฏิบัติ โดยไม่แสดงความก้าวร้าว แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ใช้ลักษณะของการสมยอม จะเห็นว่าพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีความสำคัญต่อการแสดงถึงเอกลักษณ์ของวิชาชีพพยาบาลและมีความสอดคล้องกับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพทั้งในด้านภาวะผู้นำ การจัดการ การพัฒนาคุณภาพ ด้านการสื่อสารและสัมพันธภาพ รวมถึงด้านสังคม เนื่องจากบุคคลที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออก จะใช้วิธีการติดต่อสื่อสารที่มีจุดประสงค์ที่แน่นอนซึ่งจะสามารถรักษาไว้ซึ่งความเคารพในตนเอง เป็นผลให้มีความสุขและความพึงพอใจในความต้องการของตนเอง พร้อมทั้งสามารถป้องกันรักษาสีทึบของตนเอง และยังทำให้บุคคลมีความมั่นใจในตนเอง รวมถึงสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น พฤติกรรมกล้าแสดงออกจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคลากรทางสุขภาพ โดยเฉพาะพยาบาลซึ่งเป็นวิชาชีพที่มีการติดต่อสื่อสารและเกี่ยวข้องกับผู้รับบริการทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน ทั้งในภาวะสุขภาพดีหรือเจ็บป่วย ถ้าหากพยาบาลมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก จะทำให้พยาบาลมีความมั่นใจในตนเอง เพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเอง ช่วยลดความวิตกกังวลและความเครียด สามารถพัฒนาการติดต่อสื่อสารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพิ่มพลังอำนาจในตนเองและในงาน สามารถพิทักษ์สิทธิของตนและผู้รับบริการ นอกจากนี้พฤติกรรมกล้าแสดงออกยังช่วยให้เกิดการพัฒนางาน พัฒนาคุณภาพการดูแลผู้ป่วย เพิ่มความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ ผู้ร่วมงาน ผู้บริหารและตนเอง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออก ประกอบด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวบุคคล เช่น จิตใจอารมณ์ที่มั่นคง สุขภาพจิตที่ดี ผลสำเร็จในการทำงาน การยกย่องชมเชยและเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น เป็นต้น

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพ เช่น ผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งของสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ซึ่งผ่านกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ครบถ้วนตามที่สถาบันการศึกษาได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมกล้าแสดงออกตาม คุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลได้อย่างเหมาะสม บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตทางการ พยาบาล

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษา พยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลและปัจจัย ส่วนบุคคลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ ๔ วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี อุตรธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมกล้าแสดงออกตาม คุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี และเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลและปัจจัยส่วน บุคคลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราช ชนนี อุตรธานี กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 229 คน สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และแนบ เอกสารชี้แจงการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างไปพร้อมกับแบบสอบถาม การให้ข้อมูลจะเป็นไปตาม ความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้ t-test

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวน เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล ผู้วิจัย ศึกษาข้อมูลจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และ สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลขึ้นตาม แนวคิดของคล้าก ประกอบด้วย ข้อคำถามพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพ พยาบาล จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความเป็นอิสระ จำนวน 15 ข้อ (2) ด้านการควบคุม

ตนเอง จำนวน 9 ข้อ (3) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จำนวน 10 ข้อ (4) ด้านการใช้สิทธิ จำนวน 15 ข้อ (5) ด้านการติดต่อสื่อสาร จำนวน 12 ข้อ รวมทั้งสิ้น 61 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้คือ

กระทำเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอทุกครั้ง เท่ากับ 5 คะแนน

กระทำเป็นส่วนมาก เท่ากับ 4 คะแนน

กระทำเป็นบางครั้งโดยมีจำนวนครั้งในการกระทำและไม่กระทำใกล้เคียงกันเท่ากับ 3 คะแนน

กระทำเป็นส่วนน้อย เท่ากับ 2 คะแนน

กระทำนานๆครั้งหรือแทบไม่กระทำเลย เท่ากับ 1 คะแนน

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และปรับปรุงภาษาและเนื้อความให้ถูกต้องเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ จำนวน 30 คน และคำนวณหาค่าความเที่ยงจากสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเที่ยง ๆ 0.86

ทั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 229 คน รวบรวมแบบสอบถามได้จำนวน 209 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.26

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเพศชาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 9.57 เพศหญิง จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 90.43 และมีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 36.37 คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.00 จำนวน 133 คนคิดเป็นร้อยละ 63.63

ตอนที่ 2 พฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลและปัจจัยส่วนบุคคล ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะ
วิชาชีพพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 โดยรวมและรายด้าน

พฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะ วิชาชีพพยาบาล	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(SD)	ระดับพฤติกรรม กล้าแสดงออก
โดยรวม	3.65	0.72	ระดับสูง
รายด้าน			
1. ด้านความเป็นอิสระ	3.58	0.78	ระดับสูง
2. ด้านการควบคุมตนเอง	3.63	0.64	ระดับสูง
3. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่	3.55	0.82	ระดับสูง
4. ด้านการใช้สิทธิ	3.74	0.72	ระดับสูง
5. ด้านการติดต่อสื่อสาร	3.77	0.62	ระดับสูง

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล ของ
นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี โดยรวมอยู่ในระดับสูง
($\bar{X}$ 3.65, SD 0.72)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล
ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานีทุกด้านอยู่ใน
ระดับสูง โดยเรียงตามลำดับดังนี้คือ (1) ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X}$ 3.77, SD 0.62) (2) ด้านการใช้
สิทธิ ($\bar{X}$ 3.74, SD 0.72) (3) ด้านการควบคุมตนเอง ($\bar{X}$ 3.63, SD 0.64) (4) ด้านความเป็นอิสระ
($\bar{X}$ 3.58, SD 0.78) และ (5) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X}$ 3.55, SD 0.82)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน

พฤติกรรมกล้าแสดงออกตาม คุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล	คะแนนเฉลี่ยสะสม ตั้งแต่ 3.00		คะแนนเฉลี่ยสะสม ต่ำกว่า 3.00		t-test	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
	โดยรวม	3.69	0.72	3.64		
รายด้าน						
1. ด้านความเป็นอิสระ	3.61	0.72	3.57	0.68	-1.52	0.30
2. ด้านการควบคุมตนเอง	3.71	0.61	3.59	0.74	-1.30	0.09
3. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่	3.61	0.68	3.52	0.62	0.94	0.17
4. ด้านการใช้สิทธิ	3.78	0.71	3.75	0.64	0.34	0.36
5. ด้านการติดต่อสื่อสาร	3.69	0.64	3.76	0.52	0.37	0.12

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 และต่ำกว่า 3.00 มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลทั้งรายด้านและโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่า

1. พฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ 3.69, SD 0.72) ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานีที่ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การนำเสนอผลการศึกษา ตลอดจนนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ได้ฝึกการเป็นหัวหน้าทีมพยาบาล ฝึกประสบการณ์ก่อนสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายในวิทยาลัยมีการส่งเสริมภาวะผู้นำในรูปแบบขององค์กรนักและสโมสรนักศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทั้งในด้านการเรียนการ

สอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังกล่าวจึงเอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออก เพราะการที่บุคคลจะสามารถแสดงพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมได้นั้น ประการหนึ่งจะต้องมีความมั่นใจในตนเองว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะด้านการปฏิบัติการพยาบาลที่ดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Deltsidou (2009) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาในแต่ละระดับชั้นปี พบว่า ระดับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นปีที่สูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นมาจากระบวนการเรียนการสอนและการพัฒนาที่นักศึกษาได้รับเพิ่มขึ้นในแต่ละชั้นปี และควรมีรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่ชัดเจนเหมาะสมกับนักศึกษาในแต่ละชั้นปี และมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมกล้าแสดงออกเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยด้านที่มีระดับคะแนนสูงสุดคือด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ 3.77, SD 0.62) อาจเนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพเชิงบริการ พยาบาลต้องสื่อสารควบคู่กับกระบวนการพยาบาล ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการ ผู้ร่วมงาน ซึ่งการสื่อสารเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพยาบาล และไม่มีการปฏิบัติใดของพยาบาลที่ไม่ใช้การสื่อสาร อีกทั้งวิชาชีพพยาบาลมีการทำงานเป็นทีมที่ประกอบด้วยบุคคลหลายระดับ การสื่อสารที่ดีจะก่อให้เกิดคุณภาพของการบริการ นักศึกษาพยาบาลมีประสบการณ์ในการใช้ทักษะการสื่อสารกับผู้รับบริการ และบุคลากรที่มสุขภาพ จึงเป็นทักษะที่นักศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในรูปแบบการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดจนผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร จึงส่งผลให้ด้านการสื่อสารมีคะแนนอยู่ในระดับสูง ด้านที่มีคะแนนระดับสูงรองลงมา คือด้านการใช้สิทธิ ($\bar{X}$ 3.74 , SD 0.72) 3) ด้านการควบคุมตนเอง ($\bar{X}$ 3.63 , SD 0.64) 4) ด้านความเป็นอิสระ ($\bar{X}$ 3.58 , SD 0.78) และ 5) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X}$ 3.55 , SD 0.82) ซึ่งทุกด้านควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ซึ่งมีระดับคะแนนต่ำสุด เนื่องจากภาวะความรับผิดชอบของพยาบาลเป็นภาระที่หนักและยิ่งใหญ่ ที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ ต้องทำให้ผู้ป่วยที่อยู่ในความรับผิดชอบปลอดภัย และได้รับการดูแลที่ดีที่สุดผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบ โดยไม่หาทางหลีกเลี่ยงปัญหานั้นๆ และคิดวิเคราะห์หาวิธีการแก้ไขปัญหา รวมถึงการตระหนักในสิทธิของตนเองและผู้อื่น โดยการพูดและกระทำที่ตรงกับเป้าหมายอย่างชัดเจนและเห็นความสำคัญของความสามารถของการเรียนรู้ทั้งของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ตามสถานการณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญของพยาบาลวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษารั้งนี้พบว่า ระดับพฤติกรรมกล้าแสดงออกทั้งโดยรวมและรายด้านของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ยังไม่อยู่ในระดับที่สูงมาก อาจเนื่องจากการที่จำนวนนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดในลักษณะที่เป็นกลุ่มใหญ่เกินไป โอกาสที่นักศึกษาทุกคนจะได้ฝึกทักษะต่างๆ ครบถ้วนทุกคนกันจึงเป็นเรื่องยาก ดังนั้นการจัดกลุ่มนักศึกษาให้เล็กลงในการจัดการเรียนการสอน และการเพิ่มการฝึกฝนทักษะต่างๆ ให้ครอบคลุมนักศึกษาทุกคน เช่นทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ตลอดจนการพัฒนารูปแบบวิธีการเรียนการสอนที่เปิดโอกาส

ให้นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมและมีโอกาสเป็นผู้นำและผู้ตามในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม จึงเป็นแนวทางที่ผู้สอนควรตระหนักเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษามีพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นในระดับที่สูงมากขึ้นโอกาสเป็นผู้นำและผู้ตามในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม จึงเป็นแนวทางที่ผู้สอนควรตระหนักเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษามีพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นในระดับที่สูงมากขึ้นจากผลการศึกษาของ El and Ibrahim (2011) พบว่า นักศึกษาพยาบาลร้อยละ 60.4 มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดรูปแบบในการส่งเสริมพฤติกรรมกล้าแสดงออกให้นักศึกษาอย่างชัดเจน เช่น การจัดกิจกรรมเสริม และสิ่งสำคัญคือ อาจารย์พยาบาลต้องเสริมสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษามีเป้าหมาย รู้จักสิทธิ์ของตนเอง รวมถึงต้องมีการเสริมสร้างพลังอำนาจและส่งเสริมเอกลักษณ์ให้เกิดขึ้นกับนักศึกษา

2. พฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป และต่ำกว่า 3.00 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมกล้าแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงสิทธิ ความคิดเห็น ความเชื่อ ความรู้สึก หรือความต้องการของตนเอง ให้ผู้อื่นรับรู้ และกล้าที่จะปฏิเสธ ด้วยวิธีการที่ตรงไปตรงมา และ เหมาะสม โดยไม่รบกวนสิทธิของผู้อื่น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออก ประกอบด้วยหลายปัจจัยทั้งปัจจัยภายใน เช่น จิตใจอารมณ์ที่มั่นคง สุขภาพจิตดี และปัจจัยภายนอก เช่น การได้รับคำชม ได้รับการยกย่อง ความไว้วางใจ และเป็นที่ยอมรับของ บุคคลอื่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงไม่สามารถระบุความแตกต่างของพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาพยาบาลได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Ünal.S (2012) พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษาพยาบาล ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนักศึกษาพยาบาลจะส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงที่เหมาะสม ส่งผลต่อความสามารถในการสื่อสาร รู้สึกมั่นคง ปลอดภัยเมื่อเข้าสังคม รวมถึงใช้ความรู้และในเชิงวิชาชีพได้ อย่างดี ดังนั้น การส่งเสริมพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษา ควรพัฒนารูปแบบที่ชัดเจนและเน้นที่การส่งเสริมและพัฒนาอัตมโนทัศน์และศักยภาพภายในของนักศึกษา เช่น ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การตระหนักรู้ การเสริมสร้างพลังอำนาจ วิธีการส่งเสริมพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีหลากหลายเทคนิควิธีการ ทั้งการส่งเสริมด้านพฤติกรรม และการส่งเสริมด้านความคิด เช่น การสาธิตและสาธิตย้อนกลับ การสะท้อนคิด บทบาทสมมุติ การอภิปราย เป็นต้น สามารถดำเนินการทั้งรูปแบบกลุ่ม และแบบเดี่ยว แต่แบบกลุ่มจะมีข้อดีกว่าในการที่สมาชิกแต่ละคนจะเข้าร่วมเรียนรู้และสะท้อนคิดภายในกลุ่ม อาจารย์ผู้สอนมีสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เกิดการตระหนักรู้ การพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยผู้สอนมีบทบาทให้การเตรียมการเรียนรู้ การสะท้อนคิดและการแนะนำผู้เรียน อีกทั้งสถาบันการศึกษาควรมีระบบสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณและบุคลากรอย่างเพียงพอ และทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพขยายผลไปสู่การพัฒนาคุณภาพของการบริการต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัย พบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับสูง แต่ทั้งโดยรวมและรายด้านยังไม่ถึงระดับที่ สูงมาก ดังนั้นผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากร ควรนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนารูปแบบและวิธีการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักศึกษา โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่จะส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม นอกเหนือจากปัจจัยส่วนบุคคลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น การส่งเสริมความรู้สึกรักมีคุณค่าในตนเอง การตระหนักรู้ การเสริมสร้างพลังอำนาจ เป็นต้น ทั้งนี้อาจอยู่ในรูปแบบของวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายในรายวิชาที่หลักสูตรกำหนด และในรูปแบบอื่นๆ เช่น การฝึกอบรม การจัดทำหลักสูตรเสริม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษา เช่น กฎระเบียบของวิทยาลัย วิธีการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละชั้นปี เพื่อคุณประโยชน์ของการพัฒนา รวมถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล
3. ควรมีการติดตามพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล เมื่อสำเร็จการศึกษาไปปฏิบัติงานในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ ในช่วง 1 ปีแรก ของการทำงานเพื่อติดตามถึงแนวโน้มของพฤติกรรมและปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม
4. ควรมีการศึกษาข้อมูลในเชิงคุณภาพ และรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักศึกษา เช่น อาจารย์ อาจารย์นิเทศ อาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึก หรือผู้รับบริการ เพื่อให้เพื่อข้อมูลในเชิงลึกที่ครอบคลุมในการวิเคราะห์พฤติกรรมและพัฒนาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมกล้าแสดงออกตามคุณลักษณะวิชาชีพพยาบาล

References

- Cabe, M and Timmis, F. (January-March 2003) .Teaching assertiveness to undergraduate nursing students. *Nursing Education Practice*, 3(1), 30-42.
- Clark C. C. (1978). *Assertive skill for nurses*. Massachusetts: contemporary publishing.
- Creasia, J.L. and Parker, B.J. (2007). *Concept Foundations: The Bridge to Professional Nursing Practice*. 4th ed St. Louis: Mosby.
- Deltsidou A. (MAY 2009). Undergraduate nursing students' level of assertiveness in Greece: A questionnaire survey. *Nurse Education in Practice*, 9(5), 322-330.

- El, S. A. and Ibrahim, A. (Oct-Dec 2011) .Factor affecting assertiveness among student nurses, *Nurse Education Today*, 31(4), 356-360.
- Ellis and Hartley. (2005). *Managing and coordinating nursing care in: 4th ed.* Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins Co.
- Ünal, S. (October-December 2012) .Evaluating the effect of self-awareness and communication techniques on nurses' assertiveness and self-esteem. *Contemporary nurse*, 43 (1), 90-98.
- Zavertnik et al. (April-June 2010). Innovative approach to teaching skills to nursing student communication. *Journal of Nursing Education*, 49(2), 65-71.

**การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบิน
ด้วยหลักพุทธธรรมของสถาบันการบินพลเรือน
THE ENHANCEMENT OF THE AVIATION PERSONNEL
MANAGEMENT EFFICIENCY OF CIVIL AVIATION TRAINING CENTER
WITH BUDDHADHAMMA**

ไกรวิน ไชยวรรณ* ยุทธนา ปราณีต** บุษกร วัฒนบุตร***
Kraiwin chaiwan, Yuttana Praneet, Busakorn Watthanabut

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือน 2) เพื่อศึกษาการบูรณาการทฤษฎีการบริหารและหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมสำหรับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือน และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือน

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารองค์กรที่เกี่ยวข้องกับด้านการบินต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และพระภิกษุที่เชี่ยวชาญทางด้านพุทธศาสนา จำนวน 26 รูป/คน ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้างโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 181 คน จาก ผู้บริหาร ครู/อาจารย์ บุคลากร เจ้าหน้าที่ของสถาบันการบินพลเรือน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปและปัญหาของการบริหารบุคลากรด้านการบิน ทั้งภาควิชาการและภาคอากาศ จัดการเรียนการสอนหลักสูตรฝึกอบรมหลักสูตร ยังไม่สอดคล้องเวลาและความต้องการของตลาดแรงงาน การปฏิบัติงานขาดความยืดหยุ่น สถาบันการบินพลเรือน ดำเนินการมาเป็นระยะเวลานานเป็นองค์กรขนาดเล็ก สังกัดกระทรวงคมนาคม ที่มีเป้าหมายงานทางด้านการบินขนส่งทางอากาศเท่านั้น **1) ด้านการวางแผน** การบริหารบุคลากรด้านการบินขาดการวางแผนในระยะยาว

* Doctor of Philosophy Program in Public administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

เนื่องจากบุคลากรต้องเป็นผู้มีประสบการณ์และทักษะทางวิชาชีพ ต้องว่าจ้างบุคคลจากภายนอกที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามข้อกำหนดมีคุณวุฒิ ทักษะทางวิชาชีพมาดำเนินการฝึกสอน **2) ด้านการสรรหา** บุคลากรแต่ละระดับมีเกณฑ์การคัดเลือกต่างกัน

ระบบการสรรหาบุคคลยึดแนวทางตามวัตถุประสงค์ความต้องการ สถาบันการบินพลเรือน มีข้อจำกัด มีผู้มาสมัครน้อย โดยเฉพาะตำแหน่งครูอาจารย์ เนื่องจากขาดแรงจูงใจในหลายทางจึงได้บุคลากรที่ตรงคุณสมบัติ แต่ขาดประสบการณ์หรือไม่ได้คนเก่งมาทำงาน **3) ด้านการพัฒนา** การฝึกอบรมบุคลากรด้านการบินต้องอิงกับงบประมาณ โครงสร้างอัตรากำลัง คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง ต้องตรงกับข้อกำหนดที่ได้ระบุไว้ จัดให้มีการฝึกอบรมทางสายวิชาการหรือสายบริหาร และสอดคล้องกับความต้องการของสังคมนานาชาติด้านการบิน **4) ด้านการธำรงรักษา** การคัดเลือกคนใหม่พัฒนาคนเก่าเลือกใช้คนเก่ง รักษาไว้ทั้งคนเก่าคนเก่ง

1.การบูรณาการทฤษฎีการบริหารและหลักพุทธธรรม พบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นว่าการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ดังนี้ **ด้านฉันทะ** (ความพอใจ, $\bar{X} = 3.26$) โดยองค์กรกำหนดแผนยุทธศาสตร์ และการพัฒนา เพื่อบริหารและขับเคลื่อนองค์กร ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ **ด้านวิริยะ** (ความพยายาม, $\bar{X} = 3.23$) โดยจัดระบบประเมินผล ติดตาม กำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กร เพื่อเพิ่มศักยภาพขององค์กรให้มีมาตรฐานสากลสามารถแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดได้ **ด้านจิตตะ** (การเอาใจใส่, $\bar{X} = 3.25$) โดยการกำกับติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กร ให้เป็นไปตามแผนงานสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมีมาตรฐาน และ **ด้านวิมังสา** (การไตร่ตรองด้วยเหตุผล, $\bar{X} = 3.22$) ทบทวนและวิเคราะห์ จัดสรรงบประมาณอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร ตามลำดับ

2.รูปแบบการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ “PRDMCVCVC MODEL” มีดังนี้

ด้านการวางแผน บูรณาการเชิงพุทธโดยการวางแผนการคัดเลือกบุคลากร ตามภารกิจแต่ละหน้าที่นโยบาย วัตถุประสงค์ โครงสร้างบุคลากร

ด้านการสรรหา บูรณาการเชิงพุทธโดยการคัดเลือกบุคลากรตามนโยบายหน่วยงานที่ต้องการคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน มีลักษณะตั้งใจมุ่งมั่น มีความใฝ่รู้ในอาชีพ

ด้านการพัฒนา บูรณาการเชิงพุทธโดยการใส่ใจและส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม เพิ่มความรู้ในวิชาชีพ มีธรรมะในการปฏิบัติงาน

ด้านการธำรงรักษา บูรณาการเชิงพุทธโดยการปลูกฝังความรับผิดชอบในหน้าที่ ใส่ใจการทำงาน คิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ คิดสร้างสรรค์ต่อหน้าที่และองค์กร พัฒนาคคนใหม่รักษาคคนเก่า สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพิ่มแรงจูงใจ ให้รางวัลเป็นการตอบแทน

การบูรณาการการบริหารงานบุคคลกับหลักพุทธธรรม “อิทธิบาท 4” ที่มีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องเป็นรูปแบบ “PRDMCVCVC MODEL” ซึ่งจะช่วยส่งเสริม

ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือน ได้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรตามที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: การเสริมสร้างประสิทธิภาพ, การบริหารงานบุคลากรด้านการบิน, หลักพุทธธรรมของสถาบันการบินพลเรือน

ABSTRACT

Objectives of this study were to; 1. Study the general problems and management problems of aviation personnel of civil aviation Institute, 2. Study the integration of management theory and Buddhist principles that were suitable for enhancement of aviation personnel management of the Civil Aviation Training Center and 3. Propose a model of aviation personnel management efficiency of the Civil Aviation Training Center.

Methodology was the mixed research methods. The qualitative research method collected data from 26 key informants who were experts, organization administrators who involved with civil aviation and monks who were experts in Buddhism with structured in-depth-interview form by in-depth-interviewing and analyzed data by descriptive interpretation. The quantitative research method collected data with questionnaires from samples of 181 people who were administrators, teachers/faculty, staff officers of Civil Aviation Training Center in Bangkok and Prachuebkirikhan Province and analyzed data with descriptive statistics; frequency, percentile, mean and standard deviation. Findings were as follows:

1. General state and problems of personnel management by academic, air time training, learning and teaching management and actual training were not responsive to time and labor market. The operation was not flexible. The Civil Aviation Training Center is a small unit under the Ministry of Transportation with only one objective for air transport. **1) Planning;** personnel management lacked long term planning. The institute lacked qualified and expertise so that the Institute had to hire outsiders with expertise and qualifications to teach, **2) Recruitment;** there were different methods of personnel recruitment at different levels which abided by the objectives of the institute. The Civil Aviation Training Center had limitation, very few people showed interest, especially the instructors position, due to attractive incentives. The Institute got personnel with direct qualification without experiences. The institute did not have

the experts to work for, **3) Development**; personnel were attached to the budget, staffing structure, specific positions must be in line with specified rules. There was training for academic or profession needs that was responsive to the needs of international aviation. **4) Maintenance**; recruiting the new, maintaining and developing the old, using the competent persons, keeping both the persons.

2. The integration of management theories and Buddhadhamma were found that Personnel's opinions towards the enhancement of aviation personnel efficiency management with Iddhipada 4 by overall were at the mean of 3.24 and by aspects were as follows; **Chanda**: Intention at the mean of 3.26, the institute had development plan to drive the organization to meet the vision, mission and objectives, **Viriya**: effort with the mean of 3.23, evaluation system setting, monitoring and supervising the operation for the organization potential to meet the international standard to be able to compete in the markets. **Citta**: thoughts with the mean of 3.25; the organization had monitoring and supervising the operation of the organization to be in line with standards of laws, rules, regulations. **Vimamsa**: investigation with the mean of 3.22. The organization reviewed and analyzed the budget allocation in order for the learning and teaching and operation would be beneficent in line with the strategic plan of the organization.

3. The model for the Civil Aviation Training Center by the integration of Iddhipada 4: "PRDMCVCV MODEL":

Planning, Iddhipada 4 integration with personnel recruitment plan according to job classification, policy, objectives and staffing structure.

Recruitment; Iddhipada 4 integration with staff recruitment according to the policy to have the qualified personnel, knowledge and specific skill with good intension to learn more in the profession.

Development; Iddhipada 4 integration with attention to promote personnel to be trained in occupation and have Dhamma in the daily work.

Maintenance; Iddhipada 4 integration with cultivating responsibility, performance minded, creative that helped learning, duty and organization, developing the new personnel and keep the old, working morale creation and incentive promotion and rewarded in return.

The personnel management integrated with Buddhadhamma "Iddhipada 4" could be coined as "PRDMCVCV MODEL". This model would make "The

Enhancement of The Aviation Personnel Management Efficiency of Civil Aviation Training” to achieve organizational objectives as defined.

Keywords: The Enhancement, The Aviation Personnel Management Efficiency Civil Aviation Training, Center With Buddhhadhamma

1. บทนำ

การขนส่งทางอากาศ เป็นการขนส่งที่มีบทบาทและได้รับความนิยมนิยมสูง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของการขนส่งทางอากาศที่มีความสะดวก รวดเร็วและปลอดภัยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ การขนส่งในรูปแบบอื่น ๆ ด้วยบทบาทความสำคัญของการขนส่งทางอากาศดังกล่าวนี้ ทำให้กิจการด้านการบินพลเรือน ซึ่งหมายความรวมถึงสถาบันผลิตบุคลากรด้านการบินในประเทศไทย จึงมีการแข่งขันกันสูงมาก กิจการการบินของแต่ละองค์กร จึงได้ขยายตัวและพัฒนาให้เจริญรุดหน้าไปอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

สถาบันการบินพลเรือน ในฐานะหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการขนส่งทางอากาศ จึงถือเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากิจการด้านการบินของประเทศไทยให้เป็นไปตามเป้าหมายและนโยบายของรัฐ สถาบันการบินพลเรือนเดิมเรียกว่า ศูนย์ฝึกการบินพลเรือนในประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ.2504 โดยความร่วมมือระหว่างกองทุนพิเศษแห่งสหประชาชาติ องค์กรการบินพลเรือนระหว่างประเทศ และรัฐบาลไทยมีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมนักศึกษาไทยและนักศึกษาจากประเทศในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในวิชาชีพแขนงต่าง ๆ ของกิจการการบินพลเรือนให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานสากลที่กำหนดขึ้น จนกระทั่งในปี พ.ศ.2509 รัฐบาลไทยจึงได้รับโอนมาดำเนินการเอง (สถาบันการบินพลเรือน, 2556) และปี พ.ศ.2535 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง “สถาบันการบินพลเรือน” มีสถานะภาพเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ.2535 โดยมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ 1) ฝึกอบรมด้านกิจการการบินพลเรือนระหว่างประเทศให้ได้มาตรฐานตามที่องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) ได้ระบุไว้และรับผิดชอบการฝึกอบรมภายในประเทศ 2) ผลิตบุคลากรด้านการบินพลเรือนให้เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ 3) บริการช่างอากาศยาน บริการอากาศยาน และกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับกิจการการบิน

จากการที่ได้แปรรูปเป็นระบบบริหารแบบรัฐวิสาหกิจ เพื่อปรับปรุงขอบเขตอำนาจหน้าที่มาจนกระทั่งปัจจุบัน ทำให้สถาบันการบินพลเรือนต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการปฏิรูประบบบริหารเป็น “รูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่” ที่ปฏิรูปทั้งในด้านโครงสร้าง กระบวนการและวัฒนธรรมการบริหารจัดการของภาครัฐ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของหน่วยราชการให้สามารถก้าวทันและสามารถรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์และสังคมในยุคเศรษฐกิจใหม่ และเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นฐานของระบบราชการให้หมดไปอย่างเร่งด่วน สถาบันการบินพลเรือนเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจภายใต้กระทรวงคมนาคม มีบทบาทหน้าที่ในการผลิตบุคลากรด้านการบินพลเรือนให้เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ ตลอดจนบทบาทการผลิต

และพัฒนาบุคลากรด้านการบินพลเรือนของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกให้เจริญก้าวหน้า ทันทีกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ตามวัตถุประสงค์และนโยบายของรัฐและองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศได้บัญญัติไว้

สถาบันการบินพลเรือน ได้มีการปฏิรูประบบการบริหาร โดยมีภารกิจหลักให้ป็นองค์กรด้านบริการ มีการบริการความเป็นเลิศ มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยแก่ผู้โดยสารและพนักงาน และได้กำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของหน่วยงานและมีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ถึงแม้สถาบันการบินพลเรือน จะได้ปฏิรูปและปรับเปลี่ยนองค์กรเป็นรูปแบบการบริหารจัดการเป็นแบบรัฐวิสาหกิจมาเป็นระยะเวลามากกว่า 24 ปี หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ นับแต่ ปี พ.ศ.2509 เป็นต้นมา ได้มีความพยายามหาวิธีที่เหมาะสมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถาบันการบินพลเรือนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาร่วม 50 ปีแล้ว และได้พบว่าในช่วงระยะเวลา 4-5 ปีที่ผ่านมา การบริหารจัดการองค์กรได้มีการปรับปรุงดีขึ้นมากพอสมควร แต่ก็ยังคงมีปัจจัยอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสถาบันการบินพลเรือน ในการก้าวเดินสู่เป้าหมายอันล่าช้า คือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ อันได้แก่ปัญหาทางด้าน นโยบายของรัฐ บุคลากร ผู้บริหารองค์กร โครงสร้างองค์กร ปัญหาด้านงบประมาณ การดำเนินการของ โดยภาพรวมสถาบันการบินพลเรือน ยังดำเนินไปอย่างทรงตัว ซึ่งยังไม่บรรลุเป้าประสงค์ขององค์กรเท่าที่ควร จากการศึกษาสภาพดังกล่าวในข้างต้น ได้พบประเด็นปัญหาหลักอันเป็นจุดอ่อนที่เป็นอุปสรรคของสถาบันการบินพลเรือน ดังนี้ 1) การปฏิบัติงานอิงระบบราชการ ขาดการยืดหยุ่นคล่องตัว 2) ขาดการวางแผนด้านอัตรากำลัง 3) บุคลากรทางการสอนไม่เพียงพอ 4) สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนและการทำงานไม่เพียงพอ 5) ขาดแผนการตลาดเชิงรุกที่ชัดเจน (ภัคดิวรรณ วชิรพัลลภ พลอากาศตรี, 2553) 6) การบริหารงานบุคคลยังขาดความเหมาะสม ปัจจัยเหล่านี้ นับเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาสถาบันการบินพลเรือนไปสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาชีพในอุตสาหกรรมการบินระดับภูมิภาค จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีทางหรือมาตรการการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินกิจการขององค์กร ในด้านการบริหารจัดการองค์กรของสถาบันการบินพลเรือนนั้น การบริหารงานบุคลากรเป็นหัวใจหรือส่วนสำคัญที่สุดที่ต้องพิจารณาให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในองค์กรโดยตรงทางด้าน 1) การวางแผน 2) การสรรหา 3) การพัฒนา 4) การธำรงรักษา เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อม มีศักยภาพ มีความสามารถที่ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผล อันบรรลุเป้าหมายองค์กรที่ได้กำหนดไว้การบริหารงานบุคคลจึงมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาและช่วยเหลือให้กิจกรรมทั้งหลายในองค์กรได้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

จากปัญหาอุปสรรคการบริหารงานบุคคลดังกล่าวในข้อ 6 ข้างต้น นับเป็นปัญหาเรื้อรังมาตั้งแต่การแปรรูปเป็นรัฐวิสาหกิจของสถาบันการบินพลเรือน เมื่อปี 2535 ซึ่งประเด็นนี้อาจกล่าวได้ว่า นอกจากเป็นข้อบกพร่องของกฎหมายการจัดตั้งสถาบันการบินพลเรือนแล้ว ประเด็นนี้ยังถือเป็นภาระในความรับผิดชอบของผู้บริหารที่จะต้องวางแผนด้านอัตรากำลัง และมีมาตรการในการจัดบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งให้บุคลากรนั้น ๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้โครงสร้างองค์กรใหม่

ดังนั้นการบริหารงานบุคคลจึงเป็นปัญหาอุปสรรคต่อกระบวนการวางแผน สรรหา พัฒนา และธำรงรักษา ของสถาบันการbinพลเรือนอย่างยาวนานแต่นั้นมา จากสภาพปัญหาและความเป็นมาดังกล่าว จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อนำเสนอการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการbinด้วยหลักอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา อันเป็นประโยชน์ต่อองค์กรนำไปใช้ในการบริหารจัดการในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล ดังนี้

1. ใช้หลักฉันทะ คือ ความพอใจ ในการวางแผน การสรรหา การพัฒนา และการธำรงรักษา เพื่อการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามนโยบายของสถาบัน ที่จะปฏิบัติหน้าที่ ทำการวางแผน เพื่อให้ประสบความสำเร็จ เมื่อมีหน้าที่รับผิดชอบก็มีจิตใจรักและมีความพอใจที่จะปฏิบัติในหน้าที่นั้นอย่างเต็มความสามารถ

2. ใช้หลักวิริยะ คือ ความพยายาม ขยันหมั่นเพียร ในการวางแผน การสรรหา การพัฒนา และการธำรงรักษา เพื่อการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามนโยบายของสถาบัน มีความมุ่งมั่นพยายามที่จะปฏิบัติด้วยความอดสาหะอดทน ทำอย่างเต็มที่เต็มกำลังและเต็มความสามารถ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ ตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย

3. ใช้หลักจิตตะ คือ ความตั้งใจ ในการวางแผน การสรรหา การพัฒนา และการธำรงรักษา เพื่อการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามนโยบายของสถาบัน สิ่งที่ทำหมั่นตรวจสอบดูแลในการปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่อย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจและจดจ่อกับสิ่งที่ตนทำหรือกำลังปฏิบัติอยู่เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

4. ใช้หลักวิมังสา คือ การพิจารณาไตร่ตรองโดยใช้สติปัญญาด้วยเหตุผล ในการวางแผน การสรรหา การพัฒนา และการธำรงรักษา เพื่อการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามนโยบายของสถาบัน ใคร่ครวญว่าสิ่งไหนที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ สิ่งไหนที่ทำแล้วไม่เกิดผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ และคิดหาวิธีแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้นตามลำดับ

การบูรณาการด้วยหลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานบุคลากรด้านการbinนี้ น่าจะทำให้สถาบันการbinพลเรือนสามารถดำเนินการวางแผนด้านทรัพยากรบุคคล ทำการสรรหาคัดเลือกคนดี มีความรู้ มีความสามารถ มีความเหมาะสม มีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ เข้ามาทำงาน ทำการพัฒนาจิตใจ มีการพัฒนาฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ทำการพัฒนาคุณภาพผลการปฏิบัติงาน ทำการปรับปรุงผลงานบุคลากรแต่ละคนให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานสากลตลอดเวลา มีวิธีการรักษาบุคลากรที่ดีมีความสามารถทำงานอย่างมีความสุขให้เขาได้อยู่กับองค์กรให้นานที่สุด ให้การสนับสนุนส่งเสริม อำนวยความสะดวกการปฏิบัติงาน สร้างแรงจูงใจให้รางวัลแก่คนทำดีมีคุณภาพ ให้ความเป็นธรรม ตลอดจนปลูกฝังและเสริมสร้างทัศนคติที่ดี มีความรักความสามัคคีในองค์กร เป็นผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และองค์กรสามารถบรรลุความสำเร็จตามเป้าประสงค์ในที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือน

2.2 เพื่อศึกษาการบูรณาการทฤษฎีการบริหารและหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมสำหรับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือน

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือนด้วยหลักพุทธธรรม

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ด้านเนื้อหาที่จะทำการศึกษาค้นคว้าได้แก่ การวางแผน การสรรหา การพัฒนา และการธำรงรักษา เพื่อประสิทธิภาพของบุคลากร และหลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือน

3.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย/ประชากร

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคลากรด้านการบินต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และพระสงฆ์ที่เชี่ยวชาญทางด้านพุทธศาสนาหรือผู้ปฏิบัติงานด้านองค์กรพระพุทธศาสนา ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวนทั้งสิ้น 26 รูป/คน

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู/อาจารย์ บุคลากร เจ้าหน้าที่ ของสถาบันการบินพลเรือน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวนทั้งสิ้น 330 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน (โดยใช้สูตรการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน)

ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ สถาบันการบินพลเรือน (Civil Aviation Training Center or CATC หรือ สบพ.) ตั้งอยู่ที่ 1032 / 355 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900 และที่สนามบินบ่อฝ้าย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77110

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์บุคคลแบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารองค์กรที่เกี่ยวข้องกับด้านการบินต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และ

พระสงฆ์ที่เชี่ยวชาญทางด้านพุทธศาสนา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลนำมาประกอบการสังเคราะห์และสร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อไป

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ฐานข้อมูลระดับความคิดเห็นของบุคลากร โดยสถิติที่ใช้ศึกษาวิจัย คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นต้น ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แก่บุคลากรเจ้าหน้าที่ที่ทำงานปัจจุบันกับสถาบันการbinพลเรือน

หลังจากนั้นแล้วจึงนำผลการวิจัยจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาสังเคราะห์และบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมเพื่อให้ได้รูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการbinของสถาบันการbinพลเรือนต่อไป

5. ผลการวิจัย

ผลจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการบริหารงานบุคลากรด้านการbinของสถาบันการbinพลเรือน ทำให้ทราบองค์ความรู้ใหม่เพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างการบริหารบุคคลให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารเจ้าหน้าที่ของสถาบันการbinพลเรือนได้ให้ความสำคัญและตระหนักในบทบาทหน้าที่มากขึ้น จะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ รวมทั้งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ให้เกิดความสำเร็วจึงโดยนำหลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา มาบูรณาการร่วมกับการบริหารงานบุคลากร เป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพให้องค์กรให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นและเกิดภาพลักษณ์ที่ดีโดยรวม

รูปแบบการบริหารงานบุคลากรด้านการbinของสถาบันการbinพลเรือนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ “PRDMCVCV MODEL” มีดังนี้ **1) ด้านการวางแผน** เชิงพุทธบูรณาการโดยการวางแผนการคัดเลือกบุคลากร ตามภารกิจแต่ละหน้าที่นโยบาย วัตถุประสงค์ โครงสร้างบุคลากร **2) ด้านการสรรหา** เชิงพุทธบูรณาการโดยการคัดเลือกบุคลากรตามนโยบายหน่วยงาน ที่ต้องการคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน มีลักษณะตั้งใจมุ่งมั่น มีความใฝ่รู้ในอาชีพ **3) ด้านการพัฒนา** เชิงพุทธบูรณาการบูรณาการโดยการใส่ใจและส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับการอบรม เพิ่มความรู้ในวิชาชีพ มีธรรมะในการปฏิบัติงาน **4) ด้านการธำรงรักษา** เชิงพุทธบูรณาการโดยการปลูกฝังความรับผิดชอบในหน้าที่ ใส่ใจการทำงาน คิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ คิดสร้างสรรค์ ต่อหน้าที่และองค์กร พัฒนาคณใหม่รักษาคณเก่า สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพิ่มแรงจูงใจให้รางวัลเป็นการตอบแทน

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินด้วยหลักพุทธธรรมของสถาบันการบินพลเรือน สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ผู้บริหารสถาบันการบินพลเรือน เป็นผู้ดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากร ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการสรรหา ด้านการพัฒนา ด้านการบำรุงรักษา กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ กำหนดนโยบายและเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ส่งแผนการปฏิบัติผ่านไปยังผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในองค์กรให้ได้รับรู้รับทราบแนวทางการปฏิบัติการ นอกจากนี้ กระบวนการที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์สาเหตุที่ส่งผลดีและผลเสีย ในการบริหารจัดการ กำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ผู้บริหารต้องกำหนดว่า มีอะไรเป็นเหตุວ່วนที่ต้องเร่งดำเนินการ มีอะไรที่ต้องสานงานต่อ และมีอะไรที่เป็นผลสะท้อนกลับ เป็นต้น การบริหารจัดการนั้น เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารองค์กร ตลอดจนถึงผู้เกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุน ผลการศึกษาวิจัยสถาบันการบินพลเรือน ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะบูรณาการใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อเป็นเครื่องมือในการที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จ เป็นแนวทางการสร้างความสุข ความเจริญ ความสามัคคี เป็นแนวทางเสริมสร้างประสิทธิภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงบูรณาการด้วยการพิจารณาปัญหาอุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และปัญหาอุปสรรค เพื่อหาแนวทางออกที่ดีและเหมาะสมกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารบุคลากร ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ให้รูปแบบสอดคล้องตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ดังการอภิปรายผลการวิจัยต่อไปนี้

ด้านการวางแผน พบว่า ผู้บริหารจะต้องมองจุดอ่อนของการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือนที่ยังขาดการวางแผนเกี่ยวกับบุคลากรในระยะยาว เนื่องจากบุคลากรที่ทำงานกับ สบพ. ที่คุณสมบัติจำเป็นจะต้องมีประสบการณ์และทักษะทางวิชาชีพเฉพาะทางเป็นอย่างดี เช่น ครู อาจารย์ ซึ่งขาดแคลนหายาก ผู้บริหารจะต้องกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาบุคลากรเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน การวางแผนกำลังคน ควรได้ตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนกำลังคนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทำการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การบริหารกำลังคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

ด้านการสรรหา บุคลากรแต่ละระดับมีเกณฑ์การสรรหาคัดเลือกที่ต่างกัน ระบบการสรรหาบุคคล ซึ่งมีข้อจำกัด มีผู้มาสมัครน้อย ช่องทางสื่อสารขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและไม่ตรงประเด็น การคัดสรรบุคลากรให้ได้ตามวัตถุประสงค์สถาบันการบินพลเรือนนั้นจึงค่อนข้างยากเนื่องจากขาดแรงจูงใจ ขาดการมองเห็นในทางเดินสายอาชีพ จึงได้บุคลากรที่ตรงคุณสมบัติแต่ขาดประสบการณ์ หรือไม่ได้คนเก่งมาทำงาน มีขีดจำกัดเรื่องงบประมาณจึงไม่สามารถจ้างงานได้เต็มที่ การแก้ไขปัญหาโดยผู้บริหาร สบพ.จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบ กำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากร อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการ การดำเนินการคัดเลือกโดยกลั่นกรองบุคลากร ตามภารกิจหน้าที่และคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในแต่ละตำแหน่ง เพื่อให้ได้บุคลากรหรือคนดี ที่มีความรู้ ความสามารถ ครบทั้งคุณสมบัติ คุณวุฒิ มีความ

ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องานที่ทำเพื่อประโยชน์ของสถาบันการบินพลเรือน ผู้บริหารต้องกำกับดูแลและติดตามงาน ให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร ทำการตรวจสอบและประเมินผลถึงประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทำการวิเคราะห์ ทบทวนงาน ถึงอุปสรรคข้อบกพร่อง และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าประสงค์

ด้านการพัฒนา การพัฒนาบุคลากรด้านการบิน ต้องอิงกับงบประมาณที่มีจำกัด โครงสร้างอัตรากำลังที่ยังจัดไม่เหมาะสม และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งยังต้องตรงกับข้อกำหนดที่ได้ระบุไว้ องค์กรจะต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ จัดให้มีการฝึกอบรมไม่ว่าจะเป็นทางสายวิชาการหรือสายบริหาร พัฒนาบุคลากรโดยการวิเคราะห์ความต้องการของบุคลากรและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคมนานาชาติด้านการบิน การแก้ไขปัญหาโดยผู้บริหารสถาบันการบินพลเรือน จะต้องกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบการฝึกอบรม ตลอดจนการจัดการด้านงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรทั้งสายปฏิบัติการ สายวิชาการและสายบริหารอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อการเป็นผู้นำหรือการมีภาวะผู้นำในองค์กร ผู้นำที่มีพฤติกรรมที่มีบทบาทและลักษณะที่เป็นแบบอย่างที่ดี พนักงานก็จะเกิดการรับรู้ มีความต้องการที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่ดี และผู้นำควรมีคุณสมบัติที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน รวมถึงกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาพนักงานเพื่อให้พนักงานได้เรียนรู้พัฒนาที่ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการเรียนรู้ การฝึกอบรมให้แต่ละบุคคลเหมาะสมและสอดคล้องกับงานที่ทำ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กร ตลอดจนการเพิ่มเติมธรรมะเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานให้เกิดประสิทธิภาพ และเพื่อให้บุคลากรสามารถพัฒนาตนเองให้เกิดทักษะและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพตามที่ต้องการ

ด้านการธำรงรักษา การคัดเลือกคนใหม่ พัฒนาคนเก่า เลือกใช้คนเก่ง รักษาไว้ทั้งคนเก่า และคนเก่ง ยังประสบปัญหาทั้งงบประมาณ ขาดแรงจูงใจ สภาพธุรกิจปัจจุบัน มีการแข่งขันสูง เป็นองค์กรที่ดำเนินการทางการศึกษา แต่มีรูปแบบองค์กรที่แตกต่างจากองค์กรทางการศึกษา มีลักษณะเป็นเฉพาะแบบซึ่งสังเกตและพิจารณาได้จากเป็นหน่วยงานที่ไม่ได้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แต่ภายใต้สังกัดกระทรวงคมนาคมที่มีเป้าหมายงานทางด้านการขนส่งทางอากาศเท่านั้น องค์กรจึงมีความจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีสมรรถนะ มีความสามารถ เพื่อลดจุดอ่อนพัฒนาจุดแข็งสร้างโอกาสให้กับองค์กรและหลีกเลี่ยงปัญหา แก้ปัญหาโดยผู้บริหาร สบพ.จะต้องทำการปลูกฝังความรับผิดชอบมีความพอใจ รักชอบในงานที่ปฏิบัติ มีความพยายามในการแก้ปัญหา สร้างสรรค์ผลงาน ทำงานอย่างมีชั้นเชิง มีระบบ มีระเบียบ รวมทั้งมีนโยบายยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ที่เหมาะสมกับสมรรถนะของบุคลากร สร้างแรงจูงใจในการทำงาน สร้างขวัญและกำลังใจ รูปแบบการจัดการศึกษา ต้องมีการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้าไปในการจัดการศึกษา โดยนำหลักอริยาบท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เข้าไปบูรณาการกับหลักการจัดการ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุม เป็นต้น โดยผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักอริยาบท 4 จัดระเบียบทรัพยากรให้เป็นระบบ มีวิธีการทำงานที่ถูกต้องตามขั้นตอน ธำรงรักษาบุคคลในองค์กรอย่างมีความสุข ตลอดจนการจัดระบบ

สวัสดิการที่เหมาะสมและเพียงพอ ตลอดจนให้มีความผูกพันต่อองค์กรและเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารจะต้องพยายามทุกวิถีทางเพื่อรักษาบุคลากรหรือคนดีไว้ให้อยู่กับองค์กรตราบนานเท่านาน

การวิเคราะห์ด้วยหลักอิทธิบาทธรรม

การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินด้วยหลักพุทธธรรมของสถาบันการบินพลเรือน (หลักอิทธิบาท 4) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า สถาบันการบินพลเรือน ได้กำหนดแผนหลักด้านยุทธศาสตร์และการพัฒนา เพื่อการดำเนินการบริหารบุคลากรในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จ และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ขององค์กร อย่างมีวิสัยทัศน์ในการบริหารคน ทักษะการคิด การตัดสินใจ เพื่อเพิ่มศักยภาพขององค์กรให้มีมาตรฐานสากลสามารถแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดได้ เพื่อให้องค์กรมีความพร้อมในด้านบุคลากรรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ และองค์กรสามารถประเมินผลและประสิทธิภาพการดำเนินการของบุคลากรเจ้าหน้าที่ เพื่อให้บรรลุตามแผนงานที่กำหนดไว้ ฝ่ายบริหารและคณะทำงานประเมินผล ได้รับจากโครงการ ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา เพื่อใช้ในการปรับปรุงในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคขององค์กร ด้วยวิธีการวิเคราะห์ห้วงวิสัย ประเมินผล จากแหล่งหน่วยงานหรือองค์กรเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้ปัญหาที่ทำให้องค์กรสถาบันการบินพลเรือนสามารถพัฒนาและเดินไปสู่เป้าหมาย คือ บุคลากรมีประสิทธิภาพรูปแบบการบริหารจะต้องเป็นองค์กรในแนวราบ สายการบังคับบัญชาสั้น มีการกระจายอำนาจ จึงจะทำให้สถาบันการบินพลเรือนสามารถเป็นผู้นำด้าน General Aviation ในภูมิภาคเอเชีย

ด้านฉันทะ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่าสถาบันการบินพลเรือนได้กำหนดแผนหลักด้านยุทธศาสตร์และการพัฒนา บุคลิกภาพหรือรูปแบบการบริหาร ทักษะการบริหารคน และมีแผนการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม สัมมนาและดูงาน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ บุคลากรผู้บริหาร พนักงานมีความเข้าใจในหลักอิทธิบาทธรรม และนำมาประพฤติปฏิบัติในการพัฒนาองค์กร มีการนำเอาหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน บุคลากรควรทำงานอย่างมีสติ มีความอดทน อดกลั้นในการทำงานร่วมกัน เพื่อความเจริญมั่นคงก้าวหน้าในองค์กร

ด้านวิริยะ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ฝ่ายบริหารสถาบันการบินพลเรือน (สบพ.) ได้ดำเนินการจัดระบบประเมินผล และบุคลากร เพื่อเพิ่มศักยภาพขององค์กรให้มีมาตรฐานสากลสามารถแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดได้ เพื่อให้องค์กรมีความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ และองค์กรสามารถบรรลุผลการดำเนินการตามที่คาดหวัง และได้ดำเนินการกำกับ ดูแล ติดตามการทำงานและสนับสนุนการสรรหา คัดสรรบุคลากรด้านการศึกษา ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น ๆ ในองค์กรให้เพียงพอและสอดคล้องต่อการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน อย่างเป็นรูปธรรม ในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรสถาบันการบินพลเรือน ให้มีความรู้ความสามารถ ด้านการวิจัยและสามารถสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพ

ด้านจิตตะ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ฝ่ายบริหารสถาบันการบินพลเรือน จะต้องดำเนินการการพัฒนาบุคลากรด้านการบิน หน่วยงานพัฒนาบุคลากรสถาบันการ

บินพลเรือน ต้องใส่ใจและส่งเสริมบุคลากร คอยกำกับติดตามผลการทำงาน การฝึกอบรม เพื่อเพิ่มความรู้ ให้เป็นไปตามแผนงานสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรฐานที่กำหนดไว้ การใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพในการกำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินงานที่มอบหมายให้แก่หน่วยงานในองค์กร มีการตรวจสอบและประเมินผลความก้าวหน้าของงานในระบบการประเมินผล และประสิทธิภาพการดำเนินการของบุคลากรเจ้าหน้าที่ เพื่อให้บรรลุตามแผนงานที่กำหนดไว้ รวมถึงการจัดให้มีโครงการที่เลี้ยงฝึกพนักงานให้กับพนักงานใหม่เพื่อให้ทราบถึงสายงานการบังคับบัญชา แนวทางการปฏิบัติงาน การติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงาน การแก้ปัญหาและอุปสรรคในขณะปฏิบัติงาน ส่งเสริมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ได้รับการอบรมสัมมนา สำหรับเจ้าหน้าที่วิชาชีพเพิ่มความรู้ให้ทันสมัย และเจ้าหน้าที่สนับสนุนให้เป็นการอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือในการทำงาน รวมถึงเป็นตัวอย่างของการเสียสละและให้ความสำคัญในเรื่องความประหยัด คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ด้านวิมังสา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ฝ่ายบริหารสถาบันการบินพลเรือน (สบพ.) ได้ทบทวนและวิเคราะห์ในการของงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาล เพื่อจัดสรรงบประมาณสำหรับอุปสรรคขององค์กร ด้วยวิธีการวิเคราะห์หวิจัย ประเมินผล จากแหล่งหน่วยงานหรือองค์กรเป็นที่ปรึกษา และนำข้อมูลเหล่านี้ไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขสถาบันการบินพลเรือนต่อไป บุคลากรควรหมั่นตรวจสอบงานที่สถาบันมอบหมาย ควรปฏิบัติงานอย่างมีสติปัญญา อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อลดความผิดพลาดหรือปรับปรุงผลงานให้ดียิ่งขึ้นไป ผู้บริหารและบุคลากรต้องรู้หน้าที่ของตนเอง ต้องแก้ไข ทบทวน ตรวจสอบ และวิเคราะห์ประเมิน ปัญหา/งานของตนเอง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีขององค์กร

7. ข้อเสนอแนะ

ผลจากวิจัย “การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินด้วยหลักพุทธธรรมของสถาบันการบินพลเรือน” โดยรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ คือ “PRDMCVCV MODEL” ซึ่งจะเป็นตัวแบบที่สำคัญต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือนได้เป็นอย่างดี

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้านฉันทะ : ผู้บริหารกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ สร้างความพอใจเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบิน ดังนี้

1. สร้างความรัก ความเป็นครู และการสำนึกในหน้าที่ของความเป็นครูที่ดีมีจิตสำนึกที่จะการถ่ายทอดความรู้ด้วยความตั้งใจ และการเป็นครูที่ดี
2. สร้างความภาคภูมิใจและความพึงพอใจในขอบเขตหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและอาชีพที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงความก้าวหน้าในสายอาชีพต่อไป
3. เสริมสร้างกำลังใจ โดยกำหนดตำแหน่งหน้าที่และกำหนดเป้าหมายของอาชีพอย่างเด่นชัด

4. สร้างจิตสำนึกการมีใจรักและเสียสละ มองผลประโยชน์ส่วนรวม ต่อดังรักชาติ ปลุกฝังความรักชาติ รวมถึงแสดงถึงเป้าหมายชัดเจน เพื่อส่วนรวม

5. ปลุกฝังความรักในการปฏิบัติงานของตน หรือปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จเมื่องานที่ตนปฏิบัติประสบความสำเร็จงานขององค์กรย่อมสำเร็จบรรลุจุดมุ่งหมายและมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

6. ส่งเสริมความพอใจในสิ่งที่ที่เป็นอยู่และพอใจในการพัฒนาให้ทุกสิ่งดีขึ้น ก็จะเกิดพลังในการขับเคลื่อนองค์กร

7. ผู้บริหารและบุคลากรของสถาบันการbinพลเรือน (สบพ.) สํารวจและปรับปรุงตนเอง ให้มีความพึงพอใจต่องานหรือการสอนที่ตนกระทำอยู่ ทั้งนี้เมื่อมีความสุขความสนุกการทำงานแล้ว ผลงานก็มีประสิทธิภาพ

ด้านวิริยะ : ผู้บริหารกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ สร้างความพยายามเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการbin ดังนี้

1. พยายามสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น การส่งไปฝึกงานในสถานประกอบการจริงของอาจารย์ที่ได้บรรจุตำแหน่งใหม่ เพื่อให้ทราบ Process of operation ตามสาขาวิชาที่พินั้น ๆ

2. พยายามเปิดโอกาสให้อาจารย์ใหม่ได้ใช้ประสบการณ์และทักษะ ในการทำงานจากสถานประกอบการให้มากที่สุด เพื่อจะได้นำความรู้ ทักษะ ที่ได้มานั้นมาเป็นข้อมูลทางด้านการbinต่อไป

3. พยายามมอบหมายงานที่มีความสำคัญและมีความถนัดเพื่อให้พนักงานได้แสดงศักยภาพของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรต่อไป

4. พยายามให้รางวัลตอบแทนคุณความดีแก่พนักงานมีความขยันหมั่นเพียรและปฏิบัติงานดีเด่น

ด้านจิตตะ : ผู้บริหารกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ สร้างการเอาใจใส่เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการbin ดังนี้

1. เอาใจใส่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติเป็นประจำเพื่อให้เกิดความชำนาญในหน้าที่

2. เอาใจใส่จัดทำโครงการที่เลี้ยงให้กับครู อาจารย์ที่เพิ่งบรรจุใหม่เพื่อเป็นสร้างแนวทางสร้างรากฐานที่มั่นคง และสร้างความมั่นใจในการเริ่มสอนครั้งแรก

3. ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ต่อพนักงาน ให้มีความรักในหน่วยงาน รักองค์กร มีความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

4. เอาใจใส่จัดหลักสูตรฝึกอบรมให้กับครู อาจารย์ใหม่ก่อนทำการสอนจริง เช่น หลักสูตร International Technique เพื่อให้ครูใหม่มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

5. เอาใจใส่นับสนุนให้เจ้าหน้าที่ได้รับมอบหมายงานใหม่เมื่อมีโอกาส

6.เอาใจใส่จัดให้มีการแข่งขันต่าง ๆ ขึ้นในภายในองค์กรเพื่อเป็นการพัฒนาระบบงานภายในองค์กร ซึ่งนำไปสู่การแข่งขันภายนอกต่อไป

7.เอาใจใส่ให้รางวัลแก่พนักงานผู้ปฏิบัติภารกิจดีเด่น เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

8.เอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากรครู อาจารย์ ต้นแบบ เช่น ครู อาจารย์ ในทุกสาขาวิชาให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมทางกาย วาจา และใจ เพื่อเป็นตัวอย่างให้เกิดการปฏิบัติตาม รวมถึงทำความร่วมมือข้อตกลงกับกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ หรือสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติในการจัดฝึกอบรมจัดกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ด้านวิสัยทัศน์: ผู้บริหารกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ สร้างความไต่ตรงด้วยเหตุผลเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบิน ดังนี้

1.ไต่ตรง ทบทวนการประเมินการสอนของครูผู้สอนในทุกช่วงเวลา
2.ไต่ตรง ทบทวนการกำกับดูแลการเรียนการสอนของคณาจารย์
3.ไต่ตรง ทบทวนโดยการการสร้างทีมงานที่เลี้ยงคอยให้กำลังใจ และนำเทคนิคการสอนต่างๆ รวมทั้งการประเมินผล

4.ไต่ตรง ทบทวนการตรวจสอบผลงานในทุกระดับงาน
5.ไต่ตรง ทบทวนข้อบกพร่องจากงานเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป
6.ไต่ตรง ทบทวนการตรวจสอบคุณสมบัติ ข้อบังคับตามมาตรฐานการศึกษา
7.ทบทวนการสนับสนุนเกี่ยวกับการประเมิน ตรวจสอบระบบ
8.ทบทวนกระบวนการประเมิน ตรวจสอบ ให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ
9.พินิจพิจารณา ทบทวนงานในแต่ละชิ้นงานหรือแผนงาน อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อลดความผิดพลาดหรือปรับปรุงผลงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ทบทวนทำการสร้างความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติ และแสวงหาวิธีการในการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดที่สอดคล้องกับหน่วยงาน

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ด้านการวางแผน : สถาบันการบินพลเรือน

1.จะต้องทบทวนกำหนดแผนการวางอัตรากำลังขององค์กรและของแต่ละหน่วยงานให้มีความเหมาะสม เพียงพอต่อความต้องการตามปริมาณภารกิจของหน่วยงานโดยเร็วที่สุด

2.จะต้องวางแผนการจัดการด้านงบประมาณประจำปีและงบประมาณพิเศษ เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานด้านบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุตามเป้าประสงค์ขององค์กรโดยเร็วที่สุด

ด้านการสรรหา : สถาบันการบินพลเรือน

1.จะต้องพยายามทุกวิถีทางในการสรรหาบุคลากรที่มีความเหมาะสมตามความต้องการ เข้าสู่ตำแหน่งให้ได้ พร้อมกับสร้างความมั่นใจและความมั่นคงในหน้าที่การงาน ตลอดจนค่าตอบแทนที่ได้รับ

2.จะต้องดำเนินการจัดหาแหล่งข้อมูลเพื่อการดำเนินการสรรหาบุคลากรอย่างเป็นระบบ โดยการว่าจ้างหน่วยงานหรือองค์กรวิจัยจากภายนอกโดยเร็วที่สุด

3.จะต้องประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการบิน เพื่อขอการสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการในสายงานต่าง ๆ มาช่วยดำเนินงานและจัดวางแนวทางการดำเนินการให้กับสถาบันการบินพลเรือน (สบพ.) ให้เกิดความชัดเจนและสามารถดำเนินงานได้อย่างตรงทิศทางโดยเร็วที่สุด

ด้านการพัฒนา : สถาบันการบินพลเรือน

1.จะต้องสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมีความเข้าใจโดยเฉพาะ ทั้งจากภายในหรือภายนอก เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนดำเนินแผนพัฒนาบุคลากรในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยเร็วที่สุด

2.จะต้องดำเนินแผนด้านการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่องจากนโยบายและกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้โดยเร็วที่สุด

3.จะต้องติดตามงาน กำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด

4.ควรจะต้องจัดให้มีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานขององค์กร การกำหนดสมรรถนะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บริการหรือผู้ประกอบการด้านการบิน ตลอดจนใช้เป็นตัวชี้วัด(KPI) แก่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และผู้ปฏิบัติงานอื่น ๆ

5.จะต้องหมั่นพิจารณาไตร่ตรอง ทบทวน ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการตลอดเวลา เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแผนพัฒนาได้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง ถูกทิศทางและบรรลุผลสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้

ด้านการธำรงรักษา : สถาบันการบินพลเรือน

1.จะต้องให้การเอาใจใส่พิเศษในด้านการธำรงรักษานี้เนื่องด้วยบุคลากรด้านปฏิบัติงานและด้านบริหาร เป็นบุคลากรเฉพาะด้านซึ่งสรรหาได้ยากยิ่งจากการสรรหาในระบบปกติทั่วไป

2.จะต้องพยายามสร้างคน สร้างระบบสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร ให้ครบอย่างเป็นวงจร ตลอดจนการเกลี้ยบุคลากรให้เข้ากับงานตามความสามารถ ตามความถนัด ตามความชอบ และผู้บริหารจะต้องดูแลเอาใจใส่ สร้างความผูกพันกับพนักงาน/ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด ให้ความสำคัญกับเขาเสมอ ให้เขามีความรักในองค์กรและเพื่อนร่วมงาน

3.จะต้องกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน เพื่อการสร้างขวัญกำลังใจ แรงจูงใจ ค่านิยม และสิทธิประโยชน์ต่อบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงวิชาการดังนี้

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “รูปแบบพัฒนาการบริหารการศึกษาด้านการบินด้วยหลักพุทธธรรม”
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักสูตรของสถาบันการบินพลเรือน”
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับ “รูปแบบโครงสร้างหน่วยงานและการบริหารจัดการของสถาบันการบินพลเรือนในอนาคต”

References

- Buskorn Watanabutr. (2559, May-August). Organization Administration towards Learning Organization based on Buddhist Wisdom. *MCU Journal of Social Sciences*, 5(2).
- Civil Aviation Institute. (2556). *Annual Report of Civil Aviation Institute 2556*. Bangkok: Civil Aviation Institute.
- Paktiwat Vachirapanlop, Lft.Air Mashall. (2553). Approaches to the Improvement of the Civil Aviation Institute. Paper of Vision Proposal for Application for the Position of Director of Civil Aviation Institute
- Patanasorn Kiettithikun. (2558, September-December). Model of Buddhadhamm Integration for Personnel Working Efficiency of State Enterprise Personnel. Bangkok. *MCU Journal of Social Sciences*, 4(2).

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
บทละครเรื่องเงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
THE DEVELOPMENT OF COMPUTER ASSISTED INSTRUCTION
FOR TEACHING THAI ON THE TOPIC OF NGOA PAA PLAY
FOR PRATHOMSUKSA 4 STUDENTS.

วันทนีย์ มีบุญญา*

Wantanee Meeboonya

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทละครเรื่องเงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบทละครเรื่องเงาะป่าก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนนาคประสิทธิ์ จำนวน 45 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายใช้เวลาในการทดลอง 8 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทละครเรื่อง เงาะป่า 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บทละครเรื่องเงาะป่าก่อนและหลังเรียนและ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าทดสอบสถิติ t-test dependent แบบไม่อิสระต่อกันและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้ 1) ค่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบทละครเรื่องเงาะป่า มีค่าเท่ากับ 81.15 /82.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน, บทละครเรื่องเงาะป่า

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to develop a computer assisted instruction on “Ngoa Paa” for Prathomsuksa 4 students, 2) to compare the

---

*Master of Education Program in Teaching Thai Language, Faculty of Education Silpakorn University

students' learning achievement before and after using the computer assisted instruction, and 3) to study the students' attitude toward the CAI lessons. The samples are 45 Prathomsuksa 4 students studying in the second semester during the academic year 2015 of Nakprasith school, as the result of the simple random sampling. The research demonstrating 8 hours. The instrument used for gathering data were comprised of 1) CAI lessons on "Ngoa Paa" for Prathomsuksa 4 students, 2) An achievement test, and 3) A questionnaire on the students' opinion toward the CAI lessons. The collected data were analyzed by mean, standard deviation and t-test dependent and content analysis.

The results revealed that:

1. The efficient of the CAI lessons on "Ngoa Paa" for Prathomsuksa 4 students was 81.15 /82.56 which met analysis the hypothetical criterion of 80/80.
2. The students' learning achievement after using the CAI lessons was higher than before using the CAI lessons at a .01 significance level.
3. The students' attitude toward the CAI program at the high level.

Keywords: Computer assisted instruction / Ngoa Paa / Literature

1. บทนำ

ชาติไทยมีความเจริญรุ่งเรืองด้วยอารยธรรมอย่างสูงมาตั้งแต่โบราณ ดังตัวอย่างวรรณคดี มีใช้ถ้อยคำสำนวนโวหารสละสลวยเพื่อให้ผู้อ่านซาบซึ้ง ดุดดื่ม เร้าใจ สะเทือนใจ และตื่นตื้นเกิดความคิดเป็นจริงโดยมโนภาพ สารประเสริฐ กล่าวในหนังสือกวีนิพนธ์ว่า วรรณคดีมีคุณสมบัติอันสำคัญยิ่ง คือ ย่อมรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติไว้ได้อย่างมั่นคง ดังนั้น วรรณคดีจึงเป็นอารมณ์ของชาติ หนึ่งถ้อยคำที่ได้ร้อยกรองเป็นคำกวี มีคุณค่าเหมือนเพชรที่เจียรระโนแล้ว ย่อมมีรัศมีสีแสงแพรวพราวงดงามน่าดูน่าชม เพราะคำกวีมีรสไพเราะซาบซึ้งตรึงตราใจกล่อมเกลาน้อมนำใจให้เคลิบเคลิ้มไปตามบทประพันธ์จนใจให้เกิดความนิยมในสิ่งที่สวยงามตามธรรมชาติ ปล่อยให้ให้เกิดความรักความสงสาร ปลูกใจให้เกิดความกล้าหาญในอันที่จะประพடுத்தความดี สอนให้มีความซื่อสัตย์และรักเกียรติ อบรมบ่มนิสัยให้ตั้งอยู่ในสามัคคีธรรม อุทาหรณ์สอนใจจากวรรณคดี ก่อให้เกิดการโน้มน้าว ความรู้สึกในแง่ของคติสอนใจที่มีคุณประโยชน์ในการเสริมสร้างปัญญา โดยความงามของวรรณคดีประเภทร้อยกรองนั้น ประกอบด้วย ความงามของเนื้อหาสาระและศิลปะการใช้ถ้อยคำ การเล่นคำ เล่นอักษร เล่นสระ และเล่นเสียง ให้มีรสสัมผัสนอกและสัมผัสในเพื่อช่วยในการเสริมคุณค่าทางสุนทรียะของนาฏศิลป์ไทยยิ่งขึ้น (สารประเสริฐ, 2502)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดเนื้อหาของ การศึกษาวรรณคดีวรรณกรรมไว้คือ วิเคราะห์วรรณคดีวรรณกรรมเพื่อหาข้อมูลแนวความคิดคุณค่า

ของงานประพันธ์และเพื่อความเพลิดเพลิน ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีเรื่องราวของสังคมในอดีตและความงามของภาษาเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยกำหนดไว้ในสาระที่ 5 วรรณคดี วรรณกรรม และมาตรฐาน ท 5.1 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ว่าผู้เรียนต้องเข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยผู้เรียนสามารถอธิบายข้อคิดจากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริงร้องเพลงพื้นบ้าน และท่องบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากประสบการณ์สอนวรรณคดีของผู้วิจัยและภาษาไทยในโรงเรียนภาคประสิทธิ์ระดับชั้นประถมศึกษา ทำให้ทราบสาเหตุหลักของปัญหาที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง ศักยภาพของผู้เรียนที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้เรียนขาดความพร้อมอาจขึ้นอยู่กับภาวะการรับรู้หรือขาดความกระตือรือร้นในการเรียน วิทยุคที่เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละระดับชั้น หรือจากความเบื่อหน่ายในการเรียนวรรณคดีของผู้เรียน ประการที่สอง คือ เนื้อหาของวรรณคดีเป็นเรื่องไกลตัวเหตุการณ์ไม่เป็นปัจจุบัน เนื้อหาที่มีความยากต่อการเข้าใจได้ทันทีไม่เหมือนวรรณกรรม คำศัพท์โบราณไม่ตรงตัว ต้องตีความและถอดคำประพันธ์ก่อนจึงจะเข้าใจได้ หรือการขาดพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจต่อวรรณคดีนั้นได้เร็วขึ้น

นอกจากนี้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยได้คือ ประการแรกครูส่วนใหญ่ยังคงจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยยึดตัวเองเป็นสำคัญ ใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับที่น้อยมาก รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่เน้นในด้านความรู้ความจำทั้งนี้สาเหตุเกิดจากครูขาดความรู้ความเข้าใจในการนำรูปแบบการสอนและเทคนิคการสอนแบบใหม่ๆที่มีความหลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตและใช้สื่อรวมทั้งขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ประการที่สองผู้เรียนมักเบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนใจในการเรียนภาษาไทย ผู้เรียนมักมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย รวมทั้งผู้เรียนขาดความตระหนักในสำคัญของภาษาไทย (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สายศิลป์ สายยีน กล่าวถึงการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะด้านการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดให้มีศูนย์สื่อหรือศูนย์วิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะการใช้สื่อและนวัตกรรมการสอน และวิธีสอนหลายๆ วิธีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถของแต่ละบุคคล สามารถใช้เรียนได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล (สายศิลป์ สายยีน, 2550)

การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยสื่อที่ทันสมัยและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน เน้นการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาเป็นและสื่อที่สอนต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ถนอมพร เลหาจรัสแสง กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนในปัจจุบันที่มีความน่าสนใจคือการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ปัจจุบันบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี คอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้นสามารถที่จะจูงใจผู้เรียนให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนและสนุกสนานไปกับการเรียนตามแนวคิดในการเรียนรู้ในปัจจุบันซึ่งหมายถึงการเรียนรู้เป็นเรื่องสนุก (ถนอมพร เลหาจรัส, 2541)

ประโยชน์ของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในด้านการเรียนการสอน ถือเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ดี เพราะสามารถทำในสิ่งที่สื่อชนิดอื่นไม่สามารถทำได้ เช่น การตัดสินใจในการเสนอเนื้อหาใหม่หรือให้ศึกษาเนื้อหาเดิม การแก้ปัญหาระหว่างครูกับนักเรียน สามารถกระทำได้เพราะเป็นการเรียนการสอนแบบรายบุคคล สามารถโต้ตอบหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างคอมพิวเตอร์และผู้เรียนมีอิสระในการเรียนไม่ต้องนัดแนะกับเพื่อนร่วมชั้นหรือกับครูผู้สอน ความแปลกใหม่ของคอมพิวเตอร์ทำให้นักเรียนเลือกบทเรียนและวิธีการเรียนได้หลายแบบ โดยการให้ผลย้อนกลับทันทีในรูปของคำอธิบาย สีสัน ภาพ และเสียง เป็นต้น การควบคุมผลสัมฤทธิ์ในการเรียน กระทำได้ง่ายด้วยการทำให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีการบันทึกการตอบคำถามและการทำงานของนักเรียนเอาไว้ด้วยแล้ว ผู้สอนสามารถตรวจสอบคุณภาพของบทเรียน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ของการเรียนได้อย่างละเอียด ในด้านการจัดทำบทเรียนก็ประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาได้หากมีการปรับปรุงเนื้อหาบทเรียนสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว ระบบคอมพิวเตอร์จึงเป็นสื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดในสถานการณ์และเนื้อหาวิชาที่มีความยาวเหมาะสมกับวุฒิภาวะของการรับรู้ของผู้เรียนให้มีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ผู้เรียนได้ทราบผลแห่งการทํากิจกรรมทันที และผู้เรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จในการเรียน

จากผลการวิจัยที่นักศึกษาได้ให้ความสนใจศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้ผลการวิจัยตรงกัน คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งมีผลสรุปดังนี้ เรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกไมยราพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสมศักดิ์ อัมพรวิสิทธิ์โสภา 9 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในระดับมากที่สุด (สมศักดิ์ อัมพรวิสิทธิ์โสภา, 2548) เรื่องไตรภูมิ พระร่วง ตอนอุตรกรูทวิป สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของ ปารณีย์ โชติมันเศรษฐ์ พบว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 88.67/94.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (ปารณีย์ โชติมันเศรษฐ์, 2550) เรื่องไตรภูมิ พระร่วง ตอนมนุสสุภูมิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของพิมณิชา พรหมมานต นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับมาก (พิมณิชา พรหมมานต, 2553) และในงานวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอนแบบหมวกหกใบและวิธีสอนแบบปกติร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องสามก๊ก ตอนกวนอุไปรับราชการกับ โจโฉ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของ ทรง

ฤทธิ์ ฉิมโหมด พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบหมวกหกใบร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสูงกว่า กลุ่มที่ใช้การสอนแบบปกติร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนอยู่ในระดับดี (ทรงฤทธิ์ ฉิมโหมด, 2553)

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การใช้สื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงเป็นสื่อที่สามารถช่วยแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ได้ อีกทั้งผู้วิจัยเห็นว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่เป็นวรรณคดียังมีจำนวนน้อย หนึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้กำหนดให้นำวรรณคดีมรดกและวรรณกรรมหลายเรื่องที่สอดแทรกเรื่องราวคำสอนต่าง ๆ มาใช้ประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ เรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครตามหาพระบิดา และเข้าเมืองผีดิบ กลอนบทละคร เรื่องเงาะป่า พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (กรมวิชาการ, 2551) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบทละครเรื่องเงาะป่า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ คำนึงถึงเนื้อหาเนื้อหาวิชาที่มีความยาวเหมาะสมกับวุฒิภาวะของการรับรู้ของผู้เรียน รวมถึงให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จในการเรียนสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนได้เปลี่ยนทัศนคติในการเรียนวรรณคดีให้ดีขึ้น และเป็นการพัฒนาสื่อให้ทันสมัยแก้ไขปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทละคร เรื่อง เงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยบทละคร เรื่อง เงาะป่าสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทละคร เรื่อง เงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 366 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 45 คน ใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) การจับฉลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย บทละคร เรื่อง เงาะป่า สำหรับนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.3 ตัวแปรตาม คือ

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทละครเรื่อง เงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยบทละคร เรื่อง เงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3) เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย สารที่ ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 ได้กำหนดให้เข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง บทละคร เรื่องเงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.4. ระยะเวลาในการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ใช้เวลาในการทดลอง 4 วัน วันละ 2 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนนาครประสิทธิ์ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

2. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

4. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 9 ห้องเรียน รวม 366 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1โรงเรียนนาครประสิทธิ์ ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่กำลังศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปี

การศึกษา 2558 มีจำนวนนักเรียน 45 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) การจับฉลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม

ขั้นที่ 2 ชั้นสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง กลอนบทละคร เรื่อง เงาะป่า
2. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทละครเรื่องเงาะป่า
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนบทละครเรื่องเงาะป่าด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ขั้นที่ 3 ชั้นดำเนินการทดลอง

รูปแบบของการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองรูปแบบของการทดลองเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

O₁   X   O₂

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

O₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน

X หมายถึง การสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

O₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แจกจุดประสงค์ในการเรียนให้นักเรียนทราบเพื่อเข้าใจตรงกัน แนะนำการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชี้แจงให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และแจ้งจุดมุ่งหมายของการเรียนและการประเมินผล

2. ทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและตรวจสอบคุณภาพแล้ว

3. ดำเนินการสอนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้การเรียนวรรณคดีด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลอนบทละคร เรื่องเงาะป่า ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและตรวจสอบคุณภาพแล้วนำมาทดลองเป็นเวลา 8 ชั่วโมง แบ่งเป็นวันละ 2 ชั่วโมง รวม 4 วัน

4. เมื่อดำเนินการสอนครบแล้วมีการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง เสร็จแล้วให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความคิดเห็น

ขั้นที่ 4 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่สอนโดยการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent samples t-test)

2. วิเคราะห์ผลความคิดเห็นของผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์

5. ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทละครเรื่องเงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทละครเรื่อง เงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 45 คน จากนั้นวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยหาค่าร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งได้ค่าผลการทดสอบระหว่างเรียน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.15 และทดสอบหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 82.56 แสดงว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยบทละครเรื่องเงาะป่า มีประสิทธิภาพ 81.15/82.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทละครเรื่องเงาะป่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ทดสอบเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ก่อนเรียน(pretest)และหลังเรียน(posttest) แล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่าคะแนนเฉลี่ย บทละครเรื่องเงาะป่า ของกลุ่มตัวอย่าง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าของคะแนนหลังการทดลองเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเท่ากับ 16.5 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.23 ($\bar{X} = 16.51$, $SD = 1.23$) ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนก่อนการทดลองใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีค่าเท่ากับ 7.84 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.30 ($\bar{X} = 7.84$, $SD = 2.30$)

3. ผลการศึกษาคำความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนาครประสิทธิ์อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทละครเรื่องเงาะป่า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการและศึกษาคำความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 45 คน ทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 20 ข้อ หลังจากการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จากนั้นนำค่าระดับที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปแปลความหมายค่าระดับตามที่เกณฑ์กำหนด พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทละครเรื่อง เงาะป่า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 45 คน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$, S.D. = 0.56) เนื่องจากเนื้อหาของบทเรียนมีความน่าสนใจเข้าใจง่าย ผู้เรียนสามารถย้อนกลับไปเพื่อทบทวนบทเรียนได้อย่างอิสระตามความต้องการของตนเอง

6. อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทละครเรื่อง เงาะป่า ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บทละครเรื่อง เงาะป่า ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 80/80 ผลปรากฏว่าบทเรียนมีประสิทธิภาพ 81.15/82.56 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้หมายความว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทละครเรื่องเงาะป่า ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ระหว่างเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.15 และทำคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดร้อยละ 82.56 ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนคือได้มีการศึกษาและมีการวิเคราะห์เนื้อหาของบทเรียนผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาและด้านสื่อ และมีการทดลองตามลำดับขั้นตอน วิจัยได้ปฏิบัติตามแนวคิดด้านการประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนของ วัชรพล วิบูลยศรีน กล่าวว่า ในการพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนควรดำเนินการตาม 4 ขั้นตอนต่อไปนี้เป็นขั้นวางแผนกำหนดเนื้อหาที่จะสอนและขอบเขตของเนื้อหา และกำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปหรือเชิงพฤติกรรม เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการเขียนเนื้อหา มีการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างแบบทดสอบเพื่อประเมินว่าผู้เรียนเรียนรู้และปฏิบัติได้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เมื่อพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเสร็จเรียบร้อยแล้วยังไม่สามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้ในทันที เพราะผู้พัฒนายังไม่ทราบประสิทธิภาพของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จึงจำเป็นต้องนำไปทดลองใช้จากกลุ่มตัวอย่างเพื่อรับทราบข้อบกพร่องความคิดเห็น คำแนะนำและดำเนินการปรับแก้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้มีคุณภาพมากที่สุด (วัชรพล วิบูลยศรีน, 2556)

การเก็บคะแนนย่อยระหว่างการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยจะทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยกดดันเท่าที่ควร ผลคะแนนจึงได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนในการหาประสิทธิภาพ E_2 คือการเรียนทั้ง 4 หน่วยจบแล้วต้องทำแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีรูปแบบที่น่าสนใจ คือมี ทั้งภาพและเสียงประกอบคำบรรยาย การให้ผลย้อนกลับมายังตัวผู้เรียน เพื่อทำกิจกรรมได้ถูกต้อง สนุกสนานไปกับการเรียน ประกอบกับความสวยงามของตัวบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทำให้ผู้เรียนมีการจดจำ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

วรรณคดี และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยได้มีการทดลองใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กับกลุ่มทดลอง 3 คน จากการคัดเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียน อยู่ในระดับ เก่ง ปานกลาง และอ่อน อย่างละ 1 คน และได้ปรับปรุงเนื้อหาของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งได้พบปัญหาต่างๆ เช่นคำถามไม่ชัดเจน เสียงไม่มาพร้อมภาพ รายละเอียดเนื้อหาค่อนข้างมาก ตัวอักษรอ่านยาก เสียงซ้อนภาพซ้อน หลังทำการทดลองกับกลุ่ม 9 คนโดยตั้งประสิทธิภาพไว้ที่เกณฑ์ 80/80 ได้ผลการทดลองออกมามีค่า เท่ากับ 80.08/80.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุประการหนึ่ง ที่ส่งผลให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เมื่อนำไปทดลองจริง จึงมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือสูงหรือต่ำกว่า ร้อยละ 80 ไม่เกินร้อยละ 5 และผู้วิจัยปรับปรุงข้อบกพร่องของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยที่ขาดปุ้ม ย้อนกลับแบบลัดเพื่อไปหน้าเมนูย่อย ดังนั้นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพก่อนไปใช้จริง

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจากผลการวิจัย พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนก่อนเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนที่เรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 ด้วยคะแนน การทดสอบ ก่อนเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 7.84 และ คะแนน การทดสอบหลังเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 16.51 จะเห็นได้ว่า คะแนน ก่อนเรียนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน รายวิชาภาษาไทย บทละครเรื่องเงาะป่า อยู่ใน ระดับที่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ เนื่องจากผู้เรียนที่เข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่าง การทดลอง มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และมีความพร้อมใฝ่เรียนรู้ เป็นอย่างดี เมื่อนำบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน รายวิชาภาษาไทย บทละครเรื่องเงาะป่า ซึ่งนักเรียนได้เรียนรู้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01 เนื่องจากบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ได้ผ่าน การพัฒนามาอย่างเป็นขั้นตอน ทำให้บทเรียนมีความสมบูรณ์ นำเสนอได้อย่างดี นักเรียนมีความสนใจ จดจำได้ กระตือรือร้น และมีความสุขในการเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย บทละครเรื่องเงาะป่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มี ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.56) ในเนื้อหาของบทเรียนมีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย รองลงมาคือ เกิดความกระตือรือร้นและมีความสุขในการเรียน ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.51) โดยภาพรวมนักเรียนชอบบทเรียนนี้ การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในกระบวนการ จัดการเรียนการสอนเป็นการสร้างความแปลกใหม่เนื่องจากนักเรียนไม่เคยได้เรียนด้วยวิธีการนี้มาก่อน โดยเฉพาะการเรียนวรรณคดีจากคอมพิวเตอร์ ในการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถทบทวนความรู้ที่ยังไม่เข้าใจ ให้มีความเข้าใจชัดเจนได้ยิ่งขึ้น ในการเรียนรู้จาก

การฟัง การอ่านและการศึกษา ตามความพอใจของตนเอง ในตัวของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความน่าสนใจเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย ส่วนการทดสอบ นักเรียนมีความเห็นว่าการทดสอบตรงกับเนื้อหาที่เรียนและมีความพึงพอใจกับคะแนนที่ได้ ด้านสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน แปลกใหม่ น่าสนใจ ช่วยให้การเรียนในเนื้อหาง่ายขึ้น นักเรียนอยากให้มีความหมายของคำเพิ่มขึ้น อยากให้พัฒนาด้านภาพเครื่องไหวเพิ่มขึ้น ดนตรีประกอบให้สนุกสนาน อยากให้มีเนื้อเรื่องเงาะป่าฉบับเต็มเรื่อง จะได้เรียนรู้เนื้อหาได้นานขึ้นรวมถึงการรู้จักตัวละครทุกตัว อยากรู้จักวรรณคดีเรื่องอื่น ในการเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สอดคล้องกับ กิดานันท์ มลิทอง ได้กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สามารถให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ คือ คอมพิวเตอร์ช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนให้แก่ผู้เรียน มีการใช้สี ภาพลายเส้นที่ดูคล้ายการเคลื่อนไหว เสียงดนตรี เป็นการเพิ่มความเหมือนจริง และเร้าให้ผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้ อยากเรียนมากขึ้น ใช้ในการเรียนรู้รายบุคคลได้เป็นอย่างดี ให้ความเป็นส่วนตัวแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจที่ต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (กิดานันท์ มลิทอง, 2543)

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนควรมีลักษณะมีลัดมีเดียโดยเฉพาะการมีตัวการ์ตูนที่สามารถเคลื่อนไหว เล่าเรื่อง และโต้ตอบได้ตลอดการเรียน เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน
2. ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนและวิชาการสร้างโปรแกรมเพื่อเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจ และเข้าใจง่าย ชัดเจน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มและวัยของนักเรียน ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. การใช้สื่อเทคโนโลยีได้นั้นโรงเรียนต้องสนับสนุน ให้มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ด้านอิเล็กทรอนิกส์เตรียมใช้กับเทคโนโลยีที่ก้าวพัฒนาไปข้างหน้าตลอดเวลา ผู้เรียนสามารถมีสถานที่พร้อมนำไปปฏิบัติการเรียนรู้ได้ง่าย สะดวกในการรองรับจำนวนปริมาณจำนวนผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่างๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ควรศึกษารูปแบบ เทคนิคการสร้าง และวิธีการนำเสนอบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รูปแบบต่างๆ เช่น รูปแบบการศึกษาในโลกยุคดิจิทัลคือการเรียนการสอนผ่าน MOOCs นั้นมีรูปแบบที่เหมือนกับการเรียนการสอนบน E-Learning โดยผู้สอนมีการสร้างเนื้อหาความรู้กระจายส่งให้กับผู้เรียนทางเดียวในระยะเวลาที่จำกัด แต่ต้องมีความพิเศษตรงที่มีการเก็บผลการสอบก่อนเรียน (ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา) การออกแบบการสอนนั้นต้องมีการวางแผนเพิ่มเข้ามา อีกทั้งเมื่อมีการวางแผนว่าจะนำเสนอบทเรียน และรูปแบบการสอนแบบไหนแล้ว ยังต้องมีการออกแบบฟอร์มของแบบทดสอบ (Assignment) พร้อมระยะเวลาในการส่งผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งจะเป็นรูปแบบที่บังคับการใช้ Project-Based Learning หรือ Problem-Based Learning ทำให้กิจกรรมการเรียน

ระหว่างที่ออนไลน์บนระบบของ MOOCs นั้นให้น่าสนใจและสร้างความรู้สึกรู้สึกให้เกิดความสนใจในตัวต่อบทเรียน แล้วจึงค่อยนำผลลัพธ์ก่อนเรียนมาเปรียบเทียบกับผลลัพธ์หลังเรียน แล้วใช้วิธีแบบ MOOCs เป็นทรัพยากรการเรียนรู้แบบเปิดมาผสมผสานกับ CAI โดยต้องปรับพื้นฐานระดับความรู้ความสามารถที่ตัวผู้เรียนด้วยให้เหมาะกับเนื้อหา

2. สามารถนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มาเป็นสื่อประสมประกอบการสอนแบบอภิปรายและเสริมด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยนำไปใช้เรียนบูรณาการวรรณคดีประกอบนาฏศิลป์การแสดง เช่น การแสดงละคร โขน ลิเก บทบาทสมมุติ หรือการร้องเล่นแบบทำนองเสนาะ

References

- Charuwan Tiengern. (2547). *Achievement Comparison of Thai Literature Critique of Grade 5 Secondary Students between Sternburg and Normal Teaching Styles* (Master of Education Thesis). Graduate School: Silpakorn University. Department of Academics, Ministry of Education. (2544). *Curriculum of Basic Education 2544*. Bangkok: Express Delivery Organization.
- Kidanant Malitong. (2543). *Educational Technology and Innovation*. Bangkok: Faculty of Education. Chulalongkorn University.
- Luan Saiyud and Ankana Saiyud. (2538). *Educational Research Technique*. Bangkok: Suveeriyasarn.
- Paranee Chotimanset. (2550). *Development of Computer-Assisted Lesson entitled "Tripumpruang, Uttarakurutaveep Section" for Elementary Students of Grade 4* (Master of Education Thesis). Graduate School: Silpakorn University
- Phrakhrupariyatsuwanrangsi (Choosak Phuwongsa). (2559). Development of Morality Enhancing Curriculum in The Asean Community Era Applying The Contemplative And Yoniso Manasikara Concepts for Primary Students Under The Office of Sakon Nakhon Primary Education Service Area 1. *MCU Journal of Social Sciences*, 6(1), 41-52.
- Pimnich Prommanote. (2553). *Development of Computer-Assisted Lesson entitled "Tripumpruang, Manussapum Section" for Elementary Students of Grade 6* (Master of Education Thesis). Graduate School: Silpakorn University.
- Saraprasert. (2502). *Poem about Composing Klon. Klong and Chant*. Bangkok: Government Saving Bank.

- Somsak Ampornvisitsopa. (2548). *Development of Computer-Assisted Lesson of Thai Language Group for Grade 6 Elementary Students entitled "Ramakien, Miyarab War Section* (Master of Education Thesis). Graduate School: Silpakorn University.
- Songrit Chimmote. (2553). *Achievement Comparison between Six Hats and Normal Teaching Styles with Computer-Assisted Lessons* (Master of Education Thesis) Graduate School: Silpakorn University.
- Vajarapol Viboonyossarin. (2556). *Innovation and Media for Teaching Thai Luanguage*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

รูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร
MARKETING MODEL OF LIQUEFIED PETROLEUM GAS STATIONS
IN BANGKOK

ภัคชญญา จารุพัฒน์* กัญยาวีร์ เมฆีวราพันธ์**
Pachchanya Jarupat, Kanyavee Makeevaraphan

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างรูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม ประชากรที่ศึกษาได้แก่ สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว ในเขตกรุงเทพมหานคร เลือกศึกษาเฉพาะเขตที่มีสถานีบริการฯ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกเฉพาะเขตที่มีสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) จำนวนมากที่สุด 4 อันดับแรก ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ บางขุนเทียน มีนบุรี บางแค และคลองสามวา รวม 52 แห่ง โดยคำนวณตามสัดส่วนแต่ละเขต ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล จากผู้ใช้บริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว จำนวน 416 คน และสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ผู้จัดการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว จำนวน 4 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว ในเขตกรุงเทพมหานครมีองค์ประกอบรวมจำนวน 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปรย่อยทั้งหมด 6 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันผวน ของตัวแปรเดิมได้ร้อยละ 28.98 ประกอบด้วยตัวแปร ด้านผลิตภัณฑ์ และการบริการ ด้านราคา ด้านบุคคล ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ แรงจูงใจ เรียกว่า ส่วนประสมการตลาด 5PM องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยตัวแปรย่อยทั้งหมด 5 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันผวน ของตัวแปรเดิมได้ร้อยละ 38.604 ประกอบด้วยตัวแปร ด้านความเสี่ยง กระบวนการสินตัดสินใจ ด้านเทคโนโลยี ด้านบุคลากร ด้านภาพลักษณ์ เรียกว่า การบริหารจัดการ

คำสำคัญ: รูปแบบการตลาด, ส่วนประสมการตลาด, สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว

* Doctor of Business Administration, Western University

** Faculty of Business Administration Western University

ABSTRACT

The objective of this research was found out the marketing model of liquefied petroleum gas stations in Bangkok. The method of research was used quantitative research and qualitative study. The population is liquefied petroleum gas stations in Bangkok. But, this research focus on the 4 districts that are 59 liquefied petroleum gas stations in Bang KhunThian, Min Buri, Bang Khae and Khlong Sam Wa. The samples for this study were 420 persons which were included 416 persons of liquefied petroleum gas customers and 4 persons of liquefied petroleum gas manager. The research instruments were interviewed and questionnaire had been tested by validity and reliability. Descriptive statistics and inferential statistics such as percentage, mean, standard deviation, analysis of variance, content analysis, confirmatory factor analysis and exploratory factor analysis. The marketing model of liquefied petroleum gas stations in Bangkok was contained two factors. First factor was called Marketing Mix 5PM. The marketing mix included 6 elements that are product, price, people, promotion, process and motivation. This factor was shown the 28.978% of fluctuation. Second factor was called Management. The management included 5 factors that are risk, process decision, technology, people and image. That was shown the 38.604% of fluctuation.

Keywords: Marketing Model, Marketing Mix, Consumer Behavior, Liquefied Petroleum Gas Stations

1. บทนำ

พลังงานถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต ในทุกภาคส่วน ทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคคมนาคมขนส่ง (รถยนต์) ภาคครัวเรือน และอื่นๆ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการใช้พลังงาน คือ อัตราการเพิ่มของประชากร และระดับการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนา และมีอัตราการเพิ่มของประชากรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้แนวโน้มความต้องการพลังงานของประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกปี โดยพบว่าในปี 2557 (ไม่รวมเดือนธันวาคม 2557) มีการใช้พลังงานในเชิงพาณิชย์ขั้นต้น เทียบเท่าต่อวันสูงถึง 2,046 พันบาร์เรลน้ำมันดิบ ซึ่งสูงกว่าในปี 2553 ถึงร้อยละ 14.81 ทั้งนี้การใช้พลังงานในเชิงพาณิชย์ขั้นต้นดังกล่าว มีการใช้ก๊าซธรรมชาติสูงสุดถึง 920 พันบาร์เรลน้ำมันดิบต่อวัน รองลงมาคือ น้ำมันสูงถึง 720 พันบาร์เรลน้ำมันดิบต่อวัน และถ่านหิน ลิกไนต์ และพลังงานอื่นๆ ตามลำดับ โดยจากข้อมูลปริมาณการใช้น้ำมัน พบว่าในปี 2557 มีการใช้พลังงานจากน้ำมันดีเซลสูงถึง 19,166 ล้านลิตร รองลงมา คือ บีโตรเลียมเหลว (LPG) 12,713.7 ล้านลิตรและน้ำมันเบนซิน น้ำมันเครื่องบิน น้ำมันเตา และน้ำมันก๊าด ตามลำดับ ซึ่ง

พบว่าปริมาณพลังงานสำรองที่มีอยู่สวนทางกับความต้องการใช้พลังงานที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทุกภาคส่วนหันมาสนใจพลังงานทดแทน ซึ่งปิโตรเลียมเหลว (LPG) ถือเป็นพลังงานทดแทนที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเนื่องจากมีราคาถูก และสามารถใช้ทดแทนน้ำมันได้เป็นอย่างดีอีกทั้งไม่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยมีผู้ค้าต่างปิโตรเลียมเหลว (LPG) รวมทั้งสิ้น 14 ราย คือสยามแก๊ส, แสงทองปิโตรเลียม, พีเอฟ, เอ็นเอสแก๊ส, ออร์คิด แก๊ส, ยูนิคแก๊ส, เวิลด์แก๊ส, อุโน แก๊ส, ปิกนิก, ทาคุนิกรูป, ปตท., ไทยแก๊ส, พลังอัศวิน และยูไนเต็ด มีสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ประเทศทั้งสิ้น 1,854 แห่ง ซึ่งภาคกลางมีสถานีบริการ 940 แห่ง สูงถึงร้อยละ 50.70 เมื่อเปรียบเทียบของทั้งประเทศ โดยมีกระจายตามเขตปริมณฑล (นครปฐม สมุทรสาคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ) สูงที่สุดร้อยละ 34.79 (327 แห่ง) รองลงมา คือ เขตกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 32.87 (309 แห่ง) และพบว่าความหนาแน่นของสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร สูงที่สุด จึงถือได้ว่าสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร มีการแข่งขันและส่วนแบ่งทางการตลาดอยู่ในระดับสูง (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน, 2557) แต่เนื่องจากผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในประเทศไทย รวมถึงเขตกรุงเทพมหานคร ทุกรายจะใช้วัตถุดิบซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับเดียวกัน จึงถือได้ว่าผลิตภัณฑ์ของผู้ค้าต่างทุกราย รวมถึงสถานีบริการปิโตรเลียม แทบไม่มีความแตกต่างกัน ประกอบกับรัฐมีมาตรการควบคุมราคา จึงไม่เน้นการแข่งขันทางด้านราคา แต่จะมุ่งเน้นไปยังการแข่งขันทางการตลาดและการบริการ รวมไปถึงการบริการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยส่งผลกระทบต่อตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) เพื่อหารูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นส่วนประสมทางการตลาด พฤติกรรมผู้บริโภค การบริหารจัดการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด พฤติกรรมผู้บริโภค การบริหารจัดการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อสร้างรูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร/ผู้จัดการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) 20 ปี ขึ้นไป และนักวิชาการ

พลังงาน จำนวน 4 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 3.2 ระยะที่ 2 การศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกเฉพาะเขตที่มีสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) จำนวนมากที่สุด 4 อันดับแรก ได้กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 52 แห่ง ซึ่งใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร/ผู้จัดการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 4 คน และผู้ใช้บริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) จำนวน 416 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 420 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม เพื่อนำไปสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของผู้ใช้บริการต่อการให้บริการของสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับแบ่งออกเป็น 5 ตอน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ข้อมูลจากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 และตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และร้อยละ ข้อมูลจากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 3 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (factor analysis) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: PCA) ระยะที่ 3 สร้างรูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างตาม ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ด้านการตลาด ผู้บริหาร/ผู้จัดการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) และนักวิชาการพลังงาน จำนวนรวม 4 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบและสร้างรูปแบบที่เหมาะสม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (factor analysis) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: PCA) ซึ่งจำนวนองค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigen Values) เท่ากับหรือมากกว่า 1 โดยตัวแปรย่อยแต่ละตัวต้องมีน้ำหนักองค์ประกอบลงในเพียงองค์ประกอบเดียว ตัวแปรย่อยใดมีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) น้อยกว่า 0.50 จะต้องถูกตัดออกไปจากการวิเคราะห์ และจำนวนตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบต้องมีอย่างน้อย 3 ตัวแปรขึ้นไปจึงถือเป็น 1 องค์ประกอบ เพื่อลดจำนวนตัวแปร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกทำการสกัดปัจจัยโดยใช้วิธี Principle Component Analysis และการหมุนแกนแบบ Varimax ในการจัดกลุ่มตัวแปรตั้งชื่อองค์ประกอบที่จะนำไปใช้ในการสร้างรูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ามีองค์ประกอบรวมทั้งหมดจำนวน 2 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 38.60 ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปรย่อยทั้งหมด 6 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันผวน ของตัวแปรเดิมได้ร้อยละ 28.978 ประกอบด้วยตัวแปร ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านบุคคล ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ แรงจูงใจ ดังนั้น องค์ประกอบร่วมที่ 1 เรียกว่า ส่วนประสมการตลาด 5PM

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยตัวแปรย่อยทั้งหมด 5 ตัวแปร สามารถอธิบายความผันผวน ของตัวแปรเดิมได้ร้อยละ 38.604 ประกอบด้วยตัวแปร ด้านความเสี่ยง กระบวนการสินตัดสินใจ ด้านเทคโนโลยี ด้านบุคลากร ด้านภาพลักษณ์ ดังนั้น องค์ประกอบร่วมที่ 2 เรียกว่า การบริหารจัดการ

การนำเสนอรูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้พิจารณานำเสนอรูปแบบจากองค์ประกอบ โดยการพิจารณาตรวจสอบร่างรูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้บริหาร/ผู้จัดการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) และนักวิชาการพลังงาน จำนวนรวม 4 คน ได้พิจารณาประเด็นความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งผลการประเมินร่างรูปแบบการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44, SD. = .192) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่าด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 5.00, SD. = .000) รองลงมาคือด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.67, SD. = .557) และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67, SD. = .557) และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการตลาดสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ทั้ง 2 องค์ประกอบ คือ ส่วนประสมการตลาด 5PM และการบริหารจัดการ

5. อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการใช้บริการของสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลพิจารณาเป็นราย พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านกระบวนการตัดสินใจ และด้านแรงจูงใจ ยกเว้นด้านความเสี่ยง อยู่ในระดับน้อย โดย พบว่า

ด้านแรงจูงใจ ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ข่าวลือด้านต่าง ๆ ของผู้ให้บริการ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ประกอบกับการเลือกใช้บริการของสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) เกิดจากการตัดสินใจด้วยตัวเอง และความชื่นชอบผู้ให้บริการเป็นการส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541) พบว่าการตัดสินใจซื้อหรือเลือกใช้บริการสินค้า ผู้ตัดสินใจจะเลือกตัดสินใจจากปัจจัยในด้านต่างๆ เช่น ปัจจัยเฉพาะบุคคลที่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง พิจารณาจากรายได้ เศรษฐกิจ และความคุ้มค่า

ด้านความเสี่ยง ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก การให้บริการของสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ต้องรอคิวนาน มีความล่าช้า ได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้บริการของสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) และคุณภาพของก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) ไม่คุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิธาน โสมประภักษ์ (2549) ทศนคติด้านความเห็นต่อสถานีบริการ คือ สถานีบริการไม่เพียงพอต่อความต้องการ และสอดคล้องกับ ธง อุ่มตระกูล สถานีบริการมีความล่าช้าในการให้บริการ ทำให้ผู้ใช้บริการต้องรอ ด้านกระบวนการตัดสินใจ ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก มีการตัดสินใจใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) เนื่องจากต้องการลดค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิง มีการหาข้อมูลก่อนตัดสินใจใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) และมีความพึงพอใจหลังจากที่ท่านตัดสินใจใช้บริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช คุ้มฉนวนวิษ (2556) พบว่าผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ต้องการลดค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิง

จากผลการวิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภคต่อปัจจัยการบริหารจัดการของสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลพิจารณาเป็นราย พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านภาพลักษณ์ ด้านเทคโนโลยี และด้านบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธง อุ่มตระกูล (2526) ศึกษาข้อคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับการให้บริการของสถานีบริการน้ำมันในเขตกรุงเทพมหานคร ผลพบว่าสถานีบริการน้ำมันที่มีอยู่เกือบทุกแห่งจะมีน้ำมันเชื้อเพลิง และอุปกรณ์อื่นๆ ไว้จำหน่ายคล้ายๆ กัน ผู้บริโภคสามารถเลือกใช้จากแห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้ ดังนั้นการให้บริการของสถานีบริการจึงจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความประทับใจ เพื่อให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการอีกในครั้งต่อไปผู้ใช้บริการสถานีบริการน้ำมันมักประสบปัญหาต่างๆ กับสถานีบริการน้ำมัน ปัญหาที่สำคัญที่สุดได้แก่ ปัญหาความล่าช้าในการให้บริการ ทำให้ผู้ใช้บริการต้องรอนาน ส่วนปัญหารองลงไป ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงกิริยามารยาทที่ไม่สุภาพ ของพนักงาน สิ่งจูงใจที่มีบริโภคให้ความสนใจมากที่สุดได้แก่ ใกล้เคียงอาศัย เครื่องมือและอุปกรณ์มีความทันสมัยและเป็นยี่ห้อที่ชอปปี้ สถานีบริการต้องพัฒนาบุคลากรของสถานีบริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการแสดงออกต่อผู้ใช้บริการต้องมีกิริยามารยาทสุภาพ การปรับปรุงการบริการให้มีความสะดวกรวดเร็วขึ้น ด้านเทคโนโลยี ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยีที่สูง สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีการนำนวัตกรรมหรือความแตกต่างเพื่อตอบสนองต่อความต้องการได้เป็นอย่างดี และระบบเติมก๊าซ LPG ของสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีประสิทธิภาพ เช่น แรงดัน ระบบความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธง อุ่มตระกูล (2526) สิ่งจูงใจที่มีบริโภคให้ความสนใจมากที่สุดได้แก่ เครื่องมือและอุปกรณ์มีความทันสมัย

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระชัย วาสนาสมสกุล (2545) พบว่าผู้รับบริการให้ความสำคัญกับสถานที่ตั้งก๊าซต้องได้มาตรฐานรับรอง

ด้านบุคลากร ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากพนักงานสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีการเสนอความช่วยเหลือแก่ผู้รับบริการ โดยไม่ได้หวังผลตอบแทน ความเพียงพอของบุคลากรที่ให้บริการ ณ สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) พนักงานสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีทักษะสามารถให้บริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และพนักงานสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีความเต็มใจในการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชง อุ่มตระกูล ปัญหาด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงกิริยามารยาทที่ไม่สุภาพ ของพนักงาน ต้องพัฒนาบุคลากรของสถานีบริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการแสดงออกต่อผู้ใช้บริการต้องมีกิริยามารยาทสุภาพ การปรับปรุงการบริการให้มีความสะดวกรวดเร็วขึ้น

ด้านภาพลักษณ์ ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) สามารถสร้างความแตกต่างและสร้างคุณค่าให้เห็นได้อย่างชัดเจน สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีภาพลักษณ์องค์การที่แตกต่างและโดดเด่นในสายตาของท่าน เช่น LOGO ป้ายชื่อ และพนักงานสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีพฤติกรรมที่ดีส่งผลต่อภาพลักษณ์สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชง อุ่มตระกูล (2526) เป็นที่ยี่ห้อที่ขอใช้จากผลการวิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการให้บริการ ยกเว้นด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณูภา ภูมิรัตน์ (2550) พบว่า ผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทางการตลาดในภาพรวมในระดับมาก

ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ตรายี่ห้อของผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับ บริษัทฯ เป็นผู้นำด้านพลังงานทดแทน ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีคุณภาพที่ไม่ส่งผลต่อเครื่องยนต์ และสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ติดตั้งได้มาตรฐานและมีเพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Parasuraman และ คณะ (1991) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในการบริการเกิดจากการประเมินคุณค่าการรับรู้คุณภาพของการบริการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บริการตามลักษณะของการบริการ ซึ่งถ้าตรงกับสิ่งที่ผู้รับบริการมีความต้องการหรือตรงกับความคาดหวังที่มีอยู่หรือประสบการณ์ที่เคยได้รับบริการตามองค์ประกอบดังกล่าวก็ย่อมจะนำมาซึ่งความพึงพอใจในบริการนั้น

ด้านราคา ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก มีป้ายแสดงราคา ค่าเชื้อเพลิงที่ชัดเจน มีราคา

ค่าบริการที่เหมาะสม และก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) ราคาถูกเมื่อเทียบกับราคาน้ำมัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช คุวัฒนวนิช (2556) พบว่าผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ต้องการลดค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิง เนื่องจากก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) ราคาถูกเมื่อเทียบกับราคาน้ำมัน

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ท่าเลที่ตั้งสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) สะดวกสบายต่อการเดินทาง มีระบบการชำระเงินค่าบริการที่สะดวก เช่น ใช้บัตรเครดิต ได้ มีจำนวนสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ทั่วถึง สถานีบริการสามารถหาเติมปิโตรเลียมเหลว (LPG) ได้ง่าย สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) อยู่ติดกับถนนหลัก และสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) อยู่ใกล้กับแหล่งชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธง อุ่มตระกูล (2526) สิ่งจูงใจต่อผู้ใช้บริการสถานีให้ความสนใจมากที่สุดได้แก่ ใกล้ที่อยู่อาศัย สะดวกสบายต่อการเดินทาง และหาได้ง่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Keaveney (1995) พบว่า พฤติกรรมที่เป็นสาเหตุให้ลูกค้าหันไปใช้บริการที่อื่น คือ ไม่ได้รับความสะดวก เกี่ยวกับสถานที่ตั้ง ระยะเวลาที่รอคอยในการรับบริการ ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากความสะอาดของสถานที่ ห้องน้ำ มีแสงไฟสว่าง ป้ายทางเข้าเห็นได้ชัดในตอนกลางคืน การจัดตกแต่งบรรยากาศภายในสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) สวยงาม สะอาด มีร้านอาหาร/ร้านสะดวกซื้อภายในสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีบริการเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่องหรือบริการล้างรถ ยกเว้นมีตู้ ATM หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อยู่ในระดับน้อย

ด้านบุคคล ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก พนักงานมีความรู้ ทักษะในการให้บริการ กิริยามารยาทของพนักงานสุภาพเรียบร้อยพนักงานแสดงความเต็มใจที่จะให้บริการหรือช่วยเหลือพนักงานแต่งกายสุภาพเรียบร้อย และพนักงานมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทันเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Keaveney (1995) พบว่า พฤติกรรมที่เป็นสาเหตุให้ลูกค้าหันไปใช้บริการที่อื่น คือ พนักงานไม่ใส่ใจลูกค้า ไม่สุภาพ ไม่กระตือรือร้นการตอบสนองของพนักงานในการบริการไม่เต็มใจที่จะบริการหรือตอบสนองในทางลบ

ด้านส่งเสริมการตลาด ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก มีการบอกต่อโดยผู้เคยใช้บริการ สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มาก่อน มีการประชาสัมพันธ์จากรัฐบาลให้หันมาใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีการแจกของแถม เช่น น้ำดื่ม กระดาษชำระมีการสะสมแต้มจากบัตรสมาชิกเพื่อแลกของรางวัล ยกเว้นมีการแจกคูปองส่วนลดเมื่อใช้บริการครั้งต่อไป มีการจัดรายการชิงโชค เช่น ได้เติมก๊าซปิโตรเลียมเหลว (LPG) ฟรี ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิธาน โสมประภัสร์ (2549) พบว่าผู้รับบริการให้ความสำคัญกับด้านการส่งเสริมการตลาด เรื่องมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์การใช้ก๊าซทางสื่อโทรทัศน์ และสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ อีระชัย วาสนาสมสกุล (2545) พบว่าด้านการส่งเสริมการตลาดให้ความสำคัญมากในเรื่องการให้บริการอื่นๆ เช่น ล้างรถ เติมลมยาง

ด้านกระบวนการให้บริการ ผู้รับบริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ในเขตกรุงเทพมหานครมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก เอาใจใส่กับทุกความต้องการของท่าน ให้บริการรวดเร็ว ไม่ต้องรอนาน ไม่ยุ่งยาก สถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) มีบริการเสริม เช็ดกระจก เติมลมยาง และมั่นใจความปลอดภัยในการใช้บริการสถานีบริการปิโตรเลียมเหลว (LPG) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีระชัย วาสนาสมสกุล (2545) ให้ความสำคัญมากในเรื่องการให้บริการอื่นๆ เช่น ล้างรถ เติมลมยาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Keaveney (1995) ซึ่งพบว่าพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุให้ลูกค้าหันไปใช้บริการที่อื่น คือ ไม่ได้รับความสะดวก และระยะเวลาที่รอคอยในการรับบริการ

References

- Akarat Kuwatanavanit. (2556). *Comparative Study of Alternative Benzene Fuel between NGV and LPG in Ayuthaya Province of Private Car Users*. Bangkok University.
- Panitan Somprapat. (2549). *Attitude of Private Car Users in Bangkok towards Gassohol Uses*. Chiangmai University.
- Parasuraman, A., Berry, L. L. &Zeithaml, V. A., (1991). Refinement and Reassessment of the SERVQUAL scale. *Journal of Retailing*, 67(4), 420-450
- Renuka Pumirat. (2550). Opinion towards Marketing Mix Facotrs Affecting NGV Using of Private Users at Bangna District. Bangkok: Krirk University.
- Siriwan Sereerat and Others. (2541). *Business Research*. Bangkok: Shining Diamond in the Business World.
- Teerachai Wassanasomsakul. (2545). *Consumers Attitudes towards Biodiesel*. Chiangmai Province.
- Tong Umtrakul (2556). *Study of Consumers Opinions towards Gas stations Services in Bangkok Area*. Chulalongkorn University.
- Chuenkamol Sinbangwa. (2560). The Impact of Social Accounting and Corporate Social Responsibility on The Sustainability of Listed Companies In The Stock Exchange of Thailand. *MCU Journal of Social Sciences*, 6(1). 161-168.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก
ในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

FACTORS AFFECTING THE APPROACH TO ALTERNATIVE TUTORIAL SCHOOL
MANAGEMENT IN SOUTHERN THAILAND

ณัฐมา วีระวานิช* พิสมัย จารุจิตติพันธ์**

Natcha weeravanich, Pisamai Jarujittipant

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนักเรียน และการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย การศึกษานี้ได้ใช้วิธีวิจัยเป็นเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structure Interview) เพื่อนำผลมาวิเคราะห์เนื้อหา จากผู้แสดงความคิดเห็นในโรงเรียนกวดวิชาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300 คน ขึ้นไป โดยการสุ่มตัวอย่าง และจำแนก กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวประกอบด้วย จำนวน ผู้ปกครอง จำนวน 90 คน นักเรียน จำนวน 120 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพื้นฐาน ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนักเรียนโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยโดยภาพรวมผู้แสดงความคิดเห็นทุกกลุ่มมีความเห็นมีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านค่านิยม จิตวิทยา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยมีปัจจัยในภาพรวมผู้แสดงความคิดเห็นทุกกลุ่มมีความเห็นมีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสื่อ ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านการจัดการตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก, จำนวนนักเรียนโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก, ปัจจัยที่ส่งผล

---

* Doctor of Philosophy Program in Management, Faculty of Political Science, North Bangkok University

** Faculty of Political Science, North Bangkok University

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the factors affecting number of students the approach to alternative tutorial schools management in southern Thailand. This study used a qualitative and quantitative research method. using a questionnaire structured interview as the instrument of the study. From reviewers in the tutorial schools in southern Thailand, 300 or more students were selected sampling and comments of those including the parents of the 90 students of 120 people to analyze the data. Basic statistics included the frequency, percentage, mean ($\bar{X}$) and standard deviations (SD).

The research findings were as follows:

1. The study of factors affecting number of students the approach to alternative tutorial schools management in southern Thailand overall is that all groups, are at a consistently high level in the value and impact of social psychology and economics, respectively.

2. The study of factors affecting the approach to alternative tutorial school management in southern Thailand shows that, overall, all groups, teachers, course, location, process, safety, management facilities are consistently at a high level.

Keywords: Alternative Tutorial School Management, Factors Affecting, Number Of Students The Approach To Alternative Tutorial Schools Management

1. บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาเป็นอันดับแรกโดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และการศึกษาตามอัธยาศัย สาเหตุและปัจจัยของการเรียน กวดวิชา พบว่า ปัจจัยและสาเหตุที่ส่งผลต่อการเรียนกวดวิชาแยกเป็น 2 ประเด็นหลักที่สำคัญ คือ ประเด็นที่ 1 ประเด็นด้านอุปสงค์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการเรียนกวดวิชา สอดคล้องงานวิจัยของ กิตติ ลิ้มสกุล (2553 : 2) ประเด็นที่ 2 ประเด็นด้านอุปทาน เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ โรงเรียนกวดวิชา โดยเฉพาะด้านกลยุทธ์ทางการตลาดที่ครอบคลุมด้านผลิตภัณฑ์ ความหลากหลายของหลักสูตร คุณภาพของครูผู้สอน และสถานที่ตั้งของ โรงเรียน สอดคล้องงานวิจัยของ ธิชานันท์ ด้วงจันทร์ (2550)

การศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่ส่งผลต่อการเรียนกวดวิชาในประเด็นด้านอุปสงค์และอุปทานนั้น พบว่า โรงเรียนกวดวิชายังคงได้รับความนิยมจากผู้เรียนแม้ว่าจะมีปัญหาภายนอกมา

กระทบกับการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาแต่ก็ยังมีจำนวนโรงเรียนกวดวิชาเพิ่มขึ้นตามลำดับ และมีโรงเรียนกวดวิชาจำนวนมากปิดกิจการ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. 2554)

จากการศึกษาสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาโดยหาแนวทางในการบริหารจัดการภายใต้หลักการการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า การลงทุนในพื้นที่หนึ่งในโรงเรียนกวดวิชาและสามารถเปิดพื้นที่ที่เหลือเพื่อบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนักเรียนโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

3. ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ปกครองและนักเรียนที่เรียนกวดวิชา จำนวน 210 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (Sample) ได้แก่ ผู้ปกครอง จำนวน 90 คน และนักเรียน จำนวน 120 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตร Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้หลักการของความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convince Sampling)

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนตุลาคม – เดือนธันวาคม 2556

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ประกอบด้วย จำนวนและคุณภาพของบุคลากร งบประมาณ สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดการการศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นผู้ปกครอง และนักเรียน เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ การจัดการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนักเรียนของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านค่านิยม จิตวิทยา

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะเดียวกับแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดเป็นร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองและนักเรียน ในโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทโรงเรียนกวดวิชาในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งจากสำนักงาน การศึกษาเอกชนนอกระบบขนาดใหญ่ จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ซึ่งมีจำนวนนักเรียนเกิน 300 คน จำนวน 190 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปกครองและนักเรียน ในโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทโรงเรียนกวดวิชาขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ปีการศึกษา 2556 จำนวน 6 โรงเรียน แยกเป็นโรงเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 3 โรงเรียน นครศรีธรรมราช จำนวน 2 โรงเรียน และภูเก็ต 1 โรงเรียน

การเลือกตัวอย่าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ปกครอง จำนวน 90 คน และนักเรียน จำนวน 135 คน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตร Taro Yamane ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่หลักการของความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Sampling)

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปผู้ปกครอง นักเรียน ในโรงเรียนกวดวิชาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ดังนี้

ผู้ปกครองร้อยละ 76.9 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่ร้อยละ 39.8 มีอายุระหว่าง 45-50 ปี ร้อยละ 48.4 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 54 มีสถานะเป็นผู้ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว

นักเรียนร้อยละ 67.2 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.5 มีอายุระหว่าง 13-15 ปี ร้อยละ 90.70 ศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 92.8 ศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนักเรียนของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก ดังนี้

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนักเรียนของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกของโรงเรียนกวดวิชาในภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองและ นักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนักเรียนของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกโดยรวม ค่าเฉลี่ย 4.09 ระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้านของแต่ละกลุ่ม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

การพิจารณารายด้านของผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ผลกระทบด้านค่านิยม จิตวิทยา พบว่า โดยรวมผู้แสดงความคิดเห็นสองกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านค่านิยม ค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.07 ระดับมาก

2) ผลกระทบด้านสังคม พบว่า โดยรวมผู้แสดงความคิดเห็นสองกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคมค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.10 ระดับมาก

3) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ พบว่า โดยรวมผู้แสดงความคิดเห็นสองกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจค่าเฉลี่ย 4.11 ระดับมาก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

1. **ด้านบุคลากร** ผู้ปกครองและนักเรียนได้ให้ความคิดเห็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.20 ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายหัวข้อของกลุ่มผู้แสดงความคิดเห็นสองกลุ่ม พบว่า ผู้สอนมีความชำนาญในวิชาที่สอน มีความคิดเห็นไปในทางที่สอดคล้องกันค่าเฉลี่ย 4.45 ระดับมากที่สุด

2. **ด้านงบประมาณ** ผู้ปกครอง อัตราค่าเรียนกวดวิชา ส่งผลต่อการเลือกโรงเรียนกวดวิชา ค่าเฉลี่ย 4.09 ระดับมาก นโยบายของรัฐเรื่องการจัดเก็บภาษีของโรงเรียนกวดวิชา ค่าเฉลี่ย 4.20 ระดับมาก ส่วนนักเรียน อัตราค่าเรียนกวดวิชา อัตราค่าเรียนส่งผลต่อการเลือกโรงเรียนกวดวิชา ค่าเฉลี่ย 4.19 ระดับมาก นโยบายของรัฐเรื่องการจัดเก็บภาษีของโรงเรียนกวดวิชา ค่าเฉลี่ย 4.19 ระดับมาก

3. **ด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน** ผู้ปกครอง ด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เข้ารับการศึกษา มีความพร้อมในการเปิดโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก ค่าเฉลี่ย 3.98 ระดับมาก ส่วนนักเรียน ด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เข้ารับการศึกษา มีความพร้อมในการเปิดโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก ค่าเฉลี่ย 3.90 ระดับมาก

4. ด้านการจัดการ ประกอบด้วย

4.1) การจัดการสภาพแวดล้อมภายใน ผู้ปกครองและนักเรียนได้ให้ความคิดเห็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.02 ระดับมาก

4.2) การจัดการสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก ผู้ปกครองค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.95 ระดับดี เมื่อแยกรายหัวข้อการเพิ่มลดเวลาเรียนเพื่อทำกิจกรรมเสริมความรู้หลังเลิกเรียนเน้นความถนัด ทักษะค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.20 ระดับมาก ส่วนนักเรียน การจัดการสภาพแวดล้อมภายในมีค่าเฉลี่ย 3.86 ระดับมากเมื่อแยกรายหัวข้อ สถานที่ตั้งของโรงเรียน การเดินทางสะดวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.20 ระดับมาก

4.3) ด้านการจัดการหลักสูตร

4.3.1) หลักสูตรโรงเรียนกวดวิชาในปัจจุบัน ผู้ปกครองและนักเรียนได้ให้ความคิดเห็นหลักสูตรโรงเรียนกวดวิชาในปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.50 ระดับมากที่สุด

4.3.2) หลักสูตรโรงเรียนกวดวิชาทางเลือก ผู้ปกครองด้านการส่งเสริมหลักสูตรทางเลือกให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะสอดคล้องกับหลักสูตรวิชาพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย 4.43 ระดับมากที่สุด นักเรียนด้านการส่งเสริมหลักสูตรทางเลือกให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะสอดคล้องกับหลักสูตรวิชาพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย 4.72 ระดับมากที่สุด

4.4 ด้านคุณภาพของผู้เรียน พบว่า โดยรวมผู้แสดงความคิดเห็นสองกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการผู้เรียนสามารถสอบเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงได้ ผู้เรียนสามารถรักษาระดับการเรียนให้ดีคงเดิมและผู้เรียนมีผลการเรียนดีขึ้นอาจเป็นเพราะจุดมุ่งหมายของเรียน ได้แก่ ผู้เรียนที่เรียนอ่อนในโรงเรียนต้องการเรียนเพื่อให้ผลการเรียนดี

โดยรวม ค่าเฉลี่ย 4.15 ระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละกลุ่ม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านผู้เรียน/นักเรียน สามารถรักษาระดับการเรียนรู้ได้ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.32

6. อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนักเรียนของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

จากความคิดเห็นของกลุ่มต่างๆ ที่แสดงความคิดเห็นต่อผลกระทบของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยในภาพรวม โดยเฉพาะด้านผู้ปกครอง นั้นมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดต่อประเด็นนี้ เพราะโรงเรียนกวดวิชาฯ สามารถชดเชยส่วนที่ขาดของโรงเรียนในระบบ และสร้างความมั่นใจต่อตนเองในการเรียนสอดคล้องกับวิชา เจริญผล (2553) ศึกษาเรื่องโอกาสของธุรกิจบริการการศึกษาอยู่ที่ไหนบ้าง? พบว่า รายได้ของโรงเรียนกวดวิชาทั้งระบบในปัจจุบันมีมูลค่ากว่า 7,000 ล้านบาท จากจำนวนนักเรียนกว่า 400,000 คน และยังมีแนวโน้มขยายตัวสูงในอนาคตข้างหน้า ปัจจุบันสัดส่วนต่อจำนวนนักเรียนในระบบยังไม่สูงมากนัก สะท้อนให้เห็นศักยภาพในการเติบโตได้อีกมากในภาวะการแข่งขันด้านการศึกษาที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ในสังคมไทยปัจจุบัน และงานวิจัยของเบรย์ (Bray. 1999) ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยศึกษาเปรียบเทียบสถาบันนานาชาติ ด้านการวางแผนขององค์การฝ่ายวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้วิจัยเรื่อง “ระบบการศึกษาเงา: การกวดวิชาและข้อคิดสำหรับนักวางแผน” พบว่าการกวดวิชาของผู้เรียนมีผลต่อความสำเร็จในการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น (Academic Achievement) แตกต่างกันไป

ด้านค่านิยม จิตวิทยา ผู้ปกครอง และผู้เรียน/นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ต่อผลกระทบต่อค่านิยมโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ในด้านการเพิ่มโอกาสในการสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับใน ระดับอุดมศึกษา ระดับประเทศ ส่งผลต่อผู้เรียนเข้าใจในบทเรียน เกิดความมั่นใจในการเรียน และการสอบ ซึ่งสอดคล้องในงานวิจัยของกิตติ ลิ้มสกุล (2553) ศึกษาผลกระทบของโรงเรียนเอกชนประเภทกวดวิชาต่อระบบการศึกษาในมิติด้านเศรษฐศาสตร์และการศึกษาโดยรวม พบว่า ความคาดหวังด้านความมั่นใจในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ความคาดหวังด้านการมีคะแนนเฉลี่ยสะสมเพิ่มขึ้น ความคาดหวังด้านความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเพิ่มมากขึ้น และความคาดหวังด้านโอกาสในการประกอบอาชีพตามที่คาดหวัง

ด้านสังคม ผู้ปกครอง และผู้เรียน/นักเรียนมีความเห็นอยู่ในระดับมาก ต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนักเรียนของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ด้านสังคม พบว่าจะได้รับโอกาสทำงานในที่ดี เนื่องจากการได้เรียนกวดวิชาทำให้มีโอกาสสอบเข้าในสถานที่มีชื่อเสียงของรัฐได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอมราพร ปะบุตร (2550) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคมและภาพลักษณ์ องค์การธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน พบว่า มูลค่าขององค์และภาพลักษณ์มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะมาจากการที่องค์กร

นั้นบริหารงาน ดำเนินงานด้วยความโปร่งใสและมีกิจกรรมในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ใส่ใจกับการกำกับดูแลคุณภาพของโรงเรียน

ด้านเศรษฐกิจ ผู้ปกครอง และผู้เรียน/นักเรียนที่แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจที่ทำให้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย เพราะค่าใช้จ่ายในการเรียนพิเศษที่เพิ่มมากขึ้นกว่าการเรียนปกติ จากการที่โรงเรียนกวดวิชาต้องมีต้นทุนการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากภาระภาษีที่รัฐทำการจัดเก็บกับผู้ประกอบการโรงเรียนทั้งนี้ นักเรียนจะต้องมีค่าใช้จ่ายระหว่างเรียนที่โรงเรียนกวดวิชา เช่น ค่าอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม อุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นต่างๆ ดังนั้นผู้ปกครองจึงต้องจัดหาเตรียมค่าใช้จ่ายส่วนนี้ให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีย์ วรรณโณม และธานินทร์ ศิลป์จารุ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยสำคัญทางการตลาดและความต้องการของผู้เรียนที่มีต่อการตัดสินใจเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชาเพื่อเตรียมสอบเข้าระดับปริญญาตรี พบว่าด้านราคา ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ส่วนลดจากการชำระค่าเล่าเรียนโดยต้องการส่วนลดเป็นพิเศษให้กับลูกค้าประจำ และผู้เรียนในต่างจังหวัดให้ความสำคัญในเรื่องอัตราค่าเล่าเรียนมากกว่าผู้เรียนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

ด้านบุคลากร พบว่า ผู้ปกครอง นักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นต่อสภาพของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยอยู่ในระดับมาก ในด้านทรัพยากรบุคคลโดยรวมเมื่อพิจารณารายข้อ ผู้เรียน/นักเรียน มีความคิดเห็นในระดับดีมากที่สุด ต่อเจ้าหน้าที่ประพฤติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนกวดวิชาฯ สามารถดำเนินการบริการได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับพระครูธรรมธรรบงกช คนธโร (ไกรทอง) (2558) การบริหารโครงการภาครัฐ : กรณีศึกษาโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหาร โครงการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านงบประมาณ ผู้บริหารมีความรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ใน การใช้งบประมาณ รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านจริยธรรม ปัจจัยด้านบุคลากร (เจ้าหน้าที่/วิทยากร) ปัจจัยด้านการให้บริการประชาชน ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านการบริหารงานทั่วไป และปัจจัยจากการสัมภาษณ์ ได้แก่ วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร นโยบาย รัฐบาล โรงเรียน ผู้ปกครอง และนักเรียน ตามลำดับ

ด้านงบประมาณ พบว่า ผู้ปกครอง นักเรียนที่แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจที่ทำให้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย เพราะค่าใช้จ่ายในการเรียนพิเศษที่เพิ่มมากขึ้นกว่าการเรียนปกติ จากการที่โรงเรียนกวดวิชาต้องมีต้นทุนการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากภาระภาษีที่รัฐทำการจัดเก็บกับผู้ประกอบการโรงเรียนทั้งนี้ นักเรียนจะต้องมีค่าใช้จ่ายระหว่างเรียนที่โรงเรียนกวดวิชา เช่น ค่าอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม อุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นต่างๆ ดังนั้นผู้ปกครองจึงต้องจัดหา

เตรียมค่าใช้จ่ายส่วนนี้ให้กับผู้เรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีย์ วรรณโกมล และ ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยสำคัญทางการตลาดและความต้องการของผู้เรียนที่มีต่อการตัดสินใจเลือกเรียนโรงเรียนกวดวิชาเพื่อเตรียมสอบเข้าระดับปริญญาตรี พบว่า ด้านราคา ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ส่วนลดจากการชำระค่าเล่าเรียนโดยต้องการ ส่วนลดเป็นพิเศษให้กับลูกค้าประจำ และผู้เรียนในต่างจังหวัดให้ความสำคัญในเรื่องอัตราค่าเล่าเรียนมากกว่าผู้เรียนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล

ด้านสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน พบว่า ผู้ปกครอง และผู้เรียน/นักเรียนแสดงความคิดเห็นในระดับมากที่มีต่อสภาพของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ด้านทรัพยากร วัสดุ เทคโนโลยีในภาพรวม เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน โดยผู้เรียน/นักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้าน เอกสาร ตำรา หลักสูตรที่มีคุณภาพ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปทบทวนด้วยตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจริตา ตั้งจิตวิสุทธิ์ (2550) ได้ศึกษา กลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนกวดวิชาต่างๆ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ด้านเนื้อหาหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนมีความสำคัญในการเรียนการสอน

ด้านการจัดการ พบว่า การแสดงความคิดเห็นจากกลุ่มต่างๆ มีความคิดเห็นในระดับมากที่มีต่อสภาพของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ด้านการบริหารจัดการในภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกเป็น เอกชนรูปแบบหนึ่งในการให้บริการด้านการศึกษา จำเป็นต้องให้บริการและรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้ปกครองเพื่อนำพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุณรดา กรรณสูต (2559) ได้ศึกษา การประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า 1) สภาพปัญหาทั่วไปและปัญหาอุปสรรคของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือขาดบุคลากรครู การเงินงบประมาณมีอุปสรรค การบริหารวัสดุอุปกรณ์มีข้อบกพร่อง และการจัดการโรงเรียนยังไม่สอดคล้อง 2) การประยุกต์ใช้ตามหลักอิทธิบาท 4 หลักสัปปุริสธรรม 7 และหลักการจัดการ 3) การประยุกต์รูปแบบการบริหารเชิงพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน กล่าวคือด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการอำนวยการ ด้านการควบคุม

ด้านการจัดการหลักสูตร พบว่า การแสดงความคิดเห็นจากผู้ปกครอง นักเรียน มีความคิดเห็นในระดับดีต่อสภาพของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก เกี่ยวกับใช้เทคนิคการสอนจากง่ายไปหายาก ผู้สอนเป็นบุคลากรสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย และใช้สื่อการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียน อาจเป็นเพราะโรงเรียนกวดวิชา มีระยะในการจัดการเรียนการสอนที่สั้นมาก ผู้สอนจะต้องถ่ายทอดความรู้ทั้งหมดภายในระยะเวลาสั้นๆ จึงจำต้องถ่ายทอดสิ่งที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายและภายในเวลาที่รวดเร็ว หากมี

เครื่องมือช่วยสอนหรือสื่อแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้เร็วยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของนิซามา ปัทมาสน์ (2555) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า นักเรียนที่เรียนกวดวิชาให้ความสำคัญครูผู้สอนมีความเป็นกันเอง ซึ่งโรงเรียนกวดวิชาควรพิจารณาอาจารย์ผู้สอนที่จะต้องสื่อสารให้นักเรียนเข้าใจ มีเทคนิคการจำต่างๆ และการเอาใจใส่นักเรียนทุกคนเป็นสำคัญ

ด้านการจัดการ สถานที่ตั้ง จากความคิดเห็นของผู้ปกครอง นักเรียนมีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากต่อสภาพทั่วไปของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ในภาพรวม เมื่อพิจารณารายข้อกับผู้ปกครอง นักเรียนมีความเห็นในระดับดี เป็นเพราะต้องการให้สถานที่ตั้งโรงเรียนอยู่ในแหล่งการคมนาคมที่สะดวก ปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียน บุคลากร ส่วนผู้ปกครอง นักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี เช่นกัน อาจเป็นเพราะต้องการให้โรงเรียนกวดวิชาอยู่ใกล้แหล่งชุมชน ที่ตั้งสะดวกต่อการเดินทาง มีสถานที่จอดรถสะดวกสบาย สอดคล้องกับผลงานวิจัย พระครูสังฆรักษ์บุญชัย อาทิตยตั้ง (2558) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ข้อมูลด้านสังกัด และด้านสถานภาพ มีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อมูลด้านเพศ ด้านอายุ ด้านวุฒิการศึกษา ด้านตำแหน่งปัจจุบัน และด้านประสบการณ์ในการทำงาน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ด้านการจัดการคุณภาพของผู้เรียน พบว่า การแสดงความคิดเห็นจากผู้ปกครอง และผู้เรียน/นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมากที่มีต่อสภาพของโรงเรียนกวดวิชาทางเลือกในเขตพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ในมุมมองของผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นให้ความสำคัญตามลำดับดังนี้ ผู้เรียนสามารถสอบเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงได้ ผู้เรียนสามารถรักษาระดับการเรียนให้ดีคงเดิมและผู้เรียนมีผลการเรียนดีขึ้นอาจเป็นเพราะจุดมุ่งหมายของเรียน ได้แก่ ผู้เรียนที่เรียนอ่อนในโรงเรียนต้องการเรียนเพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้น ผู้เรียนที่เรียนอยู่ในระดับดีแล้วต้องการเรียนเพื่อให้สามารถรักษาระดับให้ดีคงเดิมและผู้เรียนต้องการสอบเข้าเรียนต่อต้องการเรียนเพื่อสามารถสอบเข้าเรียนต่อสถาบันที่มีชื่อเสียงได้ ซึ่งสอดคล้องกับทิวต์ล มณีโชติ (2549) ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนนอกจากจะมีประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียนแล้ว ยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพการสอนของบุคลากรผู้สอน และเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาด้วย ดังนั้นครูและสถานศึกษาต้องมีข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียน/นักเรียน ทั้งจากการประเมินในระดับชั้นเรียนระดับสถานศึกษา และระดับอื่นที่สูงขึ้น ประโยชน์ของการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

7. ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อจำนวนนักเรียนโรงเรียนกวดวิชา ทางเลือก	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนกวด วิชาทางเลือก
<p>1. ควรดำเนินการจัด Campaign โครงการส่วนลดในการเรียนหลักสูตรต่างๆ และจัดหลักสูตรให้มีทางเลือก แต่ผู้เรียนให้มีความหลากหลายเกิดความคุ้มค่าต่อผู้เรียน</p> <p>2. ควรสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนหรือสถาบันที่มีชื่อเสียงในเรื่องผู้สอน เนื้อหาหลักสูตร เพื่อผู้เรียนจะได้มั่นใจต่อการเข้าศึกษาได้ในโรงเรียน หรือ สถาบัน</p> <p>3. ส่งเสริมให้ผู้สอนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเทคนิคการถ่ายทอดต่อผู้เรียนตลอดจนจัดให้มีกิจกรรมของผู้สอน และมีการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง</p> <p>4. จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ผลให้นักเรียน และรายงานให้ผู้ปกครองทราบทุกๆ 6 เดือน</p> <p>5. ควรดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ร่วมกับชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อสร้างมูลค่าทางการศึกษา</p>	<p>1. ด้านการจัดการหลักสูตร ควรพิจารณารูปแบบของทางเลือกต้องตรงกับความต้องการของนักเรียน ตลอดจนสามารถออกแบบหลักสูตรต่อการพัฒนาเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้มีทักษะที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น</p> <p>2. ผู้บริหาร ควรดำเนินการให้บุคลากรการประเมินตนเอง (Self Assessment) หรือการประเมินภายใน (Internal Evaluation) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Study Report : SSR หรือ Self Assessment Report : SAR เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาหรือปรับปรุงตนเอง ผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร</p> <p>3. การให้บริการแนะแนวการศึกษา และให้คำปรึกษาด้านการเรียน รวมถึงการให้สถาบันการศึกษาชั้นนำทั้งในและต่างประเทศ</p> <p>4. ควรมีโครงการเพิ่มมูลค่าในด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียนกวดวิชาในการส่งเสริมด้านสังคม ชุมชน โดยเฉพาะการให้โอกาสทางการศึกษา</p> <p>5. ควรนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ด้านการประเมินด้านศักยภาพมาใช้สำหรับแนวทางการแนะแนวเพื่อลดทัศนคติที่เบี่ยงเบน (Bias) ของผู้ประเมินกับผู้ถูกประเมิน</p>

References

- Amaraporn Pavabutr. (2550). *Relationship between Transparency. Social Responsibility and Image of Investment Promoted Business Organization* (Master of Accounting Thesis). Graduate School. Mahasarakarm University
- Nichapa Pattamasn. (2555). *Factors Affecting Decision to Apply for Learning at Senior Secondary Schools. Muang District. Nakorpatom* (Master Business Administration Thesis). Graduate School: Silpakorn University.
- Phrakrudammatornbongkoch Kantaro (Kraitong). (2558, September-December). Public Sector Project Management: A Case Study of In-School Morality Teaching Monks in Bangkok Metropolitan Areas. *Journal of MCU Social Sciences Review*,4(3), 197-208.

- Sujitra Tangjitvisut. (2550). *Marketing Strategic Studies of Tutoring Schools in Muang District. Ubonrajatani Province* (Master of Business Administration Thesis). Rajabhat Ubonrajatani University.
- Tiwat Maneechote. (2549). *Learning Measurement and Evaluation according to the Basic Education Curriculum*. Nontaburi: Great Education.
- Vatan Chareornpol. (2555). *Where is the Opportunity of Educational Service Business*. Retrieved from <http://www.isranews.org/south-news/59-2012-08-12-13-59-01/7744-2012-07-18-02-18-32.html?pop=1&tmpl=component&print=1>

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
CAUSAL FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF PRIVATE HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS

เตือนใจ เขียนชานาจ * สุพรรณณี สมานญาติ **

Teunjai Kienchanat, Supanee Smarnyad

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยเชิงสาเหตุและระดับประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2) เพื่อศึกษาความกลมกลืนของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และ3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิ สร้างและพัฒนาเครื่องมือ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่สนับสนุนทางการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชน 7 แห่ง จำนวน 44,008 คน กลุ่มตัวอย่างเลือกโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 380 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยเชิงยืนยันเส้นทางอิทธิพลและ สมการโครงสร้าง ผู้วิจัยตรวจสอบขยายผลที่ได้จากการวิเคราะห์และยืนยันปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผล

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับปัจจัยเชิงสาเหตุและระดับประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่ 1.1) ปัจจัยภาวะผู้นำ โดยรวมอยู่ระดับมาก ประกอบด้วย การมีบาร์มีและอิทธิพลเชิงอุดมคติ การตั้งใจเพื่อสร้างแรงคลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง 1.2) ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ โดยรวมอยู่ระดับมาก ประกอบด้วย การปรับตัว พันธกิจ การผูกพัน และค่านิยม 1.3) ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมอยู่ระดับมาก ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การบริการข้อมูลและการพัฒนาสื่ออุปกรณ์ 1.4) ประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยรวม อยู่ระดับมาก ได้แก่ คุณภาพบัณฑิต คุณภาพงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

การตรวจสอบความกลมกลืนของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลังปรับโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้พิจารณาได้จากค่าไคสแควร์ ($\chi^2 = 86.41$) พบว่า

* Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Sripatum University

** Program in Educational Administration, Sripatum University

ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA= 0.025) มีค่าน้อยกว่า .05 ทั้งนี้การส่งผลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 86.41, P=0.102, RMEA=0.025$)

2. อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษา

เอกชน 3.1) ปัจจัยภาวะผู้นำส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยวัฒนธรรมองค์การและปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ 3.2) ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางอ้อมโดยผ่านปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 3.3) ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ปัจจัยเชิงสาเหตุ, ประสิทธิผล, สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ABSTRACT

This research aimed to study 1) The causal factors and the effectiveness of private higher education institutions, 2) the harmonization of the causal factors affecting the effectiveness of private higher education institutions, and 3) Influence of Causal factors contribute directly and indirectly to the effectiveness of the institution. The data of this study was derived from reviewing literature and interviewing experts in order to confirm its variables, create, and develop a research instrument in the form of a questionnaire. The population of this study included 44,008 university administrators, instructors, and educational support staff from 7 institutions. However, only 380 participants were selected as the sample of this study using a multi sampling technique. The data was analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, confirmatory factor path analysis, and structural equation. This study was tested and expanded its results from the confirmatory analysis of the causal factors affecting the effectiveness of private higher education institutions.

The findings were as follows:

1. The causal factors affecting the effectiveness of private higher education institutions consisted of 1.1. Leadership. The variables of prestige/ ideological influence, motivation for building inspiration, intellectual stimulation, and transformational leadership were at a high level. 1.2. Organizational culture. The variables of self-adjustment, mission, engagement, and values were at a high level. 1.3. Information technology. The variables of learning and teaching, management, information services, and material development were at a high level. 1.4. The level of the effectiveness of

private higher education institutions. The overall results showed that the production of graduates, research, academic services, and arts and cultural preservation were at a high level.

2. The test of harmony of the causal factors affecting the effectiveness of private higher education institutions can be revealed as follows : The study and monitoring of harmony causal factor affecting the effectiveness of private higher education institutions after the model are in harmony with the empirical data. This is determined by chi - square ($\chi^2=86.41$) There was no statistically significant ($p >.05$) And tolerances in parameter estimation (RMSEA=0.025) Is less than .05. This research had shown that the causal factors affecting the effectiveness of private higher education institutions was in harmony with the empirical data ($\chi^2=86.41, P=0.102, RMEA=0.025$).

3. Influences of the causal factors affecting the effectiveness of private higher education institutions 3.1.The leadership factor is significantly affected directly and indirectly at the 0.01 level through the variables of organizational culture and information technology. 3.2.The organizational culture factor affected the effectiveness of private higher education institutions directly at the 0.01 level. It also affected indirectly at the 0.01 level through the factor of information technology. 3.3.The information technology factor affected the effectiveness of private higher education institutions directly.

Keywords : Causal Factors / Effectiveness / Private Higher Education Institutions

1. บทนำ

มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตกำลังคนระดับอุดมศึกษาที่มี ภารกิจหลัก 4 ประการ คือ การผลิตและพัฒนาคนระดับกลางและระดับสูง การวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นแหล่งรวมของวิทยาการหลายแขนงและเป็นศูนย์รวมของนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถ บทบาทที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา จึงเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) เป็นองค์กรที่ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมตาม บทบาทและความรับผิดชอบของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อนำพาประเทศไปสู่สังคมที่พึงปรารถนาในที่สุด (ภาวิช ทองโรจน์, 2551) การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในระดับที่สำคัญ เนื่องจากเป็นการศึกษาที่เตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพ โดยนิสิตนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับนี้แล้วจะเข้าสู่การประกอบอาชีพ การจบการศึกษาแล้วมีอาชีพหรือมีงานทำจึงเป็นเป้าหมายของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ นักศึกษาและรัฐบาล ซึ่งการที่นิสิตนักศึกษาที่จบการศึกษาแล้วมีอาชีพทันที จะต้องเป็นนักศึกษาที่มีคุณลักษณะตามที่เจ้าของสถานประกอบการยอมรับ เป็นนักศึกษาที่มีคุณภาพ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะให้นิสิตนักศึกษาของตนมีคุณภาพ ใน การบริหารสถาบันให้มีคุณภาพจึงเป็นหัวใจสำคัญ ยิ่งในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคการแข่งขันความจำเป็นที่

ต้องเน้นคุณภาพของบัณฑิตเพื่อการแข่งขัน คงไม่ใช่เฉพาะภายในประเทศเท่านั้นแต่รวมถึงต่างประเทศด้วย (เทือน ทองแก้ว,2549) การบริหารสถาบันอุดมศึกษานั้นจะมีความแตกต่างจากการบริหารองค์กรโดยทั่วไป กล่าวคือ การบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษาจะมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญในประการหลักๆ ร่วมกัน ประการหลักที่สำคัญได้แก่ การบริหารบุคลากรที่เป็นคณาจารย์ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของคุณภาพ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประการสำคัญรองลงมาคือ การบริหารวิชาการหรือหลักสูตรที่เป็นสิ่งสะท้อนความเชี่ยวชาญหรือเข้มแข็งของสถาบันนั้น การบริหารการเงิน การบริหารบุคลากรสายสนับสนุนการบริหารงานวิจัย การบริหารงานบริการวิชาการแก่ชุมชนรวมทั้งการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการต่างๆ ตามภารกิจหลักของแต่ละสถาบันภายใต้หลักการของความมีอิสระภาพในการดำเนินการ (Autonomy) และความมีเสรีภาพทางวิชาการ(Academic Freedom)(สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา,2551)

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยเชิงสาเหตุและระดับประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- 2.2 เพื่อศึกษาความกลมกลืนของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
- 2.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ ประกอบด้วย (1) การมีบาร์มีและอิทธิพลเชิงอุดมคติ (2) การตั้งใจเพื่อสร้างแรงดลใจ (3) การกระตุ้นทางปัญญา และ(4) การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง 2) วัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย (1) การปรับตัว (2) พันธกิจ (3) การผูกพัน และ (4) ค่านิยม (Values) 3) เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วย (1) การจัดการเรียนการสอน (2) การบริหารจัดการ (3) การบริการข้อมูล และ(4) การพัฒนาสื่อ - อุปกรณ์ ประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่ 1) คุณภาพบัณฑิต 2) คุณภาพงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ 3) การบริการวิชาการแก่สังคม 4) การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

3.2 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่สนับสนุนทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 7 แห่ง ได้แก่มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยธนบุรี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1. การศึกษาเอกสาร งานวิจัยและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นระยะการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1.1) ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology) ได้ตัวแปร 1.2) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 3 ท่าน ได้ข้อมูลยืนยันตัวแปรเพื่อสร้างแบบสอบถาม

ระยะที่ 2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 2.1) สร้างและพัฒนาเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมาดำเนินการ

ตรวจสอบคุณภาพโดยหาความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) 0.98 2.2) นำไปทดลองใช้ ปรับปรุง พัฒนา 2.3) กำหนดขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2.4) เก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 3. การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เป็นระยะการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research methodology) มีขั้นตอนการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย 3.1) วิเคราะห์ข้อมูล 3.2) รายงานผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 65.90 ปฏิบัติอยู่ในตำแหน่งอาจารย์ผู้สอนมากที่สุด จำนวน 190 คนคิดเป็นร้อยละ 56.55 อายุ 31-40 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 44.35 วุฒิการศึกษาาระดับปริญญาโท จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 65.48 ประสบการณ์ทำงานไม่เกิน 10 ปี จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 68.15 และสังกัดที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรีมากที่สุด จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 28.27 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับของปัจจัยเชิงสาเหตุและระดับประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยเชิงสาเหตุและระดับประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1. ผลการวิเคราะห์ระดับของปัจจัยเชิงสาเหตุ ได้แก่ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมองค์การและเทคโนโลยีสารสนเทศ 1.1) ปัจจัยภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การมีบาร์มีและอิทธิพลเชิงอุดมคติ การกระตุ้นทางปัญญา การมุ่งใจเพื่อสร้างแรงดลใจและด้านการเป็นผู้นำในการ

เปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57,3.57,3.53 และ 3.50 ตามลำดับ 1.2) ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การโดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การผูกพัน พันธกิจและการปรับตัว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89,3.70 และ 3.63 ตามลำดับ ส่วนค่านิยมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 1.3) ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การบริการข้อมูล การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและการพัฒนาสื่ออุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76, 3.58,3.56 และ 3.53 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คุณภาพบัณฑิต การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การบริการทางวิชาการแก่สังคม และคุณภาพงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84,3.74,3.71 และ 3.68 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อศึกษาความกลมกลืนของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุและประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 1.1) ปัจจัยภาวะผู้นำ มีผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่สังเกตได้และโมเดลการวัดผลของตัวแปร (องค์ประกอบ) ของปัจจัยภาวะผู้นำ 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) การมีบาร์มีและอิทธิพลเชิงอุดมคติ (2) การจงใจเพื่อสร้างแรงดลใจ (3) การกระตุ้นทางปัญญา และ(4) การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไคสแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญ ($p > .05$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าน้อยกว่า .05 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแต่ละตัวแปรมีค่าตั้งแต่ .30 ขึ้นไป ซึ่งยืนยันให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสี่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยภาวะผู้นำ 1.2) ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ มีผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่สังเกตได้และโมเดลการวัดผลของตัวแปร (องค์ประกอบ) ของปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) การปรับตัว (2) พันธกิจ (3) การผูกพัน และ(4) ค่านิยม มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไคสแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญ ($p > .05$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าน้อยกว่า .05 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแต่ละตัวแปรมีค่าตั้งแต่ .30 ขึ้นไป ซึ่งยืนยันให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสี่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ 1.3) ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่สังเกตได้และโมเดลการวัดผลของตัวแปร (องค์ประกอบ) ของปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) การจัดการเรียนการสอน (2) การบริหารจัดการ (3) การบริการข้อมูล และ(4) การพัฒนาสื่อ-อุปกรณ์ มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไคสแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญ ($p > .05$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าน้อยกว่า .05

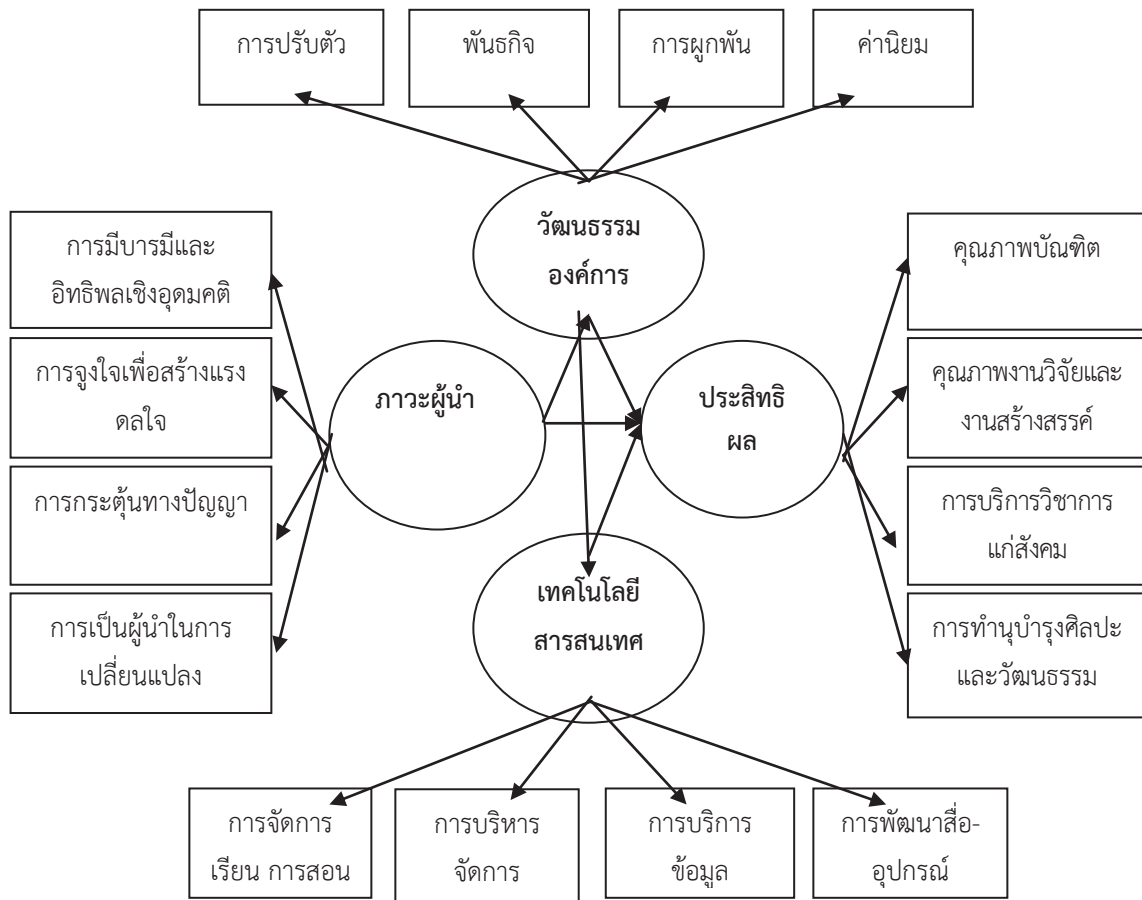
และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแต่ละตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .30 ขึ้นไป ซึ่งยืนยันให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสี่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ 1.4) ประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีผลการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่สังเกตได้และโมเดลการวัดผลของตัวแปร (องค์ประกอบ) ของปัจจัยของประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) คุณภาพบัณฑิต (2) คุณภาพงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ (3) การบริการทางวิชาการแก่สังคม และ (4) การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไคสแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญ ($p > .05$) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่าน้อยกว่า .05 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแต่ละตัวแปร มีค่าตั้งแต่ .30 ขึ้นไป ซึ่งยืนยันให้เห็นว่าตัวแปรทั้งสี่เป็นองค์ประกอบของประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. ผลการวิเคราะห์และตรวจสอบความกลมกลืนของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการศึกษาและตรวจสอบความกลมกลืนของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลังปรับโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้พิจารณาได้จากค่าไคสแควร์ ($\chi^2=86.41$) พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA=0.025) มีค่าน้อยกว่า .05 ทั้งนี้การส่งผลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่สรุปมาข้างต้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2=86.41, P=0.102, RMEA=0.025$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 1.1) ปัจจัยภาวะผู้นำ ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยผ่านปัจจัยวัฒนธรรมองค์การและปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 1.2) ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยผ่านปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 1.3) ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพประกอบที่ 1.1 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

6. อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบที่เป็นประเด็นสำคัญสมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาระดับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามความเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่สนับสนุนทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง (2554) ศึกษาแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุภาวะผู้นำ การการเปลี่ยนแปลงของอธิการบดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า (1) รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของอธิการบดี ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี (2) องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของอธิการบดีด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยส่งผลต่อประสิทธิผลด้านผลงานตามภารกิจมากที่สุด สัมมา รัช

นิธย์ (2554) ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารมหาวิทยาลัย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลงการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน วีระ ซีประเสริฐ (2555) ศึกษาและพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า ด้านภาวะผู้นำและด้านประสิทธิผลของการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีการปฏิบัติปานกลาง

2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ พบว่า พันธกิจ (Mission) อยู่ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนันทิยา น้อยจันทร์ (2550) ศึกษาวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา พบว่า วัฒนธรรมองค์การสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ คือ การกำหนดทิศทางขององค์การ การมีส่วนร่วมในองค์การ การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การทำงานเป็นทีม ประสิทธิภาพการดำเนินงาน มาตรฐานการดำเนินงาน การมอบหมายงาน การติดตามและประเมินผล วิสัยทัศน์การบริหารจัดการ การสนับสนุนทางการจัดการ และการบริหารจัดการองค์การ

3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารได้จัดให้ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การบริการข้อมูล การพัฒนาสื่อ-อุปกรณ์ ซึ่งมีความจำเป็นในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Singh. (1999) .ศึกษาการตัดสินใจในการใช้ระบบสารสนเทศในวิทยาลัยเอ็ม ซี เอในชิคาโก พบว่า ผู้บริหารในระดับต่างๆ ต้องการใช้ระบบสารสนเทศที่มีการสรุปผลแล้วและสารสนเทศที่มีการแสดงรายชื่อเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการตัดสินใจ ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ ที่ใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหาร ได้แก่ ประสบการณ์เดิม การคาดการณ์ล่วงหน้า Bollentin (2004) ศึกษาปัญหาที่ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถที่จะปรับปรุงการศึกษาได้จริงหรือไม่ พบว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใน กระบวนการเรียนรู้นั้นสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ผู้บริหารต้องมีการ ขจัดอุปสรรคในเรื่องของความกังวลและความกลัวของผู้เรียน ที่จะใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ เสียก่อน ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาให้ ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองได้อีกทั้งยังเพียงพอต่อความต้องการใช้ ของนักศึกษาอีกด้วย Holt and Thompson (2004) ศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในระบบเปิดและการศึกษาทางไกลของการบริหารการศึกษาที่สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตต์ (Massachusetts Institute of Technology : MIT) ในปลายปี 1990 พบว่า แนวโน้มในการเรียนการสอนในระบบเปิดและการศึกษาทางไกลของในระดับสูงนั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบ ด้านงบประมาณที่เพียงพอ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่บริหารเป็นระบบการที่รวมศูนย์มีต้นแบบการบริหารเทคโนโลยีที่มีผู้ปฏิบัติที่ชำนาญการ และต้องมีการพิจารณาในประเด็นการแข่งขัน เพื่อที่จะสามารถทำให้เกิดการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การศึกษาความกลมกลืนของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่สรุปมาข้างต้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 86.41, P = 0.102, RMEA = 0.025$) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุจิราพรรณ คงช่วย (2554) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์การ ความพึงพอใจในงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ และบรรยากาศองค์การ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้ ชญานิกา ศรีวิชัย (2555) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบว่า ระดับประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอนุบาลอยู่ในระดับดีและดีมาก ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอนุบาลประกอบด้วยตัวแปรแฝงด้านภูมิหลังด้านสถานการณ์ ด้านคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารและด้านพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร และรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอนุบาล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. การศึกษาอิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า

1) ปัจจัยภาวะผู้นำ (LEA) ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (EFF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยผ่านปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ (CUL) และปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ (TEC) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูงจะส่งผลต่อประสิทธิผล

ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบัณฑิต ผังนรินทร์ (2550) ศึกษาอิทธิพลของลักษณะขององค์การ นโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานสภาพแวดล้อมการทำงานภายในองค์การ แรงจูงใจการทำงาน ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การที่มีต่อประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า ภาวะผู้นำองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา หากผู้บริหารได้ศึกษาถึงความต้องการส่วนตัวของบุคลากรแต่ละคนและความต้องการขององค์การจากการทำงานของบุคลากรเหล่านั้น ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของทั้งสองฝ่าย โดยนำปัจจัยจูงใจมาช่วยในการกระตุ้นบุคลากรให้เกิดพฤติกรรมการทำงานตามที่มหาวิทยาลัยต้องการ และนำมาซึ่งการบรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ การที่มหาวิทยาลัยมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายดังกล่าว ซึ่งเป็นวิธีการจูงใจในการทำงาน ทำให้บุคลากรรู้สึกเต็มใจในการทำงาน ประกอบกับการที่มหาวิทยาลัยมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ โดยได้ทำการจัดสรรทรัพยากรให้กับฝ่ายต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยด้วยความเท่าเทียมและเหมาะสม ส่งผลทำให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยเกิดความผูกพันต่อ

องค์การเพิ่มขึ้น และอยากดำรงความเป็นสมาชิกขององค์การตลอดไป และนำมาซึ่งการบรรลุเป้าหมายให้แก่มหาวิทยาลัยโดยส่งผลทำให้ประสิทธิผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น อัญชญา พานิช (2550) ศึกษาองค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า องค์ประกอบด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏมากที่สุด โดยองค์ประกอบด้านพฤติกรรมกรรมการบริหาร ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ผู้บริหารเป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อนำมาปรับปรุงงาน 3) ผู้บริหารเป็นผู้มองการณ์ไกล สามารถกำหนดทิศทางของมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง 4) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบ 5) ผู้บริหาร มีศิลปะในการจูงใจบุคลากรให้เห็นพ้องต่อแนวทางการปฏิบัติงานใหม่ ๆ

2) ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ (EUL) ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (EFF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนโดยผ่านปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ (TEC) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งไม่เป็นที่ไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ อธิบายได้ว่า วัฒนธรรมองค์การที่ดีจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบัณฑิต ผังนิรันดร์ (2550) ศึกษาอิทธิพลของลักษณะขององค์การ นโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานสภาพแวดล้อมการทำงานภายในองค์การ แรงจูงใจการทำงาน ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การที่มีต่อประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงานของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สุวิสา พลายแก้ว (2557) ศึกษาวัฒนธรรมองค์การ ความผูกพันต่อองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในกองทัพอากาศ พบว่า วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลโดยตรงกับความผูกพันต่อองค์การเท่ากับ 0.92 ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลโดยตรงในทิศทางตรงกันข้ามกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรในกองทัพอากาศเท่ากับ -1.16 แต่หากวัฒนธรรมองค์การจะมีอิทธิพลโดยรวมส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรในกองทัพอากาศผ่านความผูกพันต่อองค์การ จะมีค่าเท่ากับ 2.86 ส่วนความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรในกองทัพอากาศเท่ากับ 1.94 กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล (2558) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวม สูงสุดต่อผลการปฏิบัติงาน คือ องค์ประกอบ ด้านวัฒนธรรมองค์การ

3) ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ (TEC) ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (EFF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนวิน ทองแพง (2549) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยบูรพา อัญชญา พานิช (2550) ศึกษาองค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า องค์ประกอบด้านเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏมากเป็นอันดับที่สี่ บัณฑิต ผังนิรันดร์ (2550) ศึกษาอิทธิพลของ

ลักษณะขององค์กร นโยบายการบริหารและการปฏิบัติงานสภาพแวดล้อมการทำงานภายในองค์กร แรงจูงใจการทำงาน ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรที่มีต่อประสิทธิผลของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีองค์กรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ นโยบายการบริหาร และการปฏิบัติงานของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

7. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

7.1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรกำหนดนโยบาย การพัฒนา การบริหาร การปฏิบัติงาน ให้กับผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่สนับสนุนทางการศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันอุดมศึกษา เอกชนโดยการจัดหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาและเป็นแนวทางเดียวกัน

2) สถาบันอุดมศึกษาควรกำหนดเป็นนโยบาย การพิจารณาเลื่อนตำแหน่งที่จะเข้าสู่ตำแหน่ง ระดับสูงขึ้น ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหาร การปฏิบัติงาน สถาบันอุดมศึกษา เอกชน ทั้งนี้เพื่อมีประสิทธิภาพและเพิ่มประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ควรมีการ เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน มีการแนะนำวิธีการทำงานใหม่ๆบุคลากรทุกคนอย่างทั่วถึง มีการปรับปรุงระบบการทำงานให้มีอยู่เสมอๆ

2) ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่สนับสนุนทางการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ควรมีการปฏิบัติงานตามพันธกิจ (Mission) โดยการนำภารกิจหรือหน้าที่ความรับผิดชอบ มาเป็นแนวทาง กำหนดให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดทำแผนการดำเนินงานขั้นตอนต่อไปเป็นไปอย่างสะดวกและถูกต้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์

3) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อและบำรุงรักษา ระบบสารสนเทศ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพ

4) ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ควรพิจารณาจัดทำ แผนงาน โครงการ และ/หรือ กิจกรรม ในการพัฒนาวิธีการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของสถาบัน ส่งเสริม สนับสนุนผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่สนับสนุนทางการศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในด้านดังต่อไปนี้ ด้านคุณภาพบัณฑิต ควรเน้นการผลิตบัณฑิตให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมุ่งเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ควรส่งเสริมให้อาจารย์ทุกระดับทำการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยเฉพาะ การนำผลการวิจัยไปพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาและพัฒนาสังคม ด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม ควร สนับสนุนส่งเสริมให้อาจารย์มีส่วนร่วมในการให้บริการวิชาการแก่สังคม โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ เพื่อร่วมกันพัฒนางานบริการวิชาการตามความต้องการของสังคมอย่างต่อเนื่อง ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ควรดำเนินงานด้านการทำนุศิลปวัฒนธรรมกับหน่วยงานภายนอก

โดยเฉพาะการติดตามและประเมินผลกิจกรรมการดำเนินงานด้านการทำนุศิลปะและวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ

7.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในสถาบันอุดมศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น มหาวิทยาลัยรัฐจำกัดรับ มหาวิทยาลัยรัฐไม่จำกัดรับ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเอกชน สถาบัน วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน

2) ควรมีการศึกษาวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกลุ่มอื่นๆ โดยมีลักษณะผสมผสานกับระเบียบวิธีวิจัยอื่น ๆ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย เช่น ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษา สังเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เช่น ด้านบุคลากรทางการศึกษา สภาพแวดล้อม/บรรยากาศ โครงสร้างองค์การ ความพึงพอใจ ด้านการบริหาร จัดการ เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพิ่มขึ้น

References

- Anjana Panit. (2550). *Organizational Components of Effectiveness of Rajabhat University* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Silpakorn University.
- Bandit Pangnirant. (2550). *Influence of Organizational Characteristics, Operational and Administration Policy, Working Environment in Organizations, Working Motif, Working Satisfaction, Organizational Obligation towards Effectiveness of Rajabhat Suansunanta University* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Srinakarinvirote University
- Chananika Srivichai. (2555). *Causal Factors Relating to Administrator Leadership Effectiveness Affecting Kindergarten Effectiveness under the Private Education Commission* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Rajabhat Valayaalongkorn under the royal patronage.
- Kanyarat Teeratanachaikul. (2555). *Knowledge Management Model Development of Private universities in Thailand* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Sripatum University.
- Nantida Noichan. (2550). *Organizational Culture and Higher Education Administration Effectiveness* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Silpakorn University.
- Rujirapan Kongchuay. (2554). *Linear Structural Relations and Causal Factors Influencing Higher Education Administration Effectiveness of Rajabhat Universities at the*

- Southern Region* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Songklanakarin University.
- Sing.E. (1999). *Implementation and Management of The Information of Chicago*. Abstracts Internation : University of Louisville.
- Tanawin Tongpaeng. (2549). *Factors Influencing Effectiveness of Burapa University* (Doctoral Dissertation). Srinakarinvirote University.
- Veera Cheepprasert. (2555). *Leadership Causal Factors Affecting Private Higher Education Institutes Effectiveness* (Doctoral Dissertation). Graduate School: Rajabhat Valaialongkorn University under Royal Patronage.
- Yuttana Praneet. (2529). The Factors Affecting on Achievement of Students of The Bachelor of Art Program Curriculum In Political Science Section In The Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidhayalaya University. *MCU Journal of Social Sciences*, 6(1), 169-182.

การบริหารจัดการแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน
ของกองทุนแม่ของแผ่นดิน : กรณีศึกษาหมู่บ้านต้นแบบ ในจังหวัดสมุทรสาคร
THE MANAGEMENT OF COMMUNITY'S DRUG PREVENTIVE AND CORRECTIVE
MEASURES WITH THE LAND'S MOTHER FUND : THE CASE OF MODEL
VILLAGE IN SAMUT SAKHON PROVINCE.

สุภาณี อินทน์จันทน์*
Supanee Injun

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการบริหารจัดการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร (2) ศึกษาระดับ การดำเนินงานตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารจัดการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกับระดับ การดำเนินงานตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร และ (4) เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการเบื้องต้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของ กองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงผสม โดย รวบรวมข้อมูลจาก (1) ผู้มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับกองทุนแม่ของแผ่นดินในระดับ นโยบาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ และ (2) ผู้ดำเนินงานของกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับพื้นที่ เป็นผู้ให้ สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารจัดการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของกองทุน แม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาในแต่ละปัจจัยพบว่า ด้านการบริหารแบบทีมงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีด้านภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน รองลงมาตามลำดับคือ ปัจจัยการบริหารแบบ 7's โดยมีด้าน shared values มีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน และปัจจัยการบริหารแบบเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมี ด้านปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน และผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการทั้ง 3 ระดับมีความเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อกัน โดยกองทุนแม่ที่มี ทีมงานของแต่ละฝ่ายงานที่เข้มแข็ง และมีศักยภาพสูงจะทำให้กองทุนแม่ของแผ่นดินสามารถ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางและเป้าหมายที่กำหนด และช่วยให้การสร้างเครือข่าย ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน และเครือข่ายอื่นๆ เข้ามาร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด และร่วม ดำเนินงานในเรื่องอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนต่อไป

* Faculty of Management Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University

2. ระดับการดำเนินงานตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละเรื่องพบว่า เรื่องจำนวนเงินพระราชทานขวัญถุงอยู่ครบเต็มจำนวน มีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกเรื่อง และเรื่องกองทุนแม่ฯ ของท่านเป็นแหล่งศึกษาดูงานของกองทุนแม่ฯ อื่นๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ผลสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร อาจพิจารณาได้จาก (1) การสมทบทุนเงินพระราชทานขวัญถุง (2) การจัดกิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดินในรูปแบบต่างๆ ภายในหมู่บ้าน/ชุมชน (3) การจัดทำบัญชี ใช้จ่ายเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ถูกต้องตามหลักและเป็นปัจจุบัน (4) ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน (5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และขยายความร่วมมือจากกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน (6) กระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง 9 ขั้นตอน

3. ปัจจัยการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยการบริหารแบบทีมงานมีความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยการบริหารแบบ 7's และปัจจัยการบริหารแบบเครือข่ายมีความสัมพันธ์น้อยที่สุด

4. แนวทางการบริหารจัดการเบื้องต้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาครคือ (1) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน (2) การปราบปรามเชิงรุก (3) การป้องปรามในพื้นที่ (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชน (5) การพัฒนาศักยภาพ (6) การปรับปรุงระบบงาน (7) การประชาสัมพันธ์ (8) การบูรณาการเพื่อขยายผล และ (9) การกำหนดตัวชี้วัด

คำสำคัญ: กองทุนแม่ของแผ่นดิน, ยาเสพติดในชุมชน, การบริหารจัดการ

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to study the management for preventing and solving drugs problem of Her Majesty's Fund in Samut Sakhon province (2) to study the overall operation according to the key performance indicators (KPI) of Her Majesty's Fund in Samut Sakhon province (3) to study the relationship between the management for preventing and solving drugs problem and the overall operation according to the KPI of Her Majesty's Fund in Samut Sakhon province, and (4) to recommend the initial approach for preventing and solving drugs problem of Her Majesty's Fund community in Samut Sakhon province.

This study was mixed-method research, which collected data from (1) the experienced persons who were in charge of Her Majesty's Fund in the policy level,

for the qualitative data by in-depth interview, and (2) the practitioners of Her Majesty's Fund in the area level, for the qualitative data by in-depth interview and the quantitative data by questionnaire. The results of the study can be concluded as follows:

1. The overall average of the management for preventing and solving drugs problem of Her Majesty's Fund in Samut Sakhon province, was high. Considering to the overall, found that the Teamwork Management was the highest average issue; with the Leadership had the highest average. The other lower average issues can be ordered consecutively as follows: The 7's Management; with the Leadership had the highest average, and the Network Management was the lowest average issue; with the Internal Network Interaction had the highest average. The qualitative study found that all of three factors above were linked up and affected with each other, Her Majesty's Fund that was managed by the strength and high potential teamwork in all section, will have operated efficiently in accordance with the designated goal. Also, it will be obtained the collaboration from other networks and public agencies, to participate for preventing and solving drugs problem and other subjects that is relevant to community strengthening.

2. The overall average of the overall operation according to the key performance indicators (KPI) of Her Majesty's Fund in Samut Sakhon province, was high. Considering to the overall, found that the subject of "bestowed money was reserved entirely", was the highest average issue, and the subject of "Her Majesty's Fund was the learning center for other community", was the lowest average issue. The qualitative study found that the overall outcomes for preventing and solving drugs problem of Her Majesty's Fund in Samut Sakhon province can be considered from (1) lots of money was added to Her Majesty's Fund (2) Her Majesty's Fund activities were hold in the village or community areas (3) account of Her Majesty's Fund was provided correctly and updated presently (4) community's learning centers of Her Majesty's Fund (5) collaborative network and community's working groups coordination establishment, and (6) procedure of nine-approaches community strengthening.

3. The management for preventing and solving drugs problem had a statistically significant positive correlation in high level with the overall operation according to the KPI of Her Majesty's Fund in Samut Sakhon province; with the Teamwork Management was the highest correlation issue. The other lower

correlation issues can be ordered consecutively as follows: The 7's Management, and the Network Management was the lowest correlation issue.

4. The initial approach for preventing and solving drugs problem of Her Majesty's Fund communities in Samut Sakhon province, were as follows: (1) community's learning centers of Her Majesty's Fund establishment (2) dissemination suppression (3) deterrence in the area (4) sharing knowledge to community (5) proficiency development (6) work system improvement (7) public relations (8) work integration to extend an outcome, and (9) KPI designation.

Keywords: Her Majesty'S Fund, Drugs In Community, Management

1. บทนำ

ปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นในสังคมไทยถือเป็นภัยที่ร้ายแรงที่ทำลายความมั่นคงของสังคมทุกภาคส่วน และได้มีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องเป็นวงกว้างทั้งในระดับสังคม ชุมชน ครอบครัว และปัจเจกบุคคล และเกี่ยวพันกับปัญหาของสังคมอื่นๆ ตามมา เช่น การสูญเสียบุคลากร รวมถึงสูญเสียงบประมาณเพื่อใช้ในกระบวนการฟื้นฟูที่รัฐต้องเป็นภาระดูแล โดยรัฐบาลกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขและป้องกันปัญหาเสพติด ถือเป็น“วาระแห่งชาติ” ที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งดำเนินการป้องกันกลุ่มเสี่ยงและประชาชนทั่วไปไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยการรณรงค์ทุกภาคส่วน เป็นพลังแผ่นดินในการต่อสู้กับยาเสพติด (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, หน้า 6) ซึ่งรัฐบาลมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างหลากหลายทั้งในด้านการป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้น โดยการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดต้องสามารถดำเนินการได้อย่างน่าเชื่อถือ และต้องสร้างการมีส่วนร่วมทั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชน ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเสพติดที่ทุกรัฐบาลได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างกิจกรรม สร้างภูมิคุ้มกัน สร้างกระบวนการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชนอย่างครบวงจรเพื่อป้องกันจุดอ่อน และสร้างเกราะป้องกันที่สกัดกั้นไม่ให้ยาเสพติดรุกกล้าเข้ามาสู่สังคมไทย กองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นโครงการแก้ไขปัญหาเสพติดที่ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2547 เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยอาศัยแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยหลัก กล่าวคือ คนในชุมชนต้องมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหของตนเอง โดยมีหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน

จังหวัดสมุทรสาครได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดจังหวัดสมุทรสาคร (ศพส.จ.สค.) เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง มาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดสมุทรสาครมีหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 190 หมู่บ้าน โดยมีการจัดระดับตามเกณฑ์สุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดินดังนี้

ระดับดีเด่น 13 กองทุน ระดับปานกลาง 104 กองทุน และต้องปรับปรุง 20 กองทุน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสาคร, 2558, หน้า 17)

ดังนั้น การนำแนวทางของกองทุนแม่ของแผ่นดินมาดำเนินการในจังหวัดสมุทรสาครได้ส่งผลให้หมู่บ้านเกิดความเข้มแข็งสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนได้อย่างยั่งยืน และได้รับการยอมรับจากหมู่บ้าน/ชุมชนอื่นๆ ทั้งในระดับจังหวัดและในระดับประเทศ นอกจากนี้ กองทุนแม่ของแผ่นดินยังได้ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ช่วยสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม ดังนั้น การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินการกิจกรรมตามแนวทางของกองทุนแม่ของแผ่นดินบรรลุผลสำเร็จ รวมถึงเทคนิควิธีการที่สำคัญมีเรื่องใดบ้าง เพื่อนำมาปรับใช้ในหมู่บ้านอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันในอนาคตจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพื่อช่วยเสริมสร้างหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางของกองทุนแม่ของแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนากลายเป็นกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับดีเด่นในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร

2.2 เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารจัดการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดกับระดับการดำเนินงานตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร

2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการเบื้องต้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร รวมจำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย (1) กองทุนแม่ของแผ่นดินในอำเภอเมืองสมุทรสาคร ซึ่งมีลักษณะของสังคมเมือง (2) กองทุนแม่ของแผ่นดินในอำเภอกะทู้มแบนซึ่งมีลักษณะของสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท และ (3) กองทุนแม่ของแผ่นดินในอำเภอบ้านแพ้วซึ่งมีลักษณะของสังคมชนบท

3.2 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้มีประสบการณ์ ในการทำงานเกี่ยวกับกองทุนแม่ของแผ่นดินในระดับนโยบาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และ (2) กลุ่มผู้ดำเนินงานของกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับพื้นที่ เป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ และตอบแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2558 ถึงกันยายน 2559

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) โดยนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้ามาใช้ร่วมกันเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ

4.2 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 กลุ่ม โดยผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 370 คน และผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับกองทุนแม่ของแผ่นดินในระดับนโยบาย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 6 คน และ (2) กลุ่มผู้ดำเนินงานของกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับพื้นที่ เป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 9 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือจำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และ (2) แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

5. ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

5.1 ระดับการบริหารจัดการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัยพบว่า ด้านการบริหารแบบทีมงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีด้านภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน รองลงมาตามลำดับคือ ปัจจัยการบริหารแบบ 7's โดยมีด้าน shared values มีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน และปัจจัยการบริหารแบบเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีด้านปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน และผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ปัจจัย การบริหารจัดการทั้ง 3 ระดับมีความเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อกัน โดยกองทุนแม่ที่มีทีมงานของแต่ละฝ่ายงานที่เข้มแข็ง และมีศักยภาพสูงจะทำให้กองทุนแม่ของแผ่นดินสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางและเป้าหมายที่กำหนด และช่วยให้การสร้างเครือข่ายได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน และเครือข่ายอื่นๆ เข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาเสพติด และร่วมดำเนินงานในเรื่องอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนต่อไป และผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า (1) ปัจจัยการบริหารแบบ 7's มีประเด็นสำคัญคือ ด้าน shared values พบว่า ประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินมีความเชื่อ และอุดมการณ์ร่วมกันในหลักการกองทุนแม่ของแผ่นดิน รวมถึงสนับสนุนให้คณะกรรมการมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน และสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อสนองต่อพระราชปณิธานในการแก้ไข

ปัญหาเสพติดในชุมชน ด้าน style ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินมีการดูแลคณะกรรมการและสมาชิกอย่างใกล้ชิด และให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น โดยเฉพาะการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักการประยุกต์ใช้แนวทางของกองทุนแม่ของแผ่นดินอื่นๆ เข้ามาใช้ในการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ด้าน staff กองทุนแม่ของแผ่นดินมีการค้นหาและคัดเลือกคณะกรรมการของแต่ละฝ่าย และทีมงานถือเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมแต่ละด้านให้ประสบผลสำเร็จ เพราะจะทำให้คณะกรรมการและทีมงานได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ และต้องมอบอำนาจ โดยมีการให้ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานอีกด้วย ด้าน skill กองทุนแม่ของแผ่นดินให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการ และทักษะการสื่อสารในที่ชุมชน ซึ่งที่จำเป็นต่อการทำงาน และสนับสนุนให้กองทุนแม่ของแผ่นดินแต่ละแห่งมีกิจกรรมเด่นของตนเอง ด้าน structure กองทุนแม่ของแผ่นดินได้ให้ความสำคัญกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ และขอบเขตความรับผิดชอบของคณะกรรมการแต่ละฝ่ายงานอย่างชัดเจน โดยให้ผู้นำคัดเลือกบุคคลที่มีความพร้อมและสมัครใจเข้ามาทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ด้าน system กองทุนแม่ของแผ่นดินได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการ 9 ขั้นตอนและนโยบายที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกำหนดไว้ เพื่อสร้างกระบวนการชุมชน และพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดในอนาคต ด้าน strategy กองทุนแม่ของแผ่นดินมีการกำหนดเป้าหมายทิศทางที่ชัดเจนและมุ่งเน้นให้มีการวางแผนการทำงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของกองทุนแม่ของแผ่นดินให้บรรลุผลสำเร็จในภาพรวม (2) การบริหารแบบทีมงาน มีประเด็นสำคัญคือ ด้านภาวะผู้นำ ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ อุดมการณ์ และสามารถจูงใจสมาชิกให้ร่วมทำงานได้อย่างสร้างสรรค์ และมีใช้การบริหารงานมุ่งกระจายอำนาจให้สมาชิกของแต่ละฝ่าย โดยประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการประสานงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ด้านการมีบรรยากาศของการร่วมมือ คณะกรรมการและทีมงานพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน รวมถึงมีการประยุกต์แนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดินในการกระตุ้นสร้างความสามัคคีของทีมงาน ด้านการได้รับการสนับสนุนและการยอมรับจากภายนอก หน่วยงานภาครัฐได้ให้การสนับสนุนกิจกรรมในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้การแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านความโปร่งใสและมีการยกระดับของเป้าหมาย กองทุนแม่ของแผ่นดินได้ดำเนินการโดยมุ่งเน้นไปที่ความโปร่งใส ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการได้ โดยมีการจัดทำข้อมูลการดำเนินงานเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางช่องทางต่างๆ เช่น ไลน์กลุ่มต่างๆ การอัปโหลดรูปภาพกิจกรรมผ่านระบบเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ของชุมชน เว็บไซต์สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ จังหวัด ด้านการมีสมาชิกของทีมที่มีความสามารถ คณะกรรมการมีการส่งเสริมให้สมาชิกของกลุ่มงานได้รับการพัฒนาศักยภาพในการทำงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้าร่วมในหลักสูตรฝึกอบรมต่างๆ ที่ภาครัฐจัดขึ้น หรือการศึกษาดูงานในพื้นที่ตัวอย่างที่ทำในพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่อื่นๆ ที่เป็นต้นแบบที่ดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับในวงกว้าง ด้านการมีโครงสร้างที่มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินได้มอบหมายให้คณะกรรมการแต่ละ

ฝ่ายงานได้มีโอกาสเลือกภารกิจงานตามที่ตนถนัด และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบที่เหมาะสมแก่คณะกรรมการและสมาชิกของแต่ละกลุ่มงาน ด้านการมีความเป็นหนึ่ง กองทุนแม่ของแผ่นดินมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในกองทุน โดยมีการทำกิจกรรมร่วมกันกระตุ้นความร่วมมือ เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการมีมาตรฐานการทำงานที่เหมาะสม กองทุนแม่ของแผ่นดินมีการชี้แจงทำความเข้าใจเพื่อช่วยให้คณะกรรมการและสมาชิกเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน โดยร่วมกันกำหนดมาตรฐานและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน จึงทำให้สมาชิกได้รู้จักบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตน และ (3) การบริหารแบบเครือข่าย มีประเด็นสำคัญคือ ด้านปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่าย กองทุนแม่ของแผ่นดินให้ความสำคัญกับเรื่องการยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกันในการทำงาน โดยการร่วมมือกันในการทำงานในลักษณะเครือข่ายจึงมุ่งเน้นที่การบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างความไว้วางใจต่อกัน อันนำมาซึ่งความร่วมมือในอนาคต รวมถึงใช้การสื่อสารข้อมูลสู่สาธารณะเพื่อสร้างความร่วมมือ ด้านเป้าหมายในการเข้าร่วมเครือข่าย กองทุนแม่ของแผ่นดินมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่าย มีการจัดประชุมเครือข่ายเพื่อร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์และผลลัพธ์ในการทำงานรวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการทำงานเพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาเสถียรร่วมกัน ด้านการมีผลประโยชน์ตอบแทนภายในเครือข่ายและการให้ความช่วยเหลือภายในเครือข่าย กองทุนแม่ของแผ่นดินได้ให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อสร้างผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย รวมถึงมีการบูรณาการภารกิจในการทำงาน ทั้งในระดับนโยบาย และผู้ปฏิบัติในพื้นที่ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการป้องกันปัญหาเสถียร ด้านระบบบริหารจัดการ และการพัฒนาศักยภาพภายในเครือข่าย กองทุนแม่ของแผ่นดิน ใช้การประชุมเพื่อกำหนดแผนการดำเนินงานให้ครอบคลุมทุกประเด็น รวมถึงมีการเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมต่างๆ และมีการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการภารกิจ ซึ่งช่วยให้เกิดความร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหาเสถียรในพื้นที่

5.2 ระดับการดำเนินงานตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละเรื่องพบว่า เรื่องจำนวนเงินพระราชทานขวัญฤกษ์อยู่ครบเต็มจำนวน มีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกเรื่อง และเรื่องกองทุนแม่ฯ ของท่านเป็นแหล่งศึกษาดูงานของกองทุนแม่ฯ อื่นๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า ผลสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียรของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร อาจพิจารณาได้จาก (1) การสมทบทุนเงินพระราชทานขวัญฤกษ์ (2) การจัดกิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดินในรูปแบบต่างๆ ภายในหมู่บ้าน/ชุมชน (3) การจัดทำบัญชีรับจ่ายเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ถูกต้องตามหลักและเป็นปัจจุบัน (4) ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน (5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และขยายความร่วมมือจากกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน และ (6) กระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง 9 ขั้นตอน

5.3 ปัจจัยการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์กับระดับการดำเนินงานตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยการบริหารแบบทีมงาน

มีความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยการบริหารแบบ 7's และปัจจัยการบริหารแบบเครือข่าย มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด

5.4 ผลวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการเบื้องต้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชนของกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดสมุทรสาครคือ (1) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน (2) การปราบปรามเชิงรุก (3) การป้องกันในพื้นที่ (4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชน (5) การพัฒนาศักยภาพ (6) การปรับปรุงระบบงาน (7) การประชาสัมพันธ์ (8) การบูรณาการเพื่อขยายผล และ (9) การกำหนดตัวชี้วัด

6. อภิปรายผล

6.1 ปัจจัยการบริหารแบบ 7's ผลวิจัยพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยการบริหารจัดการภายในองค์กรนั้นถ้ามีความเหมาะสมและสอดคล้องกันแล้ว ย่อมจะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การบริหารจัดการที่ดีจะต้องมีการกำหนดทิศทางในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ผลวิจัยในประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Certo (2000, p.555) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่นๆ หรือเป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ในแต่ละองค์การจะมีความแตกต่างกันไป ตามลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์กรนั้นๆ และมีองค์ประกอบในการบริหารจัดการที่เหมาะสมแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ Jr., Robert H. Waterman, Thomas J. Peters. & Phillips, Julien R. (1980, p. 14-26) ได้ร่วมกันศึกษาถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพในการทำงาน และเสนอว่าประสิทธิภาพขององค์กรเกิดจากความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ เช่น กลยุทธ์ขององค์กร โครงสร้างองค์กร ระบบการปฏิบัติงาน รูปแบบการบริหารจัดการ สมาชิก ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และค่านิยมร่วม และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของปัจจัยการบริหารแบบ 7's ในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า shared values เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และถือเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชนมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ ด้าน shared values ผลวิจัยพบว่า กองทุนแม่ของแผ่นดินได้ส่งเสริมให้คณะกรรมการ มีความเชื่อร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งชี้ให้เห็นว่า กองทุนแม่ของแผ่นดินมีแนวทาง การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนในการป้องกันชุมชนของตนให้ปลอดภัยจากยาเสพติด และแจ้งให้คณะกรรมการและสมาชิกได้รับทราบถึงเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นการปลูกฝังค่านิยมทางความคิด และชี้้นำให้คณะกรรมการและสมาชิกมีพฤติกรรมไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังพบว่า ประธาน คณะกรรมการ และสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินมีความเชื่อ และอุดมการณ์ร่วมกันในหลักการกองทุนแม่ของแผ่นดิน รวมถึงสนับสนุนให้คณะกรรมการมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน และสร้างความร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อสนองต่อพระราชปณิธานในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชน ผลวิจัยมีความสอดคล้องกับ

แนวคิดของ Jr., Robert H. Waterman, Thomas J. Peters. & Phillips, Julien R. (1980, p. 14-26) ที่ได้กล่าวว่า Shared Valued เกิดจากการสร้างความเชื่อ ระบบคิด และสมมุติฐานที่ชี้นำพฤติกรรมของสมาชิกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งค่านิยมเหล่านี้จะแสดงให้เห็นปรากฏอยู่ในวัตถุประสงค์ขององค์กร และก่อให้เกิดความไว้วางใจระหว่างกันของสมาชิกในองค์กร และสุภาณี อินทน์จันทน์ (2555, หน้า 76) ได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันในประเด็นนี้ว่า ค่านิยมร่วม เป็นข้อกำหนดในการประพฤติปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในองค์กร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้น และโน้มน้าวใจให้สมาชิกเกิดความกระตือรือร้นในการประพฤติปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพีรพงศ์ รำพึงจิตต์ (2554, หน้า 289) ที่ได้ศึกษาค้นพบว่า สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีการปลูกฝังอุดมการณ์ในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกคนได้รับรู้และเข้าใจถึงผลกระทบเชิงลบของยาเสพติดที่มีต่อสังคมไทย จึงทำให้เจ้าหน้าที่มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานตามภารกิจให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพ ซึ่งส่งผลให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งเพราะลักษณะงานที่ต้องมีอุดมการณ์ร่วมกันในระดับสูง รวมถึงมีการปลูกฝังกันอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ทั้งก่อนทำงานด้วยระบบรุ่นและระหว่างทำงานด้วยระบบทีม และสอดคล้องกับงานวิจัยของตะวัน ตระการฤกษ์ (2558, หน้า 152) ที่ค้นพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ และมีทัศนคติเชิงบวกต่อภารกิจด้านการปราบปรามยาเสพติด จึงทำให้มีผลสำเร็จด้านปราบปรามยาเสพติดจำนวนมาก และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รวมถึงมีพฤติกรรมที่มุ่งมั่นและพร้อมที่จะช่วยเหลือชุมชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นในพื้นที่

6.2 การบริหารแบบทีมงาน ผลวิจัยพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการทำงานเป็นทีมถือเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้กองทุนแม่ของแผ่นดินสามารถดึงศักยภาพที่มีของคณะกรรมการแต่ละคนออกมาใช้ในการทำงานร่วมกันได้ ซึ่งจะช่วยให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น รวมถึงช่วยให้คณะกรรมการได้เรียนรู้แนวทาง และวิธีการทำงานใหม่ๆ จากสมาชิกคนอื่นๆ ในทีมงาน จึงทำให้เกิดการปรับตัวในการทำงานร่วมกันในทีม ผลวิจัยในประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Parker, G.M. (2003, pp.12-36) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การทำงาน เป็นทีมจะมีการนำสมาชิกที่มีความสามารถในแต่ละด้านมาทำงานร่วมกัน เพื่อใช้จุดแข็ง และความรู้ความเชี่ยวชาญมารวมมือกันทำงาน ซึ่งช่วยให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และภายในทีมงานจะเป็นเสมือนแหล่งการเรียนรู้ขององค์กร เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้จากสมาชิกคนอื่นๆ ในทีม รวมถึงเกิดการปรับตัวเพื่อที่จะทำงานร่วมกับสมาชิกคนอื่นๆ ในทีม และสอดคล้องกับที่เฉลิมพรหม อิทธิยาภรณ์ (2558, หน้า 68) ได้ให้ความเห็นในการทำงานเป็นทีม ไว้ว่า เป็นกลุ่มการทำงานที่สมาชิกมีเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน โดยทีมงานจะประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านที่แตกต่างกัน และสามารถใช้ความเชี่ยวชาญดังกล่าวมาผสมผสานในการทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของปัจจัยการบริหารแบบทีมงานในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภาวะผู้นำ เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และถือเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การแก้ไข

ปัญหาเสพติดในชุมชนมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ ด้านภาวะผู้นำ ผลวิจัยพบว่า ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินให้ความสนใจกับ ความเป็นอยู่ของคณะกรรมการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การทำงานภายใต้บริบทสังคมไทย ความเป็นผู้นำถือว่ามีผลสำคัญต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน โดยคณะกรรมการให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจของประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นหลัก ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่ที่ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินเลือกมาทำงานด้วย จะมีความสนิทสนมส่วนตัวอยู่แล้ว จึงทำให้พูดคุยกันได้ง่าย และกระตุ้นให้มีการร่วมดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง และเป็นไปตามเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังได้พบว่า ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นผู้ที่มิวิสัยทัศน์ อุดมการณ์ และสามารถจูงใจสมาชิกให้ร่วมทำงานได้อย่างสร้างสรรค์ และมีใช้การบริหารงานมุ่งกระจายอำนาจให้สมาชิกของแต่ละฝ่าย โดยประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการประสานงาน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ผลวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Julian Barling, Weber Tom and Kelloway E. Kevin (1966, p. 827-832) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำจะสามารถให้คำปรึกษา ชี้แนะหรือเป็นที่เลี้ยงให้แก่ผู้ตามได้ดี ซึ่งจะมีผลต่อการจูงใจและช่วยสร้างแรงบันดาลใจเพื่อให้ผู้ตามมีความกระตือรือร้นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ Larson & LaFasto (2001) มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ผู้นำของทีมจะมีการกระตุ้นเพื่อช่วยให้สมาชิกของกลุ่มพยายามยกระดับมาตรฐานของการทำงานให้ดีขึ้น และผลวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Bernard M. Bass and Ronald E. Riggio (2006, p.21-25) ที่กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า ผู้นำจะต้องมิวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม และมีการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมถึงทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญผู้นำจะเป็นที่ปรึกษา

6.3 การบริหารแบบเครือข่าย ผลวิจัยพบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การทำงานในยุคปัจจุบันองค์การย่อมต้องแสวงหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดมาช่วยในการขับเคลื่อนภารกิจให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการใช้เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินเข้ามาผนึกกำลังในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่นั้น มีข้อดีในแง่ของการแสวงหาแนวร่วมที่มีจุดแข็งในแต่ละด้าน เข้ามาชี้แนะ ผลักดัน และช่วยเหลือให้การดำเนินงานก้าวข้ามข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคที่พบได้ ผลวิจัยในประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Robert Agranoff (2006, p. 57-59) ได้กล่าวถึงเครือข่ายไว้ว่า เครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือ เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสให้องค์การต่างๆ ได้เข้ามาดำเนินงานร่วมกัน ตลอดจนช่วยให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากร การสร้างความรู้ในด้านต่างๆ และการค้นพบแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, หน้า 28) ได้กล่าวไว้ว่า เครือข่ายเป็นการประสานเชื่อมโยงเข้าหากันภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงที่มีร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อนำเอาจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาสนับสนุนกันในการทำงานในลักษณะของการผนึกกำลังที่ช่วยให้ได้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นดีกว่าผลลัพธ์ของการทำงานที่ต่างคนต่างทำแล้วนำมาคิดรวมกัน และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของปัจจัย การบริหารแบบเครือข่ายในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่าย เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

และถือเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ ด้านปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่าย ผลวิจัยพบว่า กองทุนแม่ของแผ่นดินให้เกียรติแก่ภาคีเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน เช่น การยกย่องให้ความเชื่อถือในการทำกิจกรรมร่วมกันมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งชี้ให้เห็นว่า เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นรูปแบบของอาสาสมัครจากสมาชิกในชุมชนที่ทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนโดยไม่มีสิ่งตอบแทน ดังนั้น การให้เกียรติแก่ภาคีเครือข่ายอื่นๆ ในการทำงานร่วมกันจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และสร้างความรู้สึกร่วมกันทำงานร่วมกันของสมาชิกในเครือข่าย ซึ่งจะนำไปสู่วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเครือข่าย และแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังพบว่า กองทุนแม่ของแผ่นดินให้ความสำคัญกับเรื่องการยกย่อง ให้เกียรติซึ่งกันและกันในการทำงาน โดยการร่วมมือกันในการทำงานในลักษณะเครือข่ายจึงมุ่งเน้นที่การบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความไว้วางใจต่อกัน อันนำมาซึ่งความร่วมมือในอนาคต รวมถึงใช้การสื่อสารข้อมูลสู่สาธารณะเพื่อสร้างความร่วมมือ ผลวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของวีระศักดิ์ เครือเทพ (2550, หน้า 36-38) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เครือข่ายการทำงานเกิดขึ้นจากความสมัครใจเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับที่ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ (2546) ที่ได้กล่าวในแนวทางเดียวกันว่า เครือข่ายการทำงานจึงต้องมีการสร้างความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกกับกระบวนการทำงานของเครือข่าย และสอดคล้องกับที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ที่ได้กล่าวไว้ว่า สถานะของสมาชิกในเครือข่ายจึงต้องมีลักษณะของความเท่าเทียมกันในฐานะของหุ้นส่วน และมีกิจกรรมที่สมาชิกในเครือข่ายทำร่วมกัน นอกจากนี้ พระมหาสุวิทย์ อาภากร (2547, หน้า 48-50) ที่กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การช่วยให้สมาชิกเกิดการยอมรับ จะช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และมีการสร้างและสานต่อกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 จัดตั้งศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน โดย (1) ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินที่มีความประสงค์ ร่วมกันจัดหาพื้นที่จัดตั้งศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน (2) ส่วนราชการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดตั้งและพัฒนาศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน และ (3) เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน สนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายเข้ามาร่วมปรับปรุงรูปแบบกิจกรรม และประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

7.2 การปราบปรามเชิงรุก โดย (1) ผู้นำ/ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินร่วมให้ข้อมูลในเชิงลับ และ (2) ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องการบังคับใช้กฎหมาย (ตำรวจ, ป.ป.ส., ปกครอง) กำหนดแผนลงพื้นที่เพื่อกดดัน และจับกุมผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

7.3 การป้องปรามในพื้นที่ โดย (1) ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินดำเนินการเจรจาต่อรองด้วยสันติวิธีกับผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่ในกรณีที่สามารถทำได้ และ (2) ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย (ตำรวจ, ป.ป.ส., ปกครอง) เข้าร่วมกระบวนการเจรจาต่อรองในทางลับ

7.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ชุมชน โดย (1) ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่วนราชการจัดขึ้น (2) ส่วนราชการจัดกิจกรรมให้ข้อมูล และความรู้ความเข้าใจในการนำเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดประโยชน์ตามเป้าหมายที่กำหนด และ (3) เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา

7.5 การพัฒนาศักยภาพ โดย (1) ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่วนราชการจัดขึ้น (2) ส่วนราชการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะ และฝึกอบรมให้ผู้นำ/ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินมีศักยภาพในการพูดและนำเสนอผลงานในที่ชุมชน และ (3) เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยให้ให้ผู้นำ/ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินมีโอกาสได้นำเสนอผลการดำเนินงาน/ข้อมูลที่น่าสนใจในที่ประชุม

7.6 การปรับปรุงระบบงาน โดย (1) ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้กำลังใจและสร้างความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัยให้แก่คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ร่วมแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ (2) ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องการบังคับใช้กฎหมาย (ตำรวจ, ป.ป.ส., ปกครอง) ลงพื้นที่ตรวจสอบคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง และ (3) ส่วนราชการจัดทำข้อเสนอในการกำหนดมาตรการคุ้มครองให้แก่คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ร่วมแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่

7.7 การประชาสัมพันธ์ โดย (1) ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ธารรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างอุดมการณ์ในการแก้ไขปัญหาเสพติดให้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง (2) ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกันประชาสัมพันธ์แนวทางและผลการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน รวมถึงร่วมสร้างอุดมการณ์ในการแก้ไขปัญหาเสพติดให้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง และ (3) เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน ร่วมขยายผลการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ไปสู่สมาชิกเครือข่ายอื่นๆ

7.8 การบูรณาการเพื่อขยายผล โดย (1) ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อย่างทั่วถึงอย่างต่อเนื่อง (2) ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนเพื่อสนับสนุนทรัพยากรการดำเนินงาน และร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ และ (3) เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน ร่วมขยายผลความร่วมมือไปสู่การสร้างเครือข่ายในพื้นที่อื่นๆ

7.9 การกำหนดตัวชี้วัด โดย (1) ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ร่วมให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในทางการปฏิบัติ (2) ส่วนราชการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอในการกำหนดตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมให้ส่วนกลางได้รับทราบ และ (3) ระดับนโยบายนำข้อมูลและข้อเสนอประกอบการจัดทำตัวชี้วัดที่สอดคล้องกันในภาพรวมทั้งในเชิงนโยบายและการทำงานในระดับพื้นที่

References

- Agranoff. Robert. (2006). Inside Collaborative Networks: Ten Lessons for Public Managers. *Public Administration Review*. 66(s1). 56–65.
- Bass. Bernard M. and Riggio. Ronald E. (2006). *Transformational Leadership*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Buskorn Wattanabut (2559, May-August). Organization Management towards Learning Organization Based on Buddhist Intelligence. *MCU Journal of Social Sciences*, 5(2).205-220.
- Certo. Samuel C. (2000). *Modern Management*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Chalermprom Ittiyaporn. (2558). *Effectiveness of Crime Suppression of Cholburi Provincial Police Cammand. 2nd Region Provincial Police Command. Office of National Police* (Doctor of Philosophy Thesis). Sripatoom University.
- Jr.. Robert H. Waterman. Thomas J. Peters. & Phillips. Julien R. (1980). Structure Is Not Organisation. in *Business Horizons*. 23.(3).14-26.
- Kriangsak Chareornwongsak. (2543). *Network Management: Important Strategy for Educational Reform Success*. Bangkok: Success Media
- LaFasto. F.. & Larson. C. (2001). *When Teams Work Best: 6.000 Team Members And Leaders Tell What It Takes To Succeed*. Thousand Oaks. CA: Sage.
- Supanee IntnJan. (2555). *Guideline for Cooperation Integration for Drug and Narcotics Prevention at the Areas of Bhuttamomton*. Nakornpatom: Office of Higher Education Commission
- Tani Chukamnerd (2543, September-December). LIL Model: Learning Innovation Process for Sustainable Development. *MCU Journal of Social Sciences*, 4(3). 185-194.
- Tawan Trakarnrer. (2558). *Model of Efficiency Management for Drug Prevention and Suppression of the 7th Region Provincial Police* (Doctor of Philosophy Thesis). Graduate School: Siam University.

รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรเพื่อความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรม
ของมหาวิทยาลัยสงฆ์
THE ORGANIZATIONAL CULTURE MODEL FOR BUDDHIST ETHICAL
EXCELLENCE OF BUDDHIST UNIVERSITY

อัจฉรา ปิยวิทย์ชาติ* ธัชชนันท์ อิศรเดช** นภัทร์ แก้วนาค***

Achara Piyawittayachart, Thatchanan Isaradet, Naphat Kheawnak

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎี และหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรด้านความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรม 2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะวัฒนธรรมองค์กรด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ดำเนินการวิจัยโดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 25 รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 รูป/คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบายและพรรณนาความ วิเคราะห์ลักษณะปัญหาจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นองค์ประกอบตามลักษณะของข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการตีความหมายในรูปแบบของการวิเคราะห์เนื้อหาเทคนิคกระบวนการวิจัยมี 4 ลักษณะคือ ลักษณะการยืนยัน ลักษณะปฏิเสธ ลักษณะยอมรับและปฏิเสธ และลักษณะหาข้อสรุปร่วม ซึ่งกระทำไปพร้อมๆ กันตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดทฤษฎี และหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรด้านความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรมพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมองค์กรเป็นค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อ ประเพณี กรอบแนวคิด ธรรมเนียมปฏิบัติ มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรม ของสมาชิก และกลุ่มในองค์กร สมาชิกในองค์กรยึดถือ เป็นแนวทางปฏิบัติ ในการ

* Doctor of Philosophy Program in Public administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Royal Thai Air Force Air War College

ดำเนินการประจำวัน ภายในองค์กร ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม มีแนวคิดปลูกฝังค่านิยมขยายแนวคิดความเป็นเลิศขององค์กรสู่นานาชาติ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่จะนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศพบว่ามีปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความผูกพันและการมีส่วนร่วม การปรับตัวที่เหมาะสมเชิงบูรณาการ การประพฤติปฏิบัติได้สม่ำเสมอ มีวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กรที่เหมาะสม พุทธจริยธรรม เพื่อการประพฤติ การทำงาน และการอยู่ร่วมกันของบุคลากร เป็นหลัก พุทธธรรมในพุทธศาสนา ที่ปรับประยุกต์ใช้กับหลักวิชาการสมัยใหม่ กลายมาเป็นจริยวัตรที่บุคลากรปฏิบัติประจำ ก่อให้เกิดความเชื่อและแนวปฏิบัติ มีการปฏิบัติอยู่ในหลักการของ ศีล สมาธิ ปัญญา

2. คุณลักษณะวัฒนธรรมองค์กร ด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ พบว่าสมาชิกมีการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นค่านิยมของมหาวิทยาลัย คือ มี ศีล สมาธิ ปัญญา ในผู้นำองค์กร เป็นค่านิยมบุคลากรในการทำงานและอยู่ร่วมกัน คุณลักษณะพุทธจริยธรรมระดับพื้นฐานสมาชิกอย่างน้อย มีศีล 5 มีการคิดดีพูดดีทำดีต่อกันในระดับกลางมี กุศลกรรมบถ 10 ระดับสูงคือมีทางสายกลางเพื่ออะไรที่ถึงเกินไปหรือหย่อนเกินไป คือ มรรคมีองค์ 8 สมาชิกมีการปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ มีการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรม บุคลากรมีความผูกพัน และการอยู่ร่วมกัน บุคลากรมีหลักธรรมการทำงานร่วมกัน องค์กรมีการถ่ายทอด ความเข้มแข็ง วัฒนธรรมสู่ภายนอก หลักธรรมนำการทำงานร่วมกัน ด้วยไตรสิกขา การเกื้อกูลและการเมตตากัน ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจและความเป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมองค์กรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ความสัมพันธ์ของพุทธจริยธรรม และวัฒนธรรมองค์กร ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ องค์กรการศึกษาเป็นการศึกษาของสงฆ์ จึงมีพุทธจริยธรรมอยู่ข้างในเสมอ พุทธจริยธรรมที่สังเคราะห์มาเป็นแก่นของวัฒนธรรมองค์กร และเป็นวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรการศึกษา โดยมีพุทธจริยธรรม 3 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน ศีล 5 ระดับกลางกุศลกรรมบถ 10 และระดับสูงมรรคมีองค์ 8 ค่านิยมของบุคลากรคือไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อผู้นำองค์กร เพื่อบุคลากร เพื่อการทำงาน ความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรม มีความผูกพันและการอยู่ร่วมกันของบุคลากร ด้วยไตรสิกขา การทำงานร่วมกันของบุคลากร ด้วยความเกื้อกูลและเมตตากัน การถ่ายทอดวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งสู่สังคมภายนอก คุณลักษณะกิจกรรมแบบอย่าง ผู้นำองค์กร ทำให้ดูอยู่ให้เห็น เป็นแบบอย่างที่ดี มีการปฏิบัติธรรม ของนิสิตทุกระดับ บุคลากรทุกคน เป็นประจำ มหาวิทยาลัยได้ทำบันทึกความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาทั่วโลก เพื่อการศึกษาพุทธธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาฯ เป็นศูนย์กลางพุทธศึกษานานาชาติ มีการจัดประชุมวิสาขบูชาโลกหลายปีต่อเนื่อง มีการร่วมมือกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จัดอบรม สัมมนา ความโปร่งใสในองค์กร

คำสำคัญ : รูปแบบ, วัฒนธรรมองค์กร, ความเป็นเลิศ, พุทธจริยธรรม

ABSTRACT

Objectives of this research were 1. To study the concept, theory and the Buddhadhamma that promote organizational culture enhancing Buddhist ethical excellence 2. To study the characteristics of organizational culture that promote the Buddhist ethical excellence of Buddhist University and 3. To propose the organizational cultural model for Buddhist ethical excellence of Buddhist University.

Research methodology was the qualitative method, collecting data from 25 key informants, purposefully selected with structured in-depth-interview by in-depth-interviewing Data were also collected from 9 participants in focus group discussion. Data from document, interview and related research were analyzed for empirical evidence. Data from key informants and participants in focus group discussion were analyzed according to critical methods consisting of 4 means; confirmation, denial, accept-reject and integrated data collection which were conducted altogether along with the research conduction.

Findings were as follows:

1. Concepts, theory and Buddhadhamma that promote the organizational culture for Buddhist ethical excellence were that organizational culture was the value, norm, faith, tradition, concept and custom that were influential on behavior of members and groups in the organizations and the norm that members hold on to practice in daily life directly and indirectly. The values that members of the organizations promote culture for Buddhist ethical excellence into international organization. Cultural factors of Buddhist University promoting Buddhist ethical excellence consisted of 4 factors. They were; obligation and participation, appropriately integrated adaptation, regularly Dhamma practice, appropriate vision and mission. Buddhist ethics for behavior, working and living together of organizational members were the Buddhadhamma that have been applied with modern principles and become the ethical practice of personnel inducing faith and practical guideline that could be concluded in the principle of Sila, precepts, Samadhi, concentration and Panna, wisdom.

2. Buddhist ethical characteristics of Buddhist University were that members abided by the University values. The members had Sila, Samadhi and Panna. The leaders had values leading the personnel to work and live together. The basic Buddhist ethics were that the members should process 10 virtual acts, the high virtue was eightfold path. Members practiced Dhamma that was integrated

with modern science regularly for Buddhist ethical excellence. Personnel had obligation, co-existence, principles for working together. Organization transferred strength, working together culture by Tisikkha, loving kindness that are the organizational culture of Mahachulalongkornrajavidyalaya with 4 missions; producing graduates with ethics and wisdom, research and development, human resource development, academic and Buddhism development, academic service to the society to disseminate Buddhism, mental, arts and culture reservation for Thais to be proud of being Thais and to use native and folk wisdom as the core base for effective national development .

3. The model of organizational culture for Buddhist ethical excellence of Buddhist University was that since the organization is the Buddhist University, the ethics and virtues are always components inside the organization. Buddhist ethics that can be synthesized into organizational culture based on Buddhadhamma in 3 layers; the basic layer is five precepts, middle layer is Gusalakammappadha 10, the virtual action, the high layer is eightfold path. The personnel value was Tisikkha; Sila, Samadhi and Panna for leaders, personnel, work, Buddhist ethical excellence, obligations, working together by Tisikkha, and to disseminate the organizational culture to the outside organization. Model activities of organizational leaders were by setting the good examples. Students at all levels and personnel practiced Dhamma regularly. The University has signed the memorandum of understanding (MOU) with many educational institutes to study Buddhism. Mahachulalongkornrajavidyalaya is international Buddhism center, hosting the international day of Vesak continuously for many years and cooperates with National Corruption Prevention to train, seminar and to create the transparency in the organizations.

Keywords : Model, Organizational, Culture, Buddhist Ethical

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ หนึ่งในสองแห่งของประเทศไทย ฝ่ายมหานิกายและเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐบาล (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540,2540) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยถือกำเนิดจาก "มหาธาตุวิทยาลัย" ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งขึ้นภายในวัดมหาธาตุฯ เมื่อปี พ.ศ. 2432 ก่อนที่

จะพระราชทานนามใหม่ว่า "มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย" เมื่อคราวทรงสถาปนาอาคารสังฆิกเสนาสน์ราชวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในปี พ.ศ. 2439 โดยทรงตั้งพระทัยจะให้ป็นวิทยาลัยการศึกษาชั้นสูงของพระสงฆ์ แต่การดำเนินงานของวิทยาลัยได้เริ่มต้นอย่างจริงจังเมื่อ พ.ศ. 2490 โดยพระพิมลธรรม (ช้อย ฐานทตฺเตร) และมีการดำเนินงานมาตามลำดับจนได้รับการยกฐานะให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในปี พ.ศ. 2540 ตามความในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 อธิการบดีคนปัจจุบัน คือ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต) ศ.ดร. เป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก และเป็นมหาวิทยาลัยศูนย์กลางการศึกษาด้านพุทธศาสตร์ที่สำคัญของคณะสงฆ์ไทย มีการตั้งวิทยาเขต, วิทยาลัยสงฆ์, ศูนย์วิทยบริการ และห้องเรียน กระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ปัจจุบันเปิดการเรียนการสอนใน 5 คณะ ครอบคลุมทั้งระดับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตจนถึงปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรนานาชาติและภาษาอังกฤษ รวมทั้งสิ้น 33 สาขาวิชา อีกทั้งยังได้จัดตั้งสถาบันวิจัยขึ้นภายในมหาวิทยาลัยเพื่อดำเนินการวิจัยในด้านพุทธศาสตร์ประยุกต์ด้วย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในมุมมองของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มององค์กรเป็นสถาบันที่ผลิตบุคลากรและเป็นสถาบันต้นแบบทางด้านจริยธรรม มีการจัดการศึกษาและผลิตบุคลากรที่ผ่านการอบรมด้านจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาพร้อมกับหลักการทางจริยธรรมที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ ความเป็นเลิศขององค์กรด้านจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษา ค้นหารูปแบบทางจริยธรรมที่นำไปสู่ความเป็นเลิศขององค์กร เป็นต้นแบบให้สถาบันทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาศึกษา นำไปปรับประยุกต์ใช้ในหน่วยงานของตนเอง จริยธรรมสะท้อนองค์กรที่มีความโปร่งใส มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ บนพื้นฐานความถูกต้อง งดงาม นำไปสู่ความเป็นเลิศขององค์กรด้านต่าง ๆ การขาดแคลนทางจริยธรรม ปัจจุบันสังคมไม่ยอมรับในความเป็นเลิศแม้ผลการปฏิบัติงานจะมีการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ สนองตอบความต้องการของสังคมได้ หากขาดซึ่งจริยธรรมอันดีงามขององค์กร การยอมรับความเป็นเลิศขององค์กรก็ไม่อาจที่จะเกิดขึ้นได้ หลายองค์กรในสังคมไทยต่างแสวงหาแนวทางการปฏิบัติที่สะท้อนจริยธรรมอันดีงามขององค์กร นำไปสู่การค้นหาจริยธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ที่เป็นต้นแบบขององค์กรที่มีภาพลักษณ์ความดีงาม เป็นต้นแบบของสังคมจากอดีตถึงปัจจุบัน แบบแผนหรือวิถีชีวิตขององค์กรที่เข้มแข็งสำหรับนำเสนอต่อสาธารณชน จริยธรรมองค์กรเป็นต้นแบบตามภาพลักษณ์องค์กรที่มีบุคลากรที่เป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ยังขาดการนำเสนอจริยธรรมต้นแบบ ในการอยู่ร่วมกัน สิ่งแวดล้อมที่ล้อมรอบตัวสมาชิกแต่ละคนเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นมาได้ (สำนักพัฒนาระบบบริหาร, 2557 ส่งผลให้ขาดความสามัคคีของสมาชิกในองค์กร และประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรจะลดลง ความสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ต้องอาศัยจริยธรรมต้นแบบผลักดันให้เกิดการยอมรับในมาตรฐานสากล โดยนำมายึดถือปฏิบัติจนเกิดเป็นระบบความเข้าใจร่วมกัน (Shared Meaning) ระหว่างสมาชิกองค์กร กลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ดี มีมาตรฐานที่ทรงคุณค่าให้สมาชิกในองค์กรร่วมกันยึดถือ และต่างก็มีความเข้าใจกันดี โดยเน้นที่บทบาทหน้าที่

งาน บทบาทอิสระเฉพาะตัวบุคคลและเน้นการเป็นผู้นำ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารในแต่ละหน่วยงาน และปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก ในการสร้างแบบแผนทางการกระทำอย่างเป็นระบบ จนเกิดความเข้าใจร่วมกันเป็นรากฐานที่กำหนดทัศนคติและพฤติกรรมในองค์กร และเป็นแบบอย่างที่ดีกระจายสู่สังคม

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบวัฒนธรรมองค์กร เพื่อความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อให้มีรูปแบบที่ชัดเจน และมีความเป็นเลิศขององค์กร ในการยึดถือร่วมกันของบุคลากรในองค์กร สร้างหรือมีความประพจน์ที่เป็นธรรมชาติ แนวทางปฏิบัติของบุคลากรในองค์กร และนำเสนอลักษณะและวิธีการทางจริยธรรมองค์กร ที่สามารถนำไปสู่ความเป็นเลิศขององค์กร สะท้อนงานที่โดดเด่นเป็นมาตรฐานร่วมกันตามหลักจริยธรรมทางพุทธศาสนา องค์กรสีขาวมีการปฏิบัติงานร่วมกันบนพื้นฐานความดีงามทางวัฒนธรรมและก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎี และหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรด้านความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรม
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะวัฒนธรรมองค์กร ด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรเพื่อความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ จำนวน 25/รูป คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยการศึกษารูปแบบวัฒนธรรมองค์กรเพื่อความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยรวมทั้งหมด 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 2) แบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

4. ผลการวิจัย

1. แนวคิดทฤษฎี และหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรด้านความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับ วัฒนธรรมองค์กร องค์กรแห่งความเป็นเลิศ และพุทธจริยธรรม สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

วัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมองค์กรได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานเป็นสำคัญ มีความกระตือรือร้นในการทำงานมีความผูกพันกับงาน และการมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการเรียนรู้ทั่วทั้งองค์กร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และนำความรู้มากำหนดเป็นค่านิยมร่วมจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่น เป็นหนึ่งขององค์กร โดยกำหนดเป็นสัญลักษณ์หรือ พฤติกรรมร่วมที่แสดงออกเพื่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการขององค์กร สามารถแบ่งแนวความคิดออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกจะมีแนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมองค์กร มีลักษณะเป็นเอกภาพ ที่มีความเชื่อของกลุ่มที่เป็นเอกฉันท์ อีกกลุ่มมีมุมมองว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความหลากหลาย หากความเป็นเอกภาพภายในกลุ่มไม่ได้ง่าย

องค์กรเพื่อความเป็นเลิศ

องค์กรเพื่อความเป็นเลิศนั้น สมาชิกในองค์กรมีแนวคิด แนวปฏิบัติงานร่วมกัน มีลักษณะแตกต่างกัน สามารถปฏิบัติในองค์กรได้ โดยตัวสมาชิกพิจารณาประกอบการปรับใช้ เกิดเป็นรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรเพื่อความเป็นเลิศ ความสามารถต่อการปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ๆ ได้ เป็นองค์กรที่มีความสามารถสร้างผลงานประสิทธิภาพสูง สมาชิกทุกคนให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหา ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับและผู้บริหารร่วมกันปฏิบัติงาน มีความผูกพันกัน มีเป้าหมายในการปฏิบัติงานทิศทางเดียวกัน ผลการปฏิบัติงานมีความสิ้นเปลืองของข้อมูลในองค์กรอย่างเป็นระบบ ก่อเกิดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการปฏิบัติงานที่ดี องค์กรแห่งความเป็นเลิศเป็นระบบการปฏิบัติงาน และทีมงานที่มีประสิทธิภาพ โดยการออกแบบงานตามเป้าหมายขององค์กร มีการมอบหมายงานให้แก่สมาชิกตามความรู้ความสามารถ โดยคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานขององค์กรเป็นสำคัญในการปฏิบัติงาน รู้จักผู้มีส่วนได้เสียของตนเป็นอย่างดี มีเทคนิคใช้แก้ปัญหาได้ และขั้นตอนนำองค์กรเพื่อความเป็นเลิศ คือ มีรากฐานที่มั่นคง มีวัฒนธรรมร่วมกันที่เน้นด้านการเรียนรู้ ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มุ่งผลงานสูงควบคุมความไว้วางใจกัน มีระบบการสร้างและสะสมความรู้เชื่อมโยงตัวชี้วัดต่างๆ มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น มีการบูรณาการตั้งแต่วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ ตัวบุคลากร ทั้งเป้าหมายขององค์กร และ เป้าหมายของบุคคล มีการบริหารงานที่เป็นการสร้างคุณค่าที่ดีให้กับสังคม ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

พุทธจริยธรรม

จริยธรรมเป็นหลักความประพฤติที่อบรมกริยา และปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม จริยธรรมเป็นความสำนึกของบุคคลในเรื่องความดีความชั่ว ความถูกต้องความผิดความยุติธรรมและไม่ยุติธรรม ลักษณะพฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณลักษณะประการใดประการหนึ่ง คือลักษณะที่สังคมต้องการให้มีในสมาชิกของสังคมนั้นๆ เป็นการกระทำที่สังคมชมชอบให้การสนับสนุน ผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม อีกประเภทหนึ่งเป็นลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษพยายามจำกัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ ส่วนมากจะรู้สึกว่าเป็นการ

กระทำที่ไม่ถูกต้องไม่สมควร พุทธเมื่อบรรลุธรรม คือระบบความประพฤติปฏิบัติที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความจริงของธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ซึ่งเป็นไปเพื่อบรรลุประโยชน์ที่พึงมุ่งหมายของชีวิตและอำนวยให้เกิดสภาพชีวิต สภาพสังคมที่เกื้อกูลแก่การบรรลุจุดหมายเช่นนั้น พุทธให้สั้นอีกหน่อยว่าแนวทางการดำเนินชีวิตอิงสังขารเพื่อบรรลุประโยชน์ที่พึงมุ่งหมายของชีวิต และสร้างสรรค์สภาพชีวิตที่เกื้อกูลแก่การบรรลุจุดหมาย เช่นนั้นพุทธจริยธรรมจึงมีความหมายว่าเป็นระบบการดำเนินชีวิตที่ดีงาม หรือระบบการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทั้งหมดของพระพุทธศาสนา เพื่อให้บรรลุจุดหมายคือความสุขในการดำเนินชีวิต สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้สามารถอยู่ในสังคมได้ด้วยการครองชีวิตที่ประเสริฐมี คุณธรรมในจิตใจรู้จักแยกแยะสิ่งที่ดีงามถูกหรือผิดควรหรือไม่ควรตลอดจนพัฒนาตนเองตามแนวทางของพระพุทธศาสนา จนบรรลุความสุขในระดับต่างๆ ตั้งแต่ความสุขขั้นพื้นฐานจนเข้าถึงการบรรลุความสุขขั้นสุดท้ายที่เรียกว่าความสุขในนิพพาน

2. คุณลักษณะวัฒนธรรมองค์กร ด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์

คุณลักษณะวัฒนธรรมองค์กร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์มีบุคลากรทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ คุณลักษณะวัฒนธรรมองค์กรมหาวิทยาลัยสงฆ์ สังเกตได้จากการปฏิบัติเป็นประจำแบบอัตโนมัติของบุคลากรภายในองค์กร เช่น การสวดมนต์ก่อนการทำกิจกรรมประชุม การจัดการเรียนการสอน สมาชิกภายในองค์กรต้องมีการแสดงออกถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน อันเป็นจริยธรรมที่สมาชิกทุกคนปฏิบัติร่วมกัน อ่อนน้อมต่อพระรัตนตรัย การปฏิบัติตนตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย การเซ็นชื่อเข้าปฏิบัติงาน การเซ็นชื่อเข้าเรียน รวมถึงการปฏิบัติตามหลักการของพระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการไตรสิกขา เช่น การปฏิบัติตามหลักการของศีล การกำหนดสติระหว่างปฏิบัติงาน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การกำหนดให้บุคลากรโดยเฉพาะนิสิตทุกระดับต้องผ่านการปฏิบัติวิปัสสนา ตามระเบียบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัฒนธรรมองค์กรมหาวิทยาลัยสงฆ์ในยุคนี้ บุคลากรมีค่านิยมการพัฒนาตนเองรองรับการเติบโตขององค์กร การมุ่งสู่เวทีการแข่งขันทางการศึกษาอื่น ๆ การพัฒนาบุคลากรผลิตได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น และเปิดรับบุคลากรจากภายนอกเข้ามาช่วยจัดการศึกษา บุคลากรมีการเดินทางไปศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ องค์กรความรู้ใหม่ๆ ถูกนำมาสร้างและพัฒนาองค์กรก่อให้เกิดแนวปฏิบัติภายในองค์กรที่แตกต่างกัน แม้อยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเหมือนกัน สภาพภายในและภายนอกองค์กรที่ปรับเปลี่ยนไปส่งผลกระทบต่อค่านิยม แนวปฏิบัติอันเป็นค่านิยมและบรรทัดฐานที่ยึดถือร่วมกันโดยสมาชิกขององค์กร

ด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์

วัฒนธรรมองค์กรเพื่อความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรม เป็นรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรเชิงพุทธที่มีการบูรณาการระหว่างหลักพุทธธรรมกับหลักการที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ โดยเฉพาะหลักพุทธจริยธรรมตามแบบที่พระพุทธเจ้าทรงเป็นต้นแบบพุทธจริยาพัฒนาตนและสร้าง

ประโยชน์ให้แก่สังคมโลก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์มีวัฒนธรรมองค์กรได้จากการศึกษา อบรม ปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ นำหลักพุทธธรรมมาปรับประยุกต์ใช้กับกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ ที่หน่วยงานภายนอกกำหนดขึ้น หลักพุทธจริยาที่นำมาใช้กับองค์กรแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ หลักพุทธจริยาที่ใช้เฉพาะบุคคล ได้แก่ หลักศีล โดยแบ่งเป็น ศีลของพระภิกษุผู้เป็นสมาชิกในองค์กรกับศีล 5 ของคฤหัสถ์ผู้เป็นสมาชิกในองค์กร หลักกุศลกรรมบถ 10 เป็นหลักที่นำหลักเมตตา ความต้องการ ความผูกพันระหว่างสมาชิกในองค์กรมาใช้ควบคู่กับเครื่องมือสำคัญ คือ หลักมัชฌิมาปฏิปทา (มรรคมีองค์ 8) ซึ่งเป็นแนวทางทางสายกลางที่ผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดความผ่อนคลายทางความคิด และวิธีปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเห็นต่างในองค์กร ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3. รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์

รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นกระบวนการวัฒนธรรมองค์กรสำหรับให้สมาชิกปฏิบัติงานร่วมกัน อาศัยวัฒนธรรมตามหลักไตรสิกขา พระพุทธศาสนามีหลักปฏิบัติสร้างคนให้มีศีลธรรม เป็นวัฒนธรรมอันดีเมื่ออยู่ร่วมกัน ผ่านกระบวนการขัดเกลาอย่างต่อเนื่อง และการปฏิบัติตามหลัก ไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้นำหลักไตรสิกขามาสร้างและปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร แบบบูรณาการณแฝงอยู่ในนโยบาย แผนงาน กิจกรรม นำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมองค์กร จริยธรรมขององค์กรที่สมาชิกภายในองค์กรต้องปฏิบัติตาม โดยกระบวนการไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ก่อให้เกิดความเพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรมแก่บุคคลากร สร้างองค์ความรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในพระไตรปิฎก โดยวิธีสหวิทยาการแล้วนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ศีลธรรม และจริยธรรมของสังคม รวมทั้งพัฒนา คุณภาพงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนาส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม ตามปณิธานการจัดตั้งมหาวิทยาลัย จัดกิจกรรมต่างๆ ให้ประสานสอดคล้อง เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนกิจการคณะสงฆ์สะท้อนวัฒนธรรมองค์กรมหาวิทยาลัยสงฆ์

5. อภิปรายผล

1. แนวคิดทฤษฎี และหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรด้านความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรม

วัฒนธรรมองค์กรมหาวิทยาลัยสงฆ์

วัฒนธรรมองค์กรได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานเป็นสำคัญ มีความกระตือรือร้นในการทำงานมีความผูกพันกับงาน และการมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการเรียนรู้ทั่วทั้งองค์กร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และนำความรู้มากำหนดเป็นค่านิยมร่วม จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่น เป็นหนึ่งขององค์กร โดยกำหนดเป็นสัญลักษณ์หรือ พฤติกรรมร่วมที่

แสดงออกเพื่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์กร เป็นความเชื่อ หรือค่านิยม หรือสมมติฐานที่มีร่วมกันในองค์กร ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม หรือในองค์กร เป็นสิ่งที่ร่วมกันระหว่างสมาชิกของกลุ่มสังคม ซึ่งเราสามารถเรียนรู้ สร้างขึ้น และถ่ายทอดไปยังคนอื่นๆ ได้ โดยมีส่วนที่เป็นวัตถุประสงค์และสัญลักษณ์ (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2546) สามารถแบ่งแนวความคิดออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกจะมีแนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมองค์กร มีลักษณะเป็นเอกภาพ ที่มีความเชื่อของกลุ่มที่เป็นเอกฉันท์ อีกกลุ่มมีมุมมองว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความหลากหลาย หากความเป็นเอกภาพภายในกลุ่มไม่ได้ง่าย จึงนำ Contingency Approach มาใช้ให้เหมาะสมในองค์กรแต่ละประเภท มีการแบ่งรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรออกเป็น 4 รูปแบบ คือ วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งเน้นความสัมพันธ์ ที่ให้ความสำคัญแก่พนักงาน มากกว่างาน วัฒนธรรมแบบราชการ มีโครงสร้างหลายระดับ กระบวนการทำงานมีหลายขั้นตอน เป็นทางการสูง กฎระเบียบมีจำนวนมาก และมีการควบคุมการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน วัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา ความเป็นผู้ประกอบการ และริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรม พนักงานผูกพันกันด้วยการทดลอง วัฒนธรรมแบบการตลาด เชื่อว่าพนักงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตนต้องการได้ และทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ จึงให้ความสำคัญแก่ผลลัพธ์จากการทำงาน โดยแข่งขันกัน มีผู้นำเป็นผู้ขับเคลื่อน

องค์กรเพื่อความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยสงฆ์

องค์กรเพื่อความเป็นเลิศนั้น สมาชิกในองค์กรมีแนวคิด แนวปฏิบัติงานร่วมกัน มีลักษณะแตกต่างกัน สามารถปฏิบัติงานในองค์กรได้ โดยตัวสมาชิกพิจารณาประกอบการปรับใช้ เกิดเป็นรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรเพื่อความเป็นเลิศ ความสามารถต่อการปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ๆ ได้ เป็นองค์กรที่มีความสามารถสร้างผลงานประสิทธิภาพสูง สมาชิกทุกคนให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหา ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับและผู้บริหารร่วมกันปฏิบัติงาน มีความผูกพันกัน มีเป้าหมายในการปฏิบัติงานทิศทางเดียวกัน ผลการปฏิบัติงานมีความสิ้นเปลืองของข้อมูลในองค์กรอย่างเป็นระบบ ก่อเกิดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการปฏิบัติงานที่ดี องค์กรแห่งความเป็นเลิศเป็นระบบการปฏิบัติงาน และทีมงานที่มีประสิทธิภาพ โดยการออกแบบงานตามเป้าหมายขององค์กร มีการมอบหมายงานให้แก่สมาชิกตามความรู้ความสามารถ โดยคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานขององค์กรเป็นสำคัญในการปฏิบัติงาน รู้จักผู้มีส่วนได้เสียของตนเป็นอย่างดี มีเทคนิคใช้แก้ปัญหาได้ และขั้นตอนนำองค์กรเพื่อความเป็นเลิศ คือ มีรากฐานที่มั่นคง มีวัฒนธรรมร่วมกันที่เน้นด้านการเรียนรู้ ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มุ่งผลงานสูงควบคุมความไว้วางใจกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Sentell กล่าวว่า ระบบการทำงาน และทีมงานที่มีประสิทธิภาพ โดยการออกแบบงานว่า การมอบหมายงานให้กับบุคคล พื้นฐานสำคัญในการทำงาน และรู้จักผู้มีส่วนได้เสียของตนเป็นอย่างดี และมีเทคนิคที่จะใช้ในการแก้ปัญหาได้ ความหมายของความเป็นเลิศขององค์กร หมายถึงองค์กรที่มี

สมรรถนะในการบริหารจัดการ มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ บริการและผลผลิตขององค์กรมีคุณภาพและมาตรฐานสนองความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้รับบริการหรือผู้บริโภคมีเกณฑ์ (Sentell, G.D., 1994)

พุทธจริยธรรม

จริยธรรมเป็นหลักความประพฤติที่อบรมกริยา และปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม จริยธรรมเป็นความสำนึกของบุคคลในเรื่องความดีความชั่ว ความถูกต้องความผิด ความยุติธรรมและไม่ยุติธรรม ลักษณะพฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณลักษณะประการใดประการหนึ่ง คือลักษณะที่สังคมต้องการให้มีในสมาชิกของสังคมนั้นๆ เป็นการกระทำที่สังคมขอมอบให้การสนับสนุน ผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม อีกประเภทหนึ่งเป็นลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้นเป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ พยายามจำกัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ ส่วนมากจะรู้สึกว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องไม่สมควร พุทธ เมื่อรวมกับคำว่า จริยธรรม คือระบบความประพฤติปฏิบัติที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความจริงของธรรมชาติเป็นพื้นฐาน สอดคล้องกับ เยาวรินทร์ ศรีชัยนันท์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กร ในการสร้างเครือข่ายและการพัฒนาเชิงจริยธรรมของกรมสรรพากร กระทรวงการคลังพบว่า การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร เชิงจริยธรรมในบุคลากร มีความรับผิดชอบต่องานที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย ต่อผู้บังคับบัญชาต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา (เยาวรินทร์ ศรีชัยนันท์, 2553) สอดคล้องกับ Patterson ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรกับผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย The University of Southern Mississippi โดยใช้กรอบการศึกษา วัฒนธรรมของ คูก และลาฟเฟอร์ดี (วัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ วัฒนธรรมแบบป้องกันเชิงรับ และวัฒนธรรมแบบป้องกันเชิงรุก) พบว่า ผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์อย่างมาก โดยวัฒนธรรมเฉพาะบางประเภทจะให้เกิดผลงานเฉพาะขึ้นมา ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยอื่นๆ ว่า วัฒนธรรมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์กร

2. คุณลักษณะวัฒนธรรมองค์กร ด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์

คุณลักษณะวัฒนธรรมองค์กร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์มีบุคลากรทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ คุณลักษณะวัฒนธรรมองค์กรมหาวิทยาลัยสงฆ์ สังเกตได้จากการปฏิบัติเป็นประจำแบบอัตโนมัติของบุคลากรภายในองค์กร เช่น การสวดมนต์ก่อนการทำกิจกรรมประชุม การจัดการเรียนการสอน สมาชิกภายในองค์กรต้องมีการแสดงออกถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน อันเป็นจริยธรรมที่สมาชิกทุกคนปฏิบัติร่วมกัน อ่อนน้อมต่อพระรัตนตรัย การปฏิบัติตนตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย การเซ็นชื่อเข้าปฏิบัติงาน การเซ็นชื่อเข้าเรียน รวมถึงการปฏิบัติตน

ตามหลักการของพระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการไตรสิกขา สอดคล้องกับ ปิยานุช ช่างเหล็ก และกฤษ จรินโท ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาผลของวัฒนธรรมองค์กรที่มีต่อการจัดการความรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของร้านอาหารในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีผลต่อการจัดการความรู้วัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อการจัดการความรู้ที่มากที่สุดคือ วัฒนธรรมแบบเน้นการเปลี่ยนแปลง กับวัฒนธรรมแบบเน้นการมีส่วนร่วม เป็นวัฒนธรรมหลักที่สามารถเอื้อต่อการจัดการความรู้โดยตรง การจัดการความรู้ถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนา งานพัฒนาคนและพัฒนาองค์กร ทำให้บุคลากรมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดประสบการณ์ ผ่านการจัดเก็บและถ่ายโอนความรู้ที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้บุคลากรมีการปฏิบัติงานที่ดีเมื่อ บุคลากรมีการปฏิบัติงานที่ดีก็ย่อมส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรดียิ่งขึ้นตามไปด้วย (ปิยานุช ช่างเหล็ก และกฤษ จรินโท, 2551)

ด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์

วัฒนธรรมองค์กรเพื่อความเป็นเลิศทางพุทธจริยธรรม เป็นรูปแบบการบริหารจัดการ องค์กรเชิงพุทธที่มีการบูรณาการระหว่างหลักพุทธธรรมกับหลักการที่เป็นศาสตร์สมัยใหม่ โดยเฉพาะหลักพุทธจริยาตามแบบที่พระพุทธเจ้าทรงเป็นต้นแบบพุทธจริยา พัฒนาคณะและสร้าง ประโยชน์ให้แก่สังคมโลก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ มี วัฒนธรรมองค์กรได้จากการศึกษา อบรม ปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ นำหลักพุทธธรรมมาปรับ ประยุกต์ใช้กับกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ ที่หน่วยงานภายนอกกำหนดขึ้น หลักพุทธจริยาที่ นำมาใช้กับองค์กรแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ หลักพุทธจริยาที่ใช้เฉพาะบุคคล ได้แก่ หลักศีล โดย แบ่งเป็น ศีลของพระภิกษุผู้เป็นสมาชิกในองค์กรกับศีล 5 ของคฤหัสถ์ผู้เป็นสมาชิกในองค์กร หลัก กุศลกรรมบถ 10 เป็นหลักที่นำหลักเมตตา ความต้องการ ความผูกพันระหว่างสมาชิกในองค์กรมา ใช้ควบคู่กับเครื่องมือสำคัญ คือ หลักมัชฌิมาปฏิปทา (มรรคมีองค์ 8) ซึ่งเป็นแนวทางทางสายกลาง ที่ผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดความผ่อนคลายทางความคิด และวิธี ปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเห็นต่างในองค์กร สอดคล้องกับ พระวิมาน คมภีรปญโญ (ตรีภมม) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ศีล 5 ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ พบว่านักปฏิบัติทาง สังคมจะมองว่าสันติภาพเป็นภาวะที่ไม่ใช้ความรุนแรงทั้งทางตรง ทางอ้อม ทางโครงสร้างและทาง วัฒนธรรม การสร้างสันติภาพทำได้โดยการควบคุมกิเลสภายในของแต่ละบุคคล การไม่ก่อความ รุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม การควบคุมพฤติกรรมด้วยการใช้ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ทางสังคม การปรับโครงสร้างและค่านิยมเพื่อไม่ให้เอื้อหรือส่งเสริมการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ (พระวิมาน คมภีรปญโญ (ตรีภมม), 2556)

3. รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์

รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านพุทธจริยธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์เป็น กระบวนวัฒนธรรมองค์กรสำหรับให้สมาชิกปฏิบัติงานร่วมกัน อาศัยวัฒนธรรมตามหลักไตรสิกขา พระพุทธศาสนามีหลักปฏิบัติสร้างคนให้มีศีลธรรม เป็นวัฒนธรรมอันดีเมื่ออยู่ร่วมกัน ผ่าน กระบวนการขัดเกลาอย่างต่อเนื่อง และการปฏิบัติตามหลัก ไตรสิกขา อันประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้นำหลักไตรสิกขามาสร้างและปลูกฝัง วัฒนธรรมองค์กร แบบบูรณาการณแฝงอยู่ในนโยบาย แผนงาน กิจกรรม นำไปสู่การสร้าง วัฒนธรรมองค์กร จริยธรรมขององค์กรที่สมาชิกภายในองค์กรต้องปฏิบัติตาม โดยกระบวนการ ไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา สอดคล้องกับ คັນสนีย์ ชุมพลบุญชร ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง จริยธรรมทางธุรกิจของผู้บริหารที่มีต่อพนักงานในมุมมองทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัย พบว่า ธุรกิจและสังคมต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การดำเนินงานอย่างมีจริยธรรมของผู้บริหาร คือ การประพฤติถูกต้อง ดึงาม สังคมยอมรับและเกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม โดยผู้บริหารต้องมี จริยธรรมทั้งระดับความคิดและการปฏิบัติตามหน้าที่ที่รับผิดชอบเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีขององค์กร (คันสนีย์ ชุมพลบุญชร, 2555)

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างพุทธจริยธรรมกับ วัฒนธรรมองค์กร กำหนดนโยบายในเชิงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้วยพุทธจริยธรรม
- 2) ควรให้บุคลากรทุกระดับมีหลักไตรสิกขา ทั้งระดับพื้นฐาน ระดับกลาง ระดับสูง เพื่อให้เกิดบุคลากรต้นแบบ เพื่อสร้างค่านิยม และเพื่อการอยู่ร่วมกัน
- 3) ควรมีนโยบายเพื่อสร้างความเป็นเลิศโดยใช้หลักพุทธจริยธรรมทั้ง 3 ระดับ เพื่อ สร้างความผูกพันของคนในองค์กร เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และก็เพื่อการถ่ายทอดสู่ ภายนอก

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) บุคลากรควรปฏิบัติตามหลักศีล 5 กุศลกรรมบถ 10 มรรคมีองค์ 8 ให้เกิดการสร้าง เอกลักษณ์ความเป็นเลิศทางพุทธจริยาในภาพรวมของมหาวิทยาลัยสงฆ์
- 2) บุคลากรในสายงานควรปฏิบัติตามค่านิยมของมหาวิทยาลัยคือหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ในการทำงานร่วมกันของบุคลากร ด้วยความเกื้อกูลและเมตตากัน ซึ่งเป็นการ พัฒนาองค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางพุทธจริยา

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) การใช้หลักศีลพัฒนาองค์กรที่มีต่อผลการปฏิบัติงานประสิทธิภาพสูง
- 2) ไตรสิกขา กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นเลิศ

References

- Achara Lortakul. (2559). Competency Development of State University Staff. *MCU Journal of Social Sciences*, 6(1). 183-196.
- Patterson, J.P. (1986). Guiding Beliefs of Our School District. in *Productive School Systems for a No rational World* 50(51). Arlington, Va : Association for Supervision.
- Phraviman Kampeerapanyo (Trikamon). (2556). *Analytical Study of Five Precepts as for the Foundation of Peace* (Doctor of Buddhism Thesis) Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- Sentell, G.D., Fast. (1994). *Focused & Flexible: Bold New Imperatives For The High Performance Organization*, Michigan : Pressmark International.
- Tippawan Lorsuwannarat. (2546). *New Organization Theories*. Bangkok: D,K.Printing World Ltd.
- Yaowarin Srichainant. (2553). *Organizational Culture: Network Creation and Ethical Development of Revenue Department, Ministry of Finance* (Doctor of Philosophy Thesis) Graduate School, Mahasarakam University

การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงาน
เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
IMPLEMENTATION OF GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES TO THE
ADMINISTRATION OF SAMUTSAKHON CITY MUNICIPALITY, SAMUTSAKORN
POVINCE

ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง*

Chanchai Chairungruang

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นบุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ฝ่ายผู้บริหารเทศบาล ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี ฝ่ายสภาเทศบาล ได้แก่ ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภา และสมาชิกสภาเทศบาล ฝ่ายข้าราชการประจำ ได้แก่ ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล และหัวหน้ากองทุกกอง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา

ผลจากการศึกษา พบว่า

1. เทศบาลนครสมุทรสาครเพิ่มการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติในทางบวกเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลแก่บุคลากร เพราะหากบุคลากรภายในเทศบาลมีความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติในทางบวกต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการทำงาน การบริการประชาชนในเขตเทศบาลจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การจัดทำโครงการหรือแผนการอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรจัดทำให้มีความแตกต่างกันออกไปตามระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ตลอดจนฝ่ายและหน่วยงานที่สังกัดของบุคลากรที่จะเข้ารับการอบรมและพัฒนา โดยเน้นความรู้ความเข้าใจในขั้นบูรณาการหลักธรรมาภิบาลเข้ากับการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพัฒนาเพื่อยกระดับธรรมาภิบาลในเทศบาลนครสมุทรสาครให้สูงขึ้น อันจะทำให้การทำงานเพื่อรับใช้ชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของประชาชน และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมต่อไป

3. เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรจัดทำโครงการหรือแผนงานในการนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ข้อ ไปปฏิบัติอย่างมีระบบและเป็นรูปธรรม จากผลการศึกษาความต้องการธรรมาภิบาล ควร

* Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University

เน้นการส่งเสริมธรรมาภิบาลในด้านหลักความเป็นธรรม (Equity) หลักความโปร่งใส (Transparency) และหลักความรับผิดชอบ (Responsibility) เพื่อให้การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเข้มข้นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ของเทศบาลนครสมุทรสาครมากที่สุด

คำสำคัญ: การนำไปใช้ หลักธรรมาภิบาล

ABSTRACT

This research aims to study the implementation of good governance principles to the administration of Samutsakhon City Municipality, Samutsakhon Province. The population of this research was the personnel in the municipal office, including party executive council, consists of a mayor and deputy mayor, and the council, including the chairman, deputy chairman of the council and council members, department officials, including deputy secretary of the municipal councils, and chief of all armed. The tools used to collect information by the interviews. The statistics used in this study included descriptive statistics.

The study found that :

1. Samutsakhon City Municipality enhancing knowledge and attitudes in a positive way about the good governance to the people, if municipal staffs are knowledgeable and have a positive attitude towards the adoption of good governance practices in the workplace. Public Services in the municipality will be even more efficiently.

2. Preparation of project plans and training staff to develop a deeper understanding of the principles of good governance of Samutsakhon City Municipality should make a significant difference to the level of education and jobs, as well as party affiliations of personnel to be trained and developed, by focusing on a better understanding of the integration of the principles of good governance into practice, as well as to promote the development of good governance in Samutsakhon City Municipality. It will work to serve the community effectively. It is recognized by the public and set a good example to society.

3. Samutsakhon City Municipality should the project or plan on adopting good governance principles in 6 articles to perform a systematic and concrete. The study needs good governance should focus on promoting good governance in the equity, transparency, and primary responsibility to bring the good governance

practices to be more efficient and productive, concentrations and in accordance with the conditions of Samutsakhon City Municipality most.

Keywords: Implementation Good Governance

1. บทนำ

เทศบาลนครสมุทรสาคร สมุทรสาคร เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด และเคยเป็นสุขาภิบาลแห่งแรกของประเทศไทย ที่มีชื่อว่า สุขาภิบาลท่าฉลอม เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการขยายตัวของชุมชน การขยายตัวด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริการ มีการพัฒนาเติบโตอย่างรวดเร็ว และในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลนครสมุทรสาคร ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีแผนพัฒนาในหลาย ๆ ด้านในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงาน เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักที่กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ควบคุม การบริหารงาน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคเอกชน เข้ามาตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลนครสมุทรสาคร ซึ่งก่อให้เกิดการกระตุ้น ตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลนครสมุทรสาคร อีกทั้งเป็นการผลักดันให้เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลนครสมุทรสาครมากขึ้น

หลักธรรมาภิบาล จึงเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดีที่มีการปรับวิธีคิด วิธีการบริหารราชการของประเทศไทยใหม่ทั้งระบบ โดยกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมาเพื่อทุกคนทุกฝ่ายในประเทศร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ปัญหา พัฒนานำพาแผ่นดินไปสู่ความมั่นคง ความสงบ สันติสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักธรรมาภิบาลตั้งอยู่บนรากฐานของความถูกต้อง ติงาม มั่นคง หรือธรรมาธิปไตย ที่มุ่งให้ประชาชนในสังคมระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การบริหารจัดการ การบริหารในทุกระดับ เป็นการปรับวัฒนธรรมขององค์การภาครัฐใหม่ เพราะระบบราชการที่ตึงเกินไป ทำให้ขาดประสิทธิภาพ และขาดความชอบธรรม เนื่องจากการมีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด ช่องทางการสื่อสารที่ขาดตอน รัฐไม่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้เต็มที่ ทำให้เกิดความล้มเหลวในการบริหารราชการ จึงทำให้ความคิดเกี่ยวกับ Government เปลี่ยนมาเป็น Governance ที่ทุกภาคส่วนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ภาครัฐต้องมีการปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้างและกระบวนการทำงานของหน่วยงาน/กลไกการบริหาร ให้สามารถบริหารทรัพยากรต่างๆได้อย่างโปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีสมรรถนะสูงในการนำบริการของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน โดยจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และวิถีทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ทำงานโดยยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง และสามารถทำงานร่วมกับภาคประชาชนและภาคเอกชนได้อย่างราบรื่น

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) นั้น จะช่วยกระตุ้นต่อการพัฒนาและขยายตัวของจริยธรรมในภาครัฐและธุรกิจ ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชนมีอยู่อย่างใกล้ชิด ภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมกติกาดำเนินงานของประชาชนย่อมมีผลต่อการเสริมสร้างการบริหารจัดการที่ดีในความเป็นอยู่ของประชาชน และการยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคม หากหน่วยงานภาครัฐมีส่วนรู้เห็นเป็นใจกับการทุจริตหรือการเอาเปรียบสังคมและประชาชนผู้บริโภคของธุรกิจ รัฐ หรือมีการร่วมมือกันระหว่างข้าราชการในภาครัฐเพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบแล้ว จะเป็นอุปสรรคซึ่งทำให้การเสริมสร้างจริยธรรมในการทำงานของรัฐเป็นไปได้ลำบาก สำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้น ธรรมาภิบาลถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการขยายความสามารถของประเทศเพื่อสร้างรายได้และลดปัญหาความยากจนในอนาคต หรือก่อให้เกิดการพัฒนาทางการบริหารการปกครองของประเทศไปได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบทางเศรษฐกิจ หลักธรรมาภิบาลยังได้รับการกล่าวถึงว่า เป็นแนวความคิดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นและส่งเสริมศักยภาพให้ภาคประชาสังคม (Civil Society) เกิดการส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) อย่างยั่งยืน รวมทั้งการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ

คำว่า ธรรมาภิบาล มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Good Governance คือ วิธีการที่ดีในการใช้อำนาจเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร ระหว่างฝ่ายตัวการ (Principal) และฝ่ายตัวแทน (Agency) ตลอดจนการวางระบบ กระบวนการบริหารงาน เพื่อควบคุมป้องกันการรั่วไหล พฤติกรรมไม่ถูกต้องเหมาะสม การเอาเปรียบ หรือการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน รวมถึงการวางหลักเกณฑ์และมาตรการในการทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายและคุณค่าที่กำหนดไว้ สาเหตุที่ต้องมีการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของภาครัฐ มาจากหลายสาเหตุ เช่น ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศในช่วงปี พ.ศ.2540 การทุจริต การไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน การทำงานแบบต่างคนต่างทำยึดกฎระเบียบเป็นหลัก ขาดความยึดหยุ่น ประชาชนขาดศรัทธาต่อตัวข้าราชการและต่อหน่วยงานภาครัฐ และการแทรกแซงทางการเมือง เป็นต้น เมื่อได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานจะเป็นพื้นฐานสร้างความเป็นธรรมในสังคม ทำให้เกิดการพัฒนาแก้ปัญหาความขัดแย้งในองค์กร ช่วยให้สังคมมีความเข้มแข็งในทุกด้าน ลดปัญหาการทุจริต ช่วยให้ระบบบริหารของรัฐมีความน่าเชื่อถือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่สำคัญเป็นมาตรฐานสากลที่บ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาประเทศให้ได้รับการยอมรับจากสังคมทั้งภายในและระหว่างประเทศ (กรมการพัฒนาชุมชน. 2549)

ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อศึกษาขั้นตอนการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

2.2) เพื่อศึกษาขั้นตอนการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

3. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักของการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย หลักพื้นฐาน 6 ประการ (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.2545, หน้า 26 - 35) ได้แก่

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความเป็นธรรมและความยุติธรรม จะต้องมีการทบทวน ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยและเข้าใจง่าย มีการเผยแพร่ทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายกับประชาชน ให้การตราและบังคับใช้กฎหมาย อยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความจำเป็น

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริต จนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่ายและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้นอกจากนั้น การตัดสินใจและการปฏิบัติงานของภาครัฐต้องมีความโปร่งใส เปิดเผยให้สาธารณชนตรวจสอบได้ตามพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ช่วยให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ

4. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็นการไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกลัวที่จะยอมรับผลดีและเสียจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม การใช้งบประมาณอย่างประหยัดและทบทวนให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างหมุนเวียนและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยการสร้างปลูกทดแทนใหม่ การปฏิรูประบบ

บริหารภาครัฐ เพื่อให้หน่วยงานของภาครัฐมีบทบาทภารกิจที่ชัดเจน มีการปรับปรุงงบประมาณ ระบบการบริหารบุคคลในภาครัฐ ปรับเปลี่ยนกฎหมายให้ทันสมัยและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ค่านิยมในการทำงานของภาครัฐเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร / กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ฝ่ายผู้บริหารเทศบาลประกอบด้วย นายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรี จำนวน 3 คน ฝ่ายสภาเทศบาล ได้แก่ ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภา และสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 12 คน ฝ่ายข้าราชการประจำ ได้แก่ ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล และหัวหน้ากองทุกกอง จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 24 ราย

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) หรือการเลือกตัวอย่างประชากรแบบมีเจตนา มีเวลาและสิ่งอำนวยความสะดวกจำกัด อาศัยการตัดสินใจตามความสะดวกของผู้วิจัยเป็นหลัก

เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสัมภาษณ์ โดยมีคำถามในลักษณะปลายเปิด (Open-ended/Opened Form) และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) โดยวิธีการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็นสำคัญและนำเสนอข้อมูลเป็น ความเรียง พร้อมปัญหาและข้อเสนอแนะ

5. ผลการวิจัย

1. การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานและการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหาร และพนักงานเทศบาลนครสมุทรสาคร ตามแนวทางพื้นฐาน 6 ประการ ซึ่งก่อนที่จะมีการนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ ในการบริหารงานนั้น เทศบาลนครสมุทรสาคร ก็ได้ยึด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของส่วนราชการในการดำเนินการปฏิบัติงานอยู่ก่อนแล้ว เพียงแต่หลักธรรมาภิบาลที่นำมาใช้เป็นแนวทางนั้นเป็นการประยุกต์ใช้เพื่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และให้เกิดความยืดหยุ่น ในการปฏิบัติงาน เช่น งานบริการประชาชนด้านทะเบียนราษฎร ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา เป็นต้น อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อองค์กรและประชาชนของพนักงานเทศบาลและผู้บริหารระดับสูง การนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานหลาย ๆ เรื่องได้ทำการประเมินผลเป็นระยะๆโดยทำแบบสอบถามประชาชนที่มาใช้บริการ

1.1 ด้านนิติธรรม นำมาใช้ในเรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม เช่น การออกเทศบัญญัติ ข้อบังคับเทศบาล เป็นต้น

1.2 ด้านคุณธรรม นำมาใช้ในเรื่อง การปลูกฝังค่านิยมที่ดี ให้แก่ พนักงานเทศบาล ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านงานบริการ ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย รวมไปถึงการพิจารณาความดีความชอบที่ถูกต้องและเป็นธรรมแก่พนักงานเทศบาล ตลอดจนโครงการต่าง ๆ ที่มุ่งส่งเสริมด้านจริยธรรม คุณธรรม เช่น โครงการอบรมจริยธรรมนักเรียน เป็นต้น

1.3 ด้านความโปร่งใส นำมาใช้ในเรื่อง การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจรับงาน เช่น งานก่อสร้างถนน ไฟฟ้า การอนุมัติจัดซื้อจัดจ้างวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีสื่อต่าง ๆ เช่น วารสารเทศบาลฯ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของเทศบาล

1.4 ด้านการมีส่วนร่วม นำมาใช้ในเรื่องการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้สนใจเข้ารับฟังการประชุมสภาเทศบาล พร้อมทั้งสามารถเสนอแนะแนวทางข้อคิดเห็นต่าง ๆ อย่างเสรี การเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน แต่ละชุมชนในเขตเทศบาล เสนอสิ่งที่ต้องการพัฒนาชุมชน โดยผ่านประธานชุมชนของตนเอง เพื่อนำเสนอในแผนพัฒนาเพิ่มเติม ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

1.5 ด้านความรับผิดชอบต่อ นำมาใช้ในเรื่องของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของเทศบาล โดยมุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก เช่น โครงการหน่วยเคลื่อนที่ของสำนักงานสาธารณสุขฯ ที่เน้นการบริการให้ประชาชนในชุมชนที่อยู่ในซอยลึกได้รับการบริการ ด้านการแพทย์อย่างทั่วถึง เป็นต้น

1.6 ด้านความคุ้มค่า นำมาใช้ในเรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ให้ปิดไฟ ปิดแอร์ตอนพักเที่ยงของเทศบาล การใช้กระดาษให้ครบทั้งหน้าและหลัง ตลอดจนการปฏิบัติงานของเทศบาลที่ทำไปแล้วประชาชนต้องได้รับผลประโยชน์ที่คุ้มค่ามีความทนทาน คุ้มค่ากับงบประมาณที่เทศบาลลงทุนไป

2. การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลนครสมุทรสาครมี 3 ประเด็นที่มีปัญหาและอุปสรรค คือ

2.1 โครงสร้างองค์กรบางเรื่องของการดำเนินงานยังคงมีลักษณะ top - down มีความล่าช้าในการสั่งการ ทำให้ในบางครั้งไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทันที หรือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน อาจหยุดชะงักเพียงเพราะรอผลการพิจารณาอนุมัติที่มีลำดับขั้นตอนมากเกินไปในบางเรื่อง นอกจากนี้มีการเมืองเข้ามาเป็นอุปสรรคต่อการนำหลักธรรมาภิบาลในบางเรื่อง

2.2 การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานทำให้เจ้าหน้าที่ตื่นตัวและตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ แต่ก็ยังมีบางคนไม่ได้มีการตอบสนองที่จะนำหลักธรรมาภิบาลมาพัฒนาระบบงานที่ทำหรือนำมาสร้างค่านิยม จิตสำนึกของความเป็นพนักงานเทศบาลที่ดีที่ยึดติดกับ

ระบบงานเดิม ๆ หรือแม้กระทั่งอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการแสวงหาผลประโยชน์

2.3 ภาคประชาสังคม ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของเทศบาลในระดับหนึ่ง เช่น การตรวจสอบภาพของสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานว่ามีความทนทานได้มาตรฐาน หรือไม่ การบริการทั่วถึงหรือไม่ จากการศึกษาพบว่าผู้นำชุมชน อยากให้ประชาชนในเขตของเทศบาลนครสมุทรสาคร ออกมามีส่วนร่วม ออกมาทำกิจกรรมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เพื่อที่ชุมชนจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ผู้ที่เสียผลประโยชน์จากการดำเนินการของเทศบาลตำบลนครสมุทรสาคร มักรวมกลุ่มกันต่อต้านโดยผ่านสื่อต่าง ๆ แต่ประชาชนจำนวนมากที่ได้รับผลประโยชน์มักไม่ค่อยออกมาแสดงความคิดเห็น ทักท้วง เลยทำให้เสียงของคนกลุ่มน้อยมีพลัง และอาจเป็นผลเสียต่อการพัฒนาท้องถิ่น

3. แนวทางการแก้ไขปรับปรุง ได้แก่ ควรนำหลักจริยธรรม คุณธรรม เข้ามาประกอบในการบริหารงาน การปรับปรุง แก้ไขกฎ ระเบียบที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนหน่วยงานราชการทุกส่วนต้องมีการประสานงานร่วมมือซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมมือกับภาคเอกชน และภาคประชาชน

6. อภิปรายผล

1. การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานของเทศบาลนครสมุทรสาคร เพื่อให้หน่วยงาน ระบบงานมีความโปร่งใส ทำให้เกิดความไว้วางใจในการทำงานของคณะผู้บริหาร และข้าราชการประจำ สร้างความเชื่อมั่น และประสานความร่วมมือกับชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลให้เป็นไปตามหลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ตามนโยบายที่เปิดกว้างของเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยจัดให้มีเว็บไซต์ของเทศบาลฯ เพื่อร้องเรียนความเดือดร้อน ศูนย์ดำรงธรรมของจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อเป็นช่องทางไว้ให้ประชาชนผู้เดือดร้อนใช้เป็นที่พัก สอดคล้องกับงานวิจัยของเทศบาลเมืองนครปฐม (2557) ที่ได้รายงานการวิจัยการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของเทศบาลเมืองนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของเทศบาลเมืองนครปฐมตามยุทธศาสตร์ โดยยอมรับว่ายุทธศาสตร์ด้านที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ข้อในระดับสูงสุด ส่วนปัญหาหรือภาวะกีดกันคือ ปริมาณงานช่วงเลือกตั้งมีมาก แต่มีเวลาจำกัดในการบริหารในช่วงเลือกตั้ง และโอกาสเพื่อการพัฒนาในอนาคต คือ 1) จัดตั้งสถาบันพัฒนาประชาธิปไตย พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง เพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่สำนักงาน) จัดตั้งศาลเลือกตั้งขึ้น เพื่อวินิจฉัยการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง และ 3) ต้องกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ระดับจังหวัดให้มากขึ้น

2. การเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาลนครสมุทรสาครตามหลักธรรมาภิบาลที่เทศบาลฯ พยายามกระตุ้น มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทนั้น ประชาชนในแต่ละชุมชนจะมอบให้ประธานชุมชน เป็นผู้ทำหน้าที่แทน หรือเป็นผู้ติดต่อเทศบาล รายงานความต้องการของประชาชนในชุมชนว่าต้องการอะไร ซึ่งวิธีการให้ประธานชุมชนเป็นผู้ดูแลติดต่อในทุก ๆ

เรื่องของลูกบ้านนั้น อาจดูแลไม่ทั่วถึง อีกทั้งถ้าประชาชนชุมชนไม่มีความเป็นกลาง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง ก็อาจใช้เป็นเครื่องมือตอบสนองความต้องการส่วนตัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุ สันติธรรม (2557) ศึกษาถึงความเป็นธรรมาภิบาลในเทศบาลตำบลบ้านนาอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ในกรณีที่ประชาชนในเขตพื้นที่ยังไม่มีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เพียงแต่เป็นการบอกผ่านตัวแทนเท่านั้น

3. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีความเด็ดขาดต่อบทลงโทษผู้กระทำความผิด เพราะกำหนดเพียงแค่เสียค่าปรับ ประชาชนผู้กระทำความผิดสามารถหลบหนีการเสียค่าปรับได้ง่าย เนื่องจากไม่มีบทลงโทษที่เป็นความผิดอาญาที่เด็ดขาด ในการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของเทศบาลฯ ยังไม่ครอบคลุมถึงการกำหนดตัวบทกฎหมายเพื่อบังคับใช้ผู้กระทำความผิดอย่างเด็ดขาด อีกทั้งในแง่ของกฎหมาย ระเบียบ บางตัวบทยังล้าสมัย ไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันเป็นสิ่งจำเป็นที่หน่วยงานส่วนกลาง โดยกระทรวงมหาดไทย ต้องวางแนวทางในการปรับปรุงและสร้างกฎ ระเบียบที่สอดคล้องตามสภาพสังคมในปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542) ศึกษาการสร้างธรรมาภิบาล (good governance) ในสังคมไทย เป็นการนำเสนอผลการศึกษาในช่วงระยะเวลาที่ 1 ของโครงการธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการศึกษา ได้ชี้ให้เห็นถึงเงื่อนไขหลักที่จำเป็นต่อการเกิดธรรมาภิบาล ตลอดจนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขเหล่านั้น ได้แก่

- 1) การมีระบบการคานและถ่วงดุลอำนาจ ที่สามารถตรวจสอบได้โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2) การมีแรงจูงใจที่เหมาะสมสามารถเอาผิดและชดเชยผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม
- 3) การสร้างองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้และค้นหาข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4) การป้องกันการคอร์รัปชันและลดอำนาจในการใช้วิจารณ์ญาณของเจ้าหน้าที่รัฐ (conflict of Interest) ของหน่วยราชการ
- 5) การลดต้นทุนการดำเนินการ (transaction cost) เพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 6) การส่งเสริมด้านจริยธรรมและคุณธรรม ตลอดจนสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้กับผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ

4. ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ มีบทบาทอย่างมากต่อการสร้างกระบวนการธรรมาภิบาลในการให้บริการด้านต่าง ๆ ของเทศบาลนครสมุทรสาคร กระตุ้นให้เกิดการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานให้ภาครัฐปฏิบัติบทบาทหน้าที่ โครงสร้าง และกระบวนการทำงานของหน่วยงาน/กลไก การบริหารให้สามารถเป็นกลไก บริหารทรัพยากรของสังคมอย่างโปร่งใส ซื่อตรงเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสมรรถนะสูงในการนำบริการของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชนโดยจุดสำคัญอยู่ที่การเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมและวิธีทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐให้ทำงานโดยยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลางในการทำงานและสามารถร่วมทำงานกับภาคประชาชนและภาคเอกชนได้อย่างราบรื่นเป็นมิตร (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. 2545)

5. การบริหารงานของเทศบาลนครสมุทรสาครที่ได้นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างเต็มที่ เพื่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครสมุทรสาครที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของอสิระ ถาวร (2557) ศึกษาหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติในระบบการติดตามประเมินผลตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์และเพื่อศึกษารูปแบบของระบบการติดตามประเมินผลที่เหมาะสมกับโรงเรียนนายเรือตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนนายเรือมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้แล้วทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการให้บริการมาก

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรมีการประสานงานแบบบูรณาการกับอำเภอเมืองสมุทรสาคร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ในส่วนของการบริหารโครงการด้านการบริการประชาชน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง และลดการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน ตลอดจนประสานความร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคประชาชน ในเรื่องต่างๆ อย่างใกล้ชิด

2. กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคที่ถ่ายโอนอำนาจหน้าที่รับผิดชอบให้เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรทบทวนกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่ล้าสมัย เพื่อปรับปรุงให้เกิดความทันสมัย ทันต่อสภาพเหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันและง่ายต่อการบังคับใช้ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานได้ทันที่ เช่นระบบการตรวจสอบผู้กระทำความผิดวินัยข้าราชการ บทลงโทษประชาชนผู้ฝ่าฝืนเทศบัญญัติ เป็นต้น

3. เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรศึกษาผลผลิต ผลลัพธ์ (ผลกระทบ) ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน กล่าวคือ โครงการที่ดำเนินการ ต้องมีความคุ้มค่า ทั้งด้านต้นทุน ด้านเวลา และอัตระประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายกับประชาชน ควรจัดเจ้าหน้าที่เฉพาะในเรื่องที่เป็นปัญหา เพื่อช่วยกลั่นกรองกฎหมายที่จะบังคับใช้กับประชาชน

2. การปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล ในแต่ละสำนัก/กอง ควรมีการตรวจจำนวนผลงานตามมาตรฐานตำแหน่งของแต่ละวิชาชีพ จัดทำเป็นรูปแบบหนังสือผลงานในแต่ละปีงบประมาณเพื่อป้องกันการร้องเรียนการปฏิบัติงาน

3. ควรมีขั้นตอนการกลั่นกรองเรื่องร้องเรียนที่ประสานงานร่วมกันตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น รวมทั้งจัดชุดเฉพาะกิจเพื่อสืบหาข้อมูลของเรื่องร้องเรียนว่าเป็นความจริงมากน้อยแค่ไหน

4. เทศบาลต้องมีการจัดฝึกอบรมพนักงานเทศบาลในแต่ละสายงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเก็บข้อมูลของเจ้าหน้าที่ พนักงานเทศบาลระดับปฏิบัติการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกด้านการปฏิบัติการ ร่วมกับข้อมูลของประชาชนในแต่ละชุมชน
2. ควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อสามารถเก็บตัวอย่างได้จำนวนมากและทั่วถึงกว่าเชิงคุณภาพ

References

- Borwornsak Uwanno. (2542). *Good Governance Creation in Thai Society*. Bangkok: Institute of National Defense.
- Department of Community Development. (2549). *Handbook for Application of Sufficiency Economy Philosophy in Family to Increase Family Income*. Bangkok: Office of Community Enterprise, Ministry of Interior.
- Issara Tavorn. (2557). *Study of Good Governance and Result-Based Budgetting System According to the Strategy of Naval Academy* (Master of Public Administration Thesis). Burapa University.
- Nakornpatom Municipality. (2557). *Research Report on People Satisfaction towards Services of Nakornpatom Municipality, Muang District, Nakornpatom Province*, Nontaburi: Nakornpatom Municipality.
- Panu Santidham. (2557). *Study of Governance in Banna Sub-District, Banna District, Nakornnayok* (Master of Public Administration Thesis). Krirk University
- Pittaya Borwornpattana. (2547). *Public Administration: Theories and Study Approaches (1887-1970)*. 11th edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Poramut Wannabaworn. (2559). Creating Political Culture with Citizen for Democratic Regime. *MCU Journal of Social Sciences*, 5(3). 309-320.
- Suwat Tasanajit. (2556). *Work Performance according to Good Governance of Samrantai Sub-District Administrative Organization*. Kalasin Province: Rajabhat Mahasarakam University

BOOK REVIEWS: การลงโทษโดยสังคม” (Social Sanctions)

พระสุธีวีรบัณฑิต (ไชว์ ทสสนีโย) *

พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร) **

พระมหาสุนันท์ สุนนโท ***

ประเสริฐรัฐ ธิลา ****

เรื่อง การลงโทษโดยสังคม” (Social Sanctions)

ผู้เขียน สังคีต พิริยะรังสรรค์

ปีที่พิมพ์ มิถุนายน 2559

สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรังสิต

* Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

**** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. บทนำ

แนวคิดเรื่อง “ประชาสังคม” หรือการลงโทษโดยสังคม ในสังคมไทยเราอาจคุ้นชินกับคำว่า “คำบาตร” ทั้งเป็นคำที่มีฐานมาจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาด้วย โดยยกสาเหตุที่ “กษัตริย์ลัทธลิจฉวี” กล่าวโทษพระทัฬหะมัลบุตรที่ไม่มีมูลความจริง ใส่ความ พระพุทธเจ้าอนุญาตให้มีการ “คว่ำบาตร” (วิ.จ. [ไทย] 7/226/46-47) โดยการไม่คบค้าสมาคม จากคณะสงฆ์และชาวพุทธนัยยะหนึ่งเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรม และการปรับทำที่ถูกต้องต่อเงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงนั้น รวมทั้งมีความหมายเป็นการควบคุม หรือภายหลังพุทธปรินิพพาน พระคณะสงฆ์ได้ประกาศลงพรหมทัณฑ์ แก่ “พระฉันทะ” ที่สำคัญตนว่าเป็นสหชาติใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้า ว่ายากสอนยาก ด้วยการไม่คบค้า สมาคม ไม่พูดคุย สนทนาด้วย จนกว่าจะเปลี่ยนพฤติกรรม (วิ.มหา. (ไทย) 1/424/454-455) ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นทั้งกลไกการแทรกแซง และการควบคุมจริยธรรมทางสังคม ดังนั้นเมื่อมาพบหนังสือของ ศ.ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ ซึ่งท่านมีงานเขียน ข้อคิด และงานวิจัยจำนวนมากเกี่ยวกับ “ธุรกิจการเมือง” หรือธุรกิจมีอันสัมพันธ์กับระบบการเมืองไทย ในบทศึกษานี้จึงสนใจที่จะศึกษาว่าผู้เขียนต้องการเขียน หรือเสนออะไรในบริบททางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อพิจารณาถวามว่าประเด็นของการควบคุมด้วยสังคม เป็นกลไกที่มีแต่อดีต แต่น่าสนใจตรงที่ว่าผู้เขียนได้รวบรวมข้อมูลอันเป็นแนวคิด รวมทั้งยกกรณีตัวอย่างมาสะท้อนคิดปรากฏในการเมืองในแต่ละประเทศ อาทิ ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ อียิปต์ อินโดนีเซีย รวมไปถึงการยกกรณีการเมืองไทยในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาให้เห็นพัฒนาการของการเมืองไทย และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในบริบท “การลงโทษโดยสังคม-Social Sanctions” ที่ถูกขับเคลื่อนนับเป็นความแหลมคมทางการเมืองด้วยเช่นกัน ซึ่งจะได้นำมาแบ่งปันโดยการแนะนำหนังสือให้ทราบในภาพรวมร่วมกัน

2. หนังสือ “การลงโทษโดยสังคม” เสนออะไร ?

หนังสือ “การลงโทษโดยสังคม” ของ รศ.ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ ให้ข้อมูลในภาพรวมเชื่อมโยงกับเรื่องขบวนการประท้วงการทุจริตคอร์ปชั่นทั้งในต่างประเทศและในไทย ซึ่งในหนังสือให้ข้อมูลจำนวน 6 บท อันประกอบด้วย บทแรก คือบทนำ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การศึกษา วิธีวิทยาในการวิจัย ฯลฯ ซึ่งเป็นโครงสร้างงานจากการวิจัย ส่วนในบทที่ 2 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีการลงโทษโดยสังคม แนวคิดทฤษฎีเรื่อง Social Sanctions และวิธีวิทยาในการวิจัยของนักวิชาการโลกตะวันตกที่สำคัญหลายคน อาทิ เน็ตเทอร์ (Netter, 2005 :188-189) โกपालัน (Gopalan, 2007:789) และเวอร์บูนและดีจเก (Verboon and Dijke, 2010 :121-122) ลิน เอ็ม เบกเทล (Lyn M. Bechtel, 1991:47-49) เป็นต้น โดยใน 2 บทแรกเขียนตามแนววิทยานิพนธ์ เหมาะสำหรับนักวิชาการหรือนักศึกษาปริญญาโท-เอก ส่วนเนื้อหาสาระที่เป็นรูปธรรมชัดเจนที่เหมาะสมสำหรับผู้อ่านทั่วไปอยู่ที่ 4 บทหลัง เริ่มตั้งแต่บทที่ 3 ในชื่อบทว่า การลงโทษโดยสังคม: กรณีศึกษาฟิลิปปินส์ ไต้หวัน อียิปต์ และอินโดนีเซีย โดยในบทที่ 3 นี้ ได้ยกกรณีศึกษาการลงโทษโดยสังคม

ในประเทศ 4 ประเทศ กำลังพัฒนานั้น ช่วยให้เราเห็นปัญหาในประเทศอื่นที่คล้ายกับไทยมากขึ้น แม้ในบางประเทศ ประชาชนจะตื่นตัวมากถึงกับประท้วงขับไล่รัฐบาลที่ทุจริตฉ้อฉลอยู่มานานได้สำเร็จ และมีการจัดการเลือกตั้งใหม่ แต่หลังจากนั้นรัฐบาลชุดต่อๆ มาก็ทุจริตฉ้อฉลและโดนประชาชนขับไล่อีกเช่นกัน น่าคิดว่าศึกษาต่อว่าทำไมพลังทางสังคมจึงมีข้อจำกัด ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงบทบาทที่สฐานหรือบรรทัดฐาน (Norm) ของสังคม ให้สามารถได้รัฐบาลที่ดีขึ้นจริงๆ ได้เสียที เมืองไทยตอนนี้ก็กำลังมีปัญหาล้ายกัน

กรณีของอียิปต์ที่รัฐบาลในขณะนั้นใช้กำลังทหารและตำรวจปราบปรามการชุมนุมต่อฝูงชนด้วยความรุนแรง แต่ฝูงชนก็สามารถใช้การสื่อสารผ่านเครือข่ายทางสังคมและกำหนดกลยุทธ์ที่ตอบโต้กับรัฐบาลได้อย่างยืดหยุ่น จนกระทั่งประธานาธิบดีมูบารัค (Muhammad Hosni Sayyid Mubarak, ดำรงตำแหน่ง 14 ตุลาคม 1981–11 กุมภาพันธ์ 2011) ต้องยอมจำนนกับการชุมนุมของประชาชนที่แพร่กระจายต่อต้านไปอย่างรวดเร็วทั่วประเทศ แม้ว่าฝูงชนจำนวนมากที่เกิดการรวมตัวอย่างรวดเร็วตามจังหวัดใหญ่ ๆ ของประเทศจะได้ใช้ความรุนแรงต่อรัฐบาล แต่การชุมนุมของผู้คนจำนวนมากทั่วประเทศเป็นสัญญาณ (Sign) ของการต่อต้านและการขัดขืนต่อรัฐบาล และนี่ก็คือการใช้การลงโทษโดยสังคมและโดยการเมืองชั้นสูงสุดต่อรัฐบาลมูบารัค...” (น.222)

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้ยกกรณีของอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์เปรียบเทียบกันโดยนำเสนอว่า

“...ในอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ การใช้กำลังข่มขู่ประชาชนในประเทศทั้งสองอยู่ในระดับที่น้อยกว่าอียิปต์ สำหรับฟิลิปปินส์ ทันทีก่อนการฆาตกรรมของวุฒิสภามีมติถอดถอนเอสตราดาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี ประชาชนนับล้านคนก็พร้อมใจกันออกไปชุมนุมบนท้องถนนทันที ที่เป็นการลงโทษโดยสังคมชั้นสูงสุดของประชาชนต่อรัฐบาล ด้วยการประกาศขัดขืนไม่ยอมรับอำนาจที่เป็นทางการของประธานาธิบดีและวุฒิสภาอีกต่อไป ซึ่งทำให้คณะกรรมการที่ทำหน้าที่พิจารณาถอดถอนตำแหน่งของประธานาธิบดีกลับเป็นฝ่ายถูกกระทำจนต้องตัดสินใจขอลาออก ติดตามมาด้วยการลาออกของทีมเศรษฐกิจของรัฐบาล ซึ่งส่งผลให้รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ นอกจากนี้สาส์นของเปปจากวาติกันที่ส่งถึงมาร์กอส (Ferdinand Marcos, ดำรงตำแหน่ง 30 ธันวาคม 2508 – 25 กุมภาพันธ์ 2529) ขอมิให้ใช้ความรุนแรงกับประชาชน เป็นพาส์เส้นสุดท้ายที่ทำให้มาร์กอสต้องยอมจำนนต่อสถานการณ์ที่เขาไม่สามารถควบคุมได้อีกต่อไป จนนำไปสู่การจัดพิธีสาบานตนเองของอาคิโน (Corazon Aquino, ดำรงตำแหน่ง 25 กุมภาพันธ์ 2529 – 30 มิถุนายน 2535) รองประธานาธิบดีในขณะนั้น เพื่อเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งฟิลิปปินส์แทน อันเป็นการยุติวิกฤติทางการเมืองในขณะนั้นลงไปได้...” (น.222-223)

ภาพประกอบ 2 การต่อต้านประธานาธิบดีเฉิน สุย เปียน แห่งไต้หวัน
(ที่มาภาพ : online, 15 มีนาคม 2560)

ในหนังสือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษาไต้หวันที่ว่า

“...การลงโทษโดยสังคมที่สำคัญที่สุดของประชาชนต่อรัฐบาลแสดงออกที่การเลือกตั้งประธานาธิบดี เนื่องจากพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้าและพรรคก๊กมินตั๋งต่างเห็นพ้องต้องกันว่า การคอร์รัปชันและการเล่นพรรคพ้องเป็นประเด็นที่ประชาชนให้ความสำคัญมากที่สุด ดังนั้นทั้งสองพรรคการเมืองจึงถือเอานโยบายต่อต้านการคอร์รัปชันเป็นวาระสำคัญของชาติเหมือนกัน การลงคะแนนเสียงเลือกประธานาธิบดีของประชาชนไต้หวันจึงเท่ากับเป็นการใช้การลงโทษโดยสังคมอย่างเป็นทางการโดยตรง (Official and Direct Social Sanctions) รวมทั้งยังมีนัยยะที่เป็นการลงโทษโดยการเมืองต่อพรรคการเมืองที่พวกเขาไม่ยอมรับอีกด้วย...” (น.223)

โดยในบทนี้ผู้เขียนได้สรุปผลของการแทรกแซงลงโทษโดยสังคมว่า

“...จากการศึกษาเรื่องการใช้มาตรการลงโทษโดยสังคมต่อผู้นำประเทศฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย อียิปต์ และไต้หวัน มาร์กอส เอสตราดา ซูฮาร์โต มูบารัค และเฉิน สุยเปียน พบว่าการจะล้มระบอบการปกครองเผด็จการของมาร์กอส ซูฮาร์โต และมูบารัคนั้น ต้องอาศัยการทำงานของบรรดาเครือข่ายภาคประชาสังคมอย่างกว้างขวาง (Collaborative Governance) แต่กลไกการลงโทษโดยสังคม การลงโทษทางการเมืองและการลงโทษโดยทางวัฒนธรรม อาจไม่มีอำนาจบีบคั้น (Coercive Power) อย่างเพียงพอที่จะทำให้ทรราชที่คั่งโกงประเทศของตนลงจากอำนาจได้อย่างง่าย ๆ ฟางเส้นสุดท้ายที่ทำให้ผู้นำที่คอร์รัปชันยอมจำนนต่อการเรียกร้องของประชาชน ยังมาจากบทบาทของกองทัพในแต่ละประเทศด้วยที่เสนอแนะให้ประธานาธิบดีเหล่านี้ลาออกเสีย เพื่อให้ประเทศเกิดความสงบ และเปิดทางให้แก่ระบอบประชาธิปไตยได้เข้ามาทำงานแทน...” (น.224-225)

ทั้งสรุปในภาพรวมว่า

“...การลงโทษโดยสังคม มีทั้งรูปแบบการลงโทษโดยสังคมอย่างเป็นทางการ (Official Social Sanctions) แบบที่เกิดขึ้นที่ไต้หวัน และการลงโทษโดยสังคมอย่างไม่เป็นทางการ (Unofficial Social Sanctions) แบบที่เกิดขึ้นที่ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และอียิปต์ การลงโทษโดยสังคมมีทั้งรูปแบบที่เป็นการเผชิญหน้ากับผู้ก่อปัญหา แบบที่เกิดขึ้นที่ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย อียิปต์ และไทย...และการลงโทษโดยสังคมแบบไม่เผชิญหน้ากับผู้ก่อปัญหาโดยตรง แต่เป็นการรณรงค์เพื่อให้ความรู้แก่สาธารณชน รวมทั้งการกำหนดความหมายของความคิดชุดใหม่ เรื่องภัยอันตรายจากบุหรี่ยิ่งต่อตนเองและคนรอบข้างจึงถือได้ว่าเป็นช่วงชิงพื้นที่สาธารณะจากผู้ก่อปัญหาให้แก่สังคมจนกระทั่งความรู้ใหม่ วาทกรรมใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองจึงได้แปรรูปเป็นความจริงใหม่ของสังคมในท้ายที่สุด ดังเช่นกรณีการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ของประเทศไทย...” (น.224)

ภาพประกอบ 2 การลงโทษโดยสังคมต่ออดีตเอสตราดา ในฟิลิปปินส์
(ที่มาภาพ : Online, 20 มีนาคม 2560)

เนื่องต่อถึงบทที่ 4 ถึง 6 จะเป็นกรณีศึกษาเรื่องเมืองไทย การลงโทษโดยสังคมซึ่งรวมทั้งการประท้วงรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลยิ่งลักษณ์รูปแบบอื่นๆ ด้วย เป็นการสรุปเรื่องราวสำคัญที่เกิดขึ้นไว้ได้อย่างครอบคลุมน่าสนใจ เรื่องพวกนี้รัฐบาล คสช. น่าจะสนใจนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนทราบมากขึ้น เพราะยังมีประชาชนที่ไม่รู้และเชื่ออีกแบบหนึ่งที่ตรงกันข้ามกับข้อเท็จจริงอยู่มากพอสมควร โดยในบทที่ 4 ว่าด้วยเรื่องการต่อต้านคอร์ปชั่นโดยมาตรการลงโทษทางสังคม โดยยกกรณีของ (1) พันธมิตรเพื่อประชาธิปไตยในฐานะขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ที่ต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ปรากฏในหน้า 237-256 (2) การต่อต้านเครือข่ายใช้มือถือโทรศัพท์ AIS ปรากฏในหน้า 257-263 (3) การเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ในการเลือกตั้ง

ทั่วไป 2 เมษายน 2549 ปรากฏในหน้า 263-271 (4) การเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในกรณีการใช้สัญลักษณ์หน้ากากขาว ปรากฏในหน้า 287-304 และการเลือกตั้ง เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2557 การต่อต้านลงโทษต่อรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ในโครงการรับจำนำข้าว ปรากฏในหน้า 341-366 เป็นต้น (น.229) ซึ่งในบทนี้มุ่งไปที่การให้ข้อมูล พร้อมข้อกล่าวหาต่อรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร และรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พร้อมเครือข่ายพรรคการเมืองภายใต้การนำของตระกูลชินวัตร ซึ่งมีคำเรียกในกลุ่มนักวิชาการ ที่ถูกนำมากล่าวอ้างในการศึกษานี้ด้วย เช่น ระบบทักษิณ-Thaksinocracy (ธีรยุทธ บุญมี, 2549) ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชจากการเลือกตั้ง-Elected Capitalist Absolutism (เกษียร เตชะพีระ, 2549: 202) Thaksinomic (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2548) ทักษิณาธิปไตย (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2549:202) ทรราชเสียงข้างมาก-Tyranny of the Majority หรือ การคอร์รัปชันแบบบูรณาการ (สังศิต พิริยะรังสรรค์, 2549) (น.231) ทั้งหมดเป็นท่าทีต่อสถานะทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว อันเป็นที่มาของกระบวนการทางสังคมที่ถูกกล่าวถึงในบทศึกษานี้ด้วยเช่นกัน

ล่วงไปถึงบทที่ 5 ศึกษาถึงการลงโทษโดยสังคมเชิงบวก: บทวิเคราะห์การรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ บทที่ 5 ว่าด้วยการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ ดังปรากฏในหน้า 385-472 โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการรณรงค์เรื่องการไม่สูบบุหรี่ แต่ก็มีหลายเรื่องประกอบกัน ไม่ใช่ Social Sanctions อย่างเดียว เช่น การรณรงค์ผลักดันให้รัฐบาลออกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ การขึ้นราคาบุหรี่ และมีทุนและกำลังคนรณรงค์ด้านการให้ความรู้และออกสื่อในเรื่องนี้มาก ฯลฯ แต่ก็ถือว่าเป็นกรณีตัวอย่างที่การกดดันทางสังคมมีผลสำเร็จค่อนข้างมาก เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจว่าเราจะนำเรื่องการกดดันทางสังคมไปใช้กับเรื่องดีเรื่องอื่นๆ เช่น รณรงค์ให้คนรักการอ่านหนังสือ รณรงค์ให้คนรักเที่ยวและต่อต้านการทุจริตฉ้อฉลทุกเรื่อง ทุกรูปแบบ ฯลฯ ได้หรือไม่ อย่างไร รวมทั้งการกดดันทางสังคมต่อรัฐบาลที่ฉ้อฉลไม่โปร่งใส ซึ่งหากจะดำเนินการวิจัย ย่อมจะยังให้เกิดผลยั่งยืนหรือทำให้เกิดการยอมรับของประชาชน (ในเรื่องว่ารัฐบาลไม่ควรจะทุจริตเลย) สูงขึ้นได้อย่างไร เรื่องความคิด การตื่นตัวของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญไม่น้อยไปกว่าเรื่องรัฐธรรมนูญ กฎหมายทางการเมืองต่างๆ อาจจะสำคัญมากกว่าด้วย

ภาพประกอบ 3 ภาพประธานาธิบดี เลิน ฉู่ เปียน แห่งไต้หวันถูกจับในข้อหารับสินบน
(ที่มาภาพ : Online มีนาคม 2560)

ส่วนบทสรุปบทสุดท้าย คือบทที่ 6 เป็นบทสรุปและอภิปรายทั่วไป ปรากฏในหน้า 477-543 ซึ่งในบทนี้เป็นการสะท้อนข้อมูลอันเป็นแนวคิดและทฤษฎีการลงโทษโดยสังคมเพื่อนำไปสู่การสร้างวิถีวิทยาของการวิจัยดังปรากฏข้อมูลในหนังสือ อันเหมาะสมกับสังคมไทย โดยยกกรณีเปรียบเทียบการลงโทษของไต้หวัน ฟิลิปปินส์ อียิปต์ และอินโดนีเซีย รวมไปถึง และแนวทางหรือการสร้างมาตรการเพื่อการป้องกันและแก้ไขผลอันจะเกิดขึ้นต่อสังคมและประเทศชาติในองค์รวมด้วย

3. การลงโทษโดยสังคมว่าด้วยแนวคิด ประชาสังคมและการมีส่วนร่วมโดยสังคม

ในหนังสือเริ่มด้วยมีการยกแนวคิดของนักคิด ที่ศึกษาเกี่ยวกับการขับเคลื่อนกลไกการลงโทษโดยสังคม หรือแนวคิดในเรื่องประชาสังคม ตามที่ปรากฏในภาพกว้าง ทั้งสะท้อนคิด และส่งเสริมให้เกิดความเห็นความจริงและกลไกอันเป็นไปได้ ดังปรากฏผลการค้นคว้าถึงแนวคิดของนักคิดหลายท่านอาทิ

“...โคลแมน (Coleman, 1990: 269-271) ยังได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการลงโทษโดยสังคมเอาไว้ที่น่าสนใจว่า การสร้างการลงโทษโดยสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสารสนทนาแบบซุบซิบนินทา (Gossip) ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบที่ไม่เป็นทางการ และเป็นรูปแบบหนึ่งของการควบคุมทางสังคมด้วย การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ และเป็นรูปแบบหนึ่งของการควบคุมทางสังคมด้วย การสื่อสารไม่เป็นแบบทางการ แบบซุบซิบนินทานี้ จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการสร้างการลงโทษโดยสังคมใน 3 ระยะ คือ ระยะแรก เป็นการเคลื่อนไหวอย่างเป็นอิสระของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือการกระทำต่าง ๆ ระยะที่สอง เป็นการสร้างรูปแบบความเห็นพ้องต้องกันบางประการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายทางศีลธรรมของเหตุการณ์ ซึ่งประกอบด้วย การอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ และการประยุกต์กฎกติกาต่าง ๆ และระยะที่สาม เป็นการปฏิบัติที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนจากความคิดเห็นสาธารณะไปสู่รูปแบบของการปฏิบัติ และเปลี่ยนจากวิถีของปัจเจกบุคคลไปสู่การตัดสินใจร่วมทางสังคม ที่แสดงออกถึงการไม่ยอมรับและไม่ยินยอมให้ผู้กระทำความผิดอยู่ร่วมกับชุมชนหรือสังคมอีกต่อไป...” (น.82)

นอกจากนี้ในการยกทฤษฎีเกี่ยวกับควบคุมทางสังคม หรือการลงโทษทางสังคมในหนังสือยังได้ยกงานการศึกษาของ James C. Scott มาใช้อ้างถึงในงานการศึกษาด้วยดังปรากฏข้อความแนวคิดที่ว่า

“...การซุบซิบนินทาก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการต่อต้าน (Resistance) ที่ผู้ไร้อำนาจนิยมใช้ต่อต้านผู้มีอำนาจ...” งานการศึกษาของเจมส์ ซี สก็อตต์ (James C. Scott) ที่ศึกษาเรื่องการต่อต้านของชาวนายากจนที่มีต่อบรรดาคนรวยในหมู่บ้านมาเลเซีย ยืนยันว่าการซุบซิบนินทาแบบหลีกเลียงการเผชิญหน้ากับคู่ปรปักษ์เป็นหนึ่งในอาวุธที่ชาวนาผู้ยากไร้ใช้ในการต่อสู้เพื่อปกป้องศักดิ์ศรีของพวกเขา...” (น.83)

ในการยกกรณีศึกษาผู้วิจัยได้ข้อสรุปของความจำเพาะของแต่ละสถานที่ซึ่งมีผลต่อการให้คำอธิบายและการสร้างข้อสรุปร่วมกันว่า

กรณีของมาเลเซียไม่แตกต่างจากกรณีของสังคมไทย เพราะสำหรับผู้ไร้อำนาจและคนยากจนแล้ว อาวุธที่สำคัญของพวกเขาก็คือการบ่น ซุบซิบนินทา การให้ความเชื่อถือกับข่าวลือและช่วยผลิตซ้ำ (Reproduce) ข่าวลือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัวที่เสียหายของผู้มีอำนาจ ฯลฯ แม้ว่าการซุบซิบนินทาอาจจะไม่สามารถล้มล้างอำนาจของผู้ปกครองหรือผู้ที่ทุจริตได้อย่างฉับพลันทันที แต่การซุบซิบนินทาก็อาจกลายเป็นข่าวลือที่แพร่สะพัดออกไปได้อย่างกว้างขวาง จนทำให้กลุ่มที่ทุจริตค่อย ๆ สูญเสียการสนับสนุนจากประชาชนไปหรือสูญเสียความชอบธรรม (Legitimacy) ในการปกครองไป...” (น.84)

ทั้งนี้ผู้เขียนยังได้เชื่อมโยงไปอีกว่า

“...การลงโทษโดยสังคมต่อรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย เป็นที่น่าสังเกตว่า ในกรณีของไทย การใช้มาตรการลงโทษโดยสังคม การลงโทษทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และ

วัฒนธรรมกับประเด็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองมีความผูกพันใกล้ชิดกันมาก จนบางครั้งแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้...” (น.95)

จากข้อสรุปอันเป็นแนวคิดในหนังสือได้หาข้อสรุปจากนักคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม ผ่านแนวคิดในเรื่องประชาสังคม การมีส่วนร่วมทางสังคม และหรือการสร้างกลไกการควบคุมในเชิงสังคม ซึ่งได้ข้อสรุปว่า การควบคุมและการดูเป็นสิ่งที่น่าพึงเกิดขึ้น มีเป้าหมายเพื่อการรักษาสังคมให้เกิดการถ่วงดุลอย่างสม อำนวยต่อระหว่างประชาชน รัฐ และผู้ประกอบการ จะต้องมียุทธศาสตร์ในการควบคุมในเชิงประชาสังคม การแทรกแซงเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลในเชิงอำนาจ ซึ่งทั้งหมดเป็นแนวคิดหนึ่งที่ปรากฏในหนังสือและผู้เขียนเลือกจะนำมาใช้เป็นทฤษฎีและกรอบคิดในการนำเสนอต่อสาธารณะ เป็นกรอบในการศึกษาขบวนการประชาสังคม หรือการลงโทษโดยในสังคมในหนังสือด้วย

4. แนวคิดสำคัญในหนังสือ

Social Sanctions หมายถึงกลไกชนิดหนึ่งของสังคม ที่สังคมใช้เป็นบรรทัดฐาน (Norm) หรือเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมสมาชิกในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น (น.41) เช่น การแสดงออกที่ไม่เห็นชอบด้วยโดยการใช้การลงโทษโดยสังคมเชิงลบกับบุคคล ครอบครัว องค์กร สถาบัน ชนชาติ หรือประเทศแห่งหนึ่งๆ เพื่อให้เกิดการจัดระเบียบขององค์กรหรือของโลก เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีปฏิบัติและการเห็นพ้องร่วมกันในสังคม และเป็นการสร้างข้อผูกพันทางสังคมร่วมกัน ดังที่แรดคลิฟฟ์-บราวน์ (Radcliff-Brown,1952:205) อธิบายถึงการลงโทษโดยสังคมว่า “...เป็นปฏิกริยาตอบสนองทางสังคมอย่างหนึ่ง และเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เป็นด้านตรงข้ามระหว่างการเห็นชอบกับการไม่เห็นชอบ พุทธิกอย่างหนึ่งก็คือการลงโทษโดยสังคมนั้นมีคุณลักษณะวิภาษ (Dialectic) คือมีทั้งด้านบวกและด้านลบอยู่ในความหมายของตัวเอง...” (น.42)

ทั้งนี้ Social Sanctions-การลงโทษทางสังคม นั้นสัมพันธ์ถึงการแสดงออกทางบวกในการสนับสนุนหรือการให้รางวัลเป็นแรงจูงใจให้คนทำสิ่งที่สังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีด้วย เช่น การรณรงค์ไม่ให้นักสูบบุหรี่ ถือว่าเป็นเรื่องทางบวก คำว่า Sanctions ตามตัวหนังสือ ผู้เขียนพยายามสื่อให้เห็นว่าแปลได้ทั้งการลงโทษและการอนุมัติ การใช้คำว่า การลงโทษทางสังคม จะเหมาะกับการแสดงออกทางลบมากกว่า ถ้าใช้คำว่า การกีดกันทางสังคม น่าจะใช้ได้ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งอยู่ในรูปของการให้การสนับสนุนหรือการสร้างแรงจูงใจ (น.42) ทางราชบัณฑิตใช้คำว่า สิทธา นุมัติทางสังคม ซึ่งผู้เขียนพยายามสื่อว่าฟังแล้วเข้าใจยาก ในส่วนของคำว่า คำว่าบาตร เป็นคำที่คนไทยคุ้นกว่าแต่หมายถึงการกีดกันในทางลบ (ราชบัณฑิตยสถาน,2546 :233) ในประวัติศาสตร์สังคมส่วนใหญ่ Social Sanctions คือ การกีดกันในทางลบ กรณีที่หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงส่วนใหญ่คือกรณีที่ประชาชนร่วมกัน Sanctions รัฐบาลที่ทุจริตฉ้อฉลทั้งในเชิงผลประโยชน์ อำนาจรัฐ และกลไกร่วมของรัฐ ทั้งในต่างประเทศและในไทย (เน้นสมัยรัฐบาลทักษิณและยิ่งลักษณ์)

การลงโทษทางสังคมเป็นการใช้เครื่องมือที่นอกเหนือไปจากกฎหมายในรอบ 10 กว่าปีที่ผ่านมามีกรณีที่คนไทยที่ตื่นตัวทำ Social Sanctions รัฐบาลที่ทุจริตฉ้อฉลที่เห็นได้ชัดหลายเรื่อง

เช่น การไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การจงใจทำบัตรเสีย การลงคะแนนไม่ประสงค์จะเลือกใครในการจัดการเลือกตั้งที่รัฐบาลกลุ่มทักษิณริบยุบสภาหนีปัญหาและจัดเลือกตั้งใหม่ โดยที่พรรคฝ่ายค้านและประชาชนไม่เห็นด้วย การรณรงค์คว่ำบาตรถอนเงินปิดบัญชีธนาคารออมสิน เมื่อรัฐบาลบีบให้ธนาคารออมสินปล่อยกู้ให้ธนาคารการเกษตรและสหกรณ์ไปใช้จ่ายโครงการรับจำนำข้าวตามนโยบายของรัฐบาล ที่ประสบผลทั้งขาดทุนและความไม่โปร่งใส การคว่ำบาตรเลิกเป็นลูกค้าของบริษัทโทรศัพท์มือถือและบริษัทในเครือของกลุ่มทักษิณ ฯลฯ จึงเป็นปรากฏการณ์ร่วมในเชิงของการลงโทษโดยสังคม เรื่องที่ อาจารย์สังคิต พิริยะรังสรรค์ นำเสนอที่ปรากฏในหนังสือนี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการประท้วงทางการเมืองและสังคมที่ความจริงแล้วมีเนื้อหาวางขวางกว่า Social Sanctions นับเป็นผลงานวิชาการที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นควรค่าแก่การศึกษาอย่างยิ่ง ซึ่งจะช่วยทำให้เข้าใจปัญหาการคอร์รัปชันในประเทศไทยได้ดีขึ้น โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวทางสังคมที่จะกดดันหรือรณรงค์เพื่อการแก้ปัญหาจากภาคประชาสังคมที่มีอย่างต่อเนื่อง

ภาพประกอบ 4 การประท้วงประธานาธิบดีมาร์กอส ในฟิลิปปินส์
(ที่มาภาพ : online, 0 มีนาคม 2560)

ในหนังสือเล่มนี้ ดร.สังคิต พิริยะรังสรรค์ ตั้งข้อสังเกตว่า “สังคมไทยจะสามารถนำกลไกทางสังคมถึง Social Sanction มาเป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งในการควบคุมการคอร์รัปชันได้หรือไม่” ถ้าตอบว่า “ได้” อย่างที่ผู้เขียนคาดหวัง ก็เกิดคำถามต่อไปก็คือ “รูปแบบการลงโทษโดยสังคมต่อผู้กระทำการทุจริตควรอยู่ในรูปแบบใด จึงจะสอดคล้องกับบริบท (Context) ของสังคมยุคปัจจุบัน” หนังสือเล่มนี้มีโครงสร้างเนื้อหาคล้ายการนำเสนอในดัชนีพนธ์ที่ผู้เรียนในระดับปริญญาเอกสามารถศึกษาและเป็นตัวอย่างที่ดีมาก เพราะมีประเด็นชัดเจน ข้อมูลอ้างอิงที่หนักแน่นรอบด้าน และการวิเคราะห์ที่ชี้จุดอ่อน จุดแข็งผสมผสานของแนวคิดทางทฤษฎีของนักวิชาการระดับโลกหลายสำนัก แล้วต่อยอดเป็นการวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การเมืองแนวใหม่ แม้ข้อมูลที่น่ามาใช้ดูจะเป็นการเจาะจงไปเฉพาะกรณีบ้างก็ตาม

หนังสือผ่านการศึกษาเรียบเรียงความรู้เกี่ยวกับ Social Sanction อย่างกว้างขวางและลึกถึงรายละเอียด ซึ่งก็พบว่าทุกสังคมในโลกจากยุคอดีตจนถึงปัจจุบันล้วนมีปรากฏการณ์เช่นนี้ตาม

สถานการณ์ Social Sanction หรือ การตรวจสอบและปฏิกริยาปฏิบัติทางสังคมนั้นมี 2 มิติทั้งเชิงลบและเชิงบวก การลงโทษโดยสังคมเชิงลบ (Negative Social Sanction) ที่กระทำต่อด้านบุคคล ครอบครัว องค์กร สถาบัน ชนชาติ หรือประเทศ เพื่อกดดันและแสดงปฏิกริยาต่อต้านพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากความถูกต้องเป็นธรรม ผิดไปจากมาตรฐานเรื่องสังคมที่ดีเช่น การต่อต้านคอร์รัปชันในสังคมไทย

การกระตุ้นสังคมเชิงบวก (Positive Social Sanction) เป็นการแสดงออกในเชิงสนับสนุนหรือให้รางวัลเป็นแรงจูงใจโดยหวังผลลัพธ์เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีต่อสังคม เช่น การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ เมื่อเจาะจงประเด็นการใช้งาตราลงโทษโดยสังคมในการต่อต้านคอร์รัปชันในสังคมไทย

แนวคิดในหนังสือว่าด้วยเรื่องการ “คอร์รัปชัน”

สถาบันการศึกษาหลายแห่งทำการศึกษาและได้ข้อสรุปว่า การทุจริตในสังคมไทยมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น เพราะทัศนคติของคนไทยจำนวนมากเบี่ยงเบนไป จากค่านิยมดั้งเดิมที่ชื่นชมและยกย่องผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ทุกวันนี้กลับกลายเป็นการไปยกย่องคนที่ร่ำรวยและคนมีอำนาจ โดยไม่สนใจว่าเงินและอำนาจนั้นได้มาอย่างถูกต้องและชอบธรรมหรือไม่ ? จากผลการศึกษาที่สำรวจความเห็นคนไทยที่ถูกสำรวจโดยสำนักวิจัยแห่งหนึ่งได้ผลสรุปว่า “...ถ้าทุจริตคอร์รัปชันแล้วทำให้ประเทศรุ่งเรือง ประชาชนอยู่ดีกินดี ตนเองได้รับประโยชน์ด้วย ก็พอยอมรับได้” ซึ่งผู้เขียนได้พยายามชี้ให้เห็นว่า นับเป็นความอ่อนแอทางความคิดของคนไทย และปัญหาหลักคิดเรื่อง การต่อต้านคอร์รัปชันมีอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. การขาดความรู้แบบเนื่องสัมพันธ์ หมายถึง กลุ่มคนเหล่านี้มองไม่เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง อันเนื่องต่อไปสู่การคอร์รัปชัน เพราะถ้าปล่อยให้มีการทุจริตที่ร่วมมือกันของนักการเมือง ข้าราชการและนักธุรกิจ ก็คงส่งผลให้ประเทศยากที่จะรุ่งเรือง ด้าน เศรษฐกิจ ด้านสังคมและการเมืองได้

2. การขาดความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาคอร์รัปชันอันมีผลเสียมากกว่าผลดี หมายถึง ทัศนคติของประชาชนคนไทยแบบนี้สะท้อนผลการรณรงค์และการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลร้ายของการคอร์รัปชัน จากหน่วยงานภาครัฐละองค์กรที่เกี่ยวข้อง ไม่ประสบผล และยังไม่สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งยังไม่สามารถทำให้คนไทยจำนวนมากเข้าใจดีพอ จนกระทั่งกำหนดตนเองต่อความเข้าใจผลเสียมากกว่าผลดีต่อทัศนคติ “โกงแบบมีส่วนร่วม” หรือ “โกงก็ได้แต่ให้ฉันได้ประโยชน์”

3. ค่านิยมที่คลาดเคลื่อน การที่คนในสังคมยังสะท้อนในเรื่อง “ผลประโยชน์ที่ตนจะพึงได้” มากกว่าประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ของประเทศชาติ ซึ่งค่านิยมแบบนี้ส่งผลให้สมาชิกในสังคม ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ส่วนร่วมน้อยเกินไป แต่กลับให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไปเกินกว่าความจริง โดยมองไปที่ใครจะได้อะไรอย่างไรช่าง แต่เราได้ประโยชน์จากโครงการที่รัฐบาลดำเนินการหรือทำ เป็นต้น

การควบคุมการคอร์รัปชันที่จะประสบความสำเร็จ นอกเหนือจากวิธีการใดวิธีการหนึ่งแล้ว จำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการโดยสังคมทั้งเชิงบวกและเชิงลบควบคู่ไปกับการใช้มาตรการลงโทษรูปแบบอื่นๆ ด้วยประกอบกัน ในงานการศึกษาดังกล่าวพบว่า การใช้การลงโทษโดยสังคมต่อนักการเมือง เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และนักธุรกิจที่ทุจริตในสังคมไทยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การลงโทษโดยสังคมต่อพรรครัฐบาลที่พบว่ามี การทุจริตอย่างร้ายแรง กลับยังไม่มีพลังเพียงพอที่จะกดดันให้รัฐบาลเกิดความอับอายขายหน้าต่อสังคม จนขอถอนตัวจากการเป็นรัฐบาลได้สำเร็จ

นอกจากนี้ รัฐบาลที่ครองเสียงข้างมากในสภาฯ อย่างเบ็ดเสร็จกลับแสดงบทบาทเป็นทรราช ด้วยการหันมาใช้การตอบโต้ต่อกลุ่มที่เรียกร้องด้วยมาตรการทางกฎหมาย เช่น การตั้งข้อหาว่าก่อความวุ่นวายทางการเมือง หรือขึ้นใจเจ้าพนักงาน อีกทั้งดำเนินคดีหมิ่นประมาทต่อผู้นำรายบุคคล ด้วยข้อหาเป็นขบถและเป็นผู้ก่อการร้าย ฯลฯ กล่าวได้ว่าบรรดาผู้นำ แกนนำ และผู้ประสานงานของพันธมิตร (พธม.) และ กปปส. ถูกฟ้องในหลายข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา และความผิดของพวกเขามีตั้งแต่ระดับลหุโทษจนถึงขั้นประหารชีวิต ซึ่งประเด็นนี้ ดร.สังศิต เสนอว่า การปฏิรูปเชิงโครงสร้างของสังคม ควรมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายลูกที่รัฐจะต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง ขณะที่ชุมชนและสังคมควรมีทรัพยากรและศักยภาพในการส่งเสริมค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเพียงพอ ตลอดจนช่วยรักษาปทัสถานและค่านิยมของชุมชนและสังคมด้านศีลธรรมและคุณธรรมได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ชุมชนสามารถใช้ปฏิบัติการเชิงวาทกรรมทั้งด้านบวกและด้านลบในการควบคุมการทุจริต ประพฤติมิชอบการใช้อำนาจและอิทธิพลเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และพวกพ้องของนักการเมือง เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และนักธุรกิจที่ฉ้อฉล โดยจะต้องมีกฎหมายและหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ให้การคุ้มครองและรักษาความปลอดภัยให้แก่บุคคลที่ชี้เบาะแสการทุจริตให้แก่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้หากกลไกในการควบคุมคอร์รัปชันในระดับชุมชนต่างๆ มีความเข้มแข็งก็จะเป็นการเสริมสร้างให้การควบคุมคอร์รัปชันในระดับชาติเกิดความเข้มแข็งขึ้น ผลงานวิชาการ “การลงโทษโดยสังคม” ของ รศ.ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ เล่มนี้ เป็นการสร้างคุณค่าตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในมหาวิทยาลัยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จึงได้ผลิตเครื่องมือสร้างเสริมปัญญาและการสังเคราะห์ปัญหาอย่างมีทางออก ที่สังคมต้องร่วมมือกันอย่างยั่งยืน

5. บทสรุป

หนังสือสะท้อนคิดเกี่ยวกับแนวคิด เกี่ยวกับความเป็นบุคคลสาธารณะ ประเด็นสาธารณะล้วนอยู่ในการจับตาของสังคม อาจได้รับทั้งผลบวก หรือผลลบจาก Social Sanction ก็ได้ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของสังคมมีข้อดีคือทำให้เกิดระบบประชาสังคม หรือการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหรือกลไกร่วมอันจะพึงเกิดขึ้นในสังคม และในเวลาเดียวกันกลไกเหล่านั้นได้สร้างภาพลักษณ์ และ

การเรียนรู้ร่วมของสังคม การใช้ค่านิยมทางสังคม การมีส่วนร่วมทางสังคม ย่อมจะเป็นประโยชน์ในการถ่วงดุล ตรวจสอบและการสร้างกลไกร่วม ทั้งสร้างเกณฑ์ทางสังคม และจริยธรรมทางสังคมอย่างเหมาะสม โดยการทำให้มีจุดยืนที่ดีโดยมีเป้าหมายเพื่อคุณประโยชน์สาธารณะ เมื่อต้องรับผิดชอบต่อสาธารณะ ซึ่งหนังสือเล่มนี้คัดคว้าและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับโลกประชาสังคมในแบบของการคว่ำบาตร ลงโทษโดยใช้เกณฑ์การมีส่วนร่วมทางสังคมย่อมเป็นทั้งกลไก และประโยชน์ต่อสังคมในองค์กรรวมด้วยเช่นกัน “การลงโทษโดยสังคม” น่าจะเป็นพลังกดดันที่เสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ หากกรณีที่เกิดขึ้นมี “ผู้ตื่นรู้” (ปัญญา) ร่วมมือกันแสดงออกจนสั่งสอนผู้ปกครองที่ “ฉ้อฉล” ดังปรากฏในประวัติศาสตร์การเมืองไทย หรือนานาประเทศที่มีลักษณะร่วม รวมไปถึงยุคที่สังคมใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นองค์ประกอบสำคัญของเครื่องมือสื่อสารยุคใหม่จนกลายเป็น Social Media ที่มีการรับและส่งข่าวสารข้อมูลอย่างรวดเร็วและหลากหลายรูปแบบวิธี ช่วยให้สังคม “รับรู้ เรียนรู้ เปรียบเทียบ และแสดงออก” ที่เกิดพลัง “เร็วและแรง” ซึ่งกลไกเหล่านี้จะเป็นส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ เปรียบเทียบต่อขบวนการประชาสังคมได้ด้วยเช่นกัน

Reference

- Bechtel,Lyn M. (1991). *Shame as a sanction of social control in Biblical Israel : udicial,political,and social shaming*. Journal for the study of the old testament, 16(49), 47-76.
- Coleman,James S. (1990). *Foundations of Socail Theory*. Belknap Press of Harvard University Press.
- Kasean Thechapeera. (2004). *Buch and Thaksin*. Bangkok : Kob Fai Press. (Thai)
- Nakharin Mekhatraitat. (2005). *Impact and Political Changed after the election of members of the House of Representatives,2005 : Pol Kra Tob Lea Kwam Pean Pleang thang Kan Mueng Pai Lang kan Leuk Tung Samachik Sapha Phutean Ratchadon Pee 2548*. Bangkok : Thamnasart Univerisity. (Thai)
- Rungsun Thanapornpun. (2005). *From Thaksinomics to Thaksinocracy Phak 1*. Bangkok : Openbooks. (Thai)
- Royal Acadamy. (2003). *Thai Dictionary version Royal Acadamy ,Year 1999*. Bangkok : Nan Mee Books Publication. (Thai)
- Radcliff-Brown,A.R. (1952). *Structure and function in primitive society*. Illinois : The free Press.
- Sungsit Piriayarungsun. (2006). *Total Corruption : Corruption Bab Bed Set*. Bangkok : Ruomdouy Choui Kun. (Thai)

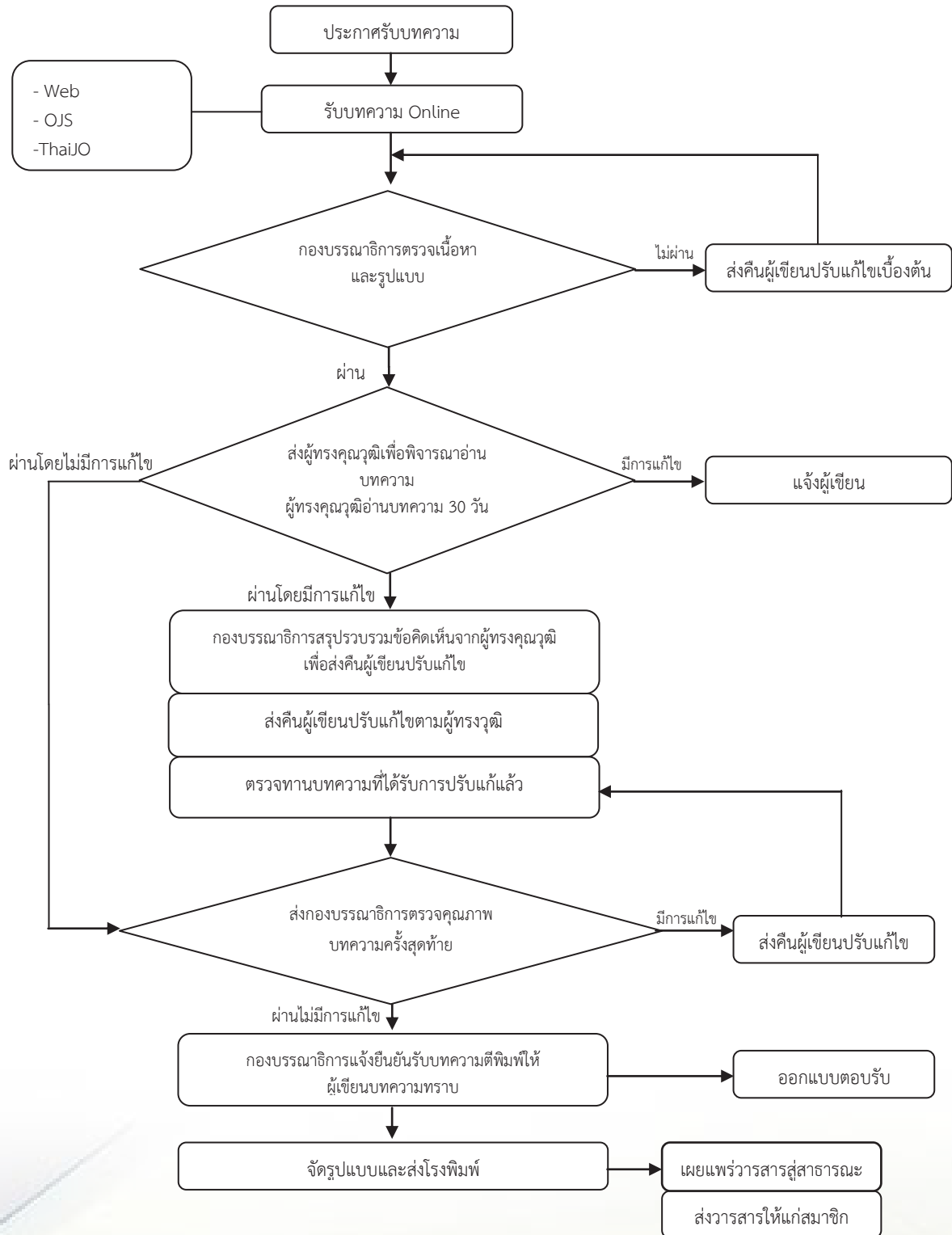
- Sungsit Piritarungsun. (2010). *Systematic Corruption :Innovations to control : Corruption Cheng Rabob : Navattakum Tee Thong Koub Khum*. Phatumtanee : College of Innovation, Rungsit University. (Thai)
- Therayuth Boonmee. (2006). *Judiciryization-Tulakarnphiwat*. Bangkok : Winyuchon Press. (Thai)

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170
โทรศัพท์ 035-248-000 ต่อ 8200-3

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์จะต้องส่งจดหมายนำส่งบทความพร้อมต้นฉบับแบบพิมพ์ 3 ชุด มายังกองบรรณาธิการ กรณีที่บทความได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ บรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD ROM) 1 แผ่นที่บรรจุเนื้อหาและข้อมูลที่มีอยู่ในบทความทั้งหมดที่ได้แก้ไขแล้ว ทั้งนี้ผู้นิพนธ์ต้องมีสำเนาเก็บไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิง

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์

มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สี่ขนาดบีห้า (B5) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้วครึ่ง และด้านขวากับด้านล่าง 0.5 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 8 – 12 หน้ากระดาษพิมพ์ โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 500 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียงเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจนดังนี้

- **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- **วิธีการศึกษา** ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- **ผลการศึกษา** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- **สรุป** ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา
- **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญ 3-6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาค้นคว้านี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

3.2 วิธีการศึกษา (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.4 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.6 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association)

การอ้างอิงแบบ APA

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์. เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บคำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ตัวอย่างเช่น 1 (ขุ.ชา. (บาลี) 27/855/191).

1.2 หนังสือทั่วไป

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์ : หน้า). ดังอย่างเช่น

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต), 2544 : 38).

(Venerable Dr. W. Rahula, 2004 : 69).

2. วารสาร

ผู้เขียน, เล่มที่หรือปีที่ (ฉบับที่): หน้า. ตัวอย่างเช่น

พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, 3 (1) : 14-28.

K.N., Jayatileke, 77 (1): 10-15.

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้วิจัย, ปีที่พิมพ์. ตัวอย่างเช่น

อนวัต กระสังข์, (2557).

4. สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วัน เดือน ปี. ตัวอย่าง

สัมภาษณ์ พระเทพโสภณ, (18 กรกฎาคม 2557).

5. เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (7 กันยายน 2555).

6. ภาษาอังกฤษ

(Maslow Abraham, 1970 : 58)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือ

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. (2544). *สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) วารสาร

ผู้เขียน. “ข้อบทความ”. *ชื่อวารสาร*. ปีที่ (ฉบับที่), หน้า ตัวอย่างเช่น พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ดร. (2557). “การกำหนดประเด็นปัญหา การตั้งชื่อเรื่องและการเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยทางสังคมศาสตร์”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 3(1), 67-97

3) วิทยานิพนธ์

อนุวัต กระสังข์. (2557). “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม” (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, (วัน เดือน ปี). ตำแหน่ง ตัวอย่าง

ชวน หลีกภัย. (19 พฤษภาคม 2541). นายกรัฐมนตรี. สัมภาษณ์.

Ross, R. 1980, May 5. Associate Director, Cornell University Libraries. Interview.

5) เว็บไซต์

พระธรรมโกศาจารย์ (ศ.ดร.ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (7 กันยายน 2555). *ธรรมประกาศโนบาย*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.buddhismth.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538970572&Ntype=9>

2. ภาษาอังกฤษ

Maslow Abraham. (1970). *Motivation and Personnality*. New York : Harper and Row Publishers.

4. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

5. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

6. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ กรุณาติดต่อ “วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์” สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170
โทรศัพท์. 09-8832-8312, 08-6771-3638

1) พระปลัดระพี น พุทธิสารโร, ดร. 2) ผศ.ดร.อนุวัต กระจังษ์ 3) อ.กรกรต ชาบัณทิต

8. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 199 บาท ไม่รวมค่าส่ง

9. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

หนังสือขอเสนอขอความช่วยเหลือในวาระสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เขียนที่.....

.....

ข้าพเจ้าชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล.....

ขอแจ้งความประสงค์ขอตีพิมพ์บทความเรื่อง

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ในวาระสาร มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ซึ่งดำเนินการโดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยบทความฉบับนี้ข้าพเจ้าได้นับพนันขึ้นเพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา..... สาขา..... จาก (ชื่อสถาบัน).....

เมื่อคณะบรรณาธิการของวารสารพิจารณาแล้วมีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดีรับไปแก้ไขตามมติดังกล่าวนั้น ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวาระสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตามอัตราที่ได้กำหนดไว้คือ

1) บทความวิชาการ และอื่นๆ

ค่าตรวจบทความ 2,000 บาท และค่าตีพิมพ์บทความที่ผ่านเกณฑ์การตรวจ

1,000 บาท

2) บทความวิจัย

ค่าตรวจบทความ 2,000 บาท และค่าตีพิมพ์บทความที่ผ่านเกณฑ์การตรวจ

3,000 บาท

ลงชื่อ

(.....)

ผู้รับผิดชอบบทความ

สำหรับเจ้าหน้าที่

กองบรรณาธิการได้รับเงินจำนวน.....บาท จาก.....

เพื่อตีพิมพ์บทความเรื่อง.....

เป็นที่เรียบร้อยแล้ว (เอกสารแนบ)

ใบสมัครสมาชิก ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กราบนมัสการ/เรียน บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

.....

E - Mail.....

เบอร์โทรศัพท์.....โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

( ) สมาชิกประเภทรายปี 1,000 บาท (จำนวน 4 เล่ม)

( ) เล่มละ 250 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

( ) เงินสด

( ) ธนาณัติ (สั่งจ่าย.....)

( ) ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์

( ) แคชเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสาร วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สถานที่ติดต่อ ที่บ้าน ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....

โทรสาร.....E-Mail.....

ลงชื่อ.....

( )

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

คำบำรุงปี พ.ศ..... เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ลงบัญชีแล้ว.....

